

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

**KADIN YAZARLARIN POLİSİYE ROMANLARINDA
SUÇ KAVRAMI
(1936-2010)**

Semra ALTUNAL

Yüksek Lisans

Ankara, 2018

KADIN YAZARLARIN POLİSİYE ROMANLARINDA

SUÇ KAVRAMI

(1936-2010)

Semra ALTUNAL

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

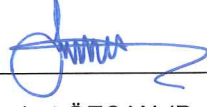
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans

Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

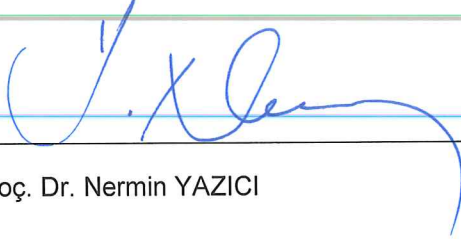
Semra ALTUNAL tarafından hazırlanan "Kadın Yazarların Polisiye Romanlarında Suç Kavramı (1936-2010)" başlıklı bu çalışma, 18.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nezahat ÖZCAN (Başkan)

Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK (Danışman)

Doç. Dr. Nermin YAZICI

Dr. Öğr. Üyesi Özlem BAY

Dr. Öğr. Üyesi Hayrunisa TOPÇU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

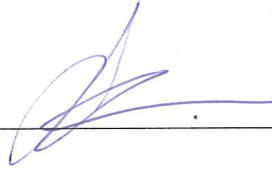
Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Semra ALTUNAL

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- **Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

- **Tezimin/Raporumun tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

- **Tezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

- **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

18 / 07 / 2018

Semra ALTUNAL

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, Tez Danışmanının **Prof. Dr. Dilek YALÇIN ÇELİK** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Semra ALTUNAL

ÖZET

ALTUNAL, Semra. *Kadın Yazarların Polisiye Romanlarında Suç Kavramı*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

Çalışmamızda kadın yazarların polisiye romanlarında yer alan suç kavramları incelenmiştir. İlk bölümde polisiye romanın kısa tarihine, polisiye roman türlerine, Türk edebiyatında polisiye romanın yerine ve çalışmamıza konu olan 27 kadın polisiye romancımıza yer verilmiştir. Polisiye romanın temel unsurunun suç olması ve kadın yazarların romanlarındaki suç kavramlarının belirlenebilmesi için ikinci bölümde, edebiyat sosyolojisi, suç sosyolojisi ve çeşitli suç teorileri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, çalışmamıza dâhil ettiğimiz 65 polisiye romandaki suç unsurları bireysel suçlar, organize suçlar ve siyasi suçlar şeklinde üç ana başlık altında incelenmiştir. Polisiye romanların formüleleştirilmiş yapısında yer alan suç ve muammayı çözümleyen kişi zamanla değişmiş ve çeşitlenmiştir. Bu değişimi de görebilmek adına dördüncü bölümde, incelenen romanlardaki suç ve suçluyu ortaya çıkartan kahramanlar belirlenmiştir. Beşinci bölümde suç aletleri, altıncı bölümde ise suç mekânları ele alınmıştır. Sonuç olarak kadın yazarlarımızın yetkin eserleriyle alışlageldik formüllerin ötesine geçtiklerini ve eril dünyaya mal edilen polisiye edebiyata önemli katkılarda bulundukları ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Polisiye Roman, Kadın Yazarlar, Suç Kavramı.

ABSTRACT

ALTUNAL, Semra. *Crime Concept In The Detective Novels Of Female*, Master's Thesis, Ankara, 2018.

In our work the crime concept of female novelists have been studied. In the first party, biref history of detective novel, types, place of detective novels in Turkish literature and female novelists who are subjects of our work have been included. Due to the the fact that basic elements of detective novels is crime and to specify the crime rhetorics of female novelists in the second part, sociology and literature, crime theories have been considered. In the third part, the crime elements of novels included in our work have been studied under three main title - crime, organized and political crimes. In the formulized structure of detective novels the person resolving mystrey and crime has changed and varied over time. For the sake of seeing this chance in the fourth part, the heroes that revealed crime and criminals in the novels have been denoted. In the fifth part crime tools, whereas in the sixth part crime places have been discussed. To sump up, it has been revealed that our female novelists have gone beyond the usual formulas with their competent works and that they made important contributions to the detective literature which is identified with male writers.

Keywords

Detective Novels, Female Writers, Crime Concept.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iii
ETİK BEYAN	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
TEŞEKKÜR	xiii
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM :POLİSİYE ROMAN	5
1.1. Polisiye Romanın Kısa Tarihi	5
1.2. Polisiye Roman Türleri	13
1.2.1. Geleneksel “Katil Kim?” Romanı	14
1.2.2. Kara Roman	16
1.2.3. Şüphe – Gerilim (Suspense) Romanı	17
1.2.4. Heyecan – Korku (Thriller) Romanı	17
1.2.5. Casus Romanı	19
1.3. Türk Edebiyatında Polisiye Roman	17
1.4. Türk Edebiyatında Kadın Polisiye Roman Yazarları	29
1.4.1. Halide Edib Adıvar	32
1.4.2. Peride Celal	35

1.4.3. Nihal Karamağaralı	37
1.4.4. Emel Dilman	37
1.4.5. Pakize Başaran	38
1.4.6. Zuhal Kuyaş	39
1.4.7. Melek Melih Bayrı	39
1.4.8. Lale Oraloğlu	40
1.4.9. Pınar Kür	41
1.4.10. Perihan Mağden	42
1.4.11. Piraye Şengel	45
1.4.12. Ayşe Akdeniz	45
1.4.13. Nihan Taştekin	46
1.4.14. Cahide Birgül.....	46
1.4.15. Şebnem Şenyener	46
1.4.16. Esmahan Aykol	47
1.4.17. Şebnem İşigüzel	48
1.4.18. Sibel Atasoy	48
1.4.19. Hava Gülbeyaz Coşkun	49
1.4.20. Yeşim Çankaya	50
1.4.21. Zülâl Kalkandelen	50
1.4.22. Canan Parlar	51
1.4.23. Şule Şahin	51
1.4.24. Müzeyyen Yılmaz	52
1.4.25. Gülten Suveren	52
1.4.26. Sibel Köklü	53
1.4.27. Gökçe İspi Turan	53
2. BÖLÜM : EDEBİYAT VE SUÇ KAVRAMLARI	54
2.1. Edebiyat Sosyolojisi	54
2.2. Suç Sosyolojisi	57
2.2.1. Suç ve Suçluluk	58
2.2.2. Sapma	59

2.2.3. Suç Kavramını Ele Alan Yaklaşımlar	60
2.2.3.1. Bireysel Teoriler	60
2.2.3.2. Biyolojik Teoriler	63
2.2.3.3. Psikolojik Teoriler	64
2.2.3.4. Sosyal Teoriler	65
2.2.3.4.1. Sosyal Yapı Teoriler	66
2.2.3.4.2. Sosyal Süreç Teorileri	66
2.2.3.4.3. Sosyal Çatışma Teorileri	67
3. BÖLÜM: ROMANLARDA SUÇ KAVRAMI	68
3.1. Bireysel Suçlar	69
3.1.1. Kan Davası	69
3.1.2. Cinayet	71
3.1.3. Seri Cinayetler	127
3.1.4. Cinsel Suçlar	136
3.2. Organize Suçlar	139
3.2.1. Dini Örgüt Çıkarları	140
3.2.2. Yolsuzluk	142
3.2.3. Çeteleşme	147
3.2.4. Tarihi Eser ve Silah Kaçakçılığı	154
3.2.5. Casusluk Faaliyetleri	159
3.2.7. Uyuşturucu	167
3.3. Siyasi Suçlar	172

4. BÖLÜM: SUÇ VE SUÇLU KAVRAMLARINI ORTAYA ÇIKARAN KAHRAMANLAR	177
3.2. Dedektif.....	179
3.3. Dedektif Konumunda Yer Alan Kahramanlar	181
3.3.1. Öğretim Görevlisi	181
3.3.2. Arkeolog	182
3.3.3. Avukat	183
3.3.4. Doktor	184
3.3.5. Gazeteci	184
3.3.6. Kitapçı	185
3.3.7. Yönetmen	186
3.3.8. Öğretmen	186
3.3.9. Diğerleri	187
3.4. Emniyet Teşkilatı	183
 5. BÖLÜM: SUÇ ALETLERİ	191
5.1. Ateşli Silahlar	191
5.2. Kesici Aletler	197
5.3. Zehir	200
5.4. İp	202
5.5. Uyuşturucu	202
5.6. Diğer	203
 6. BÖLÜM: SUÇ MEKANLARI	205
6.1. İstanbul	205
6.2. Diğer Şehirler	207

6.3. Yurtdışı	208
SONUÇ	210
KAYNAKÇA	214
EK 1. Orjinallik Belgesi	223
EK 2. Etik Kurul	226
EK 3. Kadın Yazarların Polisiye Roman Listesi	229

KISALTMALAR

A.g.e.	Adı geçen eser
A.g.m.	Adı geçen medya
ev.	Çeviren
C.	Cilt
S.	Sayfa

TEŞEKKÜR

Tez konumu belirlememde benimle beraber aynı heyecanı paylaşan, güler yüzü ve samimiyetiyle değerli bilgilerini benden esirgemeyen, büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenden fazlasını yapan ve en önemlisi yüksek lisans yapmam için beni cesaretlendiren, danışman hoca statüsünü hakkıyla yerine getiren sayın hocam Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Evimden ve ailemden uzak başladığım yüksek lisansın her evresinde benden manevi olarak desteklerini esirgemeyen ve yanımda olan tüm güzel dostlarıma da teşekkürü bir borç bilirim. Ailem başta olmak üzere eşim Fatih'e bu çalışmanın ortaya çıkmasında benimle beraber emek verdikleri için minnettarım.

Semra ALTUNAL

GİRİŞ

Polisiye roman, ortaya çıktığı ilk günden itibaren çeşitli eleştirilere ve tartışmalara konu olmuş bir türdür. Suç edebiyatı içerisinde değerlendirilen bu türün ilk örneklerinin ne zaman verildiği ve ne derece edebi oldukları üzerine ortak bir görüş yoktur. Polisiye roman, her dönem çok okunanlar arasında yer almış ve güncelliğini korumuştur. Uzun yıllar popüler kültür içinde değerlendirildiği için edebiyat otoriteleri tarafından gereken ilgiyi görememiştir. Türün zaman içinde gösterdiği değişim sonucunda ortaya çıkan, ticari beklentiyle oluşturulan ucuz örnekleri, polisiye romanın başlangıç döneminde edebiyat çevrelerince üvey evlat muamelesi görmesine neden olmuştur. Oysaki polisiye roman da diğer edebi türler gibi pek çok bakış açısından incelenmeye değer bir türdür. Günümüz eleştiri kuramları, özellikle sosyolojik değerlendirmeler ve edebiyat sosyolojisi açısından yeni okumalarla tür geçmişteki kötü yorumları aşmış ve gerçek anlamını bulmaya başlamıştır. Sonuçta da türün öncü yazarları tarafından verilen yetkin eserler ile polisiye roman türü rüştünü ispatlamıştır.

Tartışmaların odağındaki polisiye roman, gerek yazarları gerekse kahramanları bakımından eril dünyaya mal edilmektedir. Hâlbuki dünya edebiyatında türün öncüleri arasında birçok kadın yazar bulunmaktadır. Türk edebiyatında da son dönemlerde incelenmeye başlanan polisiye romanın kadın yazarlar kolu, araştırılma açısından görmezden gelinmiştir.

Türk kadınının ilk olarak toplumsal hayatta daha sonra ise edebiyat alanında yer alması ve kabul görmesi zaman almıştır. Tanzimat Dönemi ile beraber yaşanan gelişmeler sonucunda özellikle roman türünde eser veren kadın yazarların sayısı giderek artmıştır. Kadın yazarların edebiyatımızda etkin bir şekilde yer aldığı yıllar ile feminist yazının ortaya çıktığı yıllar paralellik göstermektedir. Kadının edebiyat dünyasında yer alması, kendini ifade etmesi ve kadın sorunlarını işlemesi feminizmin mücadelesini verdiği başlıca konulardır. Erkek yazarların kurguladığı kadın kimliklerinin eksik olduğu ve bu eksikliği kadın yazarların giderebileceği gündeme gelmiştir. Kadını, erkeğin karşısında edilgen bir konuma düşüren ve ikinci plana iten eril dilin hâkimiyeti, edebiyatta feminist bir söylemin doğmasına neden olmuştur.

Edebiyatta hâkim olan cinsiyetçi tavrın ve toplumdaki ataerkil düzenin eleştirilmesi, kadın yazar ve kadın edebiyatı kavramlarının gündeme gelmesine neden olmuştur. Kadın yazarlar edebiyata dâhil olarak oluşturdukları kadın duyarlılığı ile edebiyatın zenginleşmesinde önemli katkıda bulunmuşlardır. Çalışmamızda incelenen yazarlar arasında yer alan Pınar Kür, kadın yazar kavramına ve bunun Türkiye’deki yansımalarına yönelik şunları söylemektedir:

Kadın yazarların ciddiye alınması ve hatta edebiyatımızda lokomotif bir rol oynadığının kabul edilmesi 1970’lerden sonradır ve kesinlikle artık “kadın yazar” kötü ya da ironik bir anlamda kullanılmıyor. Tam tersine... Zaten feministler bütün dünyada bunun özellikle üstünde durarak; kadın, kadın olduğunun bilincinde olmadı ve kendi dünyasını yansıtmak üzere yazmalıdır diyorlar ve kadınlığın da kullanması gerektiğini söylüyorlar ki, ben de aynı kanıdayım. (Tağızade Karaca, 2006, s. 264)

Özellikle Türkiye’de polisiye romanların büyük bir çeşitlilik içerisine girdiği 1980 sonrasında kadın yazarlar, ataerkil düzeni alt üst eden ve yeni bir düzen kuran zorlu bir mücadeleye girerler. Bu dönemde edebiyatımızda, polisiye roman türünde de erkek yazarların yanı sıra türün güçlü örneklerini veren çok sayıda kadın yazar ve romanları yer almaktadır. Kadın yazarlar polisiye roman türünde yarattıkları kurban veya suçlu kadın kahramanlar, suç işleme sebepleri ve eserlerinde yer verdikleri kadın problemleri ile polisiye romanda bir kadın duyarlılığı oluşturmuşlardır. Türk edebiyatında 1936 tarihinden itibaren bu tür, kadın yazarlarımız tarafından kaleme alınmaya başlanmış ve saptayabildiğimiz kadarıyla 2010 yılına kadar yaklaşık 27 kadın yazar tarafından 65 polisiye roman (polisiye romanlarının devam kitapları dâhil) yazılmıştır.¹

Çalışmamızın ilk bölümünde; polisiye roman ve türleri, polisiye romanın Türk edebiyatındaki durumu ve tezimizde incelenecek olan romanları yazan kadın yazarlar ele alınmıştır. Türk edebiyatında polisiye roman türünün ilk dönem örneklerini veren kadın yazarlar: Halide Edib, Peride Celal, Nihal Karamağaralı, Emel Dilman, Pakize Başaran, Zuhale Kuyaş, Melek Melih Bayrı ve Lale Oralı’dır. Amatör denilebilecek deneme niteliğindeki ilk örneklerden sonra 1980’ler, türün yetkin örneklerinin

¹Bakılabilir: 2010-2018 yılları, kadın yazarların polisiye edebiyatta en etkin olduğu yıllardır. Halide Edib tarafından türün ilk örneğinin verildiği 1936 yılı ile 2010 yılı arasında 53 roman kaleme alınırken 2010-2018 yılları arasında, sekiz sene gibi kısa bir sürede türün şimdiye kadar verilen polisiye roman örneklerinin sayısı 68 romanla aşılmıştır. Bu sebeple büyük bir artış yaşanan bu yıllardaki roman örnekleri başka bir çalışmanın konusunu oluşturabilecek mahiyettedir. Fakat belileyebildiğimiz kadın yazar ve romanlarının tam listesi çalışmanın sonundaki ekler kısmında mevcuttur.

verilmeye başlandığı, değişim ve gelişim gösterdiği dönemdir. Pınar Kür ile başlayan bu dönem: Perihan Mağden, Piraye Şengel, Ayşe Akdeniz, Nihan Taştekin, Cahide Birgül, Şebnem Şenyener, Esmahan Aykol, Şebnem İşigüzel, Sibel Atasoy, Hava Gülbeyaz Coşkun, Yeşim Çankaya, Zülâl Kalkandelen, Canan Parlar, Şule Şahin, Müzeyyen Yılmaz, Gülten Suveren, Sibel Köklü ve Gökçe İspi Turan ile günümüze kadar devam eder. Bu bölümde adı geçen yazarların hayatları ve eserleri hakkında elde edilen bilgiler yer alır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, edebiyat ve suç kavramları arasındaki bağın ilişkilendirilebilmesi açısından yüzeyde edebiyat sosyolojisine derinde ise suç sosyolojisine yer verilmiştir. Polisiye romanlar içinde bulunduğu toplumun suç anlayışını yansıtır. Polisiye romanın tarihini incelediğimizde aslında insanlık tarihinin de evrimini incelemiş oluruz. Polisiye romanlar, suçun işlenme nedenleri, işleniş şekli ve katil profilleri bakımından topluma işaret ettikleri için sosyolojik anlamda incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Bu bölümde suç sosyolojisi çeşitli kavramları ve yaklaşımlarıyla beraber açıklanmıştır.

Çalışmamızda yer verdiğimiz polisiye romanlardaki suç söylemlerinin incelendiği üçüncü bölümde, muamma unsurunu oluşturan temel suçlar sınıflandırılmıştır. İlk dönem polisiye romanlarında tekrarlanan bireysel suçlar, toplumda yaşanan gelişmeler ile yerini örgütsel suçlara bırakmıştır. Yazar tarafından polisiye kurgunun esas unsurunu oluşturan, sır perdesinin aralanmasından sonra ortaya çıkan “suç söylemleri” nde yaşanan değişimin gözlemlenebilmesi için romanlar; “cinayet, organize suçlar ve siyasi suçlar” şeklinde ana başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölüm, polisiye romanlarda suç ve suçlu kavramını araştıran ve ortaya çıkaran kahramanları kapsar. Polisiye romanın klasik dönem örneklerinde görülen burjuva kesime ait soylu kişinin, suçu ortaya çıkaran kahraman olarak romanda yer alması zamanla değişmiştir. Çalışmamızın kapsamına giren polisiye romanlarda bu kahramanlar; dedektifliği meslek olarak yapanlar, mesleği dedektiflik olmasa bile tesadüfî ve gönüllü şekilde suçu ortaya çıkaran dedektif konumundaki kahramanlar ve polis-emniyet teşkilatı şeklinde üç ana başlık altında incelenmiştir.

Beşinci bölüm, polisiye romanların kurgusunun bazen merkezinde yer alan bazen de temel suç unsurunu destekleyen ikincil muamma görevinde olan “cinayet” suçunun işlenişinde kullanılan suç aletlerini kapsar. Polisiye romanlardaki suç aletleri, suçlunun ortaya çıkmasında ipucu olmaları açısından önemlidir. Bu suç aletleri, cinayet işlenirken suçlunun içinde bulunduğu psikolojik durum hakkında çeşitli kodlar barındırır. Suçlu profilinin oluşturulmasında polisiye roman kurgusunda önemli bir yere sahip olan suç aletleri, incelenen eserlerde belirlenmiş ve çeşitli başlıklar altında toplanmıştır.

Çalışmamızın son bölümü olan altıncı bölümde ise, kadın yazarlar tarafından kurgulanan suç mekânları yer alır. İlk dönem polisiye roman örneklerindeki suç mekânları, zamanla değişmiş ve çeşitlenmiştir. Polisiye romanın ortaya çıkmasında etkili olan gelişmelerin başında yer alan kentleşme olgusu, suçun merkeze alınmasına ve suç edebiyatının doğmasına zemin hazırlamıştır. Suçun örgütsel şekilde işlenen örneklerinin ortaya çıkmasıyla beraber polisiye romanlarda suç mekânları uluslararası bir boyut kazanmıştır. Kadın yazarlarımızın kaleme aldığı polisiye romanlar çoğunlukla İstanbul’da işlenen suçlar üzerinde yoğunlaşmıştır. İstanbul dışında diğer şehirlerin ve yurtdışındaki şehirlerin de suç mekânı olarak kullanıldığı örnekler ortaya çıkmıştır. Bu sebeple bu bölüm İstanbul, diğer şehirler ve yurtdışı şeklinde başlıklandırılmıştır.

Sonuç kısmında romanlardaki suç ve suç unsurlarının kadın yazarlar tarafından nasıl ele alındığı sosyolojik yaklaşımlarla değerlendirilmiştir. Kadın yazarlarımız, klasik polisiye roman formüllerinin ötesinde verdikleri yetkin eserlerle, eril dünyaya mal edilen polisiye literatürüne önemli katkılarda bulunmuşlardır. Çeşitli karakter yaratarak polisiye edebiyatta dikkat çeken kadın yazarlarımız, Türk edebiyatında polisiye romanın gelişmesinde önemli rol oynamışlardır.

1. BÖLÜM

POLİSİYE ROMAN

Akılcı ve bilimsel anlayışın hâkim olduğu XIX. yüzyılda ortaya çıkan polisiye roman, edebiyat sahnesinde var olduğu uzun yıllar boyunca hayli gelişme göstermiş bir türdür. Kaleme alınan yüzlerce örneği ile edebiyatta en çok okunanlar arasında yerini alır. Dünyada önemli bir ivme kazanan ve suç edebiyatı içerisinde varlık gösteren polisiye roman türüyle ilgili bilimsel çalışmalar günümüzde giderek artmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde, polisiye romanın kavram çerçevesi ve içeriği ile ilgili yapılan tanımlamalar derlenmiştir. Ayrıca polisiye romanın Türk edebiyatında ortaya çıkışı ve gösterdiği gelişim de ele alınmıştır. Polisiye roman türü ile ilgili yapılan kuramsal incelemeden sonra çalışmamızın ana konusunu oluşturan Türk edebiyatındaki kadın polisiye roman yazarlarına yer verilmiştir.

1.1. Polisiye Romanın Kısa Tarihi

XIX. yüzyılın ürünü olan polisiye roman; *cinayet*, *katil*, *dedektif* unsurlarının etrafında şekillenen bir tür olarak ortaya çıkmıştır. Ortaya çıktığı dönemlerde gizem edebiyatı içerisinde değerlendirildiğini gördüğümüz polisiye roman; *cinayet romanı* ve *dedektif romanı* şeklinde farklı adlarla edebiyatta anılmıştır. Polisiye romanın sahip olduğu ilk dönemlerdeki kemikleşmiş yapı birçok yazar ve edebiyat araştırmacısı tarafından çeşitli şekillerde formülleştirilmiştir.² Berna Moran da polisiye romanın formülleştirilen yapısını şu şekilde belirlemiştir:

1. Çözülmesi olanaksız görülen cinayet,
2. Aleyhine gözüken kanıtlar yüzünden haksız yere suçlanan bir şüpheli,
3. Polisin araştırmayı beceriksizce ve yanlış yönde yürütmesi,
4. Parlak zekâlı ve yetenekli bir dedektif,
5. Olayı ve çözümünü okura anlatan, dedektife hayran bir dostu,
6. İnandırıcılığı sağlam görülmeyen kanıtların dikkate alınmaması gerektiği aksiyonu. (Moran, 2001, s. 106-107)

² Polisiye romanın kurallarını “Polisiyenin On Emri” başlığı altında ele alan Robert Knox’un yazısına bakıldığında 5. emirde yer alan “Öyküde hiçbir Çinliye rastlanmamalıdır” emri, polisiye romanın ortaya çıktığı günden günümüze gelene kadar çok farklı şekillerde formülleştirildiğini gösterir. (Daha fazlası için bakınız: Knox, Robert. (1998, Şubat) Polisiyenin On Emri, *Virgöl Dergisi*, N.5, s.7)

Yazarlar polisiye romanda suç, polisiye unsurlarla kurgular ve bu suçun etrafında gelişen kurmaca şeklinde bir dünya oluştururlar. Klasik romanların genel yapısı ve okurda uyandırdığı duygunun aksine okuyucuda bulmaca çözüyormuş hissini uyandıran bu suç bilmecesi, merak ve şüphe unsurları ile desteklenir. Tümdengelimsel yöntemlerle kaleme alınan bu tür, okuyucuyu sürekli oyunun içinde tutar. Okuyucunun, mantıksal çıkarsamalar ve analitik düşünme ile sonuca ulaşmasını sağlar. Romanların sonunda genellikle toplumun düzenini bozan suç unsuru çözüme kavuşturulmaya çalışılır.

Polisiye roman, her şeyden önce bir mantık ve muhakeme oyunudur. Bir cinayet işlenmiştir. Bu bir neticedir. Bunu işleyeni meydana çıkarmak, yani sebebini bulmak gerekmektedir. Delillerin süzgeçten geçirilmesi, sağamlar üzerinde durulması, birbirini tutmayan çürüklerden ayıklanması yapılacak ilk iştir. Bütün bunlar, beklenilmedik bir anda katili meydana çıkarır. En ilgi çeken, en sevilen polis romanları, bizi çözümleri güçlü bir problem karşısında bulunduran, polisi hafiyesi ile beraber zihnimizi çalışmaya zorlayanlardır... (Yetkin, 1985, s. 9)

Edebiyat araştırmacıları, başlangıçta bu tarz belli kalıplar içinde varlığını sürdüren türün, zamanla geçirdiğı değişimler ve çeşitlenmeler sebebiyle genel tanımı üzerinde ortak bir noktaya varamamıştır. Polisiye romanların ortak noktası olarak görülen ve romanları polisiye olarak değerlendirmeye neden olan ölçütü Erol Üyepazarcı *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes* (2008) adlı eserinde şöyle açıklar:

Bir polisiye yapıtta muhakkak olması gereken iki başat öge “suç” ve “muamma” dır. (Üyepazarcı, 2008, s.26)

Suç ve muammanın polisiyenin başat ögesi olarak görülmesinden dolayı polisiyenin ortaya çıkışı da tartışmalı bir konu haline gelir. Polisiye romanın kökenini inceleyen araştırmacılar arasında ilk sırada yer alan Ernest Mandel *Hoş Cinayet* (1985) adlı eserinde, polisiye roman kahramanlarının sözlü kültür dönemindeki “iyi haydut” öykülerinde varlığını göstermeye başladığını belirtir. “Kahramandan kötü adama” ve “kötü adamdan kahramana” şeklinde evirilen polisiye roman kahramanlarının varlığını çok eskilere dayandırır. Türk edebiyatında polisiye roman araştırmacılarının başında gelen Erol Üyepazarcı ise polisiye romanın kökeniyle ilgili şunları dile getirir:

Polisiye romanın iki değişmez ögesi olarak tanımladığımız suç ve muammayla ilgili öykülere, kökleri çok eskilere dayanan edebi kaynaklarda da rastlandığı bir gerçektir. Yunan mitolojisindeki *Theseus* ve *Hercules*’in maceralarında da hem suç hem muamma bulunur. Pek çok araştırmacının dikkatimizi çektiğı gibi Sophokles’in *Kral Oidipus* adlı oyunu sonuçta bir cinayet soruşturması değil midir? Muamma ve suç öğelerine *Binbir Gece Masalları*’nda da *Aisopos Öyküleri*’nde de, *Dede Korkut Hikâyeleri*’nde de

rastlanır. Hem geleneksel dedektif romanlarında en az Agatha Christie kadar özgün bir yazar olan hem de polisiye roman üzerinde düşünceler üreten Dorothy L.Sayers'in polisiye romanla ilgili ilk örnekleri verirken *Kitab-ı Mukaddes* ve Vergilius'un *Aeneis* 'inden parçalar alması da pekâlâ doğal karşılanabilir. (Üyepazarcı, 2008, s.37)

Polisiye roman ile ilgili tartışmalı olan konular sadece tanımı ve kökeni değildir. Dünyada önemli bir ivme kazanan polisiye romanın örnekleri gün geçtikçe artarken, polisiye romanın “edebiliği” konusundaki tartışmalar da sürüp gitmektedir. Polisiye roman birçok eleştiri ve değerlendirmede tartışma konusu olmaktan kurtulamamıştır.

Polisiye romanlar; her yaştan, her cinsten, her ırktan insana hitap eden ve çok okunanlar arasında yer alan kitaplardır. ³ Bu çok okunan ve gün geçtikçe okuyucu kitlesini arttıran tür, önde gelen temsilcileri tarafından önemli örneklerinin verilmesine rağmen edebiyatta uzun yıllar boyunca popüler kültürün bir parçası olarak görülmüştür. Ticari beklentilerle oluşturulduğu öne sürülerek edebi çevrelerce hak ettiği ilgi ve merakı görememiştir. Türk edebiyatında da uzun süre bu tür üzerine düşünölmeye gerek duyulmamış, özellikle kadın yazarlar kolu araştırmalar kapsamında zayıf kalmıştır.

Ernest Mandel, polisiye romanın popüler kültür içinde yer almasıyla ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirir:

Bu edebiyat, sınaî çalışmanın, genelleşmiş rekabetin ve şehir yaşamının artan gerginliğiyle bir kaçış-eğlence-ihtiyacına cevap vermektedir[...] Bu edebiyat, burjuva toplumunda çalışmanın artan tekdüzeliği ve standartlaşmasını aşmak ihtiyacına, günlük hayata macera ve dramın yeniden zararsız (çünkü okuyucu gerçekte bu macera ve dramı yaşamayıp kahramanın yaşadıklarına hayali olarak katılır) biçimde sokulmasıyla bir cevap vermektedir. (Mandel, 1996, s.26)

Kurthan Fişek de polisiye romanın çok okunması ve popüler olmasını şu sebeplerle açıklamaktadır:

“Polisiye” romanların dünya ölçeğinde peynir-ekmek gibi kapışılması iki temel nedenle açıklanabilir. Bir kere, kim ne derse desin, iyi polisiye iyi edebiyattır. İkincisi, sanatın her türlü gibi, genelde edebiyat, özelde de polisiye romanlar kaçıştır, kaçışçıdır. (Fişek, 1985, s.3)

³ “Polisiye roman; yayıncılık tarihinin çoksatarları arasında, *İncil*, *Kapital* ve *Kırmızı Kitap*’tan sonra dördüncü sırayı alıyor. Erle Stanley Gardner’ın “Perry Mason” romanları... Mickey Spillane’in her yeni *Mayk Hammer* kitabı, çok değil, üç ay içinde, 3 milyon satış rakamlarının üstüne çıkıyor. Ian Fleming’in “*Bond*” romanlarının her 1 milyonun üstünde satmış durumda. Rex Stout’un *Nero Wolfe* romanındaki toplam satışlar 120 milyon... Dahası, bu satış rakamları, yalnızca yazarın ana dilindekilerle ilgili... Bir de çok sayıda dünya diline çevrilişleri ekleyin buna...” (Fişek, 1985, s.3)

Polisiye romanlar, popüler kültür ürünü olarak kabul edilmiştir. Fakat günümüz anlayışında popüler kültür ürünlerinin de bir değer olarak kabul gördüğü unutulmamalıdır. Diyebiliriz ki polisiye roman türünün, “gerçek edebiyat” olarak görülmemesi konusundaki sert düşünceler yavaş yavaş ortadan kalkmakta ve bu durum hem okuyucular, hem de edebiyat eleştirmenleri tarafından kabul görmektedir.

Çok okunan ve tartışılan polisiyenin, bir tür olarak XIX. yüzyılda ortaya çıkışında en etkili toplumsal neden kentleşmedir. Sanayi Devrimi’nin sonucunda kırsal alandan kentlere doğru yaşanan göçler ile kentli insan nüfusu artmıştır. Kentlerde yaşanan bu nüfus yoğunluğu ile beraber suç yelpazesi dar mekânlarda genişlemeye başlar. Farklı sınıflardan insanların bir arada yaşamasına olanak sağlayan kentler; para hırsı, aşk intikamı, sınıf atlama isteği gibi duyguların yoğun yaşandığı yerleşim yerlerine dönüşür. Ernest Mandel’in de polisiye romanın toplumsal tarihini ele aldığı *Hoş Cinayet* (1985) adlı kitabında saptadığı gibi bu durum, kentsoylu kesim olan burjuvaziye tedirgin eder. Mandel’in belirttiği gibi burjuvazi yaşadığı rahatsızlık ve korku yüzünden devlet örgütü olan polis teşkilatını başlarda tehlike olarak görse de yaşanan gelişmeler sonucunda mülklerini ve canlarını korumak için desteklemek zorunda kalır.

Polisiye romanın ortaya çıkmasını tetikleyen en önemli nedenlerden biri de XIX. yüzyılda basında yaşanan gelişmelerdir. Basın özgürlüğünün yaygınlaşması ile “suç” kavramının geniş kitlelere daha çabuk ve kolay ulaşması, türün okuyucu kitlesini oluşturmuş ve genişletmiştir. Ayrıca Batı’da yaşanan bir takım teknolojik ve bilimsel gelişmelerle de polisiye romanın ortaya çıkışı ile ilişkilendirilmiştir. Fotoğrafın ve parmak izinin keşfiyle soruşturma yöntemleri geliştirilmiş, suç artık bilimsel şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler paralel olarak polisiye romanları da takip etmiştir. Polisiye romanın ortaya çıkışındaki diğer önemli nedenleri Erol Üyepazarcı şu şekilde açıklar:

Polisiye romanın ortaya çıkmasını hazırlayan etkenler XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde olgunlaşmıştı. Hem toplumun karmaşası, bu karmaşayı önleyecek polis örgütünün kurulmasını geciktirecek duruma gelmişti hem de insanlarda suça karşı yoğun bir ilgi doğmuştu. Okuma yazma bilenlerin sayısı artmış, gazetelerde yeni uygulama olan “tefrika roman” polisiye romana yol açmış, “roman” türü neredeyse iki yüzyıldır Batı yazınında başat edebi ürün olarak yerini sağlamlaştırmıştı. Bütün bu koşullar “polisiye roman”ın doğması için gerekli ortamı fazlasıyla hazırlamıştı. Bu nedenle 1800-1841 döneminde de polisiye roman örneklerine rastlanması şaşırtıcı olmaz. Hatta 1800’den

önce de üzerinde dikkatle durulması gereken bazı örneklere rastlanır. (Üyepazarcı, 2008, s.41-41)

Polisiye roman türünün babası olarak kabul edilen Edgar Allan Poe'nun, 1841 yılında ABD'de *Graham's Magazine* dergisinde yayınlanan *Morg Sokağı Cinayeti* adlı eseri ilk polisiye roman olarak kabul edilir. Yazar, bu eserinde amatör bir dedektif olan *Monsieur C. Auguste Dupin* karakterini yaratır. Poe, daha sonra yayımladığı ve *Dupin* karakterine yer verdiği *Marie Roget'nin Sırrı* (1843) ve *Çalınmış Mektup* (1845) romanlarıyla polisiye romanın formülünü ortaya koyan eserler vermiştir.

Türün ilk kurucusu olarak görülen Poe'yu, *Orcival Suçu* (1866), *113 Numaralı Dosya* (1867) ve *Boyundaki İlmek* (1873) adlı romanlarında yarattığı *Lecoq* karakteriyle Fransız yazar Emile Gaboriau takip eder. Ayrıca *Arsène Lupin* karakterini kurguladığı romanlarıyla Maurice Leblanc, 1907 yılında yazdığı *Sarı Odanın Esrarı* adlı romanıyla Gaston Leroux, *Fantomas* karakterinin yaratıcısı Marcel Allain ile Pierre Souvestre polisiye roman türünün kurucuları kabul edilirler.

Tüm bu başarılı temsilcilerin arasında şüphesiz ki Artur Conan Doyle'un 4 roman ve 56 öyküden oluşan *Sherlock Holmes* maceraları, polisiye roman tarihinde önemli bir yere sahiptir. Polisiye roman türünü asıl üne kavuşturan Doyle, *Sherlock Holmes* hikâyelerini 40 yıl boyunca kaleme almıştır. *Sherlock Holmes*, dedektifler arasında en çok sevilen ve zekâsından dolayı en çok tanınan kahramanlardan biri olmayı başarmıştır.

Bu noktada, ilk kadın polisiye roman yazarı olarak tarihe geçmesine rağmen kaynaklarda çok fazla bahsedilmeyen, 1846-1935 yılları arasında yaşamış Amerikalı yazar Anna Katharine Green'e değinmek gerekir. Yazar, şiirle başladığı yazın hayatına polisiye romanlarla devam eder. İlk romanı *The Leavenworth Case*, 1878 yılında, yani Doyle'ın *Sherlock Holmes*'leri piyasaya çıkmadan 10 yıl kadar önce yayınlanmış ve yılın en çok satan romanlarından biri olmuş. Yasalara hâkim, karmaşık olay örgüsü kurgulamakta ise maharetli olan Green, polisiye kurmacaya klasik şeklini veren yazar olarak nitelendirilmektedir.⁴ Anna Katharine Green'in çoğu polisiye roman olan 40

⁴Green'in yarattığı başkahraman Violet Strange, iz sürerek cinayetleri çözen kadın dedektif tipinin ilk örneği sayılıyor. Green'in ilk kitabı Pensilvanya Senatosu'nda tartışmalara yol açmış... Senatörler değerli vakitlerinin bir kısmını, kitabı yazanın bir kadın olup olamayacağını aralarında tartışmaya ayırmışlar. İlginçtir, Green roman sayfalarında cinayetleri çözecek kabiliyette ve cesaretle kadın karakterler yaratmasına rağmen gerçek hayatta kadınların oy

kadar kitabı vardır. Bugün hala yeni basımlarıyla satışta olan bazı polisiye romanları şunlardır: *Labirent*, *Travma*, *Psikopat*, *X.Y.Z.*, *Tükeniş*, *Paranoya*, *Saplantı*, *Milyononer Bebek*, *Sisler Ev*, *Çılgık*, *Suç Hikayeleri*, *Tuhaf Bir Kaybolma Hikayesi*.

Polisiye romanın kurucuları olarak değerlendirilebilecek ve türün yetkin örneklerini veren birçok yazarı ayrıntılı şekilde⁵ ele alan Erol Üyepazarcı, türün ticari beklentiyle oluşturulan, polisiyenin ikinci sınıf edebiyat olarak değerlendirilmesine neden olan bir gelişmeye de değinir. Türkçeye “onparalık öyküler” olarak çevrilen ve en fazla otuz sayfadan oluşan bu resimli dime novels ile ilgili olarak şunları söyler:

ABD’de XIX. yüzyılın yarısında ilginç bir dergi tipi büyük bir okuyucu kitlesini kendisine bağladı. Bu yeni tip dergi, genelde haftalık olarak yayımlanıyor ve 10 sente eşdeğer bir madeni para birimi olan bir dime karşılığında satılıyordu. Bu tip dergilerde yayımlanan öykülere de dime novels (bir dimelik öyküler) denilmeye başlandı. 1860’da ilk örnekleri görülen dime novels tipi dergilerin saltanatı kesintisiz yaklaşık elli yıl sürdü. Bu dergilerin benzerleri İngiltere’de de hemen yayımlanmaya başladı ama İngilizler bu tip dergilere bir peniye satıldığından penny dreadful diyorlardı. (Üyepazarcı, 2008, s.102)

Onparalık öykü türünün en ünlü kahramanları; *Nick Carter* ve Türkçe’de en çok öyküsü yayımlanan *Nat Pinkerton*’dur. Nick Carter öyküleri XIX. yüzyılın son yıllarında ortaya çıkmıştır. Dizinin ilk yazarı Berta M. Clay takma adıyla John Russel Coryell (1851–1924)’dir. Bu türün diğer en ünlü kahramanları “*Ethel King*”, “*Pick Vick*”, “*Nick Vinter*” ve “*Gik Tam*”’dir.⁶

I. Dünya Savaşı’yla II. Dünya Savaşı arasına denk düşen 1920-1939 yılları polisiye romanın “Altın Çağı” olarak nitelendirilir. Ernest Mandel, bu dönemin temsilcilerini şu şekilde sıralamaktadır: Agatha Christie, G.K. Chesterton, Anthony Berkeley (Francis Iles), Dorothy Sayers, Earl D. Biggers, J. Dickson Carr, S.S. Van Dine, Ellery Queen, Margery Allingham, Rex Stout, Erle Stanley Gardner, Mignon B. Eberhard, Nicholas Blake, Raymond Postgate, Frances ve Richard Lockridge. (Mandel, 1996, s.42-43)

kullanma hakkı için mücadele eden kadın hareketlerini desteklememiş. Green’in polisiye türüne, tek kitapla sınırlı olmayan katkısının etkilerini Doyle’da ve Christie’de görmek mümkün. Daha fazlası için bakılabilir: Gençalp, Berna (16.03.2015) Kadın Polisiye Roman Yazarsa, Erişim tarihi: 02.06.2018

<http://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/kadin-polisiye-yazarsa-i-i-2174>

⁵ Daha fazlası için bakılabilir: Üyepazarcı, Erol (2008), *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes!*, İstanbul: Maceraperest Kitaplar.

⁶ a.g.e. 104

Bu dönemde romanın başında işlenilen cinayeti, ipuçlarını izleyerek ortaya çıkaran dedektiflerin yer aldığı “kim yaptı?” (*Whodunit*) türünün kurucuları Agatha Christie ve Dorothy L. Sayers’tır. Agatha Christie’nin yarattığı *Hercule Poirot* ve *Miss Marple* karakteri en ünlü kahramanlarıdır. Ayrıca *Şark Ekspresinde Cinayet* (1936), *Styiles’deki Esrarengiz Vaka* (1963) , *Nil Cinayeti* (1963) , *Katil Kim?* (1981) romanları türün önemli eserleridir. Dorothy L. Sayers ise, yarattığı *Lord Peter Wimsey* karakteri ile türe derinlik getiren yazar olarak nitelendirilir.

Polisiye romanın doğuşunda ve gelişiminde endüstriyel devrim ve modernizmin etkili olduğu İngiltere önemli bir yere sahip olsa da ABD’de de polisiye romanın geleneksel dedektiflik kurgusunu değiştiren gelişmeler yaşanır. ABD’nin suç oranlarının arttığı ve suçun bireyselden örgütsel evrildiği ortamında, polisiye romana yeni alttürler eklenir ve tür yeni açılımlar kazanır. Dashiell Hammett ve Raymond Chandler’in bu dönemde öncülüğünü yaptığı “sert (hard-boiled) dedektif” hikâyeleri popüler olur.

Klasik dedektiflerden farklı karakter kurgusuna sahip, içerisinde şiddet ve cinsellik unsurları barındıran sert dedektiflerin maceraları, okuyucu tarafından çok sevilmiş ve ilgi görmüştür. Dashiell Hammett *Maltese Falcon* (1930), *The Glass Key* (1931), *The Thin Man* (1934); Raymond Chandler *The Big Sleep* (1939), *Farewell, My Lovely* (1940), *The High Window* (1942), *The Lady in the Lake* (1943); James M. Cain ise *The Postman Always Rings Twice* (1934) ve *Double Indemnity* (1936) romanlarıyla bu türe önemli katkılarda bulunmuştur.

1950’lilerde eser vermeye başlayan yazarlar arasında yer alan Amerikalı yazar Patricia Highsmith, filmlere konu olan psikolojik gerilim romanlarıyla polisiye edebiyatta önemli bir yere sahiptir. Çok ses getiren ve yazara büyük ün kazandıran ilk romanı *Trendeki Yabancılar* 1950’de yayımlanmıştır. *Beceriksiz* (1954), *Tatlı Hastalık* (1960), *Becerikli Bay Ripley* (1955), *Ripley’nin Oyunu* (1974) yazarın sinemaya uyarlanan diğer kitaplarıdır. Yazar, yarattığı *Tom Ripley* karakterinin anlatıldığı kitaplarında, suçluyu bulmak üzerinden gelişen klasik polisiyelerin aksine suçlunun yakalanmamayı başarmasını anlatmaktadır.

Dünya edebiyatında 1950’lerden sonra polisiye roman türü, radikal değişimler yaşar. Suçlunun yaptıklarının ön planda olduğu klasik polisiye roman örnekleri bu tarihten

sonra yerini, suçlunun takibinde suçun nedenlerinin konu edildiği yeni tarzlara bırakır. Polisiye roman türünün en üretken yazarlarından Georges Simenon, bu türün en önemli ismidir. Canon Doyle *Sherlock Holmes*, Agatha Christie *Hercules Poirot*, Mickey Spillane *Mayk Hammer*, Ian Fleming *James Bond*, Raymond Chandler *Phillip Marlowe* gibi polisiye roman yazarlarının kült haline gelmiş kahramanlarıyla beraber anıldığı gibi Georges Simenon da Maigret karakteri ile edebiyatta adından söz ettirmiştir. 75'i roman, 28'i hikâye olmak üzere tam 103 kitapta karşımıza çıkan *Maigret* tiplemesi yazarını gölgede bırakmıştır.⁷

Dünya edebiyatında polisiye roman yazarları arasında önemli bir yere sahip olan İtalyan yazar Umberto Eco'nun 1980'de İtalya'da yayımlanan *Gülün Adı* adlı polisiye romanı, sayısız basım yapmış ve dünyanın pek çok diline çevrilmiştir. Olağanüstü bir ilgi gören romanın filmi de dünyada büyük yankılar uyandırmıştır. *Gülün Adı* aynı zamanda 1990 yılında İngiliz Polisiye Yazarlar Derneği tarafından yayınlanmış olan Tüm Zamanların En İyi 100 Polisiye Kitabı listesine de dâhil olmuştur.

Yakın dönem polisiye edebiyatında Norveç ve İsveç polisiye roman yazarları öne çıkmaktadır. İskoç polisiye roman yazarı Ian Rankin de eserleriyle polisiye edebiyata önemli katkılarda bulunmuştur. Yazara dünyaca ün kazandıran ise yarattığı *Müfettiş John Rebus* karakteridir. Rankin, *Siyah ve Mavi* romanıyla Amerika Polisiye Yazarları'nın en iyi roman ödülünü alır. Yazarın 19 romanlık *Müfettiş Rebus* serisinin ilk kitabı *Düğüm ve Haçlar* 1987'de yayımlanır.

Polisiye romanı tarihle birleştiren ve başarılı bir dedektif karakteri olan *Bernie Günther*'i yaratan Philip Kerr, Nazi dönemini polisiye roman serisinde ustaca kurgulamıştır. 1989 yılında *Mart Menekşeleri* adıyla dedektif *Bernie Günther*'in ilk macerası yayımlanmıştır. Serinin diğer iki kitabı *Solgun Suçlu* (1990) ve *Alman Usulu Bir Ağıt'tan* (1991) sonra yazar, seriye devam etmeme kararı olsa da *Bernie Günther*

⁷Simenon'un *Maigret* serisi dışında yazdığı romanları ve polisiyeleri çok başarılıdır. 'Ustaların Türkçesi' adlı edisyonda yeralan ilk iki kitap Simenon'un bu türden -yani Maigret'siz- polisiyeleri arasından seçilmiştir. *Yaşamak Hırsı* adıyla kitaplaştırılan roman Sait Faik, *Kanaldaki Ev* ise Oktay Rifat tarafından çevrilmiştir. *Katil* ve *Kaçak* Tahsin Yücel, *Bella'nın Ölümü* Bilge Karasu, *Ormandaki Deli* Erhan Bener, *Kiralık Oda* Nurullah Ataç, *Manhattan'da Üç Oda* Oktay Akbal, *Üç Kardeşiler* Oğuz Alplaçın tarafından çevrilen kitaplar arasında projede yer alır. Daha fazlası için bakılabilir: Türkeş, Ömer (25.11.2016), 20. yüzyılın Avrupa'sın kalbine, Erişim tarihi: 02.06.2018

<http://kitap.radikal.com.tr/makale/haber/20-yuzyilin-yasli-avrupasinin-kalbine-yolculuk-434917>

karakteri beğenilip çok fazla talep edilmesi üzerine Kerr, serinin yeni kitaplarını kaleme almıştır. *Biri ve Öteki* (2008), *Sessiz Alev* (2008), *Ölümler Dirilmezse* (2015), *Sahra Grisi* (2015), *Ölümcül Prag* (2015), *Katyn Katliamı* (2016), *Zagrepli Kadın* (2016) şeklinde seri devam etmiştir.

Adli antropolog *Dr. David Hunter* karakterinin yaratıcı Simon Beckett'in serisinin kitapları şunlardır: *Ölümün Kimyası* (2006), *Kemiklerin Şifresi* (2007), *Ölümlerin Fısıltısı* (2009) ve *Mezarların Çağrısı* (2010). Yazarın bu serisinden ayrı olarak 2015 yılında Türkçeye çevrilen *Kapan* adlı bir polisiye romanı daha vardır.

“Barbara Vine” imzasıyla bir süre psikolojik gerilim romanları yazan Ruth Rendell, polisiye edebiyatın etkili bir ismidir. ABD’de de büyük başarı sağlayan Rendell, Amerikan Polisiye Yazarları Birliği’nin verdiği “Edgar” ödülleri ve İngiliz Polisiye Yazarları Birliği’nin verdiği “Altın Hançer” ödüllerini değişik tarihlerde birden fazla kazanmıştır. Yazarın Türkçeye çevrilen eserlerinden bazıları şunlardır: *Cam Hançer* (1991), *Ölüme Bakan Gözler* (2002), *Taşın Hüküm* (2004), *Sessizliğin Öfkesi* (2004), *Park Cinayetleri* (2005), *Çok Gözyaşı Döküldü* (2010), *Kutudaki Canavar* (2011), *Kutudaki Eller* (2015), *Sokağın Anahtarları* (2015), *Tigerlily’nin Orkideleri* (2017) vs.

Polisiye edebiyata önemli katkılar sağlayan bu isimlerin dışında çok sayıda yazar ve polisiye roman mevcuttur. Jo Nesbo, Tess Gerritsen, Lawrence Sanders, Arnaldur Indriason, Susan Hill, Lindsey Davis vs. gibi birçok isim polisiye yazar listesine dâhil edilebilir. Dünya edebiyatında yer alan tüm yazarlar başka bir çalışmanın konusu olacak kadar fazladır. Özellikle son yıllarda polisiye romanların çok fazla ilgi görmesiyle beraber bu isimler giderek artmaktadır.

1.2. Polisiye Roman Türleri

Polisiye romanın ortaya çıkmasında etkili olan sosyal, siyasal ve teknolojik değişimler tarih boyunca türün gelişimini de belirlemiştir. Başlangıçta belli kalıplar çerçevesinde kurgulanan, birbirine benzer özellikler gösteren polisiye romanlar, zaman içerisinde gelişmiş, değişime uğramış ve alt türleri ortaya çıkmıştır. Suçun çeşitlenmesi, suçun ortaya çıkaran kahramanlardaki değişiklikler, suçun sonuçlanması veya muğlak kalması gibi kurgusal değişimler bu alt türleri belirleyen unsurlar olmuştur.

Polisiye edebiyat, birkaç kere değişim ve çeşitlenme sürecine girmişti. Poe'nun yaklaşık iki yüzyıl önce –polisiyenin felsefî art planını oluşturduğu söylenebilecek- ilk gotik öyküleri ve sonra da dedektif hikâyelerini yazdığı dönemden bugüne gelinen noktada, değişimin görünen kanıtıdır. Buradan hareketle Batı kültürünün, kendi üretimi olan polisiye edebiyata sahip çıkmayı sürdürmede ne kadar gelenekçi bir tavır takındıysa, türün yeni biçimlerini üretmede de o kadar devrimci bir tavır sergilediği söylenebilir.⁸

Polisiye romanın özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan bu türleri, birçok yazar ve edebiyat araştırmacısı tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. T. Kakinç'ın *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Gerilim/Polisiye Filmleri* adlı kitabında bu konuda şu sınıflandırmayı yapar: *Gerilim romanları, casus romanları, suç romanları, gerçekçi gangster romanları, polis örgütü (kahraman polis) romanları, polisiye romanlar, tersine polisiye romanlar, cinayet romanları, tarihsel cinayet romanları, psikolojik gerilim romanları, korku romanları*. Andre Vanoncini ise türü şöyle sınıflandırmıştır; *sorun romanı (geleneksel “katil kim?” romanı), kara roman, suspenseli (şüpheli-gerilim) roman, thriller (heyecan-korku) romanı*.⁹ Çalışmamızda esas alacağımız ve Vanoncini'nin sınıflandırmasına benzer bir sıralama Erol Üyepazarcı'da görülür: *geleneksel “katil kim?” romanı, kara roman, suspense (şüpheli) romanı, thriller romanı, casus romanı*.

Çeşitli sınıflandırılmalarının yapıldığı polisiye roman, türlerinin belirlenmesinde birçok yazar tarafından görecelik yaşamıştır. Zamanla klasik kurgunun dışında ortaya çıkan farklı biçimleri görmek, polisiye romanın gelişimini ve değişimini gözler önüne sermek açısından önemlidir. Çalışmamızda polisiye romanların türlerinin sınırları, Üyepazarcı'nın sınıflandırması esas alınarak belirlenmiştir.

1.2.1. Geleneksel “Katil Kim?” Romanı

İki dünya savaşı arasındaki yıllarda özellikle İngiltere'de “katil kim?” sorusuna cevap arayan geleneksel romanlar altın çağını yaşayacaktır. Artık bu arada polisiye roman da özerkliğini kazanmış, dergilerin vesayetinden kurtulmuş ve bu “katil kim?” romanlarıyla bir sanayi, bir tüketim konusu haline gelmiştir. (Üyepazarcı, 2008, s.115-116) İlk geleneksel “katil kim?” romanları toplumdan soyutlanmış, yalnızca analitik

⁸ Ünlü, Ferhat (2003, Ekim) Post-modern Polisiye ve Gizemcilik, *Virgül*, s. 50.

⁹Vanoncini, Andre, (1995) *Polisiye Roman*, (Galip Üstün Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları Cep Üniversitesi.

zekâyı vurgulayan eserlerken bugünün türdeş romanları pek çok toplumsal sorunu irdeleyen eserler durumuna gelmişlerdir. (Çelik, 2012, s.63)

“Sorun romanı” olarak da adlandırılan bu türün “suçun hikâyesi” ve “soruşturmanın hikâyesi” şeklinde ikili bir yapısı vardır. İlkinde cinayetin öyküsü anlatılırken ikincisinde ise karakterler edilgendir ve eylemde bulunmadan her şeyi öğrenir. Okuyucu, suçun veya suçlunun kimliğinin açığa çıkarıldığı bir macerada yer alır. Suça dair tüm ipuçlarının değerlendirildiği ve doğrulanarak ilerlendiği kurgulama tekniğinden oluşan bir yapı meydana gelir.¹⁰

“Katil kim?” romanlarında ortaya çıkan ilk cinayetin araştırılması sırasında, özellikle aşk, kıskançlık, intikam, hırs gibi duygular yüzünden başka cinayetler de işlenir. Bu süreçte suçu ortaya çıkarmak için araştırma yapan dedektiflerin en önemli yardımcısı keskin zekâsıdır. Bu türün başlıca temsilcilerini Üyepazarcı şu şekilde belirlemiştir:

Gerilim yaratan ve gerilimi canlı tutmada gerçek bir usta olan Agatha Christie, mantıksal çıkarsama ustası Anthony Berkeley (Francis Iles), kahramanı *Lord Peter Wimsey* ile bu türün hem snob’luğuna vurgu yapmış hem de hoş bir mizahı katmış Doroth L. Sayers, Çinli dedektif *Charlie Chan*’ın yaratıcısı Earl D. Biggers, allame olan ama bazen bu allameliği çekilmeyen *Philo Vance*’in yaratıcısı S. S. Van Dine, doğaüstü görüneni rasyonelleştirmede usta olan John Dickson Carr (Carter Dickson), türün en yetenekli yazarlarından biri ama gem vurulmamış hayal gücüyle bazen bizi şaşırtan Ellery Queen, zekâsını aptalca bir ahmaklık maskesi altında gizleyen dedektif tipinin yaratıcısı Margery Allingham, koltuğundan kalkmadan yalnızca akıl yürütmeyle sorunları çözen, orkide ve iyi yemek meraklısı *Nero Wolfe*’un yaratıcısı Rex Stout, kahramanı sevimli ve akıllı avukat *Perry Mason* gibi kendisi de bir ağır ceza avukatı olan Erle Stanley Gardner (A. A. Fair) ile bunlara eklenebilecek Mignon G. Eberhart, Ngaio Marsh, Stanislasn Andre Steeman, Claude Aveline, Exbrayat ve Patrick Quentin. (Üyepazarcı, 2008, s.119-120)

Suça dair hikâyeyi ve okurun- anlatıcının olayları nasıl öğrendiğini konu edinen “katil kim?” romanları, iki dünya savaşı arasında birçok örneğinin verilmesi bakımından zirveye ulaşmıştır. Özellikle 1920-1940 yıllarında kemikleşmiş bir yapı şeklinde var olan “katil kim?” romanları, önemli temsilciler tarafından kült örnekleri verilen bir polisiye roman türüdür.

¹⁰Üyepazarcı kitabında “katil kim?” romanın tipik bir örneği olarak Agatha Christie’nin *Doğu Ekspresi’nde Cinayet* adlı kitabındaki dedektif *Hercule Poirot*’nun kullandığı yöntemi gösterir.

1.2.2. Kara Roman

Toplumsal konuları kurgularında ön plana çıkaran “kara roman” 1930’larda *Black Mask* (Kara Maske) dergisinde gelişen geleneğin içinden çıkmıştır. Öncülüğünü Dashiell Hammett ve Raymond Chandler’in çektiği bir grup yazar toplumsal gerçeklere daha çok ilgi göstererek gangsterlik, siyasal cinayet, iktisadi ve mali mücadeleler gibi olayları da içeren polisiye öyküler kaleme almışlardır. “Kara roman”ın dedektifleri, cinayetin karşısına, onu kapalı bir mekânda çözümlenmesi gereken bir mantık sorunu olarak değil, denetlenemez, ne olduğu ve olacağı saptanamaz bir şiddetin kendini ortaya koyuş biçimi sayarak çıkmışlardır. Bu dedektifler suçun, paranın toplumda dolaşımından kaynaklanan bir sorun olduğuna vurgu yapmışlar ve ahlaki olarak savunulabilir bir tutum sergilemeye çalışmışlardır. Bu yüzden olayların geçtiği yerler tam anlamıyla kentin karanlık sokaklarıyla yüksek plazaların bir arada yer aldığı sosyal sınıfların geçişli yaşam alanlarında kendini göstermiştir. Sosyal bünyenin yapısal özellikleri suç merkezli bir analizle sergilenmiştir.¹¹

“Kara roman” okulunun en ünlü yazarları, başta topu topu beş romanı ve 67 öyküsüyle bu akımın önemli ismi olan Dashiell Hammett, bu türün manifestosunu yazan kuramcısı Raymond Chandler ile birlikte Ross Macdonald, John D. Macdonald, Gregory Mcdonald, William Riley Burnett, David Godis, Jim Thompson, James Hadley Chase, Mickey Spillane, Lawrence Block, Leo Malet ve Jean François Vilar’dır. (Üyepazarcı, 2008, s.123)

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ABD’de ortaya çıkan ve özellikle savaş sonrasında zirveye ulaşan bu türde, önceden işlenilen bir suç anlatılmaz. Roman, suç olayıyla paralel bir şekilde ilerler. Romandaki kahramanın sonunun muğlâk olduğu türde, artık tahmin edilmeyi bekleyen bir hikâye yoktur. Okurun merakını diri tutan unsur ise sonuç değil sebeptir. İlk etapta okurun ilgisini çeken bilgiler verilir ve bir sonraki adımda gerçekleşecek olaylar ilgiyle beklenir. “Kara roman”, genellikle birden fazla dedektifin ve birden fazla suçlunun bulunduğu bir türdür.

¹¹Raymond Chandler’den aktaran: Çelik, Ejder (2012) *Cüneyt Ülsever Ve Patricia Cornwell’in Polisiye Romanlarındaki Sosyolojik Unsurların Karşılaştırmalı Analizi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara, s.65.

1.2.3. Şüpheli Gerilim (Suspense) Romanı

Suspence, thriller, hard boiled gibi İngilizceden türetilmiş sözcüklerle ifade edilen polisiye roman türlerinin aslında “katil kim?” ve “kara roman” türlerinin türevleri olduğu söylenir. Bu iki türün özelliklerini bir araya getiren “şüpheli- gerilim romanı”, psikolojik öğelerle derinleştirilir. Kahraman, romanda ruhsal ve fiziksel yaşam mücadelesi veren kişidir. Bu türde, karmaşık psikoloji çözümlemesi veya davranışsal incelemeler yer alır. Ayrıca cinayet ve cinayetin çözülmesi merkezde değildir. Gerilim yaratan unsur, ana karakterin başına ne geleceğinin yarattığı merak unsurudur. Çünkü bu türde, “katil kim?” romanın aksine ana karakterler dokunulmazlık ayrıcalığını yitirir.

Kara romanın zengin paketinde sıkıştırılan, kovalanan bireyin öyküsü eksik bırakılmıştır. “Suspense”li roman bu boşluğu doldurmuştur. Bu roman, tehdidin kırıncılaştırdığı insan yaşamlarını sergiler. Okurun uzak mesafeden bir cinayeti ya da cinai bir sürecin cereyanını aydınlatmasını sağlamıyor. Ondan, kendini, fiziksel ve ruhsal olarak mücadele eden bir varlıkla özdeş kılmasını istiyor. Burada sorun kurbanın – ki aynı zamanda suçlu da olabilir – üzerine kapanmakta olan tuzaktan kurtulup kurtulamayacağıdır. Korku öyküsüne yakın olan “Suspense”li roman düzenli olarak polisiye anlatının giz ya da soruşturma gibi klasik yöntemlere başvurur, ama bunları kahramanın amaçlarına bağımlı kılar. (Vanoncini, 1995, s.98)

“Şüpheli- gerilim romanı”; “katil kim?” ve “kara roman” arasında geçiş işlevi görmüştür. Bu türlerle aynı zamanda var olan “şüpheli-gerilim romanı”nın belli başlı temsilcileri: William Irish, Pierre Boileau ile Thomas Narcejac ikilisi, Sebastian Jabrisot, James Mallahan Cain’dir.

1.2.4. Heyecan – Korku (Thriller) Romanı

Muamma ögesi yanında, zincirleme olaylar, heyecan, seks, şiddet ve korkunun egemen olduğu ve genellikle beklenmedik bir sonla biten tür “thriller” dır. Bu türün ilk örneklerini Edgar Wallace’ın verdiğini söyleyebiliriz. 1940-1950 yılları arasında ülkemizde de çok tutulan ve eserleri Türkçeye en çok çevrilen polisiye roman yazarlarından biri olan Wallace’ın yapıtlarında çoğu zaman bir gizli topluluğun başında bulunan kötüler Londra halkına yapmadıklarını bırakmazlar. Bu kötüler, parlak bir polis tarafından maskeleri düşürölünceye kadar Scotland Yard’a kan kustururlar. Wallace ve onun ardıllarının amacı okuyucuyu muammayı çözmek kadar, serüvenin çılgınca temposuyla da etkilemektir. Ian Fleming’in *James Bond*’u, Peter O’Donnell’in *Modesty Blaise*’i, Gerard de Villiers’in *SAS*’ı ve diğeri casus romanlarının olduğu kadar bu

türün de renkli kahramanlarıdır. Thriller’in, dozu çok ustaca ayarlanmış bir cinselliğe, sadizme, şiddete ve marazi davranışlara başvuran bir türünü de Amerikalılar hard boiled biçiminde tanımlamaktadırlar. (Üyepazarcı, 2008, s.125)

“Heyecan- korku romanı”, okuyucunun korku, heyecan ve merak duygularını kamçılıyarak belli temponun oluşturulduğu bir türdür. Bu türde başkahraman romanın merkezindedir ve her şeyi bilir. Her şeyin başkahramanın etrafında ve ondan yola çıkarak şekillendiği anlatılardır.

1.2.5. Casus Romanı

“Casus romanı” Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra ortaya çıkan casusluk kavramının polisiye romana yansımasıyla oluşmuş bir türdür. Süper kahraman olarak kurgulanan zeki ve becerikli casuslar, ülkeleri için her türlü tehlikeyi göze alırlar. Bu tür polisiyeler, oluşum itibarıyla yanlı romanlardır. Düşman ülke ideolojik yaklaşımla bilinçli olarak seçilebilmektedir. Bu türün çıkış noktasında suçlular kendi çıkarları için değil, başka devletlerin “ajanları” olarak kendi ulusları aleyhinde çalışırlar. Kahramanlarsa aynı işi kendi ulusları lehine yaparlar.

Türün gelişmesi, kendileri de ajan olan iki güçlü kalemin, Somerset Maugham ve Graham Greene’nin eserleriyle başlamıştır. Maugham, *Ashenden or British Agent* (Ashenden veya Britanyalı Ajan) romanıyla (1928) bu türün en başarılı örneklerinden birini verirken, onu Eric Ambler ve Graham Greene ve İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra John LeCarre, Len Deighton izlemiştir. Fleming ise *James Bond* tiplmesiyle fiziksel, cinsel ve teknolojik yetenekleri abartmış bir süper casusu gündeme getirmiştir. Bunda Mandel’in deyimiyle çocuksu bir hayalcilik varsa da, bu üstün niteliklerin Holmes, Lupin, Rouletabille’de de olduğu unutulmamalıdır. (Üyepazarcı, 2008, s. 127)

“Casus romanı”nda takip etme, kimlik değiştirme gibi çeşitli istihbarat yöntemleri kullanılır. Ayrıca bu türde, MİT, CIA, KGB gibi ülkelerini tehlikelerden koruma görevi olan çeşitli istihbarat örgütleri konu edinilir. Bazı “casus roman”larında teşkilatlar birbiriyle iletişime geçip ortak çalışma ile görev de tamamlayabilmektedir.

Yukarıda polisiye roman türleri en genel hatlarıyla ele alınmış olsalar da türlerin kesin sınırlarla birbirlerinden ayrılmadıklarını burada dile getirmemiz gerekir. Geçmişte

olduğu gibi günümüzde de bir polisiye roman barındırdığı farklı kurgusal özelliklerine göre birden fazla kategori içinde de değerlendirilebilir.¹²

... Zaten bir nebze değindiğimiz türler de pek doğaldır ki birbiriyle hiç örtüşmeyen, Hindistan'daki kastlar gibi birbirinden ayrılmış çeşitler değildir ya da bu türlerin verdiğimiz tipik niteliklerinin hiçbirine uymayan eserler veren pek çok halis polisiye roman yazarı da vardır... (Üyepazarcı, 2008, s.127)

Polisiyenin alttürleriyle oluşturulan örneklerin hepsi en nihayetinde polisiye roman çerçevesi içerisinde değerlendirilmektedir. Sonuç olarak çalışmamızda polisiyenin adı geçen alttürlerinden bahsetme amacımız, polisiye romanın ortaya çıkışından günümüze kadar geçirdiği yapısal değişimi görebilmektir.

1.3. Türk Edebiyatında Polisiye Roman

Bir edebi tür olarak romanın Türk edebiyatına girmesiyle, bir roman türü olan polisiyenin aynı yolu takip etmesi arasında çok fazla zaman yoktur. (Çelik, 2010, s.244) Türk edebiyatına polisiye romanın girişi 1881 yılında gerçekleşmiş ve bu giriş çeviri romanlarla olmuştur.¹³ Dilimize çevrilen ilk polisiye roman, 1881 yılında Ahmet Münif tarafından çevrilen Fransız yazar Ponson de Terrail'in *Paris Faciaları* adlı kitabıdır. İlk telif polisiye roman ise Ahmet Mithat Efendi'nin *Esrâr-ı Cinayât* (1884) adlı eseridir.¹⁴ Bu dönemde Ahmet Mithat Efendi'nin eserinden başka Fazlı Necip'in de *Cani mi? Masum mu?* (1901) adlı bir romanı vardır.¹⁵

¹²Erol Üyepazarcı, bu türlere başka örnekleri de eklemenin mümkün olduğunu dile getirir. Üyepazarcı; fantastik *polisiye roman* türünün, bu alt türlerden biri olarak değerlendirilebileceğini söyler. Bu türde tartışmasız en büyük ismi Patricia Highsmith olarak gösterir. Üyepazarcı, Erol (2009 Şubat) Şebnem Şenyener'in Fantastik Polisiye Romanları, *Varlık*, Şubat 2009/ 02- 1217.

¹³Dönemin padişahı ikinci Abdülhamit'in tutku derecesinde polisiye roman okuyucusu olması, polisiyenin Türkiye'de ilgi ile karşılama sebeplerinden biri olarak kaydedilebilir. Abdülhamit tercüme bürosuna polisiye roman tercüme edilmesi yönünde emirler vermekte, kendisi de yatmadan önce mutlaka polis romanları okumaktadır. Padişahın çok sevdiği polisiye romanları arasında Arthur Conan Doyle'un eserleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu tutku nedeni ile olsa gerek padişah, 1907'de İstanbul'a gelen Doyle'u huzuruna kabul eder ve onu madalya ile ödüllendirir... (Şimşek: 2002, s.512)

¹⁴ Daha sonra *Hayret* (1885), *Haydut Montari* (1888) ve *Altın Aşıkları* (1898) adlı üç polisiye roman daha yazmıştır.

¹⁵ II. Meşrutiyet'in ilanının hemen ardından yayınlamaya başladığı *Roman Hazinesi Dizisi*'nin ilk 6 cildinde *Arsène Lupin* çevirilerine yer veren Fazlı Necip, dizinin 7, 8 ve 9. ciltlerini kendisinin kaleme aldığı *Dehşetler İçinde*'ye ayırmıştır. (Bayram, 2004, s.21)

1881-1908 yılları arasında özellikle Fransızca metinlerden yapılan polisiye roman çevirileri dikkat çekmektedir. Bu dönemin çevirmenleri arasında Ahmet Mithat Efendi¹⁶ (Emile Gaboriau'nun *Orcival Cinayeti*'ni 1884'te çevirdi), Hüseyin Rahmi Gürpınar, Fazlı Necip, Süleyman Nazif, Ahmet Rasim, Ali Kemal, Mahmut Sadık, Mehmet Atâ ve Servet-i Fünun dergisi sahibi Ahmet İhsan önemli yer tutar. (Bağsız, 2015, s.27)

1912'de Yervant Odyan *Abdülhamit ve Sherlock Helmes* adlı eserini yayımlarken 1913'te ise Ebüssüreyya Sami, Erol Üyepazarcı'nın "*ilk başarılı yerli polisiye roman dizisi*" olarak değerlendirdiği 10 kitaplık eseri "*Türklerin Sherlock Holmes'u Amanvermez Avni*"'yi yayımlar.

Telif olarak Hüseyin Nadir'in ilk örneğini 1922'de verdiği *Fakabasmaz Zihni* dizisi bu dönemde de yayımlanmaya devam eder ve 1928 yılına kadar kırk bir *Fakabasmaz Zihni* kitabı yayımlanır. Serinin bazı kitapları büyük okuyucu kitlelerine ulaşmış ikinci baskılarını yapmıştır. Dünya edebiyatında polisiye romanın ilk örneklerinden olan Maurice Leblanc'ın *Arsene Lupin*'i, II. Meşrutiyet yıllarında tercüme yoluyla Türk okuyucuları ile buluşmuş ve büyük ilgi görmüştür. Peyami Safa da 1924 yılında *Arsene Lupin*'inden esinlenerek *Cingöz Recai* adında gözü pek, atılgan bir kibar hırsız yaratır. *Cingöz Recai* tipi okuyucu tarafından tutulunca Peyami Safa, onar kitaplık iki seri çıkartır.¹⁷

Türk edebiyatında Ebüssüreyya Sami'nin *Amanvermez Avni*'si, Hüseyin Nadir'in *Fakabasmaz Zihni*'si, Vala Nurettin'in *Yılmaz Ali*'si ve özellikle Server Bedi takma adıyla yazan Peyami Safa'nın *Cingöz Recai*'si gibi erkek kahramanların yanı sıra; ilk

¹⁶ XIX. yüzyılın en çok üzerinde durularak tartışma konusu oluşturan sorunlardan birisi, roman tercümelerinde izlenecek yol olmuştur. Bu dönemde romanın gelişimini, Fransız popüler romanlarından izleyen yazarlarımız, tercüme konusunda iki bakış açısını benimserler. Kimi yazarlarımız (Şemsettin Sami gibi) harfiyen tercüme yapılması düşüncesini şiddetle savunurken kimi yazarlarımız (Ahmet Mithat Efendi) da, güzel Türkçenin kullanımı ve dilimizin dış etkilerden uzak gelişmesi için harfiyen tercümeyle karşı çıkmışlardır. Daha fazlası için bakılabilir: Yalçın, Sıdika Dilek (1998) *XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatının Popüler Roman*, (Yayımlanmış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara, s.41.

¹⁷ Peyami Safa'nın Server Bedi takma adıyla çıkarttığı seri kitapların ayrıntıları için bakınız: Denizci, Duran (2012) *Türkiye'de Polisiye Romanlarda Suçların Nitelikleri Ve Suç Araştırma Yöntemleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s. 41-42.

örneklerde görülen *Tilki Leman*, *Çekirge Zehra*, *Şeytan Hadiye*, *Ulviye Hanım*¹⁸ gibi kadın kahramanlar da heyecanla ve sevilerek okunmuştur.

Edebiyatımıza polisiye romanın ilk girdiği dönemlerde konu ve sayı bakımından kısır sayılan bu tür, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra gelişim göstermeye başlamıştır. Çeviri ve telif romanlardaki artışın yaşanmaya başladığı bu dönemde dönemin ucuz roman örnekleri de verilmeye başlamıştır.

Dime novel türündeki polisiye romanlar 1930'dan önce yayınlanmaya başlamasına rağmen 1930'lu yıllara gelindiğinde polisiye yazarlarımızın dime novellara olan ilgisi artmıştır. Bununla birlikte bu on paralık romanlarda, fantastik ve korku öğelerine de yer verilmeye başlamışlardır. Bu yazarlarımızın kaleme aldığı eserlerden bazıları salt spekülative türlerle dâhil edilebilecek on paralık romanlar olduğu gibi pek çok polisiye romanda doğüstü unsurlar da kullanılmıştır. Böylece fantastik polisiye tarzında bu alt tür özellikle 30'lu ve 50'li yıllar arasında edebiyatımızda kendisine yer bulmuştur. Her ne kadar bu dönemde sözü edilen türde yazılmış çok sayıda romana sahip değilsek de on paralık roman yayıncılığımız ve bu türde basılan kitapların yarattığı etki bir hayli büyüktür. On paralık romanların temel özelliklerinden biri genelde tek formalık olmaları ve 16 sayfayı aşmamalarıdır. Göze hitap eden çizim kapaklarla görsel özellikleri öne çıkartılmıştır. Çeviri olabildikleri gibi yabancı bir eserin özet hâli ya da telif de olabilirler. Dönemin ünlü bazı yazarları da on paralık romanlar yazmıştır. Cemil Cahit'in *İkiz Şeytanlar (Kan İçen Hortlaklar)*, Feridun Es'in *İki Cinayet Gecesi*, Tahsin Abdi Göksin'in *On İki Kadın Esrarı*, Süleyman Çapanoğlu'nun *Milyon Avcılar*'ı ve Rıza Çavdarlı'nın *Müthiş Katil Landuru* romanları bu dönemde yazılmış örneklerdir. (Denizci, 2012, s.44)

Polisiye edebiyatta yer alan bazı yazarlar, çok okunan polisiye öykülerden para kazanan yazarları örnek alarak polisiye yazma deneyiminde bulunmuştur. Bu yazarlar arasında örnek olarak göstereceğimiz isimlerden olan Necip Fazıl Kısakürek, polisiye öykülerden iyi para kazanan Peyami Safa'ya özenerek *Meş'um Yakut* isimli bir polisiye roman yazmış; ancak çok ilgi görmeyince devamını getirememiştir. Dönemin önemli

¹⁸ Peyami Safa, *Çekirge Zehra* ve *Tilki Leman* karakterleriyle edebiyatımızda kadın dedektiflere başrolü veren ilk yazarımızdır. İskender Fahrettin Sertelli *Şeytan Hadiye*'yi, Ahmet Mithat Efendi ise *Ulviye Hanım* karakterini oluşturmuştur.

gazetecilerinden Ziyad Ebüzziya da 1940'lı yıllarda Ali Karaefe takma adıyla ilginç polisiye romanlar kaleme alır. Yine bu yıllarda dönemin en popüler yazarlarından Esat Mahmut Karakurt'un *Ankara Ekspresi*, *Erikler Çiçek Açtı* ve *Bir Kadın Kayboldu* isimli polisiye romanlarını da unutmamak gerekir. Nazım Hikmet, başarısız bir polisiye roman olan *Yeşil Elmalar*'ı, 1936'da yayımlar ve yine polisiye kurgulu ve çok daha başarılı eseri *Yaşamak Hakkı*, *Haber-Akşam Postası* gazetesinde tefrika edilirken tutuklanması üzerine yarım kalır. Gençlik yıllarında pek çok polisiye roman çeviren Hüseyin Rahmi Gürpınar ise 1942'de ilginç romanı *Kesik Baş*'ı yayımlatır ve kitabın kapağına da "Bu bir zabıta romanıdır" ibaresini koyar. Cumhuriyet döneminin bir diğer ünlü yazarı Refik Halit Karay da en önemlisi *Aydın On Dördü* olan polisiye romanlar kaleme alır. Onun yanında ünlü tiyatro yazarı Cevat Fehmi Başkut ise çok başarılı bir polisiye roman olan *Valide Sultanın Gerdanlığı*'nı yazar.

Bu yıllar, kadın yazarlarımızın polisiye sahnesinde yer alması açısından önemlidir. Türk edebiyatının önemli isimlerinden Halide Edib Adıvar; kadın yazar tarafından yazılan ilk polisiye roman örneği olan *Yolpalas Cinayeti* (1936) adlı romanı yazar. Halide Edib'i, melodram romanlarını polisiye kurguyla destekleyen Peride Celal, *Kızıl Vazo* (1941) ve *Ben Vurmadım* (1942) eserleriyle takip eder.

Aziz Nesin'in *Nurhayat*, Kemal Tahir'in *F.M.*, Afif Yesari'nin *Muzaffer Ulukaya* takma adlarıyla yazdıkları polisiye romanları vardır. Kemal Tahir ve Afif Yesari, Türkiye'de polisiye türünün başarılı iki yazarıdır. Özellikle 1950'li yıllarda Türkçeye Kemal Tahir'in kalemiyle çevrilen *Mike Hammer* dizisi, çok önemlidir. *Mike Hammer* Mickey Spillane'in yarattığı bir dedektif tipidir. Kemal Tahir'in elindeki tercüme edilecek *Mike Hammer* romanı kalmayınca, yazar *F.M.* takma adıyla dört tane yeni hikâye yazmıştır. Ardından kendi yaşattığı *Sam Krasmer* adlı kahramanın serüvenlerini anlatır. Kemal Tahir'den sonra *Mike Hammer*'ın yerli versiyonu Afif Yesari tarafından sürdürülür. Afif Yesari Muzaffer Ulukaya takma adıyla yüze yakın *Mike Hammer* hikâyesi yazar.¹⁹

1960'lı yıllarda yaşanan siyasi olaylar, polisiye roman üretimini de etkiler. Bu dönemde Umran Nazif *Aşk Üçgeni* (1962) hikâyesinde, Erhan Bener *Loş Ayna* (1960) ile *Kedi ve Ölüm* (1965) adlı eserlerinde polisiye roman kurgusunu kullanırlar. 1960'larda polisiye

¹⁹Türkeş, Ömer (08.08.2001) Polisiye Tarihimize Kısa bir Yolculuk *Radikal Kitap*, Erişim tarihi: 10.09.2017 <http://www.blogcu.com/romanyazilari/179015>

roman yazar Nihal Karamağaralı, Vala Nureddin' ile ortak yazdığı *Kim Zehirliyor Bunları?* (1944) romanının dışında, *Uğursuz Fotoğraf* (1962) ve *Esrarengiz Çorap* (1962) adlı polisiye romanlarını tek başına kaleme almıştır. Ayrıca Emel Dilman *Hanri Luter Katil Mi?* (1965), Pakize Başaran *Döner Koltuk* (1965) ve Zuhâl Kuyaş *Sonuncu Oda* (1970), Kartal Yuvası (1970) adlı romanlarını bu dönemde yazmıştır. Melek Melih Bayrı da *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu* (1967) ve *Kanlı Elma* (1970) adlı siyasi polisiye roman örneklerini bu yıllarda vermiştir. Yazarın ilk iki romanından farklı bir kurguya sahip bir diğer polisiye romanı da *Vampirin Kamburu* (1974) dur. Lale Oraloğlu bu dönemde polisiye roman yazar kadın yazarlara *Kızım* (1976) adlı romanı ile katılır.

Türk edebiyatında polisiye roman, 1980'lerde nitelik ve nicelik bakımından ciddi bir yükseliş dönemine girmiştir. Bu dönemde yaşanan askeri darbe nedeniyle yazarlar, siyasi konulara romanlarında yer vermekten kaçınmış ve okuyucu da ülkenin içinde bulunduğu bunalımlı durumdan kaçmak için polisiye roman okuyarak türe olan ilginin artmasını sağlamıştır. Ayrıca bu yıllar modern roman tekniklerinin türe uyarlanması bakımından da polisiye romanın gelişiminde oldukça önemlidir. Kadın yazarların da bu türün oluşumuna tam anlamıyla katıldığı bu yılları Türk edebiyatında polisiye roman için bir dönüm noktası kabul edebiliriz. Edebiyatımıza girdiği dönemden günümüze kadar okuyucu kitlesini yüksek tutan polisiye romanlar, bu yıllardan sonra verilen yetkin örneklerle edebiyatımızdaki yerini sağlamlaştırmış, türün erkek yazarları kadar kadın yazarları da dikkat çekmiştir.

1980 darbesi ile başlayan yeni dönemde eskiden de var olan kimi türler yazılmaya devam etmiştir. Bunlardan biri olan polisiye edebiyat bu gücünü yeni dönemde de devam ettirmiştir. Bununla birlikte toplumsal yapının değişimine paralel olarak polisiye yazarlarının türe bazı yenilikler getirdiği görülmektedir. Her şeyden önce polisiye edebiyatımız sadece İstanbul'u mekân olarak kullanmaktan vazgeçmiş, Anadolu'daki diğer şehirler de suçun arka planını oluşturmaya başlamıştır. İkinci olarak eski dönem polisyelerinde dedektif ya da polis gibi profesyonel insanlar ağırlıkta iken günümüzdeki eserlerde gazeteciler, ev kadınları hatta kadın pazarlayıcıları dedektif rolünü üstlenebilmektedir. (Uğur, 2012, s.421-422)

Polisiye romanın içeriğinde yaşanan mekân ve kahraman bağlamındaki farklılıklardan sonra en önemli değişim, 1980'li yıllarda Türk edebiyatını etkileyen post-modern yapının polisiye romanda baş göstermesidir. Bu yeni tekniğin kullanılmasıyla birlikte son dönem polisiye romanları biçim ve içerik olarak kendini yenilemiştir. Bu yılların ilk örnekleri Erhan Bener'in *Sisli Yaz* (1984) ve Ümit Kıvanç'ın *Bekle Dedim Gölgeye*

(1989) adlı polisiyeleridir. Bir de bu yeni başlangıç döneminde Mehmet Eroğlu'nun *Issızlığın Ortasında* (1984), *Geç Kalmış Ölü* (1984) ve *Yarım Kalan Yürüyüş* (1986) romanları da siyasî polisiye örnekleri katılabilir. Bu yıllarda kaleme alınan Pınar Kür'ün *Asılacak Kadın* (1979) adlı romanı polisiye özellikler taşır. Ayrıca yazar, *Bir Cinayet Romanı* (1989) adlı romanıyla kadın yazarlar kolunda post-modernizmi polisiyeye başarılı bir şekilde uygulayan ilk isim olur.

Türk polisiye romanında 1980'li yıllar sosyal ve siyasal göndermelerin yapılmadığı, sosyal sınıfsal vurguların gözlenmediği yani güncel sosyal gelişmelerden gözlerin kaçırıldığı bir dönemi ifade eder. Hüseyin Tekin'in Mario Puzo'nun *The Grand Father (Baba)* romanından etkilenerek 1982 yılında yazdığı *Sevginin Bedeli*, Çetin Altan'ın 1985 yılında yayımlanan polisiye komedi tarzındaki eseri *Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri*, Emre Kongar'ın 1989 yılında yayımlanan ve güncel olaylar yerine Fatih dönemi politik sorunlarını işlediği *Hocaefendi'nin Sandukası* yazıldıkları dönemin az sayıda polisiyelerinden olmalarına rağmen dönemin sosyal yapısından izler taşımamışlardır. (Çelik, 2012, s.129)

1990'lı yıllarda Türk polisiyesinin altın çağına giriş yaptığı var sayılmıştır. Bu yıllarda Levent Aslan'ın *Karanlığın Gözleri* (1991) romanı, polisiyeyi korku ile harmanlayan satanistlik bir hikâye etrafında dönmüştür. Taner Ay, *Marsyas'ın Cennetleri*'nde (1992) eski eser kaçakçılığına yer vermiş, *Gece Gelen Ölüm* (1992), Erhan Bener'in cinsellik, şantaj ve cinayeti birleştirdiği sürükleyici bir polisiye olmuştur. Ayrıca Erhan Bener'in *Anafor* (1993) adlı bir polisiyesi daha vardır. Engin Geçtan, *Kırmızı Kitap*'ta (1993) neşeli ve fantastik bir dünya kurarken, Murat Çulcu'nun *Baykuşlar Vadisi*'nde (1997) benzer bir mesele, doğudaki uyuşturucu trafiği üzerinden işlenmiştir. Bir Anadolu kentinde yaşanan intikam hikâyesiyle Ünal Bolat'ın *Cinnet*'i (1998) ise sinema kalıplarını kullanan gerilimli bir romandır. Reha Mağden *Yazgıların Tableti*'nde (1999) Murat Davman ismini verdiği komiser tiplmesiyle polisiyelerin geçmişine, Ümit Deniz'e, bir gönderme yapmıştır. Doğrudan türe dâhil olmamakla birlikte Armağan Tekdöner'in *Çıracık* (1999) romanı da içerdiği absürt öğeler ve polisiye kurgusu ile ilgi çekicidir. 1999'da polisiye tutkunlarına asıl sürpriz Orhan Pamuk'tan geldi; post-modern akımın belli başlı bütün özelliklerini taşıyan *Benim Adım Kırmızı*, tarihi dekorlar önünde süren keyifli bir polisiyedir ve Orhan Pamuk romandaki düşünsel

meselelerden çok katilin kimliğini tartışmıştır. 1999 yılında başlatılan Kaktüs Kahvesi Polisiye Roman Yarışması ise yeni yazarlar kazandırır edebiyatımıza, jüri özel ödülü verilen *Rüzgârsı Şehir*' e bilim kurgu ağırlıklı heyecan dolu hikâyesiyle Cenk Eden bir umut ışığı yakmıştır. Yazar söz konusu eserinde Uzay Polisi Kimkessler'le buluşturur okuyucuyu. Birol Oğuz'un ödülsüz ama başarılı romanı *Siyah Beyaz*'da²⁰ ise kadın dedektif Suat Erez çıkıyor sahneye. Birincilik ödülü ise Celil Oker'in *Çıplak Ceset*'ine gidiyor.²¹

Osman Aysu, bu yıllarda öne çıkan isimlerden biridir. Türk polisiye edebiyatına çok fazla roman kazandıran yazarlardan biri olan Osman Aysu, 90'lı yıllardan bu yana casus romanlarının tipik örneklerini peş peşe vererek kendine özgü bir okuyucu kitlesi oluşturmuştur. Osman Aysu'nun bu yıllarda kaleme aldığı polisiye eserler: *Havyar Operasyonu: Bir Suikastın Anatomisi* (1995), *Kurt Sığınağı* (1995), *Sır Duvarları* (1995), *Sorguç* (1996), *Cellât* (1997), *Mavi Beyaz Rapsodi* (1997), *At Kuyruklu Adam* (1997) *Lenin'in Mangası* (1998), *Çöl Akrebi* (1998), *Yanık Yüz* (1999), *Şeytanın Maskesi* (1999), *Karanlıkta Fısıltılar* (1999), *Kuşkunun Ötesi* (1999) dir.

Bu yıllarda dikkati çeken bir diğer polisiye roman yazarı Ahmet Ümit ise, edebiyatımızda “kara roman” önemli örneklerini verir. İnsan psikolojisinin yanı sıra toplumsal öğelere de romanlarında yer veren Ahmet Ümit'in 90'lı yıllarda yayımladığı polisiye romanları şunlardır: *Bir Sis Böler Geceyi* (1994), *Sis Ve Gece* (1996), *Tapınak Fahişeleri- Başkomiser Nevzat* (1997), *Kar Kokusu* (1998), *Agatha'nın Anahtarı* (1999).

1990'larda ilk defa polisiye roman yazan yazarlar arasında: Perihan Mağden *Haberci Çocuk Cinayetleri* (1991), Piraye Şengel *Gölgesiz Bir Kadın* (1994) ve Ayşe Akdeniz *Bir Erkeği Sevmek* (1999) adlı polisiye romanlarıyla yer alırlar.

Akif Pirinççi de bu yıllarda eser veren önemli bir polisiye roman yazarıdır. Yazar, yarattığı dedektif kedi karakteri Francis'in anlatıldığı *Felidae* adlı polisiye romanını 1989 yılında yayımlamıştır. Bir kediyi dedektif olarak kurgulayan yazar, polisiye roman türüne yeni bir soluk getirmiştir. *Francis* (1993), *Cave Canem* (1999), *Sonu Hep*

²⁰ Birol Oğuz, kadın dedektif kahramanı Suat Erez'in maceralarının devamını *Siyah Mavi* (2001) ve *Siyah Kırmızı* (2007) adlı kitaplarında anlatmıştır.

²¹ a.g.m.

Gözyaşı (2001), *Düello* (2003), *Salve Roma* (2004), ve *Tanrılar* (2014) romanları yazarın çok sevilen ve okunan bu polisiye roman serisinin diğer kitaplarıdır. Yazarın, kolları ve bacakları olmayan bir kişinin kusursuz cinayetleri işlemeyi planladığı romanı *Gövde* ise 2000 yılında yayımlanmıştır.

Bu isimlerin dışında polisiye roman türünde eser veren yazarlar arasında adını söyleyebileceğimiz bir diğer yazar da Sadık Yemni'dir. Sadık Yemni; polisiyeden paranormale, bilimkurgudan fantastiğe, dramdan disütopiğe uzanan bir yelpazede eser veren çok yönlü bir yazardır. Yemni'nin adı geçen bu türlerin mozaikini yansıtan eserleri, kendi hayatından da izler taşır.²² Yazar, ilk polisiye olarak değerlendirilebilecek eserlerini 90'lı yıllarda vermiştir. *Amsterdam'ın Gülü* (1993) ve *Amsterdam'ın Şövalyeleri* (1994) adlı polisiye romanlarını dedektif *Orhan Demir'in* maceralarının anlattığı kitaplarıdır. İzmir'de geçen, otobiyografik öğelerin hâkim olduğu ve polisiye kurguya sahip; *Muska* (1996), *Öte Yer* (1997) ve *Yatır* (2005) adlı üçlemesi aynı zamanda dönem romanı özellikleri taşır. Bu üçlemede yer alan Sarp Sarpmaz karakteri, *Ağrıyan* (2012) adlı polisiye romanında karşımıza çıkar. *Zaman Tozları / Telkinsiz X* (2010) adlı romanında, *vak'alar hafiyesi Osman Demir'in* serüvenlerini anlatır. Yazarın 2000'li yıllarda yayımladığı diğer polisiye romanları ise şunlardır: *Ölümsüz* (2004), *Kuşadası'ndan Sevgilerle* (2012), *Kayıp Kedi* (2015).

2000'li yıllar, polisiye roman türünün en verimli olduğu ve Türk edebiyatında polisiye türünün nitelik ve nicelik bakımından zirve yaşadığı bir dönemdir. Bu yıllarda polisiye roman türünde ilk defa eser veren yazarların yanı sıra öncesinde yazarlığını kanıtlayan birçok yazar bu yeni dönemde de eser vermeye devam etmiştir. Celil Oker, 1999 yılında çıkarttığı *Çıplak Ceset* ve *Kramponlu Ceset* kitaplarında özel dedektif *Remzi Ünal'in* maceralarını anlatır. Yaratığı bu özel dedektifin maceralarının devamını ise: *Bin Lotluk Ceset* (2000), *Rol Çalan Ceset* (2001), *Son Ceset* (2004), *Bir Şapka Bir Tabanca* (2005), *Yenik ve Yalnız* (2010), *Beyaz Eldiven Sarı Zarf* (2011), *Ateş Etme İstanbul* (2013) ve *Sen Ölürsen Ben Yaşarım* (2015) adlı kitaplarında anlatır.

1990'lı yıllarda polisiye roman yazmaya başlayan Ahmet Ümit de 2000'li yıllarda üretken bir şekilde polisiye roman örneklerini vermeye devam eder: *Patasana* (2000),

²² Çobanoğlu, Seda Aksüt (2016), Fantastik Edebiyat Halk Kültürü Unsurlarından İzler: Sadık Yemni Örneği, *İstanbul Üniversitesi Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi*, C. LV, 2016-2, S.2.

Kukla (2002), *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir* (2002), *Beyoğlu Rapsodisi* (2003), *Kavim* (2006), *Bab-ı Esrar* (2008), *İstanbul Hatırası* (2010), *Sultanı Öldürmek* (2012), *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi* (2013).

Osman Aysu da 2000'li yıllarda polisiye roman yazmaya devam eden yazarlar arasında yer alır. Çok sayıda romanı bulunan Osman Aysu'nun bu dönemde kaleme aldığı polisiye özellikler taşıyan bazı romanları ise şunlardır: *Nemrut'un Gazabı* (2000), *Ayıışığı* (2000), *Londra&Moskova Hattı* (2000), *Odak Noktası* (2001), *Bıçak Sırtı* (2001), *Terörün Gölgesinde* (2002) ve *Yedinci Uzman* (2003).

Cüneyt Ülsever, bu yıllarda polisiye roman türünde eser veren bir diğer önemli yazardır. *Hacı* (2003) ve *Topal Devrimci Cinayeti* (2005) adlı romanları siyasi polisiye roman olarak kaleme aldığı kitaplarıdır. *Hisarüstü Cinayetleri* (2008) adlı kitabı, “kara roman” ve “şüphe romanı”nın özelliklerini taşıyan bir polisiye romandır. Yazarın diğer polisiye romanları ise şunlardır: *İtirafçı* (2010), *Azrail Aynası* (2011), *Ayna Paramparça* (2013), *Efendi Ve Köle* (2015), *Geçmişin De Seninle Gelir* (2018).

Bu yılların dikkat çeken bir başka ismi de Mehmet Murat Somer'dir. Yazar, *Hop-Çiki Yaya* polisiye roman serisinde heyecanlı ve sürükleyici olayları eğlenceli bir dille anlatır. Ayrıca bu seri, eşcinsellik üzerine yazılmış en cüretkâr romanlar arasında yerini alır. Serideki karakterlerin çoğu travestiler ve transseksüellerden oluşmaktadır. Polisiye roman serisinin kitapları şöyledir: *Buse Cinayeti* (2003), *Peygamber Cinayetleri* (2003), *Peruklu Cinayetler* (2004), *Jigolo Cinayeti* (2005), *Ajda'nın Elmasları* (2006), *Kaderin Peşinde* (2009), *Huzur Cinayetleri* (2013). *Hop-Çiki Yaya* polisiye roman serisiyle başarıyı yakalayan yazarın, *Şampanya Üçlemesi* başlığı altında *Holding* (2005), *Podyum* (2007) ve *Kulis* (2007) adlı üç kitaplık bir başka polisiye roman serisi de vardır.

Feramuz Güvenlik maceralarının yaratıcısı Hakan Karahan'ın polisiye roman serisinde profesyonel dedektif *Sinan Dorukan* yer alır. Bu polisiye roman serisinin kitapları sırasıyla şunlardır: *19* (2004), *Azrail* (2005) ve *Kıyamet Haritası: Kıbrıs'ta Son Perde* (2007).

Çağan Dikenelli ise, bir ev kadını tipi karakteri olan *Melek Teyze*'nin polisiye roman serisini mizahi bir yaklaşım ile ele alır. Polisiye roman severi olan *Melek Teyze*'nin esrareniz olayların peşine düştüğü maceraları dikkat çeker. *Yürek Söken Cinayetleri*

(2006) ve *Kör Fahişe Bıçağı* (2006) adlı *Melek Teyze* polisiye romanlarının dışında *Taşıyıcı* (2005) adlı heyecan-korku romanı türünde bir eseri vardır.

Yazar ve senarist Emrah Serbes'in televizyona da uyarlanan *Bir Ankara Polisiyesi* *Behzat Ç.* serisi oldukça sevilen polisiye romanlar arasında yer alır. Serinin ilk kitabı *Her Temas İz Bırakır* 2006, serinin ikinci kitabı *Son Harfıyat* ise 2008 yılında yayımlanmıştır.

Armağan Tunaboğlu, son yıllarda eğlenceli ve sıra dışı kahramanı *Metin Çakır* ile dikkat çeken bir polisiye roman serisi kaleme almıştır. Toplumun dışladığı insanların suçla ilişkisini farklı okumalarla ele alan yazarın *Metin Çakır* polisiye roman serisi sırasıyla: *Yıldız Cinayetleri* (2004), *Resim Cinayetleri* (2005), *Konsej Cinayetleri* (2010) ve *Karakol Cinayetleri* (2016) dir.

Çağatay Yaşmut, *Beyoğlu Çıkmazı* (2008) romanıyla yarattığı *Başkomiser Galip* karakterini, *Şarkılar Susunca* (2009), *Beni Yavaş Öldür* (2010) ve *Kadıköy Cinayetleri* (2012) romanlarıyla sürdürmüştür. *Kadıköy Cinayetleri* romanı 2012 yılında Dünya Kitap Altın Sayfa Polisiye Roman Ödülü'ne layık görüldü. *Dr. Ceyda'yı Kim Öldürdü?* (2017) *Başkomiser Galip* polisyelerinin ilk hikâye kitabıdır.

Barış Uygur'un ise, *Süreyye Sami* karakterinin anlatıldığı iki kitabı vardır: *Feriköy Mezarlığı'nda Randevu* (2012) ve *Cehennem Çiftliğinden Kaçış* (2012).

Türk edebiyatının polisiye türündeki güçlü kalemlerinden Algan Sezgintüredi'nin *Katilin Şeyi* (2006), *Katilin Meselesi* (2007), *Katilin Uşağı* (2010), *Katilin Şahidi* (2013) *Maktulün Şansı* (2014) adlı polisiye romanları vardır.

2000'li yıllarda, İsmail Güzelsoy *Sincap* (2005) romanıyla, Ahmet Karcılılar *Gülden Kale Düştü* (2000) ve *Anonim Kitap* (2004) romanlarıyla, Hakan Yel *Sultana Dokunmak* (2005) ve *Lokanta* (2006) romanlarıyla polisiye edebiyata dâhil olmuşlardır.

Karanlıkta İki Ceset (2014) romanıyla Dünya Kitap En İyi Telif Polisiye Ödülü'nü alan Suphi Varım'ın polisiye romanları ise şu şekildedir: *Thule Büyücüsü* (2010), *Dedektif Çırağı* (2014), *Düello* (2015), *Kâbus* (2015), *Gölge* (2015), *Simirna Kızılı* (2016) *Karanlığın Kızıl Geçidi* (2017).

2000’li yıllar polisiye roman türünde kadın yazarlarımızın da ciddi eserler verdiği yıllardır. Nihan Taştekin, Cahide Birgül, Şebnem Şenyener, Esmahan Aykol, Şebnem İşigüzel, Sibel Atasoy, Hava Gülbeyaz Coşkun, Yeşim Çankaya, Zülâl Kalkandelen, Canan Parlar, Şule Şahin, Müzeyyen Yılmaz, Gülten Suveren, Sibel Köklü ve Gökçe İspi Turan gibi yazarlarımız bu yıllarda ilk defa eser vermeye başlamışlardır. Çalışmamızda bu yazarlarımız polisiye romanlarıyla beraber ele alınmıştır.²³

2010-2018 yılları arasında polisiye edebiyata birçok yeni kadın yazar katılmıştır. Bu yazarlarımızın bir kısmı seri polisiye roman kaleme almış bir kısmı ise tek kitapla türe katkıda bulunmuştur. Çalışmamızın sonunda ekler kısmındaki listede de yer verdiğimiz kadın yazarlarımız sırasıyla şu şekildedir. Ayşe Erbulak, Esra Türkeku, Yaprak Öz, Verda Pars, Hesna Onbaşı, Yonca Elener, Tuğba Sarıunal, Elçin Poyrazlar, Nurhan Işkın, Gonca Çiftçioğlu, Alev Çalışkan, Sultan Tarlacı, Elif Kask, S. Serra Erdoğan, Gülce Başer, Ayla Koca, Başak Sayan, Buket Gülekoğlu, Saniye Seven, Zeynep Ergun, Ayfer Kafkas, Büşra Toraman, Nuray Atacık, Aslı E. Perker, Melek Çe, Şeyda Asyalı, Ayla Satıç, Hande Miroğlu, Aslıhan Yayla, Burcu Argat, Hülya Aktaş.

Edebiyata girdiği günden bu yana geçirdiği değişim ve dönüşümlerle sosyolojik ipuçları barındıran ve toplumun her dönem ilgi odağında yer edinen polisiye roman, Türk edebiyatında da varlığını emin adımlarla sürdürmektedir. Çeviri ve teliflerle ilk acemi örnekleri verilse de yıllar geçtikçe başarılı polisiye romanların ve yazarların sayısı gittikçe artmaktadır. 2000’li yıllar Türk edebiyatında polisiye roman sayısının en çok artış gösterdiği yıllardır. Çok sayıda polisiye roman ve yazarın polisiye edebiyata dâhil olduğu bu yıllarda, yazarlar polisiye roman türünün farklı ve özgün örneklerini vermişlerdir. Edebiyatımızda polisiye roman, gerek kurgusal açıdan gerek işlenilen konu bakımından gerek de kişi-mekân bakımından önemli yol kat etmiş ve geleneksel olanın ötesine geçmiştir.

1.4. Türk Edebiyatında Kadın Polisiye Roman Yazarları

Polisiye roman, ataerkil toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de erkek yazarların himayesi altında uzun yıllar boyunca varlık göstermiştir. Gerek yazarları gerekse

²³ Bu isimlere dâhil edilebilecek olan Olcay Önder’in *Gölgedekiler* (2005) adlı polisiye romanın basımına erişilemediği için çalışmamızda incelenememiştir.

kahramanları bakımından eril dünyaya mal edilen polisiye romanın, edebi bir tür olarak değerlendirilmesi ve araştırılması zaman almasıyla beraber Türk edebiyatında özellikle kadın yazarların polisiye romanlarının dikkate alınıp araştırılması bakımından yapılan incelemeler eksik kalmıştır.²⁴ Modernleşme ile beraber feminist hareketin etkili olmaya başladığı dönemlerde kadın yazar kavramı ve kadın duyarlılığı gündeme gelmiş, edebiyatımızda kadın yazarlar varlığı dikkat çekmeye başlamıştır. Kadın yazarların bir kısmı, çağdaş Türk edebiyatının gelişiminde önemli olan toplumsal cinsiyet rollerini sorgulayan, metinlerde kadın ve erkek temsillerini inceleyen yapıtlar ortaya koymuşlardır. Kadın yazarlar, polisiye roman türünde de feminist hareketin etkili olmaya başlamasıyla eserler ortaya koymuş ve kadın duyarlılığı ile kadın problemlerini irdelemişlerdir.

Kadın yazar tarafından yazılan ilk polisiye roman, Halide Edib Adıvar'ın 1936 yılında yazdığı *Yolpalas Cinayeti* adlı kitabıdır. Halide Edib Adıvar'ı Peride Celal takip etmiş, yetkin örneklerinin verilmeye başlandığı 80'li yıllara kadar 8 kadın yazar (*Halide Edib, Peride Celal, Nihal Karamağaralı*²⁵, *Emel Dilman, Pakize Başaran, Zuhal Kuyaş, Melek Melih Bayrı, Lale Oraloğlu*) 14 polisiye roman örneği ortaya koymuştur. İlk dönem polisiye romanları acemiliği taşıyan bu eserlerin dışında Fahriye Şükrü'nün *Pembe Evin Esrarı* (1933) ve Zehra Aysu'nun *Kadın Değil Şeytan* (1962), *K.M.29?* (1963), *Bir Gönül Muamması* (1963) adlı onparalık öyküler (dime novels) olarak değerlendirilebilecek öyküleri de vardır.²⁶

²⁴Bu noktada, kadın polisiye roman yazarları hakkında yapılan incelemelerdeki eksikliği görmemde ve tez konumu belirlememde etkili olan çalışma Özlem Bay'a aittir. Bay, kadın ve erkek yazarların polisyelerde suçu farklı şekillerde kurguladıklarına dikkat çekerek kadın yazarların polisyelerindeki suç söylemlerinin ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Daha fazlası için bakılabilir: Bay, Özlem (2012) Kadın-Erkek Söylemi: Cinayeti Yazan Kadın Pınar Kür, "Bir Cinayet Romanı" Ve Cinayeti İtiraf Eden Erkek Ahmet Ümit; "Beyoğlu Rapsodisi" *Turkish Studies*, 7/12 Winter.

²⁵Nihal Karamağaralı ismi üzerinde çeşitli şaibeler vardır. Nihal Karamağaralı adı ile yayımlanan *Uğursuz Fotoğraf, Esrarengiz Çorap* ve dönemin ünlü gazetecilerinden Vala Nureddin ile ortak isimle yayımladığı *Kim Zehirliyor Bunları?* adlı romanı, Vala Nureddin tarafından Nihal Karamağaralı takma adı ile yayımlandığı söylenir. Bir başka söylenti ise Nihal Karamağaralı isminin Vala Nureddin'in eşi Müzehher Vanu'ya ait olduğu yönündedir. Bu konu ile ilgili yeterli bir bilgi yer almadığı için bu ismin Müzehher Vanu olarak kabul edilmektedir.

²⁶Bu dönem popüler olan, haftalık yayımlanan ve dime novels (onparalık öyküler) olarak adlandırılan kadın yazarlar tarafından verilen bu örnekler, 16 ile 32 sayfa aralığındadır.

Edebiyatımızda ciltlerce külliyatı bulunan polisiye romanın, ilk dönemde kadın yazarlar tarafından verilen örnekleri oldukça azdır. Bu dönemde, ilk örnekleri veren Halide Edib ve Peride Celal'in asıl amacı polisiye roman yazmak değildir. Ayrıca çoğu kadın yazarın polisiye kitabı, deneme niteliğinde kalmış ve devamı getirilmemiştir. Kadın yazarlar bu dönemde süreklilik göstermedikleri için üslup oluşturacak bir dinamizm de ortaya çıkmamıştır.

Edebiyatımızda 1980'lerde kadın yazarların sayısı artmış ve verdikleri polisiye roman örnekleri ile edebiyatta kendilerinden söz ettirmeye başlamışlardır. Kadın yazar tarafından yazılan ilk polisiye romanın yayımlandığı yıl olan 1936 ile 2010 yılına kadar verilen örnekler çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmanın sonunda yer alan tabloda da belirtildiği gibi 2010 yılına kadar 27 kadın yazar tarafından verilen 65 polisiye roman (2010 yılından önce yazılan serilerin sonraki devam kitapları dâhil) ele alınmıştır. 2010-18 yılları arası, en fazla kadın yazar polisiye romanlarının yayımlandığı yıllar olması nedeniyle bu dönemde yer alan yazarlar ve romanlar başka bir çalışmanın konusunu oluşturabilecek niteliktedir.²⁷

İncelenecek yazarlar arasında kimisi edebiyat dışı bir meslekten gelip deneme niteliğinde eserler vermiş, kimisi zaman, kurgu ve roman kişilerini oluşturmada tekrara düşmüş, kimisi de polisiye roman türünde devamlılık sağlayamamıştır. Bu yazarlar arasında polisiye roman türünde kendi kulvarında iyi çıkış yapan yazarlar da yer alır. Bu isimler polisiye roman üretiminde bir devamlılık göstermiş ve sevilen karakterler yaratmışlardır. Pınar Kür, Perihan Mağden, Piraye Şengel, Nihan Taştekin, Şebnem Şenyener, Esmahan Aykol ve Sibel Atasoy gibi isimler eserlerini sağlam bir kurgu üzerine oturtmuşlar ve polisiye romanlarıyla eğlencelik eserlerin ötesine geçerek polisiye romanın hareket alanını genişletmişlerdir.

Kadın polisiye yazarlarımız, romanlarında işledikleri konular ve oluşturdukları kahramanların yanı sıra romanlarını yazış tarzıyla da araştırılmaya değer eserler vermişlerdir. Polisiye edebiyat çerçevesinde ürün veren erkek yazarlarımız gibi kadın yazarlarımız da post-modernizmi eserlerinde uygulamıştır. Modern toplumun düşünce

²⁷ 2010-18 yılları arası, kısa bir süre olmasına rağmen kadın yazarlar tarafından türün şimdiye kadar en fazla örneklerinin verildiği yıllardır. Bu yıllarda polisiye roman türünün popülerleşmesi ve çok okunması nedeniyle çok sayıda kadın yazar ortaya çıkmış ve yaklaşık 69 polisiye roman yayımlanmıştır.

ve yaşam tarzının sorgulandığı, birey toplum ilişkilerinin psikolojik sonuçlarının yer aldığı durumlara eserlerinde başarılı bir şekilde yer vermişlerdir.

Kadın yazarlar, başlangıçtan günümüze polisiye romandaki gelişmelere eserlerinde yer vermiştir. Yaklaşık 80 yıl gibi uzun bir dönem boyunca örneklerini verdikleri bu türde toplumumuzun sosyolojik kodlarını romanlarına işlemişlerdir. İlk dönem eserlerinde kurgu ve konu açısından kısır bir döngü yaşamışlar, fakat zamanla içeriklerini zenginleştirmiş ve suç, kentleşme, düşünce, kültür alanında değişimlerle polisiye eserler ortaya koymuşlardır. Kadın polisiye roman yazarları, bu bölümde eserlerinin kronolojik sırasına göre ele alınacaktır.

1.4.1. Halide Edib Adıvar

Halide Edib Adıvar; romanları, hikâyeleri, tiyatroları, incelemeleri, hatıraları, makaleleri ve çevirileriyle edebiyatımızda hemen her anlatı türünde eserler veren önemli kadın yazar ve ilk Türk kadın profesörümüzdür. 1884 yılında İstanbul Beşiktaş'ta doğan Halide Edib Adıvar, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinin tanınmış yazarlarından. Sanatçı yönünü kuvvetlendiren ilk etkileri, annesini küçük yaşta kaybettikten sonra çocukluk yıllarının çoğunu geçirdiği tipik bir Türk evi olan anneannesinin evinde kazanır. Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde okuyan Halide Edib, bir yandan da evinde o çağın tanınmış kişilerinden özel dersler almıştır. Koleji bitirince 1901 yılında ders aldığı Salih Zeki ile evlenmiş ve bu evlilikten iki oğlu olmuştur.

1908'de Meşrutiyet'in ilanı ile gazete ve dergilerde imzası görülmeye başlayan Halide Edib, 31 Mart olayı üzerine Mısır'a ve ardından İngiltere'ye gitti. Orada devrin fikir adamlarıyla da tanıştı. Yurda döndükten sonra Kız Öğretmen Okulu'nda, kız liselerinde öğretmenlik ve müfettişlik görevi yaptı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında halk için çalışmalarıyla dikkati çeken Halide Edib Adıvar, Cemal Paşa'nın davetiyle Suriye'ye gidip, Şam ve Beyrut'ta Türk okulları açtı. (Aydın, 2012, s.1)

Eşi Salih Zeki'nin ikinci defa evlenmek istemesi üzerine ondan ayrıldı. Ertesi yıl Doktor Adnan Adıvar'la evlendi. ²⁸1918-1919 yıllarında İstanbul Darülfünun'unda profesör

²⁸Halide Edib, hayatının buraya kadar olan dönemini, *Mor Salkımlı Ev* adlı anı kitabında anlatmıştır. Daha fazlası için bakınız: Adıvar, Halide Edib (2016) *Mor Salkımlı Ev*, İstanbul: Can Yayınları.

olarak Garp Edebiyatı okudu. İzmir'e Yunanlıların girmesi üzerine düzenlenen Fatih ve Sultanahmet mitinglerinde konuşan Halide Edib, özellikle de Sultanahmet mitinginde heyecanlı bir hitabe ile milleti ayaklandırmış ve düşmanı şiddetle protesto etmiştir. Milli mücadeleye katılmak üzere kocasıyla beraber Mustafa Kemal'in yanına gitmiş ve Kurtuluş Savaşı yıllarında onbaşı, çavuş, başçavuş rütbeleriyle ordu hizmetinde çalışmıştır.²⁹ (Tezcan, 2012, s.7)

Döneminin önde gelen kadın yazarlarından birisi olan Halide Edip Adıvar hikâyelerini; *Harap Mabetler* (1911), *Dağa Çıkan Kurt* (1922), *İzmir'den Bursa'ya* (1963) (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Falih Rıfkı Atay, Mehmet Asım Us ile birlikte) ve *Kubbede Kalan Hoş Seda* (1974) adlı kitaplarında toplamıştır. Bütün eserlerinde (roman, hikâye, tiyatro, anı) kadının toplum içindeki yerine büyük önem veren Adıvar, Milli Mücadele'de aldığı görevlerle de aktif bir kişiliktir. Savaş meydanlarında gördüğü ve işittiği birçok olayı da edebi eserlerinde işlemiştir.³⁰

Türk edebiyatının geçiş dönemi olarak nitelendirilen imparatorluktan, cumhuriyete geçiş sürecinde yazın dünyasına giren Halide Edib, sadece edebiyat tarihimiz açısından değil yakın dönem kültür ve siyaset tarihimizin açısından da önemli bir düşün ve eylem insanıdır. Son devir Türk edebiyatında çok sevilerek okunan ve eserleri en çok baskı yapan Halide Edip Adıvar, inceleme yazıları, çevirileri, anıları, roman, hikâye ve tiyatro gibi edebi türlerde eser vermesine rağmen en çok romancı kimliği ile tanınır.³¹ Halide Edib'in, romanlarındaki kadın şahıslar üzerinden, modernleşme süreci içerisinde kadının toplumu değiştirme, ona şekil verme gücünü fark etmiş bir yazar olduğu söylenebilir. Kadının hem bir anne hem de türlü meslekler içerisinde daha çok sorumluluk almasını isteyen ve bu noktayı önemle işaret eden yazar, ancak doğru bir modele uygun olarak yetişmiş kadınların toplumda daha çok sorumluluk alması taraftarıdır.³²

²⁹ Hayatının bu dönemini ise *Türk'ün Ateşle İmtihanı* adlı anı kitabında anlatmıştır. Daha fazlası için bakınız: Adıvar, Halide Edib (2016) *Türk'ün Ateşle İmtihanı*, İstanbul: Can Yayınları.

³⁰Sakallı, Fatih (2012) Halide Edip Adıvar'ın Hikâyelerinde Milli Mücadele'yi Yaşayan Kadınlar, *Akademik Bakış*, Cilt 5, Sayı 10. s. 137.

³¹Şahin, Veysel (2013) Halide Edip Adıvar'ın "Yeni Turan" Romanını Yeniden Anlam(landırm)a, *Erdem Dergisi*, Sayı 64, s.103-122.

³² Calayır Küçükörmən, Gülcan (2010) *Halide Edib Adıvar'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Eğitimi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s.282.

Şahsiyeti ve eserleriyle Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan Halide Edib, romanlarında asli kahramanlarını genellikle kadın olarak belirlemiştir. Kültürel ve sosyal meselelere duyarlılıkla yaklaştığı romanlarında her kesimden kadın kahramanlara yer veren yazar eserleri ile çağdaşlarından ayrılır.

Halide Edib Adıvar, edebiyatımızda pek çok konuda olduğu gibi, ilk kadın polisiye roman yazarı olarak da öncülük yapmıştır. (Üyepazarcı, 2008, s.309) ³³

Halide Edib'in 1936 yılında yayımladığı ve polisiye unsurlar barındıran *Yolpalas Cinayeti* dışındaki romanları şunlardır: *Heyûlâ* (1909), *Raik'in Annesi* (1909), *Seviyye Talip* (1910), *Handan* (1912), *Yeni Turan* (1912), *Son Eseri* (1913), *Mev'ud Hüküm* (1918), *Ateşten Gömlek* (1922), *Vurun Kahpeye* (1923), *Kalp Ağrısı* (1924), *Zeyno'nun Oğlu* (1928), *Sinekli Bakkal* (1936), *Tatarcık* (1939), *Sonsuz Panayır* (1946), *Döner Ayna* (1954), *Âkile Hanım Sokağı* (1958), *Kerim Usta'nın Oğlu* (1958), *Sevda Sokağı Komedyası* (1959), *Çaresaz* (1961), *Hayat Parçaları* (1963).

Romanları dışında iki tane anı kitabı vardır: *Türk'ün Ateşle İmtihanı* (1962), *Mor Salkımlı Ev* (1963). Halide Edib'in anıları yalnızca kendi bireysel kimliğini, aydın ve yazar kimliğini Türk milletinin uyanışına, doğuşuna paralel olarak algılayan öncü bir Türk kadınının hikâyesi olduğu için değil, 1908'den 1922'ye kadar, Türkiye'de çok önemli politik toplumsal değişme ve reformların gerçekleştiği bir dönemin tarihine ilişkin tarih yazımını örnekleyen metinler olduğu için de önemlidir. Halide Edib, kendisini rahatça otobiyografik anlatının merkezine yerleştirir; o yeni Türkiye'nin kuruluşuna tanık olan ve onun içinde yer alan bir tarihsel kişiliktir. ³⁴

Halide Edib'in tiyatro eserleri ise şunlardır: *Kenan Çobanları* (1916), *Maske ve Ruh* (1945). İnceleme kitapları ise şu şekildedir: *Talim ve Terbiye* (1911), *Turkey Faces West* (1930), *Conflict of East and West in Turkey* (1935), *Inside India* (1937), *İngiliz Edebiyatı Tarihi* (3 cilt, 1940, 1943, 1949), *Türkiye'de Şark Garp ve Amerikan Tesirleri* (1955), *Dr. Abdülhak Adnan Adıvar* (1956).

³³Adıvar polisiye romanla daha yirmi yaşındayken, Sherlock Holmes öyküleri vasıtasıyla tanışmıştır. Hatıralarını yazdığı *Mor Salkımlı Ev*'de 1901'de evlendiği kocası ünlü matematikçi Salih Zeki Bey ile babası Edip Bey'e uzun kış gecelerinde İngilizceden çevirdiği Sherlock Holmes öykülerini okuduğunu anlatır. (Üyepazarcı, 2008, s.309)

³⁴ Daha fazlası için bakılabilir: Durakbaşı, Ayşe (2000), *Halide Edib Türk Modernleşmesi ve Feminizm*, İstanbul: İletişim.

1.4.2. Peride Celal

1916 yılında doğan yazar Peride Celal, 2013 yılında İstanbul’da vefat etmiştir. Peride Celal, Cumhuriyet döneminin her anına tanıklık etmiş, sanatsal değeri giderek artan bir çizgide seyreden dönemin üretken yazarları arasında yer alır. Bugüne dek tefrika edilen ve kitap hâlinde yayımlanan romanlarının sayısı yirmiye aşan Peride Celâl’in yazarlık kariyeri, yazar hakkında yapılmış tüm çalışmalarda iki farklı döneme ayrılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre yazarın popüler aşk romanları yazdığı yıllar, romancılığının ilk dönemini, toplumsal içerikli yapıtlar verdiği yıllar ise ikinci dönemini oluşturmaktadır.

35

Yazar, ilk dönem romanlarında kadın karakterleri, kıskançlık, gizem ve gerilimin egemen olduğu bir havada yaşadıkları aşklarıyla ele alır. Ancak kadın karakterler Peride Celâl’in romancılığının ikinci döneminde, yazarın değişen dünya görüşünün de etkisiyle sınıfsal bir vurgu kazanır. Peride Celâl, Behçet Necatigil’in “*sanat, gözlem ve çözümleme yatırımlarıyla, öncekilerden çok ayrı ve Türk romanının gelişim çizgisi üzerinde ağırlığı olan romanlar*” olarak tanımladığı ikinci dönem yapıtlarında, ya kendisi gibi burjuvaziye eleştirel bir tavırla yaklaşan ya da o toplumsal ortamın düzenine uyan, genelde aydın üst sınıf kadınlarının iç dünyalarına girer.³⁶

Romancılığı birbirinden iki farklı döneme ayrılan yazar, oldukça üretken bir sanat hayatına sahiptir. Yarattığı kurmaca dünya ve gerçek dünya arasındaki bağı oluştururken yaratıcı bir tavır takınan yazar, çeşitli kadın kahramanlar oluşturmuştur. Eserlerinde yer verdiği kahramanlar gözlemlere dayanan, insan ve toplum arasındaki ilişkileri irdelerken kişilik çözümlemeleri yapılan kahramanlardır. Yazar, kadın kahramanlarının toplumdaki yerini irdelemiş ve toplumsal mücadelelerine eserlerinde yer vermiştir.

Yazarlığı insan olmakla eşdeğer gören Peride Celal, insanı anlayan ve anlatabilenlerin ancak iyi yazar olduğunun ve yazmayı önemli bir eylem saydığının altını çizerken yazmaya başladığında en etkilendiği isimlerin başında Sait Faik ve Nazım Hikmet’in

³⁵ Karahan, Burcu (2002) *Peride Celâl’in Romanlarında Kadın Kimlikleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Bilkent Üniversitesi, Ankara.

³⁶ Kabacalı, Alpay (1996) *Çok Katmanlı Duyarlıklar Yazarı Peride Celal*, İstanbul: TÜYAP Yayınları.

geldiğini belirtiyor. Günümüzden ise Adalet Ağaoğlu, Füruzan, Selim İleri, Orhan Pamuk gibi isimler Peride Celal'in beğendiği yazarlar arasında... Batıdan etkilendiği isimleri örneklerken de Kafka, Çehov, Katherine Mansfield, Camus gibi zirve yazarları gösterir.³⁷

Peride Celal, üvey babasının görevi dolayısıyla Anadolu'da uzun yıllar geçirmiştir. Bu dönemlerde insanlardan uzak, içe kapanık yaşam tercih etmiştir. Peride Celal, içe kapanık kişiliğinin bir yansıması olarak edebiyat çevresinden uzak kalmayı tercih etmiş, konuşmaktan; edebiyat ve sanat hakkında fikirler ileri sürmekten çok yazıcılığı, üretkenliği tercih etmiş bir yazardır. Peride Celal, magazin basınında ön plana çıkmaktan yana değildir. O, sanatçının kişiliğiyle değil daha çok eserleriyle gündemde yer alması taraftarıdır.³⁸

Peride Celal'in polisiye roman olarak değerlendirilen *Kızıl Vazo* (1941) ve *Ben Vurmadım* (1941)³⁹ adlı romanlarının dışında çok sayıda dergide yayınlanan yazıları, tefrika romanları da vardır. Yazarın, “pembe edebiyat” şeklinde değerlendirilen ilk dönem eserleri sırasıyla şu şekildedir: *Sönen Alev* (1938), *Yaz Yağmuru* (1940), *Ana-Kız* (1941), *Atmaca* (1944), *Aşkın Doğuşu* (1944), *Yıldıztepe* (1945), *Dar Yol* (1949).

Sanatında ikinci dönem olarak ele alınan ve Türk romanının gelişiminde önemli bir yere sahip olan yazarın kitap halinde yayımlanan diğer romanları ise şunlardır: *Üç Kadının Romanı* (1954) *Üç Kadın* adıyla 1987), *Kırkıncı Oda* (1958), *Gecenin Ucundaki Işık* (1963- *Gecenin Ucunda* adıyla 1996), *Güz Şarkısı* (1966), *Evli Bir Kadının Günlüğünden* (1971) *Üç Yirmidört Saat* (1971), *Üç Kadın* (1987), *Kurtlar* (1991), *Deli Aşk* (2002). Öyküleri ise şunlardır: *Jaguar* (1978), *Bir Hanımefendinin Ölümü* (1981), *Pay Kavgası* (1985), *Mektup* (1994), *Melahat Hanımın Düzenli Yaşamı* (1999).

³⁷ Tağızade, Karaca Nesrin (2006) *Edebiyatımızın Kadın Kalemleri*, Ankara: Vadi Yayınları, s.250.

³⁸ Zorkul, Tahir (2006), *Peride Celal'in Hayatı Ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma*, (Yayımlanmış Doktora Tezi)Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

³⁹Bizzat yazarının da önemsemediği ilk dönem eserleri arasında 1940'lı yılların başında yazıldığını tahmin ettiğimiz, Semih Lütfi Kitabevi'nden yayımlanan *Ben Vurmadım* naif bir polisiye romanıdır. Yapıt 19. yüzyıl ikinci yarısında Fransa'da çok sevilen melodram ağırlıklı polisiye romanların tipik bir Türkiye uyarlamasıdır. Yazar o günlerdeki ana teması aşk olan bir aşk öyküsünü polisiye kurgu içinde ele almıştır. (Üyepazarcı, 2008, s.324)

1.4.3. Nihal Karamağaralı (Müzehher Va-Nu)

1912 yılında doğan, 1942 yılında gazeteci ve yazar Vala Nureddin'le evlenen Müzehher Va-Nu, 2011 yılında vefat etmiştir. Yazarlık, gazetecilik ve çevirmenlik yapan Müzehher Va-Nu'nun, bilinen çevirileri arasında Agatha Christie'nin *Aşkımı Sen Öldürdün* (1944) ve Carter Dickson'un *Ölüm Gemisi* (1963) romanları vardır. Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı kurucuları arasında yer alan yazar, *Bir Dönemin Tanıklığı* (1986) ve *Dünya Hikâyeleri* (1986) adlı iki kitaba imza atmıştır. Müzehher Va-Nu, polisiye romanlarını Nihal Karamağaralı takma adıyla yazmıştır.

Annesinin kızlık ismini kendine müstear seçen Müzehher Hanım, eşi Vâlâ Nureddin'in de etkisiyle, yerli edebiyatın verimi yüksek kadın polisiye yazarı payesine sahip olmuştur. Diğer yandan, Bursa cezaevinden Vâ-Nû'lara yazdığı mektuplarda Nazım Hikmet'in, Müzehher Va-Nu'ya romanları hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir. Nazım Hikmet, Müzehher Va-Nu'da romana karşı yetenekli olduğunu, gazete tefrikası olarak düşünmeden, derli toplu bir roman yazdığı takdirde mutlaka büyük bir yazar olacağı görüşünü ileri sürmüştür.⁴⁰

Müzehher Vâ-Nû, 40'lı yıllardan başlayıp, gazetelerde roman tefrikası geleneğinin sona erdiği 60'lara dek polisiye romanlar yayımlar. Öksüz ve yetim kalmış genç Güler ile dadısı Anberbu'nun maceralarını konu ettiği *Hacı Kurye* ve *Perçemli Adam*, Müzehher Va-Nu'nun eşi ile beraber kaleme aldığı polisiyelerdendir. Sadece Nihal Karamağaralı imzasını taşıyan tefrika romanlar arasında da *Konsolosun Karısı*, *Bir Perde Kapandı* gibi örnekleri sayabiliriz. Nihal Karamağaralı polisiyelerinden sadece üçü kitap olarak yayınlanmıştır. Bunların ilki Vâ-Nû ile ortak imza taşıyan *Kim Zehirliyor Bunları?* (1944), bir Yılmaz Ali macerasıdır. Ak Yayınevi polis romanları serisinden 1962'de çıkan *Esrarengiz Çorap* ve *Uğursuz Fotoğraf* ise özgün polisiye eserlerdir.⁴¹

1.4.4. Emel Dilman

Emel Dilman'ın 1965 yılında yayımladığı ve devamını getirmediği tek polisiye romanı *Hanri Luter Katil Mi?* adlı kitabının dışında şu kitapları vardır: *Işık Arayan Yolcu*

⁴⁰ <http://www.cinairoman.com/?p=514> Erişim tarihi: 10.09.2017

⁴¹ <http://cinairoman.com/makaleler/CinsiLatif.html> Erişim tarihi: 10.09.2017

(1958), *Mitologyadan Ünlü Kişiler* (1961), şiirlerinin olduğu dört kitaplık *Denizle Söyleşme 1-2-3-4* (1976), otuz sekiz sayfalık bir metin ile beraber yirmi Atatürk fotoğrafının bulunduğu *Atatürk – Par Lui Meme* (1990).

Emel Dilman'ın hayatı ile ilgili yeterli bilgi elde edilememiştir.

1.4.5. Pakize Başaran

Saraybosna'dan gelip Türkiye'ye yerleşen Türk asıllı Müslüman-Boşnak bir ailenin kızı olan Pakize Başaran, 1925 yılında Bandırma'da doğmuştur. Genç yaşta babasını kaybedince annesi ve iki kardeşiyle İstanbul'a gelen yazar, liseyi bitirdikten sonra Sirkeci'deki İstanbul 2. Noteri'nde çalışma hayatına atılmıştır. Noterde memur ve başkatip olarak otuz yedi yıl boyunca çalışan yazar, burada edebiyatçılarla tanışmış ve yazdığı şiirler beğenilince, öykü ve roman yazmaya yönlendirilmiştir. Tarık Mümtaz Göztepe, yazdıklarını *Kör Kadı* adlı haftalık gazetede tefrika etmeye başlar ve böylece Pakize Başaran edebiyat dünyasına adım atmış olur.

Yazarın yayımlanan ilk öyküsü *Hacı Nine* olur. Bu öykü, 1948'de *Yeni Sabah* gazetesinde yer almıştır. 1953'te de yazarın İstanbul Radyosu'nda ilk radyofonik piyesi yayınlanmıştır. Pakize Başaran, adını edebiyat dünyasına aşk romanlarıyla yazdıran kadın yazarlardan biridir. Bir şiiri Cem Karaca tarafından bestelenmiş ve *Unut Beni* adıyla şarkı haline getirilmiştir. Bugüne dek on ikisi roman, on dört kitabı yayımlanmıştır. Pek çok tefrika romanı halen yayımlanmayı beklemektedir. Yazar, son kitabı *Ben Yaşarken*'de (2008) İkinci Dünya Savaşı, tek parti dönemi, 1950'li yılların DP iktidarı ve 27 Mayıs 1960 darbesi gibi, Türkiye'nin yakın tarihinde tanık olduğu önemli olayları anlatmıştır ve darbe zamanında, birçok insan gibi, asılsız ihbarların sonucunda eşiyile birlikte İstanbul Emniyeti'nde sorgulandığı günleri kayda geçirerek, bu dönemde korku ve endişe içinde geçen hayatlarını okurla paylaşmıştır. Kitapta ayrıca yazarın, Orhan Kemal, Fazıl Hüsni Dağlarca, Esat Mahmut Karakurt, Yahya Kemal ve Çetin Altan gibi dönemin tanınmış edebiyatçılarına ilişkin tanıklıkları da bulunmaktadır.

Yazarın polisiye romanı *Döner Koltuk* (1967) dışında eserleri sırasıyla: *Benim Doktorum* (*Son Havadis*'te tefrika edilir), *Sahte Gelin* (1953), *Köye Dönen Yosma* (1955), *Seni Yalnız Seni* (1963), *Yarım Kahkaha* (tefrika roman), *Gelincik*

Tarlası (tefrika roman), *Meçhule Giden Yol* (1958), *Şaka Bitti* (1960), *Aşk Acıları* (1964), *Devenin Öcü* (1969), *Sonbaharında Bahar* (1970), *Büyükler Küçükler ve Köpekler* (1972), *Fırtınanın Oğlu* (tefrika roman), *Günahkâr Adam* (1973), *Tekinsizler...* (1977), *Ben Yaşarken 27 Mayıs 1960 ve Öncesi* (2008).⁴²

1.4.6. Zuhal Kuyaş

1940'lı yıllarda yazmaya başlayan Zuhal Kuyaş, Osmanlı-Rus savaşı sırasında Karadenizli bir genç kızın başından geçenleri anlattığı tarihi romanı *Aşela* (1985) ve polisiye olan *Kraliçenin Şamdanları*⁴³ (1948), *Kartal Yuvası* (1970), *Sonuncu Oda* (1970) adlı romanları ile edebiyattaki yerini almıştır.

Son derece köklü ve varlıklı bir ailenin kızı olarak geçtiğimiz yüzyılın başlarında doğan Zuhal Kuyaş'ın, 1950'de evlenmeden önce kaleme almaya başladığı romanları ancak sonraki yıllarda iki çocuğunu büyütmemesinin ardından yayımlanabilmiştir. Üç kitaplık polisiye romanları külliyyatının yanı sıra bir de tarihi romanın dışında maalesef başka bir eser yazmamıştır. Ancak romanlar, polisiye gizemler ve gerilim öyküleri üstüne düşünmeyi hep sürdürmüştür.⁴⁴

Hayatı hakkında kısıtlı bilgi olan Zuhal Kuyaş, 2014 yılında vefat etmiştir.

1.4.7. Melek Melih Bayrı

Melek Melih Bayrı, *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu* (1967) ve *Kanlı Elma* (1970), adlı siyasi polisiye roman olarak değerlendirilebilecek kitaplarının dışında *Vampirin Kamburu* (1974) adlı bir polisiye roman daha yayımlamıştır. Bu polisiye roman örneklerinin dışında *Ankara'da Güneş Mavi Doğar* (?), *Öteki İnsanlar* (?), *İki Elma* (?), *Güneş Gözlü Mustafa Kemal* (1981), *İşçi Kız Selma* (1989), *Hürriyetin Doğuşu* (?) adlı romanları vardır. *Atatürk'ün Işığı Altında* (1961) kitaplarının dışında *Devler Ülkesinden*

⁴² http://tr.writersofturkey.net/index.php?title=Pakize_Ba%C5%9Faran Erişim tarihi:10.09.2017

⁴³ Ağabeyinin teşvikiyle roman yazmaya yönelmiş ve yirmi üç yaşında yazdığı ilk polisiye romanı *Kraliçenin Şamdanları* 1948 yılında *Son Dakika* gazetesinde tefrika edilmiştir. (Üyepazarcı, 2008, s.377) Abdülaziz döneminde geçen tarihi bir polisiye öyküyü anlatan *Kraliçenin Şamdanları*'nın kitap hali tekrar yayımlanması planlansa da şu anda basımı bulunmamaktadır.

⁴⁴ Tanrıyar, Elif (2014), *Geç Keşfedilen Gizemli Yazar*, Erişim tarihi:10.09.2017.

<http://kitap.radikal.com.tr/makale/haber/gec-kesfedilen-gizemli-yazar-390214>

(1976) adlı bir şiir kitabı da bulunan yazar, çocuk kitapları da yazmıştır. Bu çocuk kitapları ise şöyledir: *Peri Padişahının Oğlu* (1988), *Okul Çocuklarına Şiirler(?)*, *Melekşan'ın Serüvenleri Üçü Bir Arada (?)*, *Altın Kız (?)*, *Altın Masallar* (1995), *Kıbrıslı Ali Çavuş (?)*.

Yazarın hayatı hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

1.4.8. Lale Oraloğlu

28 Eylül 1924'te İzmir'de doğan ve çok küçük yaşta İstanbul'a gelen Lale Oraloğlu, lise eğitimini farklı liselerde yaptıktan sonra önce Hukuk Fakültesi'ne girmiş ancak daha sonra Edebiyat Fakültesi'ne geçmiş ve İngiliz Filolojisi Bölümü'nden mezun olmuştur. Konservatuarın piyano ve şan bölümlerinde çalışmış, sanat eğitimini konservatuarda tamamlamıştır. Oyuncu olarak adım attığı sinemanın çeşitli yönleriyle uğraşan Lale Oraloğlu, senaryo yazmış ve yönetmenlik denemesinde bulunmuştur.

Yeşilçam'ın Görünmeyen Kadınları isimli belgeselde, Türk sinemasının ilk üç kadın yönetmeniyle birlikte, kendisinin yaşamı da konu edilmektedir. *Sevdiğim Sendin* (1955), *Kırık Çanaklar* (1960), *Hatırla Sevgilim* (1961) adlı oyunlarının metinlerini yazmıştır. 1951-1960 yılları arasında *Akşam*, *Ekspres*, *Yeni Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yapan yazar, 1957'de Cannes ile Venedik film festivallerine gazeteci kimliğiyle katılmıştır. 27 Mayıs'a uzanan süreçte iktidarı protesto edenler arasında olan Oraloğlu, bir oyunu müstehcen bulunduğu için on altı günlük bir açlık grevi yapmıştır. Bu yıllarda spor ile de uğraşmıştır. 1951-1957 arasında İstanbul ve Türkiye Kürek Şampiyonu olan Lale Oraloğlu, aynı zamanda 400 metre yüzme şampiyonu olmuştur. Dört yıl Galatasaray'ın kadınlar kürek, yüzme ve atletizm takımlarının kaptanlığını yapmıştır.

Lale Oraloğlu, kamera önünden arkasına geçtikten sonra kızının adını verdiği Alev Film ile 1971-1972 yıllarında dört filme senarist, yönetmen ve yapımcı olarak imza atmıştır. Oraloğlu'nun senaryosunu yazdığı, Memduh Ün'ün yönettiği *Kırık Çanaklar* Berlin Film Festivali'ne seçilmiştir. Bu filmlerin çoğunda da başrolü kendisi üstlenmiştir. Oraloğlu'nun *Kızım* adlı polisiye romanı 1976'da yayımlanmıştır. Aynı yıl Oraloğlu, ithal mallarının henüz piyasada serbestçe bulunmadığı bu dönemde, Ağrı'da bir turne sırasında Amerikan pazarından aldığı fincan takımları yüzünden altı ay hapis yatmıştır.

15 Ocak 2007'de 83 yaşındayken beyin kanamasından ölen Lale Oraloğlu, oyuncu Alev Oraloğlu'nun annesidir.⁴⁵

1.4.9. Pınar Kür

1970'lerin başından itibaren Türk edebiyatında görülen yazarlar atılımının önde gelen isimlerinden biri olan Pınar Kür'ün annesi eğitimci ve yazar İsmet Kür, teyzesi şair ve yazar Halide Nusret Zorlutuna ve romancılarımızdan Emine Işınsoy ise kuzenidir. Romancı, hikâyeci, çevirmen kimlikleriyle edebiyatımızın önemli isimlerinden biri olan Pınar Kür; şairler ve yazarlar yetiştiren bir soyağacından gelen edebiyatın hüküm sürdüğü bir aile ortamında yetişmiştir. 1943 Bursa doğumlu olan yazar, ilk ve orta öğrenimini Ankara'da, lise öğrenimini New York'da tamamlayıp, Robert Koleji'nin yüksek bölümünü bitirdikten sonra Paris'e giderek tiyatro çalışmalarında bulunmuştur. Sorbonne Üniversitesi'nde doktora yapan Pınar Kür, Türkiye'ye dönüşünde Ankara Devlet Tiyatrosu'nda dramturg olarak görev yapmıştır. Daha sonra İstanbul'a yerleşerek çevirmen ve öğretim görevlisi olarak çalışmıştır.⁴⁶

Pınar Kür'ün, romanlarının ve öykülerinin belli başlı konular etrafında şekillendiğini söylemek mümkündür. Bunlar; aşk, iktidar ilişkileri (kişisel-siyasi), cinsellik, kadın ve cinayet⁴⁷ konularıdır. Burada esas önemli nokta yazarın bu konuları hemen hemen her eserinde belli bir düzeyde bir araya getirerek uygun kompozisyonlar oluşturmasıdır. Yazarın başarısı, kimi zaman aşkın, kimi zaman cinselliğin ya da bir cinayet ile ilgili olarak gizemin öne çıktığı eserlerinde bu konulara az ya da çok yer vererek hepsini harmanlayabilmesidir. Pınar Kür, bu ferdî konular dışında –birkaç siyasi ve toplumsal olay hariç- ulusal, sosyal ve toplumsal herhangi bir konuyu ele alıp incelememiştir. Özellikle öykülerindeki konuların soyut olduğunu söylemek mümkündür.⁴⁸

⁴⁵ Öztürk, Ruken (2004) Sinemanın Dişil Yüzü: Türkiye'de Kadın Yönetmenler, Erişim Tarihi: 10.09.2017 http://Tr.Writersofturkey.Net/Index.Php?Title=Lale_Oralo%C4%9Flu

⁴⁶ Tağızade, Karaca Nesrin (2006) *Edebiyatımızın Kadın Kalemleri*, Ankara: Vadi Yayınları, s.258.

⁴⁷ Pınar Kür'ün polisiye olarak değerlendirilen dört polisiye romanı vardır: Bir cinayet üzerinde kurgulanan “*Asılacak Kadın*” ve üç romanlık seri polisiyeleri: “*Bir Cinayet Romanı*”, “*Sonuncu Sonbahar*”, “*Cinayet Fakültesi*”.

⁴⁸ Daha Fazlası İçin Bakılabilir: Çin, Nazmiye (2010), *Pınar Kür'ün Romanlarında Ve Öykülerinde Kadın Problemleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya, s.30.

İlk romanı *Yarın Yarın*'la edebiyatçı kimliğiyle okurla buluşan Kür'ün bu eseri, 1976'da yayımlanışından altı yıl sonra dönemin sıkıyönetim idaresi tarafından yasaklanmış; kitap ve yazar iki yıl süren mahkeme sonrasında aklanmıştır. Pınar Kür 1977'de yayınlanan *Küçük Oyuncu*'dan sonra, kadının toplumsal ve cinsel olarak ezilmesi sorununu ele alan *Asılacak Kadın* (1979) ile müstehcenlik iddialarına maruz kalmış ve kitabı yine iki yıllık bir mahkeme süreci sonunda aklanmıştır *Asılacak Kadın*'ı 1981'de yayınlanan *Bir Deli Ağaç* takip etmiştir. 1983'de yayımlanan öykü kitabı *Akışı Olmayan Sular*'la Sait Faik Öykü Ödülü'nü alan Pınar Kür, edebiyat serüvenine yine müstehcenlik iddialarına maruz kalan *Bitmeyen Aşk* (1986), bazı eleştirmenler tarafından ilk Türkçe üst kurmaca polisiye metni olarak nitelendirilen *Bir Cinayet Romanı* (1989) ve *Sonuncu Sonbahar* (1993) romanlarıyla devam etmiştir. İngiliz ve Fransız edebiyatının pek çok nitelikli eserini Türkçeye kazandırmış bir çevirmen olan Kür'un editörlüğünü üstlendiği dünya edebiyatı seçkisi *Short Fiction in English* Ekim 2001'de İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları tarafından yayımlanmıştır.⁴⁹

Çağdaş Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Pınar Kür, eserlerini oluştururken gerçeklik, kurmaca, sanat ve oyun gibi çeşitli konular üzerinden meydana getirmiştir. Batı edebiyatının biçimde yer aldığı çizgiyi takip ederek güçlü gözlemleri ve zengin anlatımı ile eserlerini oluşturmuştur. Tiyatroculuğundan çok hikâyeci ve özellikle romancı kimliği ile ön plana çıkan yazarın, 2004 yılında dâhil olduğu bir proje olan *Beşpeşe*⁵⁰ romanından sonra yayımlanan son romanı ise *Bir Cinayet Romanı* ve *Sonuncu Sonbahar* polisiyelerinin son serisi olan *Cinayet Fakültesi* (2006) adlı romanıdır.

1.4.10. Perihan Mağden

1960 yılında İstanbul'da doğan ve edebiyatımızın dikkat çeken yazarları arasında yer alan Perihan Mağden, Tülay Tuna ile makine mühendisi Etem Mağden'in kızıdır. Eğitimini, sırasıyla 1971'de Maçka İlkokulu'ndan, 1976'da İngiliz Kız Ortaokulu'ndan,

⁴⁹ Toktanış, Enver (2010) *Pınar Kür'ün Romanları Üzerine Bir inceleme*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, s.14-15.

⁵⁰Metis yayınlarından 2004 yılında çıkan "*Beşpeşe*" romanı, beş yazar bir roman şeklinde tanımlanabilir. Ünlü grafik tasarımcı Bülent Erkmen'in projesi olan *Beşpeşe*; *Celil Oker*, *Elif Şafak*, *Faruk Ulay*, *Murathan Mungan* ve *Pınar Kür*'ün birinin bıraktığı yerden öteki devam ettirerek ve bir bölümünü yazarak oluşturdukları kendi kuşaklarının ortak değerlerinde birleştikleri bir romandır.

1979'da Robert Lisesi'nden ve 1983 yılında ise yüksek öğrenimini yaptığı Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden mezun olarak tamamlamıştır. Reklam yazarlığı yapan ve televizyon kanallarında çalışan Pınar Kür'ün yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır.

PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi ve aynı zamanda bir çocuk annesi olan Perihan Mağden'in ilk şiiri *Zenciye Yürek* 1979'da Felsefe Dergisi'nde çıkmıştır. *Beyaz, Sombahar, Oluşum* gibi dergilerde yer almış şiirleri arasından seçtikleri 1995'te *Mutfak Kazaları* ismiyle kitap olarak yayımlamıştır. Daha sonra oyunlaştırılarak İzmir ve İstanbul'da sahnelenen *Mutfak Kazaları*'nı, 2001 yılında bir diğer şiir kitabı *Dünya İşleri* izlemiştir.⁵¹

Radikal gazetesinde köşe yazarı olarak tanınan Perihan Mağden'in ilk iki kitabı 1990'larda yayımlanmışsa da, yazar olarak tanınması 2000'lerde yayımlanan son iki romanıyla olmuştur. Gazete yazılarına başladığında *Haberci Çocuk Cinayetleri* ve *Refakatçi* adlı iki romanı vardır. Perihan Mağden'in 1998'den itibaren Radikal'deki yazılarıyla kısa zamanda büyük ilgi odağı olmuştur. Yazılarında öznel olmaktan, sevgisini ve nefretini açığa vurmaktan çekinmeyen hali, gündelik hayatı da güncel siyaseti de, popüler kültürü de aynı tonda tartışan yazılarını kendi yarattığı bir dille kaleme almıştır Mağden. Sözcüklerin yazımını kendi vurgusunu gösterecek şekilde değiştiren, yabancı sözcükleri, metaforları bol bol kullanan bir köşe yazarıdır. 2002'de daha sonra filmi de çekilen *İki Genç Kızın Romanı*'nı yayımlamıştır. 2007'de de *Biz Kimden Kaçıyorduk Anne* çıkmıştır. İki romanı da çoksatar ve çok konuşulmuştur. Kitapları Almancanın da arasında olduğu pek çok dile çevrilmiştir.⁵²

2010 yılında yayımlanan *Ali ile Ramazan* adlı Mağden'in bir üçüncü sayfa haberinden esinlenerek yazdığı ve iki genç erkeğin yetimhanede başlayan dostluklarının aşk ilişkisine dönüşü ile karakterlerin trajik sonlarını konu edinen romanın ise TEDA projesi (Türk Kültür, Sanat ve Edebiyatı ile ilgili Eserlerin Türkçe Dışındaki Dillerde Yayımlanmasına Destek Projesi) tarafından desteğe laik bulunmaması projede

⁵¹ Tağızade, Karaca Nesrin (2006) *Edebiyatımızın Kadın Kalemleri*, Ankara: Vadi Yayınları, s.256.

⁵² Erciyes, Cem, Yeni milenyumda Türkiye'nin sevdiği yazarlar, Erişim tarihi: 10.09.2017 https://heimatkunde.boell.de/sites/default/files/downloads/integration/Cem_Erciyes_tk_long_version.pdf

muhafazakârlık tartışmalarını başlatmıştır. *Hiç Bunları Kendine Dert Etmeye Değer Mi?, Kapı Açık Arkanı Dön ve Çık, Fakat Ne Yazık ki Sokak Boştu, Herkes Seni Söylüyor Sahi Mutsuz musun?* eserleri yazarın *Radikal*'de çıkan köşe yazılarından oluşmaktadır. Mağden, zaman zaman popüler kültür eleştirisi yaptığı, zaman zamansa politikaya değindiği yazılarında en çok tepkiyi sıra dışı dil kullanımıyla toplamıştır. Konuşma dilini yazı diline aktarmak ya da “bir” yerine “1” yazmak gibi tercihleri ve popüler kültür figürlerine sert eleştirileriyle köşe yazarları arasında farklı bir duruş sergilemiştir.⁵³

İlk romanı *Haberci Çocuk Cinayetleri*'nden (1991) bu yana edebiyat dünyasının içinde yer alan Perihan Mağden, kendine özgü dili, anlatımı, cesur ve sorgulayıcı tavrıyla çağdaş Türk edebiyatının özgün yazarlarından biridir. Yazarlığa başladığı günden bu yana yeni bir dil yaratma ve yeni biçimler geliştirme çabası veren Mağden'in yapıtları farklı okumalara açıktır.⁵⁴ Perihan Mağden, çağdaşı olan Buket Uzuner tarafından ise şu şekilde değerlendirilmiştir:

... anlatımında kültürel birikimini ve kişisel deneyimlerinin zenginliği hanesinde tutuyor bütün dünyasını. Size yalnızca yolculuk yapmak kalıyor. Çünkü karşınızda zeki, gözlemci, duyarlı, alıngan, hınzır, dilini hiç esirgemeyen, gezgin bir kadın var! Perihan Mağden'in dili, üzerinde durulması gereken bir nokta... Sözcükler üzerinde ince ince çalışmanın verdiği özgüveni, kimi zaman görmüş geçirmiş bir yazar ağzı, kimi zaman yeni yetme bir genç kız kıvraklığı, kimi zaman da bir öztürkçe fanatığı kaygısıyla örülmüş, ama asla rahatsız etmeyen, dengeli ve rahat bir sentezle akıyor sayfalarda...Sanki eşsiz bir Türkçe çeviriden Dostoyevski okuyoruz ya da Woody Allen...! (Tağızade Karaca, 2006, s.257)

Tıpkı çok okunan köşesinde olduğu gibi Perihan Mağden romanları da öfkesini açıkça ortaya koyan metinlerdir. Kadın kahramanlar, bildiğimiz hayatın kuralları, insanları, ilişkileriyle aralarına mesafeler koyan zeki ve güçlü karakterlerdir. İlk romanda sıkı bir dostluk, ikincisinde anne kız ilişkisi hareket noktası, her ikisinde de koruyucu güçlü kadın çok güzel ve şaşkın diğeriyle birlikte yaşar serüvenini. Perihan Mağden, ilkesiz hayatlara, sevgisiz insanlara ve ilişkilere acımasız bir eleştiri yöneltir romanlarında. Yalın, kolayca okunan romanlar, köşe yazarlığında oluşturduğu dilden de önemli etkiler

⁵³http://tr.writersofurkey.net/index.php?title=Perihan_Ma%C4%9Fden
10.09.2017

Erişim tarihi:

⁵⁴ Daha fazlası için bakılabilir: Cangöz, Neslihan (2012) *Perihan Mağden'in Romanlarında Şiddet ve Şiddetin Temsili*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

taşıır. Mağden, metne işleyen öfke ve isyan duygusunu, bireysel bir kaçış ya da intikam hikâyesine dönüştürür.⁵⁵

Perihan Mağden, tıpkı Orhan Pamuk gibi doğrudan polisiye roman yazmayı amaçlamayan ama polisiye kurguyu romanlarında başarıyla kullanan bir yazardır. (Üyepazarcı, 200, s.427)

Perihan Mağden'in polisiye kurgu içerisinde değerlendirilen romanları ise şu şekildedir: *Haberci Çocuk Cinayetleri* (1991), *İki Genç Kızın Romanı* (2002) ve *Biz Kimden Kaçıyorduk Anne* (2012).

1.4.11. Piraye Şengel

1956 yılında doğan Piraye Şengel, edebiyat hayatına *Sanat Olayı*, *Varlık*, *Cönk* gibi sanat dergilerinde çalışarak başlamıştır. Aynı yıllarda TRT için drama senaryosu, belgesel ve metin yazarlığı yapmıştır. 1994'te *Varlık* Yayınları'ndan *Gölgesiz Bir Kadın* adlı polisiye romanı yayımlanmıştır. Yazar, daha sonra özel televizyon kanallarında drama yazarlığı yapmıştır. 1998'de Papirus Yayınları'ndan *Masumiyeti Özlemiştim* adlı öykü kitabı; 2003 yılında *Pusulatsız Yolcu* adlı romanı ve 2005 yılında *Hayat Tutulması* adlı romanı yayımlanmıştır. *Ayçöreği* isimli dedektiflik seri romanların ilkinin 2006 yılında, serinin ikinci kitabı *Cenin ve Ceset* 2008 yılında, üçüncü ve son kitabı *Miralay Çıkmazı* ise 2014 yılında yayımlanmıştır. Yazarın aynı zamanda *Acıbadem ve Sınırlarına Gezintiler* (2010) adlı bir gezi kitabı da vardır.⁵⁶

1.4.12. Ayşe Akdeniz

Asıl adı Ayşe Kubilay olan Ayşe Akdeniz, İstanbul'un Yeşilköy semtinde doğmuştur. İlk ve ortaöğrenimini Yeşilköy'de tamamlayan Akdeniz, İngiltere'de Yorkshire / Bradford Güzel Sanatlar Akademisi Uluslararası Fuar Alanları Mimarîsi ve Grafik Bölümü'nü 1981 yılında bitirmiştir. Aynı yıl ABD'ye yerleşen yazarın *Yeni Gündem* dergisinde ABD insanları üzerine yazıları yayımlanmıştır. 1990'ların başında bir süre İstanbul'a dönüp çeşitli uluslararası fuarların düzenlenmesinde görev almıştır. İlk polisiye romanı *Ve Bir Erkeği Sevmek* (1999) dışında *Rüzgar*, *Kan* ve *Kelebek* (2002) ve

⁵⁵ A.g.m.

⁵⁶ Yazarın hayatı hakkında yeterli bilgiye ulaşılammış ve burada yer alan kısım yazarın romanlarının biyografi kısmından elde edilmiştir.

Ateşle Tango (2004) adlı polisiye romanları da vardır. İki kızıyla birlikte San Francisco’da yaşayan Ayşe Akdeniz, polisiye romanlar yazmaktadır.⁵⁷

1.4.13. Nihan Taştekin

1963 yılında doğan Nihan Taştekin, Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu’nu bitirmiştir. Bir süre basın sektöründe çalışan yazar; garsonluk, tezgâhtarlık, çocuk bakıcılığı, düzeltmenlik gibi farklı işler yapmıştır. İlk romanı *Kertenkelenin Uykusu* 2000 yılında Oğlak Yayınları, ikinci romanı *Yağmur Başlamıştı* ise 2002 yılında İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayınlanan polisiye romanlarıdır. Son polisiye romanı *Zeval* ise 2007 yılında yayımlanmıştır.

2005 yılında çıkan üçüncü kitabı *Karganın Güldüğü’nün* ilk on iki öyküsü, birbirinden bağımsız yazılmıştır. On üçüncü ve son öykü ise, ünlü polisiyelere gönderme yaparcasına, önceki öykülerin kahramanlarını bir araya getiren yeni bir deneme niteliğindedir. Nihan Taştekin’in polisiye romanlarında yarattığı dedektif Cem Beyoğlu karakteri de bu son öyküde ortaya çıkıyor. Yazarın ayrıca 2006 yılında yayımlanan *Nüzhet Ziyal Kitabı / Akupunktur Sevdalı* adlı bir söyleşi ve 2013 yılında yayımlanan *Mutlu Çocuklara Mutlu Masallar* adlı masal kitabı bulunmaktadır.⁵⁸

1.4.14. Cahide Birgül

Çağdaş yazarlarımızdan Cahide Birgül, 1959 yılında Ankara’da doğmuştur. Ankara Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Mimarlık Bölümü’nü bitiren yazarın yirmiye yakın radyo oyunu Ankara Radyosu’nda yayımlanmıştır. TRT İstanbul Televizyonu için metinler yazmış ve *Emin Bey Pansiyonu* adlı tiyatro oyunu 1999 Devlet Tiyatroları Tiyatro Oyunu Yarışması’nda üçüncülük ödülü kazanmıştır. Bunun dışında *Fotoğraflar, Düşlerin İçinden* ve *Biblolar* adlı oyunları vardır. 1 Aralık 2009 yılında Ankara’da vefat etmiştir. *Gölgeler Çekildiğinde* (1998), *Eflatun Koza* (2008) adlı romanlarının yanı sıra hazırladığı nehir söyleşi kitabı da *Aklın Yolu Bindir* ve *Talat Halman Kitabı* adıyla

⁵⁷ <http://www.dogankitap.com.tr/yazar/Ay%C5%9Fe+Akdeniz-44> Erişim tarihi: 10.09.2017

⁵⁸ <http://www.cinaioroman.com/yazarlar.php?secilen=Nihan%20Ta%C5%9Ftekin> Erişim tarihi: 10.09.2017

yayımlanmıştır.⁵⁹ Yazarın polisiye roman türünde *Geceye Uyananlar* (2000) ve *Ah Tutku Beni Öldürür Müsün?* (2004) adlı iki kitabı vardır.

1.4.15. Şebnem Şenyener

İzmir'de doğan ve İstanbul'da büyüyen Şebnem Şenyener, 1979 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde okuduğu sırada *Demokrat*'ta gazeteciliğe başlamıştır. Dış muhabir olarak, ilk yazılarını 1984'de *Yeni Gündem* dergisi için Paris'ten yazmıştır. 1986'da Columbia Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptıktan sonra önce Cumhuriyet'te, daha sonra *Aktüel*, *Sabah*, *Milliyet Sanat*, *Varlık*'ta yazılar yazmıştır. 1998'deki düşünce ve ifade özgürlüğü kampanyasına önyak olmuş, kampanya sonucunda seksen gazeteci önce tutuklanmış sonra serbest bırakılmıştır. Bu sırada dış muhabirliği sürdürmüştür.

Yazarın ikinci romanı *30 Şubat* (2004) dışında: *Bir Türk Casusunun Mektupları* (2001), *Dansözün Ölümü* (2006), *Karakter Taciri* (2015), *Ölümün Şarkısı Özgürdür* (2014) ve *Bin Gözle Sevdik Birbirimizi* (2014) adlı polisiye romanları da vardır. Şebnem Şenyener, 1982'den beri New York'ta yaşamaktadır.⁶⁰

1.4.16. Esmahan Aykol

1970 yılında Edirne'de doğan Esmahan Aykol, Bornova Anadolu Lisesi ve İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Hukuk öğrenimi görürken çeşitli gazete ve radyo kanalları için çalışmıştır. Yükseköğrenimini bitirdikten sonra, doktora yapmak için Almanya'ya, Berlin Humboldt Üniversitesi'ne gitmiştir. Bugün, dönüşümlü olarak Berlin ve İstanbul'da yaşamaktadır. 2001 yılında *Kitapçı Dükkânı* (Alm. *Hotel Bosphorus*, 2003) adlı polisiye romanıyla okurlarıyla buluşmuş, 2003'teki *Kelepir Ev'i* (Alm. *Bakschisch*, 2003) 2007'de *Şüpheli Bir Ölüm* (Alm. *Scheidung auf Türkisch*, 2008) izlemiştir. 2006'da ise *Savrulanlar* (Alm. *Goodbye İstanbul*, 2007) yayımlanmıştır.⁶¹

⁵⁹ <http://www.cinairoman.com/yazarlar.php?secilen=Cahide%20Birg%C3%BCI> Erişim tarihi: 10.09.2017

⁶⁰ <http://www.cinairoman.com/yazarlar.php?secilen=%C5%9Eebnem%20%C5%9Eenyener> Erişim tarihi: 10.09.2017

⁶¹ Yıldırım, Fikret, "Esmahan Aykol Biyografisi" (Almancadan çevrilmiştir) <http://kitapeki.com/biyografi-esmahan-aykol/> Erişim tarihi: 10.09.2017

Esmahan Aykol, 2010 senesinde Bornova Anadolu Lisesi Eğitim Vakfı'nın Beyaz Yorum Ödülü'ne layık görülmüştür. Kati Hirşel polisiyeleri; İngilizce, İtalyanca, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Yunanca, Sırpça, Romence, Makedonca ve Bulgarca'ya çevrilen Esmahan Aykol'un *Kelepir Ev* (2003) ve *Şüpheli Bir Ölüm* (2007) adlı romanları İtalya'da ve Almanya'da çok satanlar listesine girmiştir. Polisiye romanlarının son serisi *Tango İstanbul* ise 2012 yılında yayımlanmıştır.⁶²

1.4.17. Şebnem İşigüzel

1973 doğumlu Şebnem İşigüzel, Antropoloji eğitimi almıştır. İlk kitabı, *Hanene Ay Doğacak* 1993 yılında yayımlanmış ve Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazanmıştır. Yazarın, *Öykümü Kim Anlatacak?* (1994) ve *Kaderimin Efendisi* (2001) adlı öykü kitapları bulunmaktadır. *Sarmaşık* (2002) adlı polisiye romanı dışında diğer romanları ise sırasıyla şu şekildedir: *Eski Dostum Kertenkele* (1996), *Çöplük* (2004), *Resmigeçit* (2008), *Kirpiklerimin Gölgesi* (2010), *Venüs* (2013), *Gözyaşı Konağı Ada 1876* (2016). Ayrıca yazarın *Neşeli Kadınlar Arasında* (2000) adlı bir deneme kitabı vardır. 1998 yılında kızı Tamar, 2011 yılında oğlu Ararat dünyaya gelmiştir. Romanları yayınlandığı dillerde çok sevilen ve okunan Şebnem İşigüzel, İstanbul'da hayatını yazarak sürdürmektedir.⁶³

1.4.18. Sibel Atasoy

İstanbul'da doğan Sibel Atasoy, ortaöğretim ve üniversite yıllarında Anadolu'nun pek çok yerinde bulunmuştur. Uzun süre büyük şirketlerde üst yönetimde görev yapan ve sonra aniden kariyerini bırakan yazar, Fethiye'de bir adada yaşamaya gitmiştir. Yedi yılın sonunda, ilk kitabı *Sırıtkan Kırmızı Ay'ı* (2002) orada yazmıştır. İstanbul'a döndükten sonra öğretmenlik ve danışmanlık işlerinin yanı sıra, bir film şirketinin genel koordinatörlüğünü yapmıştır. Neredeyse bir fenomene dönüşen *7 Numara* dizisi bu güzel takım çalışmasının bir ürünüdür. Bu arada fantastik ve gerilim dalında yeni yazarları desteklemek üzere kurulan *Xasiork Ölümsüz Öyküler Kulübü*'nün oluşumunda kurucu ortaklık yapmıştır. Gençlerin hayal dünyasını öğrenmemize vesile olacak pek

⁶²Daha fazla bilgi için yazarın söyleşisine bakılabilir: <http://www.milliyet.com.tr/istanbul-rehberi-gibi-bir-polisiye-/pazar/haberdetay/28.10.2012/1618112/default.htm> Erişim tarihi: 10.09.2017

⁶³<http://www.sebnemisiguzel.com/tr/sayfa.aspx?id=1> Erişim tarihi: 10.09.2017

çok toplantı, yarışmanın yanı sıra onların öykü ve romanlarını yayımlayan ilk girişimci olmuştur.

2002 yılında polisiye özellikler taşıyan ikinci kitabı *Venüs Bağlantısı* yayımlanmıştır. Üçüncü kitabı *Bir Kadını Öldürmek* Altın Kitaplar Yayınevinden Haziran 2005 de çıkan yazarın, çok sayıda deneme yazısı, felsefi şiirler ve öyküleri vardır. Sonraki polisiye kitabı *Sır Mısır*, 2008 Mart ayında yine Altın Kitaplar yayınevi tarafından okuyucuya sunulmuştur. Rüya konusunda son on beş yıldır çalışmalar yapan Atasoy, pek çok kişinin rüya görüşmecisi olmasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca, evrenin oluşumuna ilişkin bir kuram geliştirmiş, OYUN kuramı olarak adlandırılan bu çalışmaya *Bir Kadını Öldürmek* kitabı içinde geniş ölçüde yer verilmiştir.

Sonraki kitabı *Yeni'den Doğanlara* Nisan 2012 tarihinde okuyucuyla buluşan Atasoy, şu sıralar bir yandan İntegral bakış ve holistik evrenle ilgili çalışmalara devam ederken diğer yandan, Yaşam Tasarımı Danışmanı olarak gerçekliğimize yeni deneyimler katabilmeyi umduğu heyecanlı bir ekip çalışması sürdürmektedir. On yılı aşkın Toltec bilgeliği etkinliklerine Hawaai Şamanlığı konusunda yaptığı çalışmaları ekleyen Atasoy bir süredir Urban Shaman Atölyeleri yapmaktadır. Fantezi-Bilimkurgu dalındaki *Anayurt Lemurya* üçlemesinin ilk kitabı olan *Laniakea* romanı 2015 yılında okuyucuyla buluşan yazar, halen İstanbul'da yaşıyor ve bir oğlu vardır.⁶⁴

1.4.19. Hava Gülbeyaz Coşkun

1977 yılında Giresun'a bağlı Merkez Köyünde doğan yazar, ilk, orta ve lise eğitimini Trabzon'da tamamladıktan sonra Erzurum Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Biyoloji bölümünü bitirmiştir. 1998 yılından beri öğretmenlik yapan Hava Gülbeyaz Coşkun'un ÜBL Yayınları'ndan çıkan *Mavi Gözlü Adam* (2004), *Mazideki Sırlar* (2004) ve *Arayış* (2005) adlı üç polisiye romanı bulunmaktadır.

Coşkun'un polisiye romanları ilginç bir biçimde XIX. yüzyılda özellikle Fransa'da çok geçerli olan melodram ağırlıklı polisiye romanları andırmaktadır. Romanlarda suç ve muamma öğeleri vardır, ancak egemen olan unsur, kişilerin trajik yaşamları ve

⁶⁴ Daha fazla bilgi için yazarın internet sitesine bakılabilir: <http://sibelatasoy.com/hakkinda/>
Erişim tarihi:10.09.2017

geçmişleridir. Bu trajik yaşam polisiye kurgu içinde anlatılırken [...] yüzyıl öncesinin söz konusu polisiye romanlarında olduğu gibi teknik deyimlerle coupe theatre denilen beklenmedik tesadüfler başat rol oynamakta ve muamma ne analitik bir çözümlemenin ne de olayların rasyonel bir gelişimin sonucu değil, bu tesadüflerin sonucu olarak çözümlenmektedir... (Üyepazarcı, 2008, s.457)

1.4.20. Yeşim Çankaya

Yeşim Çankaya, Ege'nin küçük adalarından birinde geçen *İçimdeki Zehir* (2004) adlı bir polisiye roman yayımlamıştır. Yazara ait başka bir eser bulunmamakla beraber, yazarın hayatı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Çankaya'nın polisiye romanı ABD'de "romantik polisiye" diye tanımlanan, polisiye kurgu içinde ve muamma öğeleri kadar aşka da başat rol veren türe uyan bir eserdir. Yazar şehir yaşamındaki huzursuzluklar, özellikle iş dünyasındaki vahşi yarış ve entrikalarla dolu hayattan sonra sakin bir Ege adasında noktalanan olayları bu bağlamda anlatmaktadır. İlk roman olmanın acemiliklerini taşıyan eser yine de hızlı ritmiyle rahat okunmaktadır. (Üyepazarcı, 2008, s.467)

1.4.21. Zülâl Kalkandelen

Gazeteci ve yazar Zülâl Kalkandelen Ankara'da doğmuştur. Ankara Üniversitesi'nde Gazetecilik Bölümü'nü bitiren ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi dalında yüksek lisans derecesini alan yazar, 1996-2000 NTV ve CNBC-e'de program koordinatörü/yapımcı/program sorumlusu olarak çalışmıştır. Yapımcısı olduğu INFO adlı program büyük müzik firmalarının Türkiye temsilcilikleri tarafından "En İyi Müzik Programı" seçilmiştir. Aynı yıllarda NTV MSNBC haber sitesine yazılar yazmış ve 2001'de New York'a yerleşmiştir. Aynı yıl *Cumhuriyet* gazetesine New York yazıları yazmaya başlamıştır. Aynı zamanda *Roll*, *Aktüel*, *Tempo* vb. dergiler için müzik yazıları yazmıştır. İlk kitabı *New York'u Yaşamak* (2003) Remzi Kitabevi tarafından yayımlanmıştır. Deneme tarzındaki kitap, dünyanın en büyük metropollerinden New York'un kültürel ve sosyal yaşamına ışık tutmaktadır. 2004 yılında *30 Saniyede Bush* (Amerika'da Medya ve Siyaset) adlı çalışması yayımlanmıştır. İlk romanı ve polisiyesi *Utanmış Sessizlik* 2005 yılında yayımlanmıştır. 2011'de Prof. İdris Küçükömer'in tezlerinin eleştirisi olarak yazdığı *İkinci*

Cumhuriyetçiliğin Temelleri adlı kitabı çıkmıştır. 2005-2013 arasında Cumhuriyet'te müzik ve *Cumhuriyet Pazar'da* "Dünyalı Yazılar" adlı köşesinde siyaset yazıları yazmıştır.⁶⁵

1.4.22. Canan Parlar

Polisiye roman türündeki romanı *Sıfır Baskı* (2005) dışında eseri tespit edilemeyen Canan Parlar hakkındaki bilgilere Esmahan Aykol'un yazısından ulaşabiliyoruz:

Erenköy Kız Lisesi'nde yatılı okumuş, İstanbul Hukuk Fakültesi'nde öğrenciyken gazetecilik yapmış Canan Parlar. *Efsanevi Sokak Dergisi* de dâhil olmak üzere pek çok dergide çalışmış, fakülteyi bitirince bir süre avukatlık yapmış, ardından da kitapçılığa başlamıştır. Beyoğlu'nda bulunan Mephisto'nun sahibidir. Fakat kitapta yazılı olan biyografiden bunların hiç birini öğrenemiyoruz.⁶⁶

1.4.23. Şule Şahin

Psikolog-Yazar Şule Şahin, ODTÜ Psikoloji Bölümü mezunudur. Türk Psikologlar Derneği Genel Müdürlüğü görevinden sonra Bireysel/Aile/Evlilik Danışmanlığı alanlarında çalışmaktadır. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Psikoloji Bölümünde Terapötik Gözlem ve Görüşme Teknikleri, Psikoterapide Edebi Analizler dersleri vermektedir. Avrupa Psikoterapi Derneği tarafından akredite edilmiş olan Psikodrama Yaşantı Grubu, Psikoloji İzdüşümünde Edebi Etkileşimler, Roman İnceleme, Yaratıcı Yazarlık, Psikoterapide Kişilik Örüntüleri, Psikolojik Kuramların Edebiyatta Kullanımı, Senaryo ve Roman Yazma Teknikleri derslerini ODTÜ Mezunları Derneği ve diğer kurumlarda vermektedir. Kurumsal şirketçi eğitimlerini sürdürmekte ve ODTÜ Mezunları Derneğinde kurduğu Uygulamalı Yazın Atölyesi ve Roman İnceleme seminerlerini kapsayan Edebiyat Kulübü'nü 400'ü aşkın üyesi ile birlikte 2007 yılından beri yürütmektedir. "ODTÜ'lüler Bülteni" Yayın Kurulu'nda editör ve yazar olarak çalışmaktadır.

⁶⁵ <https://www.blogger.com/profile/01465371002371861699> Erişim tarihi:10.09.2017

⁶⁶ Aykol, Esmahan (2005), "Oyun Oynayan Yazar"

<http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/040505/01.html> Erişim tarihi: 10.09.2017

2003 yılından beri edebi ve psikolojik kuramlar çerçevesinde yazdığı *Kopmuş İp* (2005), *Kocama Tuzak Kurdum* (2008), *Kırmızı Kadifenin Sırrı* (2012) isimli psikolojik polisiye roman yazmış ve bir seri halinde yayımlamıştır.⁶⁷

1.4.24. Müzeyyen Yılmaz

1957'de Mardin de doğan Müzeyyen Yılmaz, eğitimini Ankara da tamamladıktan sonra evlenerek İstanbul'a taşınmıştır. Bir süre özel okullarda ana okul öğretmenliği yapmış, sonrasında gazetecilik ruhu ağır basmış ve *Günaydın*, *Takvim* ve *Akşam* gazetelerinde belli süreler içerisinde çalışmıştır. Çocuklar için masallar yazan yazar, *Masalıcı Teyze* adı altında masal kasetleri doldurmuştur. Hemen akabinde Radyo D 'de Masalcı Teyze başlığında radyo programı yapmıştır. Son olarak ATV de metin yazarı olarak görev almıştır.

Komiser Ceyda karakterini yarattığı ve genellikle uyuşturucu suçunu kurguladığı polisiye roman serisinin ilk kitabı *Kod Adı C.E.Y.D.A'yı* 2005 yılında yayımlamıştır. Serinin devamı olan: *Kasırğa*, *Tufan*, *Hortum*, *Girdap*, *Tornado*, *Yıldırım* adlı 6 romanlık devam kitaplarının hepsini 2013 yılında yayımlamıştır. Bu polisiye roman serisinde yazar ele aldığı suçlar ve konu bakımından kimi zaman tekrara düşmüştür. Bu polisyelerin dışında *Damağımda Aşkın Tadı* (2004) adlı hikâye kitabı ve *Rakkase ve Hafız* (2008) romanı yayımlamıştır.⁶⁸

1.4.25. Gülten Suveren

TED Koleji'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra ABD'ye filoloji okumaya giden Gülten Suveren, Türkiye'ye döndükten sonra *Yeni Sabah* gazetesinde çalışmaya başlamıştır. Gönül Suveren, 1955 yılından başlayarak aralarında Vladimir Nabokov, Agatha Christie, Barbara Cartland, Enid Blyton, Ernest Hemingway, Isaac Asimov, Raymond Chandler, Fredric Forsyth, Herman Melville, Charles Dickens, Stephen King'in yer aldığı yaklaşık 140 yazardan 300'ü aşkın kitap çevirmiştir. 2004 yılında Çeviri Derneği'nin Onur Ödülü'nü alan Gülten Suveren, Aralık 2007'de hayata

⁶⁷ <http://sulesahin.blogspot.com.tr/?view=classic> Erişim tarihi:10.09.2017

⁶⁸ <http://www.cinairoman.com/yazarlar.php?secilen=M%C3%BCzeyyen%20Y%C4%B1lmaz> Erişim tarihi: 10.09.2017

gözlerini yummuştur. Astrolojiyle ilgili kitaplar da yayımlayan yazarın, *Makasçı* (2006) adlı bir polisiye romanı bulunmaktadır.⁶⁹

1.4.26. Sibel Köklü

1969 yılında doğan gazeteci ve yazar Sibel Köklü, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü'nden mezun olmuştur. Gazeteciliğe 1993 yılında *Milliyet Gazetesi*'nde başlamıştır. 2003 yılında *Milliyet*'ten ayrılmış ve *Yeni Yüzyıl*, *Akşam* ve *Finansal Forum* gazetelerinde çeşitli görevler üstlenmiştir. Halen Ekstra PR halkla ilişkiler şirketinde basın danışmanlığı yapıyor. Ayrıca *Capital* dergisindeki yazılarına devam ediyor. Polisiye türündeki ilk romanı *Yalan Dünya*'yı 2007 başında yayımlanmıştır. İlk kitabında yarattığı gazeteci *Rüya Keskin* karakteri, 2010 yılının Haziran ayında, İthaki Yayıncılık'tan çıkan *Geçmişe Kapanan Kapılar* isimli ikinci romanının da merkezinde yer alır. Son kitabı ise *Aşka Vakit Yok* (2014) yılında yayınlanmıştır.⁷⁰

1.4.27. Gökçe İspi Turan

1979 yılında doğan Gökçe İspi Turan, Bilgi Üniversitesi Film&TV mezunu olmuştur. Radyo kanallarına özel reklam projeleri üretmiş, çeşitli dergilerde düzenli/düzensiz film analizleri yazmıştır. İnternet gazetesi *Gazeteport*'ta bir sinema köşesi hazırlamıştır. TRT İstanbul Radyosu Gecenin İçinden programında sinema eleştirmeni olarak yer almıştır. 2013-2015 yılları arasında Rusya'nın Sesi Radyosu'nda Kitaplık isimli bir edebiyat programı hazırlayıp sunmuştur. *Giambattista Vico ve Yeni Bilim'in Temel Kavramları*, *90'larda Çocuk Olmak* ve *Türk Sineması'nda Yeni Yönelimler* kitaplarında makaleleri ile yer almıştır. Yazarın polisiye romanları sırasıyla şöyledir: *Arabada Kim Var?* (2010), *Âdem Âdemoğlu'nun Tek Muzaffer Günü* (2014), *Güve Yeniği* (2015).⁷¹

⁶⁹http://tr.writersofturkey.net/index.php?title=G%C3%BClten_Suveren

Erişim

tarihi:

10.09.2017

⁷⁰ <https://turkiyepolisiyeyazarlartirliqi.wordpress.com/2017/06/28/sibel-koklu/>

Erişim

tarihi:

10.09.2017

⁷¹<https://turkiyepolisiyeyazarlartirliqi.wordpress.com/2017/06/28/gokce-ispituran/>

Erişim

tarihi: 10.09.2017

2. BÖLÜM

EDEBİYAT VE SUÇ KAVRAMLARI

Edebiyat ürünleri günümüzde çeşitli yöntem ve bakış açılarıyla beraber değerlendirilmektedir. Suç edebiyatı içerisinde yer alan polisiye roman da değerlendirilirken edebiyat sosyolojisinin inceleme yöntemlerine ihtiyaç duyulur. Polisiye romanlar merkeze aldıkları suç ve suçlu unsurlarıyla çeşitli toplumsal kodlar barındırır. Bu bağlamda çalışmamızda yer alan kadın yazarların polisiye romanlarındaki suç kavramları ele alınmadan önce yüzeyde edebiyat sosyolojisi derinde ise suç sosyolojisine değinmek gerekir.

2.1. Edebiyat Sosyolojisi

Edebiyat ve toplum birbirini geliştiren ve etkileyen iki önemli unsurdur. Bu iki olguyu anlamlandıran ve var eden temel unsur ise insandır. İnsanın ürünlerinden oluşan edebiyat, toplumsal olguları yansıtması açısından her zaman değerli bir sosyolojik araç olmuştur. Edebiyatçının yansıtıkları üzerinden toplumu gözlemler ve toplum hakkında şaşırtıcı varsayımlara ulaşabiliriz.

Tarih boyunca yaşanan birçok toplumsal olay, yazarı doğal olarak da edebiyatı etkilemiştir. Edebi eserler, yaşanan çeşitli toplumsal, siyasi ve ekonomik olaylara duyarlı olmuştur. Dünya edebiyatındaki eserler incelendiğinde bağlı oldukları toplumun kırılma noktalarına şahit oluruz. Edebiyatın toplumsal söylemlerle iç içe olması yapılan araştırmaların edebiyat-sosyoloji ilişkisine değinmesini zorunlu kılar.

Edebiyat sosyologları, yazarın yaşadığı günün toplumunu, eserin içeriğini yansıtan toplumsal dünyayı ve okuyucunun toplumsal dünyasını çalışırlar. Ve aslında edebiyat sosyolojisi çalışmaları bu üç değişkene bağlı olarak değişmektedirler. (Miles, 1975, s.3)

Edebiyat ve sosyoloji nesnellik konusunda birbirinden farklı olarak görünseler de ortak birçok paydaya sahiplerdir. Sosyoloji gibi edebiyat da insanın toplumsal dünyasıyla ilgilenir ve toplumsal yapıları çalışma konusu yapar. Edebiyat ve sosyoloji bilimlerinin yakınlaşmasının sonucunda edebiyat sosyolojisi alanı, 1900'lerden başlayarak; edebiyatla toplumun etkileşimin karşılıklı aydınlatmaya çalışır.

Edebiyat sosyolojisi, sosyoloji dalları arasında bir sanat dalı ile ilgili olmasından ötürü farklı bir yere konumlanmaktadır. Sanat ile sosyoloji, sanat ile bilim arasındaki ilişkide kendine yer bulmaktadır. İster istemez sanat ile bilim arasındaki gerilimli ilişkiyi de içermektedir. Ancak edebiyat sosyolojisinin edebiyatı toplumsal bir vaka olarak tanımlaması önemlidir. Edebiyat ve sanat, bütün toplumsal olgular gibi toplumsal ilişkilerde yapılanan, özelliklerini kazanan ve bir şekilde toplumsal olanla sıkı bağlar kuran alanlardır. Dolayısıyla edebiyat, sosyolojik tasavvurun ve sosyolojik araştırmanın önemli bir kulvarıdır. Edebiyat sosyolojisi bu gerçeği literatür ve araştırma bağlamında öne çıkarmaktadır. (Alver, 2015, s.344)

Edebiyat sosyolojisini ansiklopedik bir tanımlamayla açıklamamız gerekirse, onun edebiyat sanatı ile toplum arasındaki karşılıklı etkileşimi, toplumsal hayattaki edebiyatın fonksiyonunu ve edebiyat sanatının toplumsal koşullardan nasıl etkilendiğini araştırma konusu yapan, 1900’lü yıllarda ortaya çıkan (Wilpert, 1989: 529) ve edebiyatın olduğu kadar sosyolojinin de metotlarından yararlanan bir disiplin olduğunu söyleyebiliriz. Ivo Braak edebiyat sosyolojisinin değişik araştırmalarla edebiyat tarihini toplumsal koşullara dayandığını belirtmektedir (Braak, 1990: 29). Böylelikle edebiyat sosyolojisinin tarihsellik ile olan ilişkisine işaret etmiştir. Otto F. Best ise edebiyat sosyolojisini edebiyat ve toplum arasındaki karşılıklı ilişkiyi aydınlatmaya çalışan bir araştırma alanı olarak tarif etmektedir (Best, 1972: 154). Bütün bu açıklamalar edebiyat sosyolojisinin çerçevesini çizerken aynı zamanda toplum ve edebiyatın karşılıklı bir etkileşim içerisinde olduklarını göstermektedir.⁷²

Edebiyat sosyolojisi, akademik ve bilimsel bir nitelik kazanmadan evvel, edebiyat-toplum (toplumsal kurumlar/toplum ilişkileri) çerçevesinde yapılan çalışmalar, incelemeler kanalıyla bir oluşum evresi yaşamıştır. XIX. yüzyılda Batı’da bu tür çalışmaların ilk örnekleri verilmiş, ancak özellikle XX. yüzyılda söz konusu çalışmalar belli yöntem ve bakış açısıyla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Daha sonra bilimsel ve akademik bir nitelik kazanan edebiyat sosyolojisi çok çeşitli araştırmalar ve çalışmalara esin kaynağı olmuştur.⁷³ Edebiyat sosyolojisinin gerek akademik disiplin gerekse toplum-edebiyat çalışmaları çerçevesinde Batı’da gelişme bulmasında belli başlı

⁷²Daha fazlası için bakılabilir: Cuma, Ahmet (2009), Edebiyat Sosyolojisi ve Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi (Sanat ve Bilimin Sınır Ötesi Etkileşimi), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, N. 22,s.82.

⁷³Edebiyata sosyolojik açıdan yaklaşan düşünürlerin pek çoğunun Fransız olduğu görülmektedir. Bu düşünürlerin ilki olan Louis de Bonald, edebiyatı “yaşanan çağa tutulan bir ayna” olarak değerlendirmiştir. Bu görüşü benimseyerek romanlarında uygulayan Stendhal de romanlarını “bir yol boyunca gezdirilen bir aynaya” benzetir. Edebiyat ve sosyoloji gibi iki farklı disiplinin bir araya gelerek incelemeyi planladığı edebiyat sosyolojisi çalışmaları, on dokuzuncu yüzyılda kurumsallaşmaya ve ilk ciddi araştırmalarını yapmaya başlar. (Anar – Özbay, 2013, s.4)

isimlerin katkıları olmuştur. Bu isimler arasında Madame de Stael, Hippolyte Taine, Louis de Bonald, Wilhelm Dilthey, Georg Lukacs, Gustave Lanson, Lucien Goldmann, Mihail M. Bahtin, genelde Frankfurt Okulu mensupları özelde Leo Lowenthal, Theodore W. Adorno gibi kuramcılar ve daha sonraları Robert Escarpit, Guy Michaud, Pierre Macherey, Lewis Coser, Alan Swingewood, Terry Eagleton, Raymond Williams, Francis E. Merrill, Diana F. Laurenson John Hall, John Orr, Marry F. Rogers, Wendy Griswoold sayılabilir. Bugün Batı'da edebiyat sosyolojisi önemli bir çalışma alanı olarak kabul edilmekte ve çok sayıda yayına (kitap/makale/bildiri vb) konu olmaktadır. Çok yönlü ve disiplinler arası bir birim olarak kabul gören edebiyat sosyolojisi, birçok üniversitenin sosyoloji bölümlerinin müfredatında da yer almaktadır. (Alver, 2015, s.347)

Edebiyat sosyolojisi, Batı'da çok daha önce dikkat çekmiş ve ilerleme sağlamıştır. Türkiye'de kendisinden beklenen değeri kazanamamış bir alt disiplin olarak değerlendirilebilir. Sosyologlar, yazarlar ve eleştirmenler Türkiye'de edebiyat sosyolojisi çalışmalarını gerçekleştirirler. Türk sosyologları arasında en dikkat çeken isim Ziya Gökalp'tir. Ziya Gökalp'in yanı sıra Hilmi Ziya Ülken, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Niyazi Berkes, Behice Boran, Mediha Berkes, Nurettin Şazi Kösemihal, Cahit Tanyol, Erol Güngör, Nurettin Topçu, Şerif Mardin, Sabahattin Güllülü, Nermi Uygur, Ahmet İnam, Ömer Naci Soykan gibi isimler önemli çalışmalara sahiptir. Son yıllarda bu isimlere yenileri katılmakta ve yeni kuşak sosyologlar arasında alana ilginin arttığı görülmektedir.

Marksist kuramcılarının edebiyat sosyolojisiyle ilgili dikkat çekici görüşleri vardır. Marx ve Engels, edebiyat sosyolojisiyle ilgili bir eser vermemiş olmalarına rağmen bazı eserlerinde bu konuya dair birkaç görüşe yer vermişlerdir. Onların bu görüşlerini bir araya getirip sistemleştiren Marksistler; toplumsal hayatın, maddi hayatın ürünlerinden oluşmuş bir alt yapısının olduğunu dile getirerek toplumun belli başlı iç dinamiklerinin edebiyat eserinde dışa vurulduğunu, bu tür eserlerde toplumun kodlarının bir şekilde esere yansıtıldığını söylemeleri edebiyat sosyolojisinin yöntemleri açısından dikkate değer görüşlerden olmuştur. (Alver, 2006 s.298.)

Edebiyat sosyolojisi içindeki teorilerden bir diğer önemli adım Post-modernistler tarafından atılmıştır. Post-modernizm ve Edebiyat Sosyolojisi ilişkisi Edebiyat

Sosyolojisinin tarihi içinde önemli bir yer bulur. “Post-modern edebiyat kuramcıları dilin sınırlayıcı, çarpıtıcı ve şartlandırıcı yöntemlerinden ve politik baskısından kurtulmanın bunun yerine suskunluğun ve boşluğun edebi esere egemen olması gerektiği görüşünde birleşmektedirler. Bu suskunluk onlara göre akıl, toplum ve tarihten uzaklaşma imkânı taşımaktadır” (Şan, 2012 s.156-157).

Çeşitli kuramcıların ve sosyologların üzerinde düşündüğü ve geliştirdiği edebiyat sosyolojisi, toplum hayatı ile edebî eseri meydana getiren bütün şartları bir arada inceleyen bilim alanıdır. Edebiyat sosyolojisi araştırmacıları edebi eserde toplumsal yapının oluşumuna katkı sunan temel dinamiklerin arka planına bakar ve sosyolojik yönden irdeler. Edebi eserin sosyal hayatla bağlantısını çeşitli yöntemlerle ve bakış açılarıyla ele alır. Edebiyat sosyolojisi, eser içeriği kadar yayınlar ve nitelikleri üzerinde de durur. Bu bağlamda polisiye edebiyatta yer alan kadın yazarlar, baskı sayıları, talepler ve tavırlar vs. gibi konuları edebiyat sosyolojisi bağlamında üzerinde durulacaktır.

2.2. Suç Sosyolojisi

Suç sosyolojisi, sosyolojisinin bir alt dalıdır. Çalışmamızda polisiye romanlar üzerinde inceleme yapılacağı için suç sosyolojisi ve teorilerini ele almak gerekmektedir. Polisiye romanlar, suç romanları kategorisine girmektedir. Bu bağlamda polisiye romanın değişen sosyal koşullar çerçevesinde suça ve suçluya bakışının aldığı biçim sosyolojik yorumlara olanak sağlar. Polisiye romandaki suç olgusunun temelinde yatan toplumsal olguların incelenmesi için suç sosyolojisiyle paralel bir çalışma gerekmektedir.

Suç, insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Bu yönüyle, insanlık var olmaya devam ettiği sürece varlığını devam ettirecek bir olgudur. Suç, ilk başta yalnızca yasalar ve hukukla ilişkili bir olay olarak değerlendirilse de, her bir bireyi pek çok toplumsal yapıyı ilgilendiren bir sosyal olgudur. Bu itibarla suçun nedenleri, sonuçları ve bileşenleri göz önünde bulundurulduğunda oldukça karmaşık bir kavram olduğu görülecektir.

Sosyoloji, toplumun tamamını veya bir kısmının yapısal, fonksiyonel ve gelişim noktalarını ortaya koyup araştırmayı deneyen bir bilimdir. Suç sosyolojisi, sosyolojinin bir bölümünü oluşturmaktadır. Suçluluğu, toplumun şartlı nedenleri ile yığın görünüşü

olarak sosyal yaşamda suçluluğu ele almaktadır. Suç sosyolojisi, istatistiğin kitle gözlemi metodunu kullanır. Sosyolojinin bu bölümü fazla gelişme göstermemiştir (Schwind'den akt. Demirbaş, 2005, s.45).

“Suç”olgusu barındırdığı bireysel, psikolojik, ekolojik ve toplumsal kodlardan dolayı sosyolojik incelemelere tabi tutulmuştur. Geçmişten günümüze kadar birçok araştırmacı tarafından ele alınan “suç” olgusu çok boyutlu kavramdır. Suç sosyolojisi, suçun birden fazla nedeni olabileceğini ve bu nedenleri ortadan kaldırarak suçluluğu azaltmayı hedeflemektedir diyebiliriz. Ama şu var ki suç sosyolojisi gereken ilgiyi görememiştir.

1.2.1. Suç ve Suçluluk Kavramı

Suç kavramı sosyoloji sözlüğünde şöyle tanımlanmaktadır: Kişisel alanı aşır kamusal alana giren ve yasak olan kural ya da yasaları çiğneyen, buna bağlı olarak meşru cezaların ya da yaptırımların uygulandığı ve kamusal bir otoritenin müdahalesini gerektiren fiiller suç sayılmaktadır (Marshall, 2005, s.702). Türkçe Sözlük, “suç”u “yasalara aykırı davranış, cürüm” olarak tanımlıyor. Suçlu ise, en genel anlamda suç olarak tanımlanmış bir eylemi yapmış kişidir. Hukuksal açıdan bir kişinin suçlu olarak tanımlanması için ilgili eylemi gerçekleştirmiş olmasının mahkeme karşısında delillerle kanıtlanması koşulu vardır.

Suç hukuki terminolojide hukuk kurallarına aykırı davranmak olarak tanımlanabilir. Ceza kanununda hangi davranışın suç sayıldığı yasa koyucu tarafından önceden belirlenmiştir. Suç olgusu, toplumun geneli tarafından benimsenen değer ve normlarından bir sapmayı ifade ederken, sosyolojik açıdan suçlu ise; toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiş ve yaptırımları belirlenmiş suç sayılan eylemleri yaptığı kanıtlanmış kişidir. (Dönmezer, 1994, s. 55).

Suç ve suçluluk sosyolojik bir olgudur. Toplumun değişmesine paralel olarak norm ve değerler değişir. Buna bağlı olarak suç olarak algılanan durumlarda davranışlar değişmektedir. Toplumdan topluma ve aynı toplum içinde farklı davranışlar suç olarak değerlendirilmiştir. Hangi davranışın suç olacağı konusunda toplum içinde zamanla ihtiyaçlara ve toplumsal bakış açısına göre değişmektedir.

1.2.2. Sapma

Sapma en genel anlamıyla belirli davranış standartlarına uymamadır. Davranışların sapma olarak değerlendirilmesini sağlayan unsurlar ise bireyin toplumda nasıl davranması gerektiğini belirleyen normlardır. Normlar, toplumda insanların beraber yaşam sürdürürken düzeni sağlaması açısından önemlidir. Bireyden bağımsız olarak yaşadığı toplumda şekillenen bu davranış kurallarına tüm bireylerin koşulsuz uyması söz konusu değildir. Toplum içerisinde bulunan bireylerden bazıları, toplum tarafından kabul edilen davranış kurallarının dışına bazen çıkabilirler, işte bu bireyler toplum kurallarından sapmış bireylerdir.

Her toplumda davranışları yönlendiren, biçimlendiren bazı kurallar vardır. İnsanoğlu bu sosyal kuralları doğumundan itibaren, önce ailede başlayan daha sonra okulda ve arkadaş çevresinde devam eden sosyalleşme süreci içinde öğrenir. Ancak bazı zamanlar bazı şahıslar toplumun beklentilerine uymayan fiil ve hareketlerde bulunurlar. Hatta belki de bazı şahıslar kendi beklentilerinin tersine fiil ve hareketlerde bulunabilir. Bu durum karşısında şahıs bazen kendi kendine bazen de başkalarıyla sistemin sonucunda ters düşmüş olabilir. Bu şekilde şahıs sosyal sisteme uymamış ve sosyal sistemden sapmış olur. (Nirun, 1970, s.406)

Gerçekleştirilen davranışın hukuk sistemi tarafından mı yoksa yalnızca toplum tarafından mı yaptırıma tâbi tutulduğuna bakarak bu davranışın suç olarak mı yoksa sapma olarak mı değerlendirildiğini söyleyebiliriz. Bu çerçevede suçu “kanunlarda açıkça yasaklanan ve karşılığında bir ceza öngörülen her türlü eylem olarak, sapmayı ise toplumsal normlar çerçevesinde öngörülen kabul edilebilirlik sınırlarının dışına taflan her türlü davranış” (Dolu, 2011, s.32) olarak tanımlayabiliriz.

Sapma, sosyal sistemlerde sosyal problemler ile yakından ilgilidir. Toplumun çoğunluğu tarafından itirazla karşılanan ve istenmeyen bir takım davranış kalıpları ve olaylar olarak beliren sosyal problemler düzenlenmesi ve giderilmesi gereken sosyal olaylardır. Bunların çıkış nedenleri sosyal oluşumlardır. Bazı sosyal problemler sapma sonucunda ortaya çıkarken, bazıları da sadece sapma hareketinden ibarettir. Sosyal ve kültürel hareketler ile değerlerden sapma işleminin kendisi bir sosyal problem olarak

belirmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, bütün sapmalar bir sosyal problem değildir, birçok sosyal problem de sosyal sapma içerebilir. (Nirun, 1970, s.407)

1.2.3. Suç Kavramını Ele Alan Yaklaşımlar

Suç kavramı suçlu ve nedenleri gibi pek çok açıdan sosyoloji biliminin inceleme alanlarından biri olmuştur. Sosyolojide suç kavramı üzerinde genel bir tanımlama olmadığı gibi suça yaklaşımlar da toplumdan topluma farklılaşır. Suç kavramı ve içeriğinde barındırdığı olgular evrensel nitelikte değildir. XIX. yüzyılda bilimsel olarak araştırılmaya ve üzerinde tartışılmaya başlanan suç kavramı farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiştir. Suç konusunda sosyoloji teorileri farklı biçimlerde sınıflandırılabilirler.

Toplumda yaşanan ekonomik, sosyolojik ve bilimsel gelişmeler sonucunda çeşitli kavramlar ortaya çıkmıştır. Özellikle sanayi devrimiyle beraber kırsalalandan kente doğru yaşanan göçler kentleşme kavramını doğurmuştur. Kentleşmeyle beraber suç merkeze alınan bir olgu haline gelir. Kentsel bölgelerde suçun yoğunlaştığı sonucundan sonra suçu açıklayan teoriler ortaya çıkmıştır.

Suç ve suçlu kavramları üzerine binlerce yıldır düşünülmüş ve çeşitli görüşler ortaya konmuştur. Akılcılığın ön planda olduğu XIX. yüzyılın başlarında itibaren suçlu insan üzerinde araştırmacılar ilk teorilerini ortaya koymaya başlamışlardır. Biyoloji, antropoloji ve psikoloji disiplinleri bu teorilerle ilgilenmiştir. Birey veya toplum odaklı geliştirilen bu teoriler suça sosyolojik bir açıklama getirmeye çalışmıştır. Bu teoriler tek bir birey için değil toplum odaklı olmuştur. Günümüzde kentsel ölçekte, yerel ve küresel boyutta yaşanan ve yaşanmakta olan süreçlerde özellikle sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlerden dolayı sosyolojik teoriler ön plana çıkmıştır. Suç olaylarının meydana geldiği alanların özelliklerini ve etkinliğini açıklamada sosyolojik teoriler kullanılmaktadır.

1.2.3.1. Bireysel Teoriler

Suç ve ceza kavramları başlangıçta kral, devlet, kilise gibi belli otoritelerin çevresinde belirlenmiştir. Gelişen ve değişen düzenle birlikte belirli bir ceza kanunun olmayışı ve bu otoritelerin suç kavramları üzerindeki hâkimiyeti dikkat çeker. Bu noktada ceza

kavramlarında statükoya karşı reform girişimleri gerçekleşir. Cezaların ilkelliği ve suçun önlenemeyişi cezaya ilişkin rasyonel yaklaşımların doğmasını sağlar. Bu yaklaşımlardan ilki suçu bireysel temellere dayandıran ve klasik ekol, neo-klasik ekol, pozitivist ekol, coğrafi ekol şeklinde çeşitli alt kollara ayrılan bireysel teoriler yer alır. Bireye ağırlık veren bu görüşler sapma veya suç kavramlarını incelerken bireyi merkeze koyarlar. Suçun nedenlerini bireyden bağımsız düşünmezler.

Klasik ekol, 1789 Fransız İhtilal’ inden önce var olan hukuk sistemine, ceza adaletine tepki olarak ortaya çıkmıştır. 18. Yüzyılın sonlarında Avrupa’nın modernleşmesi, endüstrileşmesi ve kentleşmesine rağmen hala ortaçağdan kalma ceza uygulamaları geçerliydi. (İçli, 2004, s.35) İşte suça bilimsel yaklaşım, ilk defa 18. Yüzyıl ortalarında “Faydacı Ekol” diye de adlandırılan klasik ekolle olmuştur. Klasik ekol insanların kendi faaliyetlerinin sonuçlarını tarttıktan sonra suç işledikleri varsayımına dayanır. Daha açık bir ifade ile yasanın suç saydığı bir eylemi yapmanın vereceği zevk, onun vereceği ıstıraptan daha fazla olduğu takdirde birey bu eylemi yapmaya yönelecektir. (Yavuzer, 1996, s. 252)

Klasik Ekolün, 1970-1980 arası dönemde caydırıcılık teorisi başta olmak üzere yeniden canlandığı görülmektedir. Neo Klasik’lerin, Klasik Ekolden farklı tarafı kişinin, suçu işlerken ideal özgür iradeye ve rasyonel tercihe sahip olmadığıdır. Bu fikir (yaş küçüklüğü, haksız tahrik) hukuk sistemimizde de var olup cezanın indirim nedenlerinden sayılmaktadır. Yaş küçüklüğü, haksız tahrik unsurları, kişinin ideal anlamda özgür tercih yapamaması düşüncesi paralelinde başta Amerika ve Avrupa olmak üzere çocuk suçlarıyla ilgilenecek ayrı bir ceza adalet mekanizması kurulması ve kanunlarda ceza indirimi öngörülmesi yönünde çalışmalar yapıldı (Shoemaker’den akt. Dolu, 2010, s.93). Neo-klasiklerin getirdikleri yenilikler arasında, yedi yaştan altındakilere ceza uygulanmaması ve gene zihinsel özürlü olanların ceza sorumluluğunun olmaması hükümleri yer alır. (İçli, 2004, s.38)

19. yüzyıl sonlarına doğru suç davranışı farklı bilimsel açıdan ele alınmaya başlanmıştır. Cesera Lombroso, Enrico Ferri ve Garofalo gibi düşünürler suçun bilimsel olarak incelenmesinde etkili olmuştur. Pozitif ekol; suçun nedenlerini pozitivist bir yaklaşımla araştırmışlardır. Bu ekol klasik ve neo klasik ekolün aksine suçlu davranışın

bireylerin kontrolleri dışındaki güçler tarafından belirlendiğini ve bu güçleri; ölçmenin, test etmenin mümkün olduğunu savunurlar (İçli, 2004, s.47-48).

Pozitif ekolün kriminoloji alanına katkılarını şöyle özetleyebiliriz; Pozitivistler deneysel araştırmaya önem verirler. Onlara göre ceza, suça değil suçluya uygun olmalıdır. Böylece, suç olayında ilk kez suçlu kişinin bilimsel olarak incelenmesini gündeme getirmişlerdir. Buna ek olarak, suçun önlenmesi için bazı önlemlerin alınması gerektiğini de savunmuşlardır. Son olarak şunu da ifade edelim ki, pozitif ekolün etkisi altında bazı mevzuat, suç faillerini belirli “tip”lere ayırmış ve her tip hakkında değişen müeyyideler kabul etmiştir. Bu suretle, adeta, kriminolojik anlamda bir suçlu tipi, hukuki sonuçlar ortaya koyan bir hukuki kavram ve müessese olarak mevzuata girmiştir. (Dönmezer, 1997, s.421)

Coğrafi ekolün temsilcileri ise; Montesquieu, Adolph Quetelet, Guerry’dir. Coğrafi durumun ve iklim özelliklerinin suçluluk konusunda etkileri olduğu ve istatistik araştırmaların kullanılmaya başlanması açısından dikkat çekmektedir. İklim, ısı, rüzgâr gibi doğal olayların organizmaya olan etkileri üzerinde araştırmalar yapılmış ve bu faktörlerin suçluluğu açıklayan konular olarak ele alınması gereği ileri sürülmüştür. Daha sonra iklimin, suçluluk üzerinde kesin bir etkisinin olmadığı ve iklimin sadece suçluluğun oluşmasına imkân veren bir neden sayılmıştır. Montesquieu ekvatora yaklaştıkça suçlulukta, kutuplara yaklaştıkça ise alkollü içkilerin tüketiminde bir artış olduğunu ileri sürmüştür. Quetelet ise kişilere karşı işlenen suçların güneyde ve sıcak mevsimlerde artış gösterdiğini buna karşılık olarak kuzeyde ve soğuk mevsimlerde mülkiyete karşı işlenen suçların yüksek sayılar gösterdiğini açıklamıştır. Bunu ise kanun şekline dönüştürmüş “Suçluluk Hakkındaki Isı Kanunu” olarak adlandırmıştır. (Dönmezer, 1994, s.159-160)

Bireysel teoriler farklı bakış açılarıyla suç ve suçlu kavramlarını açıklamışlardır. Bu birey odaklı teoriler, günümüz suç ve suçlu kavramlarını açıklamakta yetersiz kalsalar da kriminolojide araştırmaların gelişmesi ve yeni bakış açılarının doğması için oldukça önemlidirler. Suç kavramının ilkel boyuttan kurtarılıp bilimsel açıklama kazanmasını sağlamış ve çözüme kavuşması için çalışmışlardır.

1.2.3.2. Biyolojik Teoriler

Yüzyılı aşkın bir zamandır kriminologlar suç davranışının nedenleri konusunda pek çok araştırmalar yürütmüşlerdir. Nedenleri tespit etmek, suç problemine çare bulmak adına önemlidir. Kriminolojinin ilk çalışmalarında, kriminologlar birçok teori ileri sürmüşlerdir. Bu ilk teorilerden biri de biyolojik teorilerdir. Biyolojik teoriler genel olarak suçlunun suçlu olmayan insanlara göre daha aşağı bir konumda olduğunu, vücut tipleri ve fiziksel organları ile suçluları tanımladığı, anormal cinsten kromozomlara ve psikosomatik koşulların suç davranışına teşvik ettiğini ileri sürmektedir (Hippchen, 1978, s.9)

Suçluların, suçlu olmayanlardan değişik fiziksel özellikleriyle ayrılabilceğini öne süren bir kriminolog da Earnest Hooton'dur. Ona göre, suçlular suç işlemeyenlere göre, hemen hemen bütün ölçüleri yönünden aşağı tipleri oluştururlar. Bu husus özellikle ağırlık, göğüs genişliği, kafatası ölçüleri, burun, kulak, baş ve çehre uzunlukları bakımından diğer insanlardan ayrılırlar. Hooton yaptığı araştırmalardan şu sonuca varır: Suç aşağı derecedeki insan organizması üzerinde çevrenin yaptığı etki sonucunda işlenir. (Dönmezer, 1997, s.118-119)

Charles Buckman Goring ise, yaptığı çalışmalarda, Lombroso ve yandaşlarının tanımladığı fiziksel suçlu tipinin bulunmadığını ileri sürmüş, fakat suçlu örneklemin suçlu olmayan örnekleme göre, boylarının daha kısa ve kilolarının daha hafif olduğunu bulmuştur, Goring'in araştırma sonuçlarına göre, suçlu davranış zeka bozukluğu ile ilişkilidir. Ona göre bu durum kalıtsaldır. Bu nedenle düşük zeka, epilepsi, delilik ve bozuk sosyal güdü özellikleri sergileyen ailelerin üremeleri yasalarla kontrol edilmelidir. (İçli, 2004, s.53-54)

Bireyi temel olarak, suçu açıklamaya çalışan bu teoriler, genelde bireyin, fiziksel, biyolojik özelliği ya da ruhsal yapısı gibi faktörleri inceleyerek, sorunu kişiyi çevreleyen ortamda değil, onun içsel dünyasında ve bedensel özelliklerinde aramışlardır. Bunun için bu yaklaşımlar konuyu açıklamada yetersiz kalmaktadır ve dolayısıyla suç daha kapsamlı açıklayan sosyolojik teorilere ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2.3.3. Psikolojik Teoriler

Psikologlar, psikiyatrisiler ve ruh sağılığı ile ilgili diğ er meslek sahipleri kriminolojik teorinin formüle edilmesi konusunda önemli bir şekilde rol oynamışlardır. Psikologlar tüm insan davranışlarını bazı zihinsel süreçlerin bir fonksiyonu olarak gördükleri için birçok kriminal davranışın bazı kişilik bozukluklarıyla ilişkili olduğunu kabul etmektedirler. Psikologlara göre kriminologlar suçluluğu onu motive eden ve suç işlemesine yol açan psikolojik süreçleri belirlemeden açıklama şansına sahip değillerdir (  li, 2004, s.56).

Genellikle araştırmalarda akıl sağılığı ile suç arasında ilişkileri temel olarak ele alan psikolojik ekol temsilcileri, zeka geriliğini önemli bir suç nedeni olarak kabul edip, üzerinde durmuşlardır. Psikologlar, suçu incelerken çoğu kez insan davranışının bazı temel yönleri üzerinde odaklaşırlar. “İnsanlar neden saldırgan ve şiddete yönelik eylemlerde bulunurlar? Suçlu kişilik diye bir şeyi var mıdır? Çocukluk deneyimleri yetişkin suçluluğunu etkiler mi?” gibi ortak sorulardan hareket eden psikologlar, bunlara verdikleri cevaplar üzerinde aynı düşünceyi paylaşmazlar. Bazı psikologlar, anti-sosyal davranışa psikanalitik perspektiften bakar ve çocukluk deneyimlerinin kişilik üzerindeki etkisini temel olarak alırlar. Diğ er gruptaki Behaviyorrstler (davranışçılar) ise, sosyal öğrenme ve davranışın etiketlenmesinin suçlulukta anahtar rolü oynadığına inanırlar. Diğ er tarafta psikobiyologlar ise, biyolojik süreçler ve insanın kişiliği ile suçluluk arasındaki bağlantıda odaklaşırlar. (  li, 2004, s.48)

Psikolojik  alışmalar incelenirken, üzerinde durulması gereken s nemli bir alan da psikanalitik psikolojidir. İnsanın kişilik gelişimini en geniş biçimde açıklayan psikanalizin kurucusu Sigmund Freud’a göre, insanın ruhi hayatı bilinç ve bilinçaltı olmak üzere iki kısımdan oluşur. Bilinç hali basit ve küçük olmasına karşılık, bilinçaltı geniş ve kuvvetlidir. Bu görüşe göre, bilinçaltına itilmiş arzu ve istekler insan faaliyetleri bakımından yönetici güce sahiptir. (Dönmezer, 1997, s.103)

Bilinçaltını etkileyen kavramları Freud su şekilde açıklamaktadır. *İd* temel biyolojik dürtülerin doğuştan beri var olan kaynağıdır. *Ego*; davranışların, alışkanlıkların ve düşüncelerin maddi ve sosyal dünya ile olan ilişkilerinin temsil edilmesinin gelişiminde var olan kişisel bilin liliktir. *İd* ve egonun ilişkisi ile birlikte ortaya çıkan *süper ego* ise

adetlerin kişisel sosyal deneyimler içerisinde şekillenmesini yansıması olarak tanımlanmaktadır (Johnson, 1974 s.159).

Psikanalitik görüş her ne kadar Freud'un görüşlerine dayansa da bu görüş üzerine fikir üretenlerin Freud ile tamamen fikir birliğinde olduğunu söyleyemeyiz. Ancak bu görüş çerçevesinde genel fikirler belirlenebilir. Bu genel fikirlere göre; çocuklar dürtüleri ile doğmuşlardır, davranışları grup standartları ile paralel olarak düzenleyecek bir araca güce ihtiyaç vardır (süper ego gibi). Sosyalleşmenin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için ebeveyn-çocuk ilişkisinin tatmin edici şekilde olması gereklidir, aksi takdirde çocukta bilinç altı çatışmalar görülebilir ve bu çatışmalar ilerleyen dönemlerde çeşitli problemlerle ortaya çıkabilir. Bu problemlerden biri de suç olarak ortaya çıkabilir (Polat, 2004; 38).

Sonuç olarak psikolojik teorisyenler, suçlunun zihinsel durumundan çok fiziksel durumunu düşünen teorilerin eksik olduğunu ve psikiyatrik kuralların suçu açıklamada kullanılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Psikolojik bozukluklar ve suç işleme arasındaki bağı açıklamak için bilimsel çalışmalar yapmışlar ve suç probleminin çözümüne yeni bir boyut kazandırmışlardır.

1.2.3.4. Sosyal Teoriler

Suç olgusuna sosyolojik yönden yaklaşım, 19. yüzyılın başlarından itibaren yavaş yavaş ortaya çıkmıştır. Sosyoloji bilimsel bir disiplin olarak gelişirken suçu insanın davranışlarının sosyal kökenlerine dayandıran izahlara bağlamıştır. Daha açık bir ifadeyle sosyolojik bakış açısından suç, sosyal ortamın ürünü olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle suç açıklanırken, sosyal yapı, değerler, normlar, kurumlar, sosyal değişme, aile, ekonomik özellikler, siyasal yapı gibi birçok faktör üzerinde durularak suç olgusuna sistematik bir yaklaşım getirilmiştir.

Suçlu açıklamada sosyal faktörlerin göz ardı edilmemesi gerektiğini söyleyen sosyal teoriler, bireyi toplumdan soyutlayarak değerlendirmenin suçu tanımlamada eksiklikler yaratacağını dile getirirler. Davranışın toplum ve çevre tarafından şekillendirildiğine ve öğrenildiğine dikkat çekerler. Bu bağlamda kapsamlı ve sistematik çalışmalarla suç ve insan arasındaki bağı açıklamaya çalışırlar.

1.2.3.4.1. Sosyal Yapı Teorileri

Sosyal yapı teorileri; sosyal yapı ve toplum düzeni ile suç olgusu arasındaki ilişki üzerine odaklanmaktadır. Bu sınıftaki teoriler, suçu toplumsal yapının bir sonucu olarak görmekte toplumsal yapının değişmesiyle suçun da değiştiğini, suçun toplumsal sisteme ne şekilde bağlı olduğunu ve bu toplumsal yapının özelliklerinin neler olduğunu genel anlamda ortaya koyan teorilerdir. Sosyal yapı teorileri çerçevesinde fonksiyonalist, gerilim, alt kültür ve sosyal ekoloji teorileri yer almaktadır.

Sosyolojinin kurucularından biri olan Emile Durkheim, kriminolojiye önemli katkılar sağlamıştır. Suçun nasıl ortaya çıktığını ve onun toplumun fonksiyon görmesi ile nasıl ilişkili olduğu konusundaki sorular Durkheim'in çalışmalarıyla cevaplanmaya başlanmıştır. 19. Yüzyılın suç ve sosyal faktörler arasındaki ilişki ile ilgilenen bütün bilim adamları arasındaki çağdaş kriminolojiyi en çok etkileyen Durkheim olmuştur. [...] Durkheim'e göre, bir eylemin suç sayılması için ceza tepkisiyle karşılaşması gerekir. Hemen hemen bütün kriminolojilerin suçu patolojik bir olgu olarak kabul etmektedirler. Buna katılmayan Durkheim, suçu evrensel bir olgu olarak görmektedir. Suçun fonksiyonel ve sosyal değişme için gerekli olduğunu ifade eden Durkheim'e göre suç, mevcut normların bir ürünüdür. (İçli, 2004; 69-70)

Merton, Durkheim'in teorisini daha da geliştirmiştir. Merton, toplum içinde bireyin hedefe ulaşmak için izlediği gayri meşru yolu ile toplumun onayladığı meşru yol arasında bir uyumun olması gerektiğini savunmaktadır. Toplum içinde bir düzen olmalıdır. Bu açıdan Merton'un bakış açısı Durkheim'inkinden daha ileri bir bakış açısına sahiptir (Cloward ve Ohlin'den akt. Dolu, 2010; 300).

1.2.3.4.2. Sosyal Süreç Teorileri

Sosyal süreç teorileri arasında, sosyal öğrenme ve davranış teorileri başta gelir. Sosyal öğrenme teorilerinin kökeni 19. Yüzyılın sonlarında Gabriel Tarde'in "taklit teorisi"ne dayanır. Tarde, suçluların normal kişiler olduklarını ve suçu tıpkı yasal davranışlar gibi öğrendiklerini ileri sürmüştür. Tarde, teorisini "taklidin yasaları" şeklinde formüle eder. Ona göre, bireyler bir elbise modelini kopya eder gibi davranış kalıplarını da taklit etmektedirler. (İçli, 2004; 99)

Sosyal öğrenme teorileri yandaşlarına göre, insanlar şiddete eğilimli olarak doğmazlar. Yaşamları boyunca bu davranışları öğrenirler. Saldırgan davranışlar çoğu kez televizyon ve sinemada şiddet olaylarının izlenmesiyle doğrudan gözlem yoluyla öğrenilir. Filmlerde şiddet kullananların ödüllendirilmesi bu yöndeki öğrenmeyi hızlandırmaktadır. Kısaca bu teoriler, çocukların ve yetişkinlerin şiddet içeren davranış modellerinden saldırgan olmayı öğrendiklerini ileri sürer, yaşamın ileriki yıllarında giderek saldırgan davranış kalıpları, sosyal ilişkilerde büyük bir olasılıkla kalıcı olurlar. (İçli, 2004; 100)

1.2.3.4.3. Sosyal Çatışma Teorileri

Toplumun uyumlu ve bütünleşmiş bir varlık olduğu görüşüne karşı olan, çatışma teorileri, bu düşüncenin tersini savunarak onun birbiriyle çatışan birim ve öğelerinden oluştuğunu ileri sürmektedirler. Toplumda değişme birbiriyle zıtlaşan öğelerin itici gücüyle meydana gelir. Toplumsal bütünlük ise, bu öğe ve birimler arasındaki uyum ve dayanışmanın sonucu değil, bunlar arasındaki çatışmanın ortaya koyduğu birbirine zıt güçlerin dengelenmesinin ürünüdür. (Kongar, 1993; 185)

Çatışma teorilerinin ardında geçerli olduğu varsayılan iki ayrı görüş vardır. Bunlardan biri bireysel, öteki toplumsal düzeydeki çatışma nedenleri belirler. Birinci görüşe göre çatışma bireyin içgüdüsel bir niteliğidir ve bu nedenle de kaçınılmaz ve evrenseldir. İkinci görüş ise, çatışmanın toplum içindeki çeşitli grupların çıkarlarının birbiriyle çelişmesinden doğduğunu ve de kaçınılmaz olduğunu ileri sürmektedir. Marx ve Dahrendorf bu görüşün temsilcileridir. (Kongar, 1993; 186)

Çatışma Teorisi, Marx ve Engels'in ortaya koyduğu meseleye komünist ve sosyalist perspektiften bakmaya çalışan bir teoridir. Kurulu bulunan sosyal düzen, adalet düzeni tamamen güçlülerin elinde olup zayıfları sömürmektedir. Bu şartlar altında zayıflar kendilerini sömüren güçlülere karşı kendilerini korumak, güçlüler de ellerindeki avantajı kaybetmemek için mücadele eder. Bunu sonucunda birçok suç işlenir. Suçu kapitalist düzenin doğurduğu sonuç olarak görmektedirler. Bunu önlemenin yolu eşitlikçi ve ayrımcılıktan uzak bir sosyal düzenin kurulmasından geçer (Dolu, 2010; 419).

3. BÖLÜM

ROMANLARDA SUÇ KAVRAMI

Polisiye roman, zamanla konusu ve yapısı itibariyle değişime uğramış; işlenen ve çözümlenmeye çalışılan suçun türü ve sayısı bakımından da gelişme yaşamıştır. Polisiyenin temel yapısını oluşturan bu suç unsurları kadın yazarlar tarafından da çeşitli şekillerde ele alınmıştır. İlk dönem kadın yazarların polisiye örneklerinde yer alan suç unsurları, benzer türde kurguya sahiptir. Bu polisiyelerdeki suç söylemleri, romanın ana ekseninde yer alan aşk, intikam, nefret gibi duyguları desteklemek için seçilen yardımcı unsurlar olarak karşımıza çıkar. Bu romanlarda, popüler edebiyattaki “stereotip” denilen basmakalıp tipleri kullanmışlardır. Ayrıca bu dönemde kadın yazarlar tarafından verilen polisiye romanlarda herhangi bir dedektif tipi de yaratılmamıştır. Romanlarda yer verilen bireysel suçlar daha çok psikolojik teorilerle desteklenmiştir.

1980 yılından sonra polisiye edebiyata dâhil olan kadın yazarların romanları ise, Türk edebiyatında polisiye kadın kolunun varlığından söz ettirecek öneme sahiptir. Sosyal ve siyasi gelişmelerle beraber toplumda yaşanan değişimler polisiye edebiyatta çeşitli yenilikler olarak karşımıza çıkar. Toplumsal değişimler ve polisiye roman arasındaki paralel ilişki sonucunda diyebiliriz ki kentleşme, suçu tekil olmaktan çıkarıp grupça işlenen bir olgu haline getirir. Böylece bireysel suçların yanına örgütsel suçlar da eklenir. Ayrıca polisiye romanın gelişiminde büyük etkisi olan post-modernizm ile beraber polisiye romanlar yeni okumalarla farklı bir boyut kazanmıştır. Post-modernizmin “üst kurmaca” tekniği ile suç kavramı farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Ayrıca yaşadığımız dünya, polisiye romanlarda fantastik- bilim kurgu gibi unsurlarla yeniden yorumlanmıştır.

Yazarlarımız, polisiye romanlarını kurgularken birçok farklı suçtan yararlanmıştır. Romanların kurgusunu ve karakterlerini etkileyen bu suçlar, suçun ortaya çıkış sebeplerine göre tasniflendirilecektir. Suç kavramına göre yapacağımız bu kronolojik tasniflendirmede romanlardaki kurgunun temelini oluşturan suçlar ele alınmış ve bu suçlar “bireysel suçlar, organize suçlar ve siyasi suçlar” olarak belirlenmiştir.

3.1. Bireysel Suçlar

Polisiye romanlarda kurguda en fazla yer alan suçlar bireysel suçlardır. Bireysel suçlar kurgulanırken ilk başvurulana ve en çok ele alınan suç kavramı, cinayettir. Polisiye romanın formüleleştirilmiş yapısında başat öge olan cinayet suçu, kasten veya dolaylı öldürme şekli olarak romanlarda modern veya geleneksel motiflerle yer bulmuştur. Klasik görüşe uyan yazarlarımız romanlarındaki esrarengiz suçu cinayet olarak belirlemişlerdir. Kadın yazarlarımız, bireysel suçları eserlerinde; *kan davası*, *cinayet*, *seri cinayetler* ve *cinsel suçlar* gibi temel suç öğeleriyle desteklerler. İncelenen polisiye eserlerin 43 tanesinde karşımıza çıkan bireysel suçlar, kadın yazarlarımız tarafından verimli bir tema olarak farklı şekillerde kurgulanmıştır. Bu bölüm başlığı altında verilecek olan romanların kurgusunda muamma unsuru çoğunlukla cinayet suçu etrafında şekillenir. Bölüm başlığı altında verilen romanların çoğu “katil kim?” roman türünün başarılı birer örneğidir.

3.1.1. Kan Davası

Edebiyattaki diğer türlerde görüldüğü gibi polisiye roman yazarı da yaşadığı ülkeye özgü unsurları romanlarına taşır. Anadolu’daki geleneksel kan davaları, ülkemize özgü bir suç unsuru yarattığı için polisiye romanda da karşımıza çıkar. Kan davası; geleneksel yapıdaki aileler arasında maddi ve manevi çıkar, aile namus ve şerefi gibi nedenlerden kaynaklanan karşılıklı öç almaları dayanır. Bu öç almalar bir cinayet ile başlar ve uzun yıllar karşılıklı işlenen birden fazla suç ile aile fertlerinin bulaştığı suç ağına dönüşür. İncelenecek romanların içerisinde sadece Peride Celal’in *Kızıl Vazo* (1941) adlı romanında bu suç unsuru karşımıza çıkar.

Peride Celal’in *Kızıl Vazo*’su (1941), Anadolu’da başlayan bir kan davasının etrafında yaşanan aşkı, entrikalı bir şekilde işleyen polisiye bir romandır. Kurguda bir aşk romanı olan *Kızıl Vazo*, yaşanan cinayetle polisiye bir özellik kazanır. Bir gece yarısı babası Kemal’i kaybeden Azize, babasından duyduğu “-Azize kızım, beni öldürdüler. Kendini koru, kendini koru kızım... Yavrum.” (Celal, 1941, s.4) sözleri ile kendisinden saklanan gerçeğin peşine düşer. Azize, yıllarca sürekli şehir değiştiren, kendisini sürekli koruyan ailesinin sakladığı gerçeği öğrenmek ister. Ailesi yıllar önce bir şekilde içine düştüğü

kan davasını kızlarından saklar. Roman bu noktada barındırdığı suç odaklı muamma ile polisiye özellik kazanır.

Azize, sürekli bir gölge tarafından izlenme ve babası ile aynı kaderi paylaşma korkusu ile yaşar. Tesadüfen tanıştığı mimar Rıza ile aşk yaşamaya başlayan Azize'ye nenesi karşı çıkar. Nenesi ölmeden önce, babasının ölüm nedenini ve yıllar önce kan davasına neden olan olayı Azize'ye anlatmaya karar verir: Köyün ileri gelenlerinden olan Azize'nin dedesi, güzelliğiyle nam salan Esma'ya âşık olur. Aşkına karşılık da bulsa da Esma'nın ailesi başkasıyla kızlarını evlendirmek için söz vermiştir. Esma'nın babası, Azize'nin dedesinin evlenme talebine olumsuz yanıt verince, birlikte kaçmaya karar verirler. Birlikte kaçtıkları gece Esma kardeşlerinin kurşunlarına hedef olur. Böylece iki köklü aile arasında kuşaklar boyu süren bir kan davası doğar. Kan davasının doğmasına sebep olan olayda, Esma'nın aile yadigârı zümrütlü altını iki aile arasında kan davasının sembolü olur. Tesadüfler sonucu Tosunlar ve Sönmezoğulları'nın yolları Azize ve Rıza'nın aşkı ile yeniden kesişir. Esma'nın yeğeni Rıza ile Azize birbirlerine âşık olurlar.

Azize, bir gece vakti eve giren birinin, kendisini öldürmeğe geldiğini düşünerek nefsi müdafaa ile adamı öldürür. Sorgu esnasında öldürdüğü kişinin âşık olduğu Rıza'nın babası Şevket olduğunu öğrenir.

Sonra birdenbire kızıl vazoyu hatırladım. Mademki beni öldürmeğe gelmişti, niçin odama çıkmamış, aşağıda kalmıştı. Gece evime hırsızlar gibi girişi yalnız kızıl vazoyu çalmak için olamazdı ya... Birdenbire bu kızıl vazonun etrafında bir esrar olduğunu düşündüm. Babam onu senelerce kasasında, başucunda saklamıştı. Bu adam, babamı öldürdüğüne emin olduğum bu adam, kızıl vazoyu almağa gelmişti. Evet, belki de ben aşağı inmesem yalnız vazoyu alıp gitmekle iktifa edecek ve beni öldürmeyi düşünmeyecekti. Peki, ne vardı bu vazoda, nasıl bir esrar! (Celal, 1941, s.232-233)

Azize'nin uzun süre aşk yaşadığı ve evlenmeyi düşündüğü Rıza'nın kan davalısı olduğunu öğrenmesi ile düğüm çözülür. Rıza'nın babası Şevket, hem babasını hem de dedesini öldüren kişidir. Evlenmeyi planlayan ikili son buluşmalarında böyle bir birlikteliğin mümkün olamayacağına karar verirler. Ninesini de kaybettikten sonra İstanbul'u terk eden Azize'ye uzun zamandır âşık olan eczacı arkadaşı Hüseyin, tekrar evlenme teklifi eder. Azize tüm olanlara rağmen Hüseyin'in hâlâ kendisini sevdiğini anlar ve birlikte yeni bir hayata doğru yol alırlar. Azize, Esma'nın yadigârı olan ve

babası tarafından kızıl vazoda saklanan zümrütlü altını gerçek sahiplerine teslim ederek bu kan davasına son verir.

Polisiye unsurların yanı sıra, tesadüflerin de büyük bir yer tuttuğu *Kızıl Vazo* (1941), aşkı gölgeleyen bir “töre” romanıdır. Romana ismini veren “kızıl vazo” romanda kan davasını simgeleyen bir unsur olarak gizemini sonuna kadar korur. Olay örgüsü, bir cinayet sahnesi ile hareket kazanır. Olayların karmaşıklaşmasıyla Azize tesadüfen de olsa sözünü verdiği gibi babasının intikamını alır. Ancak, olaylar, polisiye romanlardaki gibi ipuçlarının birleştirilmesiyle açıklığa kavuşturulmaz. Olay, büyük tesadüfler sonucu, ani bir biçimde çözüme kavuşur. Romandaki en büyük suç olgusu olarak belirlenen kan davasını, art arda işlenen cinayetler canlı tutar.

3.1.2. Cinayet

Polisiye romanlarda en çok ele alınan suç kavramı olarak nitelendirebileceğimiz “cinayet”, kadın yazarlar tarafından da suç ve suçlunun kurgulanışında çok fazla işlenmiştir. Polisiye romanın formüleleştirilmiş kurgusunda “cinayet” suçu, bir romanın polisiye olarak değerlendirilmesinde temel unsur olarak yer almıştır. Bu klasik görüşün ilk dönem romanlarında hâkim olduğu görülse de sonraki dönemlerde “cinayet” çoğu zaman alt kurguda yer alan esas suç kavramını desteklemek için kullanılmıştır. Polisiyenin ilk dönemlerinde basit bir olay örgüsü ile konu edilen cinayet suçu, zamanla karmaşıklaşır. Çoğu zaman kişisel sebeplerden dolayı işlenen ve merak uyandıran cinayet sonrasında suç sayısı artar. Bu bölümde ele alınan polisiye romanlarda temel suç unsuru olarak cinayet yer alsa da, cinayetin arkasında yatan ve suça teşvik eden birçok farklı alt suç kavramı da yer alır. Çalışmamızda incelenecek olan romanların 35 tanesinde “cinayet” suçu, esrarengiz bir şekilde kurgulanmıştır.

Halide Edib Adivar’ın *Yolpalas Cinayeti* (1936) adlı romanı, katilin belli olduğu ve yargılandığı bir mahkeme sahnesi ile başlar. “Katil kim?” sorusunun sorulduğu klasik polisiye roman kurgusunun aksine “neden” sorusunun peşine düğüldüğü romanda, başkahraman Akkız lakaplı Nadire’nin hayat hikâyesi anlatılır. Yazar, polisiye roman kurgusu üzerinden Doğu- Batı sorunu ve sınıf çatışmalarını ele alarak toplumsal mesajlarını verir.

Zengin bir ticaret adamı olan evin beyi Murat Sallabaş, Karagömrüklü fakir bir ailenin kızı Sacide ile evlenir. Şişli sosyetesine hızlı bir giriş yapan Sacide; gösteriş meraklısı, para düşkünü ve görgüsüz zengin bir kadın olur. Murat Sallabaş'ın Paris'te okuyan yeğeni Avukat Rıfkı ise, yengesi ile çatışma yaşayan bir kahramandır. Konak halkının hayatı konakta dadı olarak çalışan Nadire'nin evin şoförü Mükerrerem'i öldürdükten sonra, evin hanımı Sacide'yi de yaralamasıyla altüst olur.

-Allo, allo, orası Şişli komiserliği mi? Ben, Bay Sallabaş'ın kayınpederi Ağâh. Burada cinayet oldu. Şoförü öldürdüler, kızımı yaraladılar... (Adıvar, 1936, s.33)

Romanın başındaki mahkemede katil olarak yargılanan Nadire, işlediği cinayeti kabul etse de neden yaptığını açıklamaz. Avukat Rıfkı, Nadire'yi Bursa'da besleme olarak verildiği ailedeyken tanımıştır. Hem Nadire'yi önceden tanıdığı için hem de yengesi Sacide'ye olan nefreti yüzünden Avukat Rıfkı, Nadire'yi kurtarmak ister. Cinayeti inkâr etmeyen ve deli olmadığını söyleyen Nadire'nin böyle bir cinayeti neden işlediğini anlamaya çalışan Avukat Rıfkı, meslek hayatının ilk davası olan bu cinayet olayının peşini bırakmak istemez.

Rıfkı'nın bu bir ay, meslek hayatında sayılı bir devir oldu. Bir cinayet ki canı itiraf ediyor fakat saik yok. Yahut tahmin edilen saiklerin hiçbirini ispat edecek delil yok. Ya saiki bulunmalı yahut kızın deli olduğuna dair rapor verilmeli. Birinci ihtimal cezayı hafifletirebilir, ikincisi kızı kurtarabilir. (Adıvar, 1936 s.38)

Mükerrerem ve Nadire'nin geçmişini araştıran Avukat Rıfkı, genç kızın geçmişinde yaşadığı psikolojik travmaların neler olduğunu, onun yaşadığı köye gitmesiyle öğrenir. Genç yaşta dul kalan annesi Ümmühan, köyde eve erkek almasıyla dillere düşmüştür. Sevgilisi olan Mükerrerem, köylüler evi taşıdıktan sonra Ümmühan'ın zar zor biriktirdiği paraları çalarak ortadan kaybolur. Yalnız Mükerrerem Nadire için annesinin eve aldığı diğer erkeklerden farklıdır. Nadire'nin Mükerrerem'e olan nefreti canından bile çok sevdiği kaz yavrusu Sırma'yı ayağı ile ezerek öldürmesiyle başlar. Yıllardır görmediği Mükerrerem'i unutmaya çalışan Nadire, Yolpalas Konak'ta onunla karşılaşınca geçmiş günlerine geri döner. Bu günlerde yaşadığı psikolojik sorunlar açığa çıkar.

Annemin öküz parasını aldın, yüreğine indirdin, öldürdün, Sırma'nın canına kıydın. Ben şimdi seni gidip baya haber edeceğim, diye kapıya yürüdüm. (Adıvar, 1936, s.48)

Mükerrerem, ruhunda büyük yaralar açtığı Nadire'yle olan bu tesadüfi karşılaşmasından sonra vakit kaybetmeden Nadire'ye ahlaksız tekliflerde bulunur. Genç kız yıllar önce

yaşadığı kâbusa yeniden dönmüş, dadılık yaptığı Bülent'i de Sırma gibi öldüreceğini söyleyen Mükerrerem tarafından işten atılmıştır. Yıllar boyunca bir düzene koymaya çalıştığı hayatı birden alt üst olmuştur. Evin hanımı Sacide tarafından işten kovulduğu sırada Mükerrerem'i öldürür, Sacide'yi yaralar.

Avukat Rıfkı, klasik polisiyelerde olduğu gibi cinayetin nedenleri ortaya çıkarmış ve muammayı çözüme kavuşturmuştur. Müvekkili Nadire'nin tüm bu gerçekleri annesi ve kaz yavrusu Sırma'ya kavuşmak için mahkemede anlatmadığını öğrenince genç kızın psikolojik durumunun bozuk olduğunu anlar.

Demek Nadire sahiden deliydi. Fakat deliliğini saklayacak kadar da akıllı, insanların elinden kurtulmak fırsatını kaçırmamayı bilecek kadar akıllı. (Adıvar, 1936, s.50)

Klasik polisiye kurgusundan farklı bir şekilde başlayan roman, başından beri kimin işlediği belli olan bir cinayetin sebeplerinin ortaya çıkmasıyla beraber son bulur. Zor bir çocukluk geçiren Nadire'nin yaşadığı ruhsal problemler yıllar sonra yaşanan bir karşılaşma ile yeniden canlanır. Yazar, mahkeme salonu ile başlayan ilk sahneden itibaren cinayete yöneltilen “neden” sorusu ile romandaki gizemi korumayı başarır. Romandaki muammayı çözmesi için bir dedektif veya polis yerine Avukat Rıfkı'yi seçer. Avukat Rıfkı, roman sonunda müvekkili Nadire'nin bu cinayeti, psikolojik sorunları nedeniyle işlediğini mahkemede ateşli bir şekilde savunur. Roman, Nadire'nin deli raporu almasıyla beraber son bulur.

Peride Celal'in *Ben Vurmadım* (1942) adlı romanı, ilk dönem aşk romanları arasında değerlendirilmektedir. Romandaki polisiye unsurlar, aşk temasının geri planında kalsa da ressam Akif Cemal'in vurulması ve suçlunun roman boyunca aranması, romana polisiye bir heyecan katmıştır.

Roman bir mahkeme sahnesiyle başlar. Romanın başında suçlu olarak tanıtılan Ferda; on dokuz yaşında, akademide resim eğitimi alan ve gelecek vadeden, iyi bir ailenin kızıdır. Annesini beş yaşındayken kaybettiğinde, babası Rus sevgilisi için Avrupa'ya kaçmıştır. Halası ve halasının kızı Hacer ile birlikte yaşayan Ferda, akademiden mezun olduktan sonra hocası Kerim Namık'ın vasıtasıyla tanıştığı ünlü Ressam Akif Cemal'den Avrupa'daki resim yarışması için özel dersler almaya başlar. Akif Cemal, Ferda'nın resim yeteneğinden etkilenmesinin yanı sıra Ferda ile özel olarak da ilgilenmektedir. Fakat Ferda'nın Akif Cemal hakkında duyduğu çapkınlık hikâyeleri

ona karşı önyargı ile yaklaşmasına sebep olur. Ferda ve Akif Cemal arasında başlayan aşk, Ferda'nın önyargıları nedeniyle sancılı bir sürece dönüşür. Bu aşk hiçbir zaman ilişki düzeyine ulaşmaz. Akif Cemal'in hayatına birçok kadının girip çıkması, kadınların beğeneceği bir sanatkâr olması Ferda'nın tüm hislerine rağmen Akif Cemal'den uzak durmasına sebep olmuştur.

Romanda suç olarak değerlendirilen olay, Akif Cemal'in Mecidiyeköy'de Ferda ile beraber çalıştıkları koruda sırtından vurulmuş olarak bulunması ile başlar. Bu suçun en büyük şüphelisi yanında silah ile baygın halde bulunan Ferda'dır. Yaralı olarak kurtulan ressam, kendisini vuranı görmediğini ve Ferda'dan şikâyetçi olmadığını söylese de Ferda için suçsuzluğunu ispat etmesi gereken zor bir süreç başlar. Roman boyunca herkesin mahkûm olacağına ve ressamı vurduğuna emin olduğu Ferda'dan olay hakkında duyulan tek şey: "Ben Vurmadım" sözüdür.

-Gene geçen celsedeki gibi cürmünüzü inkâr etmekte, ressam Akif Cemali vurmadığınızı söylemekte ısrar ediyor musunuz?

Genç kızın iri kahverengi gözleri daha ziyade büyüdü. Parmaklıkları tutarak, vücudunu yay gibi ileri uzattı. Dudakları titreyerek açıldı:

-Ortada inkâr edilen bir cürüm yok, yapmadığım şeyi zorla yaptım diyemem. Size her zaman hakikati söyledim ve söyleyeceğim: Onu ben vurmadım... (Peride Celal, 1942, s.5-6)

Ferda ile Akif Cemal arasında geçen aşkı, romanın geri kalanında Hacer'in, Ferda'nın defterini okumasıyla öğreniriz. Ferda'nın suçsuzluğunu gösteren hiçbir kanıtın olmamasının yanı sıra; Ferda'nın defterinde sürekli söz ettiği sevdiği adam tarafından aldatılırsa onu öldürebileceği düşüncesi, Hacer'i, Ferda'nın ressamı vurduğuna inandırır. Roman boyunca Ferda ve Akif Cemal'in yaşayamadığı aşka tanık olunurken, suçlunun ressamın metresi Handan olacağı gerçeğini sadece okuyucu tahmin edebilmektedir. Akif Cemal başta olmak üzere romandaki tüm kahramanlar Ferda'nın, Akif Cemal'i vurduğuna inanmaktadır. Fakat Ferda'nın defterinde yazdıkları, Handan'ın kıskançlığı yüzünden yapamayacağı şey olmadığını gösterir.

Handan'ın sarışın başı, kindar, manalı yeşil gözleri, gözümün önüne geldi. Bu kadın, sofrada hep o gençle meşgul oluşuna rağmen, demek bizim hareketlerimizi gözetlemişti. Onun bir yığın kalabalığı peşine takarak arkamdan gelmesi, bunu gösteriyordu. Bizi maskara etmek için hiçbir şeyden çekinmediği belliydi ve işin asıl feci tarafı, emeline muvaffak olmuştu. Onun kapının önünde kahkahalarla gülerken, gözlerindeki hain, kıskanç manayı hiç unutamiyordum. Bakışları, beni öldürmek ister gibiydi. Bu hali, onun, ressamı ne çılgınca sevdiğini göstermiyor muydu?" (Peride Celal, 1942, s.62)

Sanat çevresinde gelişen tüm bu olaylar aşk temasının etrafında şekillenmiştir. Ferda'nın suçlanması, Akif Cemal'in vurulmasının ve Handan'ın suçlu olmasının tek nedeni aşktır. Romanın sonuna doğru Ferda'nın mahkûm edileceği son mahkeme gününde Handan'ın, eşi Nuri Yüksel tarafından ihbar edilmesiyle gerçek suçlu ortaya çıkar. Akif Cemal ve Handan arasında yaşanan yasak aşk, Akif Cemal'in Ferda'ya âşık olmasıyla kıskançlığa dönüşür. Handan'ın, Akif Cemal'i kıskandığı için vurduğunu itiraf etmesiyle romandaki suç, suçlu ve suça neden olan her şey çözülür. Polisiye kurgunun zayıf olduğu romanda, “cinayet” suçu melodram öğelerini desteklemek için kullanılmıştır. Aşk, kıskançlık gibi duyguların ön planda olduğu roman, polisiye roman yazılmak amacıyla kaleme alınmamıştır.

Nihal Karamağaralı, *Kim Zehirliyor Bunları?* (1944) adlı ilk polisiye romanını eşi Vanu ile beraber yazmıştır. Roman, yazar olan Ahmet'in aile dostları Kadri Bey tarafından konağa çağrılmasıyla başlar. Kadri Bey, işlerini oğluna devrettikten sonra bir kitap yazar ve Ahmet'in fikrini almak için onu davet eder. Kadri Bey; eşi Suphiye Hanım, oğlu Kemal, kızları Ayşe, Necla ve Nevin, damadı Doktor Ferit ile konakta yaşamaktadır. Küçük oğlu Cemil'i serseri olduğu için evden kovmuştur. Ahmet'in konağa geldiği gün konakta olaylar başlar. Kadri Bey ve eşi Suphiye Hanım, Doktor Ferit'in çalışma odasından çalınan zehirlerle zehirlenirler. Ertesi gün Kadri Bey ve eşi iyileşmesine rağmen Doktor Ferit odasında ölü bulunur.

Doktor Ferit'in ölümü ile Komiser Reşit konağa gelir ve Ahmet ile beraber bu ölümü aydınlatmaya çalışır. Ahmet'in konağa gelmesiyle başlayan cinayetler silsilesini, Ferit'in eşi Nevin'in bodrumda balta ile öldürülmesi izler. Nevin'in ölümüne o gece hastaneden çıktıktan sonra gizlice eve gelen kardeşi Cemil tanık olur. Bu cinayetleri çözmek için Komiser Reşit ev halkını sorguya çeker. Araştırmalarının ardından iki cinayeti işleyen ve kocasını kafasına vurduğu şişeye öldürmeye çalışan Suphiye Hanım'ın katil olduğu ortaya çıkar.

... Suphiye Hanım anormal bir kadındı. Hastaydı... En sevdiği oğlu Cemil'in evden kovulması, sakat beynini büsbütün zedelemişti. Onu kovduğundan dolayı kocasını asla affetmiyordu. Ondandır nefret ediyordu. İşte sapıtmasının başlangıcı oldu. Cemil'den başka bir şey düşünemiyordu. Bu his, onu cinayetlere sevk etti. Kadından şüphelenen Ferit, hasta dimağının kayınlıdesinin çılgınlıklara sürüklendiğini seziyordu... (Karamağaralı, 1944, s.54)

Yazarlar, romandaki suç unsurunu cinayet olarak belirlemiş ve suç motivasyonunu psikolojik bir rahatsızlığa, ailevi problemlere bağlamışlardır. Suphiye Hanım, oğlunun gidişi ile sarsılmış ve cinayet işlemeye elverişli psikolojisi ile kocasını öldürmeye çalışmıştır. Fakat eşini öldürmeye çalışırken bir tesadüf sonucu kızı ve damadını öldürmüş ve romanın sonunda da kalp krizi geçirerek ölmüştür. Yazarlar tarafından polisiye romandaki suçun çözümleyicisinin resmi tarafı Komiser Reşit olarak gösterilse de olayları başından sonuna kadar romanın anlatıcısı olan Ahmet'ten öğreniriz. Ahmet'in, misafir olarak geldiği konakta, yaşanan cinayetlerin çözülmesinde önemli rolü bulunmaktadır.

Nihal Karamağaralı'nın *Esrarengiz Çorap* (1962) adlı romanı işlenen bir cinayetin ardından cesedin gizlice eve taşınma sahnesiyle başlar. Bir ilaç fabrikası olan Doktor İhsan, yanında çalışan ve babasının eski bir arkadaşı olan Osman Bey'in evde zehirlenmiş bir şekilde ölü bulunmasıyla ciddi şekilde sarsılır. Osman Bey'in Almanya'da eğitim gören kızı Aslınur'un yurda dönmesinden hemen önce gerçekleşen bu ölüm, Doktor İhsan'a göre cinayet olsa da Aslınur'a bu ölümün bir intihar olduğunu açıklar. Aslınur'a yıllardır beslediği gizli aşk yüzünden Aslınur'un bu cinayetin peşine düşüp onun zarar görmesini istemez.

Acemice bir yalan! Kanserini öğrenip de intihar falan etmez babam! Roman kahramanları mıyız, film mi çeviriyoruz? Kesinlikle biliyorum, babam intihar etmedi. (Karamağaralı, 1962, s.26)

Osman Bey öldürülmeden önce Doktor İhsan'a fabrikada gerçekleşen soygunu anlatır. Aydın ve Haşmet fabrikaya alınan makineleri değerinden fazla göstererek Doktor İhsan'da para kaçırmaktadır. Doktor İhsan, Aydın ve Haşmet'i suçlayabilmek için Osman Bey'den delil ister. Yaptıkları bu konuşmadan sonra Osman Bey'in öldürülmesi Doktor İhsan'ın vicdan azabı çekmesine neden olur. Uzun süre olayın etkisinden kurtulamaz ve çareyi sarhoş olmakta bulur.

Görünüşte onlar haklı. İtiraf edeyim mükemmel tertiplenmiş bir intihar sahnesiydi seninkisi... Katillerin beni bile şüpheye düşürdüler. Şayet üç gün evvel sen şu sofada Haşmet'le Aydın hakkında benim zihnimi bulandırmasaydın, cinayet ihtimali aklıma gelmeyecekti Osman Bey. Böyle kahrolmayacaktım. Bu görünüşe rağmen polise dırdım.

-Osman Bey intihar etmiş olamaz. (Karamağaralı, 1962, s.34)

Uzun süre sarhoş dolaşan Doktor İhsan, günler sonra kendini toparlar ve bu cinayeti gerektirdiği gibi araştırmaya karar verir. Sevdği kadın olan Aslınur için bunu yapması gerektiğine inan Doktor İhsan, sarhoşluktan ayıldığında tesadüfi şekilde Aslınur'un Aydın ile evlendiğini öğrenir. İşlenen cinayetin baş şüphelisi olan Aydın'ın Aslınur ile evlenip Amerika'ya gitmek istediğini öğrendiğinde Doktor İhsan'ın şüpheleri daha da artar, onun için bu cinayeti aydınlatmak kaçınılmaz hale gelir. Enez'deki çiftlikte düzenlediği av partisine herkesi davet eder. Düzenlediği bu av partisinde Aydın'ın bir açığını yakalamaya çalışan Doktor İhsan, Aslınur'un aslında kendisini sevdiğini, sarhoş olduğu dönemde farkında olmadan ona kötü davrandığı için Aydın ile evlendiğini öğrenir. Aydın'dan şüphelendiğini Aslınur'dan saklayarak bu cinayeti aydınlatmaya çalışırken bir gün çıkılan bir av gezisinde Aydın öldürülmüş bir şekilde sazlıkta bulunur.

Aydın, oturduğu portatif iskemlede vurulup düşerken devirdiği sazların üstünde sırtüstü yatıyordu. Başından geçen maceradan habersiz, kalbi hızında pıhtılaşmış kan görünüyordu... (Karamağaralı, 1962, s.127)

Aydın'ın öldürülmesi Doktor İhsan'a Osman Bey'in katilinin tek kişi olmadığını gösterir. Önce Haşmet'ten daha sonra aralarındaki eski ilişki nedeniyle Aydın'ın yengesi Suzan'dan şüphelense de Doktor İhsan'ın Aydın cinayetini aydınlatmasını sağlayan delil sazlıkta bulunan boz çizme olur. Aydın öldürülürken giyilen çizmenin teki komşu çiftliğin sahibi prensin av köpeği Himler'e koklatılır. Doktor İhsan, av köpeğini eve getirip bir arama yapar. Köpek, yaptırılan aramada Avukat Cemal'in çorabını delil olarak bulur. Doktor İhsan için giderek karmaşık hale gelen bu cinayetler silsilesi, sonunda Haşmet'in de yardımıyla aydınlığa kavuşur. Avukat Cemal'in karısı Jale Hanım, fabrikada müdür olarak çalışmaktadır. Aydın ile yasak aşk yaşayan Jale Hanım, yaptıkları hırsızlığı öğrendiği için önce Osman Bey'i, daha sonra da Aslınur ile evlenip kendisini kandırdığı için Aydın'ı öldürür. Katili ele veren ipucu ise, Avukat Cemal'in giydiği çorabın tekinin olay yerinde bulunmayan boz çizmede olduğunu anlayan Jale Hanım'ın cinayet mahalline geri dönmesi olur. Cinayeti işlediği sazlıkta Doktor İhsan ve Haşmet ile yüz yüze gelen Jale Hanım, Haşmet'i öldürmeye çalışırken ölür.

Kadın silahını Haşmet'e doğrultuyordu. Fakat tetiği çekemedi. Doktorun onu ancak ürkütmeyi hedef tutan kurşunu mu, namludan daha evvel fırladı, yoksa sol elinden Himler mi? Bunu hiçbiri anlayamadı. Jale Hanımın tetiğe davranmasıyla, tetikte

bulunan Haşmet'in yana sıçraması, doktorun tabancayı patlatması ve Himler'in, Jale Hanımın üstüne atılması aynı ana rastlamıştı. (Karamağaralı, 1962, s.185)

Romanın başında, Osman Bey'in öldürülmesiyle başlayan “katil kim?” muamması Aydın'ın ölümüyle daha artar. Romanda cinayetlerin çözülmesi ise, romanın başkahramanı olan Doktor İhsan'ın girişimleri ile gerçekleşir. Polisiye romandaki esrarı çözen kişi bu romanda bir polis veya dedektif değil bizzat maktullerin yakın çevresindeki kahramanımız Doktor İhsan'dır. Romanın sonunda ise suçlular trajik bir şekilde cezalarını çekerek ölürler.

Zuhal Kuyaş'ın *Sonuncu Oda* (1970) adlı romanı, Boğaz'da tarihi bir yalıda geçen olaylar üzerine işlenen cinayetleri konu edinir. Tarihten ve sanattan beslenen yazar, romanda gelişen olayları bir sanat eserinin etrafında şekillendirmiştir. Romanın başkahramanı Ferruh Merdan, anne – babasını kaybettikten sonra on iki yıl boyunca yurtdışında kendisine kalan mirası tüketir ve parası bitince İstanbul'a dönmek zorunda kalır. Kalacak yeri olmadığı için önceden yaşadığı yalıya, teyzesinin yanına gelir. Boğaz'da, tarihi bir yalıda, yeğeni Nilüfer ile beraber yaşayan Refika Hanım, köklü bir aile olan Refik Paşa ailesinden gelmektedir. Eski şaşalı günlerini kardeşinden kalan borçlar yüzünden kaybeden Refika Hanım, yalıyı elinde tutmayı başarmıştır. Ferruh, teyzesinden miras olacak yalının yarısını meşhur antikacı Kohen'e ipotekleyerek para elde etmeye çalışırken, yurtdışında aldığı sanat tarihi dersleri sayesinde şaşırtıcı bir gerçeği öğrenir. Yalının yazı odasında asılı olan tablonun aslında Leonardo da Vinci'nin *Kayalıklarda Meryem* adlı tablosunun orijinali olduğunu anlar. Kimsenin bu tablonun gerçek olduğunu bilmediğini düşünen Ferruh'un amacı, bu tabloyu antikacı Kohen ile beraber yurtdışına kaçırmaktır. Fakat Kohen'e tabloyu gösterdikten sonraki gün, Kohen'i evinde başından silahla öldürülmüş bir şekilde bulur. Kaçarken kapıcı tarafından görüldüğü için eşkâli polislerin eline geçmiş ve cinayet zanlısı olarak aranmaktadır.

Romanda işlenen bu ilk cinayetten sonra, Ferruh tabloyu kaçırmanın yollarını arar. Kuzeni Nilüfer, bu sırada teyzesinin fakir olduğu için hiç istemediği mimar Selçuk ile evlenmek için gün sayar. Romanda işlenen bir başka cinayet ise, Refika Hanım'ın çatıdaki balkondan iskeleye düşmüş gibi gösterilerek öldürülmesidir. Ferruh, teyzesinin elindeki saç ve deri parçalarını gördükten sonra, teyzesinin balkondan itilerek öldürüldüğünü ve Kohen'i öldüren kişinin yakınında olduğunu anlar. Kendisinden

başka birinin daha tablonun peşinde olduğunu düşünen Ferruh, katili bulmak için uğraşır. Herkesten şüphe etmeye başlasa da en büyük şüphelisi kuzeninin nişanlısı Selçuk'tur. Çünkü Selçuk'un hastalanıp yalıda kaldığı gün teyzesi öldürülmüştür. Ferruh, Selçuk'tan şüphelenirken evde bir araştırmaya girer. Tarihi yalının geçit bir koridorla bağlandığı yan evi incelerken evdeki bir dolabın içinden girilen gizli bir geçidi keşfeder. Yan yalıda oturan Demir Bey, bu geçidi yapmıştır ve teyzesini hatta Kohen'i öldürmüştür.

Tablonun gerçek olduğunu anlayan Demir Bey, yalıya alıcılar yerleştirerek ve geçit yaparak her şeyden haberdar olmaktadır. Tüm cinayetleri tabloyu kimseye kaptırmamak için işleyen Demir Bey, Ferruh'u geçitte yakalar ve her şeyi anlatır.

... Bütün olanlardan siz mesulsünüz, pat diye gelip, geldiğinizin üçüncü günü başıma bir sürü dert çıkarmasaydınız ben işimi sessizce görecektim. Teyzenizin satması ümidiyle bekliyordum, Nilüfer Hanım'ın çeyizi için paraya ihtiyacı vardı, sonunda satardı bana. Siz ortaya çıkınca planlar suya düştü. Artık beklemek diye bir şey bahis konusu olamazdı. Kohen anlamıştı işi, para kokusunu almıştı. Kim bilir kimlere peşkeş çekecekti benim tablomu. Bir defa tablonun ne olduğu medyana çıktı mı bana avucumu yalamak kalacaktı. Bir tablo için bütün servetimi vermem gerekecekti, hatta belki de bana bile soran olmayacaktı. Buna razı olamazdım. (Kuyaş, 2013, s.154)

Ferruh'un yalıya gelmesinden sonra işlenen bu iki cinayet, tablo yüzünden işlenmiştir. Tablonun gerçek olduğunu anlayan Ferruh'un ve Demir Bey'in tek amacı tabloyu yurtdışına kaçırıp, zengin olmaktır. Fakat Demir Bey, Ferruh'un aksine tablo için her şeyi yapmayı göze almıştır. Tablo, dolayısıyla para yüzünden katil olan Demir Bey, romanın sonunda Ferruh ile yine para yüzünden girdiği bir münakaşada çıkan yangında hem hayatını hem tabloyu kaybeder. Ünlü tablo yanarak yok olur.

Tarihi değeri olan tablo için işlenen cinayetler romanın başarılı bir polisiye olmasını sağlamaktadır. Romandaki temel suç unsuru cinayet olarak ele alınmış olsa da arka planında tarihi eser kaçakçılığı yer alır. Ferruh ve Demir'in amaçları aynı olsa da Ferruh, hem Demir'in işlediği cinayetleri çözen ve romandaki muammayı sonlandıran kahraman hem de hırsları yüzünden canından olan kurban konumunda romanda yer almıştır.

Kızım (1976) adlı Lale Oraloğlu romanı, çarpıcı bir cinayet sahnesiyle başlar. Bankacı Suzan, muhasebeci eşi Kamil ile İstanbul'da yaşamaktadır. Kızı Ela ile kocası odada otururken Suzan, kapının eşiğinden kocası Kamil'i yüzüne nişan alır ve tüfekte kocasını

vurarak öldürür. Polisiye romanlardaki akışın tersi bir olay örgüsüne sahip romanın başlangıcında cinayet işlenir, suçlu bellidir. Fakat romandaki merak unsuru suçlunun kim olduğu üzerine değil, Suzan'ın bu cinayeti neden işlediği üzerine kurulmuştur. Her şeyi önceden planlayan Suzan, olayın şokunda olan kızını tehdit ile alıp İstanbul'dan Sivas'a kaçmaya çalışır. Roman boyunca Suzan'ın neden kocasını öldürdüğünü merak etmenin yanı sıra katilin kızı ile beraber kaçış hikâyesinin nasıl sonlanacağına şahit oluruz.

Suzan'ın eşi Kamil, öldürülmeden önce etrafına eşinin ruhsal sorunlarının olduğunu anlatmıştır. Anne- kız zorlu kaçış yolculuğunda iken polis, kocasını öldürüp kızını kaçıran deli bir kadını aradığını tüm ülkeye duyurmuştur. Suzan'ın kızı Ela da yolculuk boyunca annesinin babasını öldürdüğü için deli olduğunu düşünür. Her fırsatta annesinden kaçmaya çalışan kız başarılı olamaz.

Suzan ve Ela kaçış esnasında dağda bir gölete yıkanmak için girdiklerinde iki çobanın tecavüz girişimine maruz kalırlar. Ela önce kendisine saldıran çobanı, sonra annesine tecavüz etmek üzere olan çobanı öldürür. Bu çarpıcı tecavüz ve cinayet sahnelerinden sonra Suzan'ın eşi Kamil'in öldürme sebebini öğreniriz.

Suzan, üniversitedeki aşkı Suat ile evlenme planları kurarken hamile kalır. Suat ise, Sivas'taki ailesine durumu anlatmak için memleketine gittiğinde babası tarafından zorla başka birisiyle evlendirilir. Suat tarafından terk edildiğini düşünen Suzan, üniversite arkadaşı Kamil'in zoru ile onunla evlenmeye mecbur kalır. Suzan, yıllarca mutsuz giden evliliğine kızı için katlanır. Fakat Kamil, genç kız olmaya başlayan Ela'ya karşı tavırlarını değiştirmiştir. Suat'ı unutamayan Suzan, kızına gerçek babasının Suat olduğunu söylemeye karar verir. Fakat Kamil, Ela'yı annesinin deli olduğuna inandırmıştır ve Ela üzerinden Suzan'dan intikamını almak ister.

-Ona anlatacağım.

-Neyi?

- Her şeyi, asıl babası olmadığını.

-Hiçbir şeye inanmaz. İki senedir boş yere mi ona yakınlık gösterdiğimi sanıyordun. Senden yavaş yavaş soğuttum onu. Ona sahip olduktan sonra, kendime âşık ettikten sonra ben söyleyeceğim gerçeği. O zaman üçlü bir hayat yaşayacağız. Sen sadece hizmetçimiz olacaksın. Bana çektirdiklerini sana ancak böyle ödetebilirim. Pek yakında koynumda kızın yatacak, eski karım olan anasını benden kıskanacağı için, senden nefret edecek. Tıpkı senin benden nefret ettiğin gibi.(Oraloğlu, 1976, s.16)

Suzan, gözünün önünde kızını taciz eden Kamil'i öldürmeyi ve yakalanmadan önce kızını gerçek babası Suat'a götürmeyi planlamıştır. Sivas'ta yaşayan Suat ise olayları gazeteden takip eder. Kızları Zehra'ya ikiz gibi benzeyen Ela'nın kendi kızı olduğunu anlayan Suat, eşi Emine beraber firarilerin yanlarına gelmelerine bekler. Romanın sonunda Suzan kızını babasına götürmeyi başarır ve intihar etmeye karar verir. Ela, annesinin onun için hayatından vazgeçtiğini ve her şeyi onu korumak için yaptığını artık kabullenir. Annesinin intiharına engel olur.

Romadaki ilk cinayet olan Suzan'ın eşini öldürmesini, kızı Ela'nın çoban Mevlüt ve Hüseyin'i öldürmesi izler. İşlenen tüm cinayetler taciz ve tecavüz girişimi sonucunda işlenmiştir. Suzan ve kızı Ela kendilerini korumak için bu cinayetleri işlemek zorunda kalmışlardır. Suzan'ın hastalıklı düşüncelere sahip eşi Kamil'i kendi hayatına pahasına öldürmesi, Ela'nın annesine ve kendisine tecavüz etmeye kalkan iki çobanı öldürmesi kaçınılmaz olmuştur. Yazar, romanın ana kahramanları olan Suzan ve Ela'nın roman boyunca yaşadıkları tecavüz tehditlerinden korunmak için verdikleri mücadeleyi dramatik bir şekilde işlemiştir. Bir anne olarak kızı ile tehdit edilen Suzan, hastalıklı bir üvey baba olan Kamil'den kızını korumak için katil olur. Romanın başında gerçekleşen cinayetin sebebi çözülmüş ve katil yakalanmış şekilde roman son bulur.

Pınar Kür'ün, dördüncü romanı olan *Bir Cinayet Romanı* (1989), polisiye roman serisinin ilk kitabıdır. Yazar, kurgu içinde kurgu yaratarak polisiye romanını yine bir yazara ve yazarın geçmişinde tanıdığı üç kahramana yazdırmıştır.⁷⁴ Pınar Kür bu romanda, polisiye romanın iskelet yapısı olan “dedektif, çözülmesi güç bir cinayet, şüpheliler, katil ve işini beceriksizce yapan polis” gibi birçok unsura eksiksiz yer vermiştir; fakat romanı özel kılan unsur, post-modern bir tavırla romanın yazılış aşamalarını kurgu içinde okura sunmasıdır.⁷⁵

Roman “*Bir cinayet olayı ne zaman başlar? Öldürme düşüncesi aklınıza düştüğünde mi?*” (Kür, 2013, s.1) cümleleriyle işlenen bir cinayetin sorgulanması ile başlar.

⁷⁴ Yazar “Bir Cinayet Romanı’nda polisiye roman tekniğini kullanarak aslında bu tür romanları alaya almakta ve eserini bir aşk hikâyesine dönüştürmektedir.” (Enginün, 2013, s.406) Onun için romana “Bir dedektif romanı parodisi” (Çelenk, 2005, s.1) denebilir.

⁷⁵ Görülüyor ki Pınar Kür'ün amacı bu türe bir örnek daha katmak değil, bu tür romanın özelliklerini, kalıplarını, konvansiyonlarını sergilemek. Başka bir söyleyişle, Pınar Kür, hem içinde cinayet işlenen polisiye türde bir roman sunuyor bize, hem de bu roman aracılığıyla polisiye tür üzerine yazılmış bir üst kurmaca. (Moran, 2004, s.106)

“Ölümün Vazgeçilmez Çekiciliği” adlı iç romanın yazarı olan Akın Erkan, bu cinayet romanını yazmak için geçmişte tanıdığı, uzun yıllardır görüşmediği ve ortak özellikleri yazara karşı duydukları zaaf olan kahramanlarla iletişime geçer. Yazar kafasında, bu üç ana kahramanın romanda hangi sıfatla yer alacağına karar vermiştir. Ünlü matematik profesörü olan Emin Köklü dışında (dedektif) diğer kahramanlar nasıl bir roman içinde ne şekilde yer alacaklarını bilmezler. Yazar Akın Erkan, bu üç kahramandan günlük tutup bunları kendisine posta ile yollamalarını ister. Zeki, çekici ve ikna yeteneği güçlü olan yazarın bu isteğini hemen kabul eden kahramanlar birbiriyle iletişimi olmayan insanlardır. Yazılan bu günce şeklindeki mektuplardan oluşan bölümler kahramanların sadece isimlerinin baş harfleriyle (E, L, Y) okuyucuya sunulur.

Pınar Kür, romanın başkahramanı ve iç romanın yazarını bir kadın olarak seçmiş ve romanın sonunda bu seçiminin bilinçli olarak yapıldığını okuyuculara göstermiştir. Romanda yer alan kadın karakterler üzerinden kadın problemlerini irdelemiştir. Roman boyunca kadın karakterlerin iş yaşamında karşılaştıkları eril baskıyı eleştiren yazar, asıl eleştirisini seçtiği cinayet sebebiyle gösterir. Bir iş adamının otel odasında ölü bulunmasıyla başlayan cinayetler silsilesinin çözümünde ulaşılan sonuç; yazar Akın Erkan’ın küçük yaşta uğradığı tecavüzdür. Çocuk denecek yaşta önce komşularının oğlu Levent’in, son olarak da Levent ve arkadaşlarının tecavüzüne maruz kalır. Başına gelen bu olayı kimseye anlatamaz ve tecavüze uğrayan çoğu kadın gibi bu durumu saklamaya karar verir.

Ne şikâyet etmesi? Kaçık mısın sen? Ne diyecektim yani? Levent beni beş aydır düzüyordu, iyi hoş ama arkadaşlarını da üstüme salınca! Deli diye tımarhaneye tıkarlardı beni, ya da orospu diye sokağa atarlardı... Şimdi düşünüyorum bunları tabii. O zaman hiçbir şey düşüncecek halde değildim. Bir yerden sonrasını hatırlamıyorum bile. Kendimi kaybetmişim.(Kür, 2004, s.372)

Ünlü ve başarılı biz yazar olan Akın Erkan’ın üç kere evlenmiş boşanmış olmasına rağmen çocuk yaşta yaşadığı bu travmayı atlatamamıştır. Pınar Kür, cinayeti tetikleyen unsuru “tecavüz” olarak seçmiş ve Akın Erkan üzerinden toplumun bu olaylar karşısında sergilediği tavrı eleştirmiştir. Erkekler tarafından fiziksel ve psikolojik saldırıya uğrayan bir kadının toplumun gözünden her şekilde suçlu bulunduğu dikkat çeker.

Ateşim çıkmış, uzun süre hasta yatmışım. Bu arada sayıklamışım da mutlaka, ama usturuplu sayıklamış olacağım. Çünkü kimse kızkılık muayenesi filan yaptırmayı akıl

etmedi. Belki akıllarına geldi ama rezaletten korktular. Levent'in Amerika'ya gitmesi de engellenmediğine göre, dilim çözülmemiş. Hastalığım hafiflemeye yüz tuttuğunda korkmaya başladım. Herkes neler olduğunu soruyordu bana ve ben, gerçeği anlatamayacağımı biliyordum. Son olanlardan kimi suçlarsa suçlasınlar, daha önce olup bitenlerden beni suçlayacaklardı. Kabahat hep kızlardadır! (Kür, 2004, s.373)

Akın Erkan'ın cinayeti işleme sebebi özelde kişisel olarak görülse de bu olayın arka planında toplumsal bir sorunun yattığı açıktır. Suç mekanizmasında bir suçun gerçekleşebilmesi için iki unsur gereklidir; birinci unsur suç motivasyonu, ikinci unsur ise suç fırsatıdır. Yazarın yaşadığı travmatik olay onu suçu işlemeye sevk etmiştir. Fakat suç fırsatı olamasaydı bu cinayetler gerçekleşemeyeceği için, yazarın yazmak istediği 'iç roman' oldukça önemlidir. İç roman bu suç mekanizmasında suç fırsatı olarak değerlendirilebilir. Romanın ilk suçu olan tecavüz olayından sonra, bu suç başka suçları doğurur. ⁷⁶Yazar bu fırsat ile erkeklere olan güveninin yok olmasına neden olan, yaşamı boyunca unutamadığı olayı yaşattıran Levent'ten intikamını onu öldürerek alır. Yazar Akın Erkan, işlediği ilk cinayet olan Levent Caner'den sonra ortaya çıkan tanıkları da mecburen öldürür. Cinayet günü yazarın çantasını gören sekreter Yasemin, Akın Erkan'ın katil olduğunu anlar. Akın Erkan, Yasemin'in çantayı gördüğünü öğrenir ve Yasemin'i öldürür. Daha sonra cinayeti işlediği gün otele çağırıp tuzak kurarak Levent cinayetini üzerine yıkacağı Yıldız'ı bulmak için Bodrum'a giden Akın Erkan, Amerikalı genç kız Anna Ferriter ile karşılaşır. Anna Ferriter cinayet günü Akın Erkan'ı otelde, hem de Levent'in ölü bulunduğu katta çıplak bir vaziyette görmüştür. Anna Ferriter o gün Yıldız'la da karşılaşmıştır. Yazar üçüncü cinayetini de Anna Ferriter'i öldürerek gerçekleştirir. Yazar Akın Erkan, geçmişteki intikamını yazacağı iç roman sayesinde alırken suç işlemekten hiç çekinmez.

Romandaki temel suç cinayet olarak görülse de, iç romanın yazarı Akın Erkan'ın küçük yaşta uğradığı tecavüz onu suç işlemeye, yazacağı iç roman aracılığıyla romanında insanları bir piyon gibi kullanıp intikam almaya iter. Romanın sonunda, dedektif konumunda yer alan Emin Köklü tarafından suç ve suçlu kavramları ortaya çıkar.

⁷⁶Pınar Kür'ün romanında "tecavüz" okurun karşısına, buna maruz kalan kadını, karşı cinse karşı acımasız eleştiri yapan toplumsal bir yara olarak çıkmaktadır. Romandaki kadın yazar *Akın Erkan*'ın başından geçen olaylar, onu suça iten asıl etkenlerdir. (Bay, 2012, s.350)

Yazar, *Bir Cinayet Romanı* adlı eseriyle, post-modern kurguyu romanında başarılı bir şekilde yorumlayarak polisiye romanın kadın yazar kolunda yeni bir dönem açar.⁷⁷

Pınar Kür'ün polisiye roman serisinin ikinci kitabı *Sonuncu Sonbahar'dır* (1992). Kitap, ilk örnekteki gibi üst kurmaca tekniği ile yazılmış ve post-modern tür içinde değerlendirilmektedir. Bir Cinayet Romanı'nın kahramanları Emin Köklü, Akın Erkan ve Haydar Bilir, ilk kitaptaki kurgusal cinayetin aksine gerçek bir cinayetin içinde yer alırlar. Pınar Kür, önceki romanın ana kahramanlarına ek olarak ilk romanı *Yarın Yarın'ın* (1976) kahramanlarından "Aysel ve Tarık"ı eklemiştir.⁷⁸

Bir Cinayet Romanı'nda Akın Erkan'ın kurgulayıp işlediği cinayetlerin aksine, *Sonuncu Sonbahar'da* gerçek cinayetler vardır. Emin Köklü, kendi romanını yazmaya karar verir; fakat romanına konu edecek ve çözecek cinayet bulamaz. İlk kitapta cinayetleri çözmesinin ardından evlendiği eşi Akın Erkan'dan yardım ister. Akın Erkan, Emin Köklü'ye üç aydır çözülemeyen bir cinayeti önerir. Medya tarafından John Lennon cinayetine benzetilen Ateş Altındal cinayeti, Emin Köklü'nün romanının başlamasını sağlar.

Ateş Altındal'ın herhangi bir düşmanının olmaması araştırmayı eşi olan oyuncu Aysel Alsan'a yöneltir. Katilin bulunmasını sağlayacak olan ayrıntılar ise Aysel Alsan'ın geçmişinde yatmaktadır. Aysel Alsan'ın arkadaşı Haluk Germen'in katili Tarık Durusel, hapisten yeni çıkmıştır ve ilk şüpheliler arasında yer alır. Tarık Durusel, Haluk Germen'i geçmişte Aysel Alsan'dan kıskandığı için öldürmüştür. Emin Köklü, Aysel Alsan ile eski bir husumeti olan Tarık Durusel'in iş adamı Sulhi Gebzeli tarafından tutulan bir kiralık katil olduğunu düşünür. Çünkü Aysel Alsan Sulhi Gebzeli'den

⁷⁷ Hem içerik hem de teknik açıdan yazarın diğer romanlarından tamamen farklı olan *Bir Cinayet Romanı* teknik olarak da Türk edebiyatında polisiye roman türüne sıra dışı ve yeni bir kapı aralar. Yazarın amacı polisiye türüne bir örnek daha katmak değil, bu türün özelliklerini, kalıplarını, konvansiyonlarını sergilemektir. Bir diğer ifadeyle, hem içinde cinayetin olduğu polisiye türde bir roman, hem de bu roman aracılığıyla polisiye tür üzerine yazılmış bir üst kurmaca sunmaktadır. Daha fazlası için bakılabilir: Canatac, Macit (2013) Post-modern Polisiye Roman Ve Pınar Kür'ün Bir Cinayet Romanı, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, nr.49, s. 223-238.

⁷⁸Onu bilinçli olarak yaptım. *Sonuncu Sonbahar*'daki bütün karakterler, benim daha önceki farklı romanlarımda yer almış karakterler. Gerçek hayattan değil artık kendi romanımdan aldım. *Yarın Yarın'daki* Tarık ve Aysel var. Öldürülen şarkıcının ilk karısı, *Bitmeyen Aşk'taki* küçük kişiliklerden bir tanesi... Daha fazlası için bakılabilir: Söğüt, Mine. (2006), *Aşkın Sonu Cinayettir* (Pınar Kür ile Hayat Edebiyat), İstanbul: Everest Yayınları.

ayrıldıktan hemen sonra evlenmiştir. Tarık Durusel için gazeteye verilen ilandan sonra romanın bir başka cinayeti işlenir: Ateş Altındal'ın katili olduğu düşünülen bir diğer şüpheli Ruşen Kaya evinde ölü olarak bulunur.

Romanda aşk, kıskançlık gibi unsurlarla desteklenen cinayetler karmaşık ilişkileri doğurur. Sonunda romandaki cinayetlerin işlenme sebepleri ortak bir noktada toplanır: Aysel Alsan. Ateş Altındal'ın katili Ruşen Kaya olmasına rağmen onu azmettiren kişi gizli aşk yaşadığı Aysel Alsan'dır. Cinayetin Emin Köklü tarafından araştırılmasının ardından Aysel Alsan, Ruşen Kaya'yı içkisine ilaç koyarak öldürür. Romandaki son cinayet ise, Akın Erkan'ın arkadaşım Gökhan olarak tanıttığı ve Emin Köklü'nün baş şüphelisi olan Tarık Durusel'in öldürülmesidir. Emin Köklü'nün romanını, işlenen bir cinayet üzerinden kurgulayan Akın Erkan, romandaki son cinayeti işler.

Her iki roman da post-modern edebiyata uygun biçimde muğlâk sonuçlara sahiptirler. Suçlular cezalarını çekmezler. Akın Erkan, *Sonuncu Sonbahar*'da da hem yazar hem kahraman olarak yer aldığını romanın sonunda öğreniriz. Emin Köklü, kendisinin yazdığını zannettiği *Bitmeyen Aşk* romanını, aslında yine Akın Erkan kurgulamıştır. Romanın başında Emin Köklü'ye aşk romanı yazacağını söyleyen ve romanını yazmak için tatile çıkan Akın Erkan, romanın konusunu Emin Köklü'nün çözmeye çalıştığı cinayet olarak seçmiştir.

“Herhangi bir kaynaktan yararlanmak söz konusu değil” diyor, galiba hafifçe bozularak. “Ben, aşk öyküsü yazıyorum. Bir kadını sevmek biçimleri... Kocasını başka biçimde sever, sevgilisi başka biçimde, hayranları bin bir biçimde... Neyse, uzun uzadıya açılacak değilim.”(Kür, 2004, s.110)

Sonuncu Sonbahar'da da başarılı bir romancı olarak çizilen Akın Erkan, Emin Köklü'yü ve okuru yine şaşırtmıştır. Ateş Altındal'ın ölümü ile başlayan cinayetler silsilesinin gidişatını önceden bilir ve bu ölümlerin bir kadın için işleneceği sinyalini verir. Romanına konu olarak seçtiği cinayetler ise yasak aşk ve kıskançlık sebebiyle işlenen cinayetlerdir.

Pınar Kür'ün polisiye roman üçlemesinin son kitabı *Cinayet Fakültesi*'nde (2006) ilk iki romanın aksine bir iç roman yazma girişimi yoktur. İlk iki romanın ana kahramanları olan Emin Köklü, Akın Erkan ve Haydar Bilir bu kitapta da yer alırlar. Emin Köklü, emekli olduktan sonra İstanbul'dan taşınmış, Ege kıyısında bir kasabaya yerleşmiştir.

Burada yeni insanlarla tanışmış, Narin Hanım ile de arkadaşlık kurmuştur. Tesadüfî bir şekilde aynı kasabaya emekli olup yerleşen, ilk iki romanın beceriksiz komiseri olan Haydar Bilir ile karşılaşır. Haydar Bilir gazetede gördüğü bir cinayeti çözmek için Emin Köklü ile görüşür. Özel bir üniversitenin tuvaletinde uyuşturucudan ölü bulunan Serdar'ın ardından, Serdar'ın İngilizce derslerine giren genç öğretim görevlisi Melek Türker de odasında bıçaklanmış bir şekilde ölü olarak bulunur. Gittikçe karmaşık bir hal alan ölümler, Melek Türker'in Narin Hanım'ın yeğeni olmasından dolayı Emin Köklü'nün dikkatini çeker ve Haydar Bilir ile işi çözmeye karar verir. İlk iki kitapta olduğu gibi *Cinayet Fakültesi*'nde de esrarengiz cinayetleri aydınlatmaya çalışan dedektif konumunda Emin Köklü, yardımcısı olarak Haydar Bilir yer alır.

Olayı çözmek için İstanbul'a giden Emin, Narin ve Haydar, üniversite yönetiminin ölümleri, okulun adına zarar gelmemesi için cinayetlerin araştırılmasını istemediğini görürler. Ancak üniversitenin önemli isimlerinden hukuk profesörü Ergin Gürkan'ın odasında üç el silah edilerek öldürülmesinden sonra bu görevi bir basın toplantısı açıklamasıyla Emin Köklü ve Haydar Bilir'e verirler. Üç cinayetin de ortak mekânı olan üniversitede Emin Köklü'ye geçici olarak bir oda verilir. Emin Köklü'nün yerleştiği oda aniden ortadan kaybolan ya da bazılarının tatile gittiğini söylediği rektörlük sekreteri Sezen Hanıma aittir.

Özel üniversitede işlenen cinayetler, tuvalette uyuşturucudan ölü bulunan Serdar ve okula temizlikçi olarak yerleştirilen narkotik polisinin ölümü ile uyuşturucuyla ilişkilendirilir. Emin Köklü, üniversitede yaşanan bu ölümleri aydınlatmak için karmaşık ilişkileri çözmeye çalışır. Serdar, üniversitenin çevresinde bulunan gecekondulardaki gençlere ders verilme projesiyle Melek Türker'in öğrencisi olur. Melek Türker Serdar'ın ölümünden sonra odasında ölü bulunmuş, kendisinden sonra öldürülen hukuk profesörü Ergin Gürkan ile ilişkisi olmuştur. Emin Köklü'nün okulda, Melek Türker'in evinde ve Ergin Gürkan'ın çevresinde yaptığı araştırmalar sonucunda cinayetleri işleyen kişinin dekan yardımcısı Hulusi Gürol olduğu anlaşılır.

Hulusi Gürol, Melek Türker'in komşusu olan Işıl Hanım'ın yıllar önce elinden alınan oğlu ve aynı zamanda Ergin Gürkan'ın kardeşidir. Hulusi Gürol, Serdar'dan düzenli olarak uyuşturucu temin eder. Okula yerleştirilen ajan polisin uyuşturucu ilişkilerini çözmeye başlaması ile cinayetlerini işler: Önce Serdar'ı sonra Melek Türker'i ve

ardından ajan polisi öldürür. İşlenen bu cinayetlerin sebebi yine bir başka suç olan uyuşturucudur. Cinayet etrafında şekillenen romanın arka planında uyuşturucu suçu yer alır. Hulusi Gürol, son cinayetini abisini kıskanması ve geçmişte yaşadığı ailevi sorunlar yüzünden işler.

Pınar Kür, polisiye roman serisinde katillerini seçen, romanın seyrini belirleyen ve dedektif konumundaki Emin Köklü'yü gizlice yönlendiren kahraman olarak yine Akın Erkan'ı seçmiştir. İlk iki romanda olduğu *Cinayet Fakültesi'nin* sonunda da, başta Emin Köklü olmak üzere okuyucuyu şaşırtan ve cinayetlerin işlenmesinin arkasından çıkan isim: Akın Erkan'dır. Akın Erkan, cinayetlerin işlenmesini, tanıdığı kişileri yönlendirerek, onların suç işlemesini sağlayacak suç motivasyonlarını gözlemleyerek adam öldürmelerini sağlar.

... Önce Narin'e rastladım. Tabii çok eskiden bir aşinalığımız vardı, benim eski sevgililerimden biriyle bir iki yıl çıkmıştı vaktiyle. Neyse, yıllar sonra karşılaştık Londra'da, dolayısıyla yeğeni Melek ile, kızın yakın arkadaşı Gürol'la da tanıştım. Hulusi adını kullanmıyordu o sıralar – sadece kendi halinde bir Gürol'du. Geçmişini, asıl babasının adını falan bilmiyorduk. Ciddi bağımlıydı ama... Ben arada bir esrarlı sigara içmekten öteye geçmedim. Melek de öyle... Ama Gürol... (Kür, 2006, s.272)

Emin Köklü, okuldaki odasında bilgisayarda Akın Erkan'ın kendisi için bıraktığı notları bulduğunda cinayetleri çözümler. Polisiye roman serisinin ilk kitabında cinayetleri işleyen ve bunları başkasının üzerine yıkan Akın Erkan, son iki kitapta ise cinayetleri işleyen kahramanlar başkaları olsa da cinayetleri planlayan ve katilleri gizlice yönlendiren kişi Akın Erkan'dır. Katillerin zaafları ile onlara suç motivasyonu oluşturan ve onları suça iten Akın Erkan, yazar olarak romanına konu yaratmaktadır. Emin Köklü, romanların sonunda cinayetlerin arkasından çıkan Akın Erkan'ı bir şekilde affetmiştir; fakat *Cinayet Fakültesi'nin* sonunda asıl katilin Akın Erkan olduğunu söyleyerek cinayetlerin azmettiricisini bu defa affetmez ve romanın son cinayetini Emin Köklü işler.

Sen... Sen... Daha kaç kişinin canına kıyacaksın?
İlk kez bir korku belirtisi gördüm gözlerinde. Korkuluğa doğru hızla geriledi.
"Saçmalama," dedi boğuk bir sesle.
"Öldüreceğim seni! Öldüreceğim! Hepimizi kurtaracağım," diye bağırdım.
O geriledikçe ben üstüne üstüne yürümeyi sürdürüyordum.
"Bu sadece bir roman... Sersem!" diyen sesinin çok uzaklardan geldiğini hatırlıyorum.
(Kür, 2006, s.290)

Pınar Kür'ün üst kurmaca tekniği ile kaleme aldığı üç kitaplık polisiye roman serisinde, Akın Erkan ve Emin Köklü değişmez başkahramanlarıdır. *Bir Cinayet Romanı*'nda (1989) feminist bir söylemle cinayet nedenini belirleyen yazar, kadın kahramanı Akın Erkan'ı her şeyi bilen ve planlayan zeki bir karakter olarak kurgulamıştır. *Sonuncu Sonbahar* (1989) ve *Cinayet Fakültesi* (2006) romanlarında da Emin Köklü, Akın Erkan'dan bağımsız esrarengiz olayları çözümlemeye çalıştığını düşünse de yazar, romanların sonunda sürpriz bir şekilde kurguyu şekillendiren kişinin Akın Erkan olduğunu gözler önüne serer. Akın Erkan, polisiye roman serilerinde kimi zaman kasten kimi zaman da dolaylı bir şekilde cinayet işler. Emin Köklü de gönüllü olarak girdiği dedektiflik işinde Akın Erkan'ın piyonu olmaktan kurtulamaz. Post-modern teknikleri polisiye roman serisinde çeşitli suç söylemleri ile kurgulayan Pınar Kür, post-modern polisiyenin kadın yazarları kolunda öncü bir isim olarak yer alır.

Perihan Mağden'in ilk romanı olan *Haberci Çocuk Cinayetleri* (1991) fantastik, bilim kurgu, masal ve polisiye öğeler içeren bir eserdir. Bu türler farklı özellikler taşımasına rağmen bu romanda post-modern yapı sayesinde polisiyeyle iç içe girmiştir. Yazar, romanın temelini oluşturan gerçeküstü yapıyı polisiye romana ustalıkla uygulamış ve bu türün önemli bir örneğini ortaya koymuştur. Hem kahramanlarıyla hem de romanın konusuyla bu türleri post-modern biçimde ele almıştır.

Haberci Çocuk Cinayetleri; “Cesaret Kol Gezmiyor”, “Kadri Bilinmemiş Kelimelerin Gizli Anlamları” ve “Haberci Çocuk Cinayetleri” şeklinde üç bölümden oluşan bir romandır. İlk iki bölüm kısa hikâyeler şeklindedir. Birinci bölümde, konservatuardan işlediği disiplin suçları yüzünden atılan bir öğrencinin yedi yıl sonra eve dönüşü işlenir. Romanın ikinci bölümünde kahramanın bir kâğıt fabrikasında çalıştığını öğreniriz. İşçilerin ondan çok haz etmemesi nedeniyle kendini yalnız ve terk edilmiş hisseden kahraman, bu bölüme başlığını veren “*Bazı Kadri Bilinmemiş Kelimelerin Gizli Anlamları*” sözlüğünü yazdığını söyler. Fabrikanın paydosundan sonra lokantaya içmeye gider. Lokantada bir cüce ve mavi gözlü kel bir adamla sohbet eden kahramanımız, şehirden ayrılacak ve bir yolculuğa çıkacaktır.

Romanda, polisiye olaylar son bölümde yaşanır. Üçüncü bölümde, uzun bir yolculuktan sonra anaşehre dönen kahramanımız, haftalarca uyuyup dinlendikten sonra Mösyö Jacob'un sahaf dükkânına gider. Aradığı at terbiyecisi biyografisinin Bay Kurtbilgini

tarafından satın alındığını öğrenince çok sinirlenir. Mösyö Jacob, kahramanımıza şehirde işlenen haberci çocuk cinayetlerinden bahseder. Cinayeti çözmesi için kahramanımıza ısrar eder. Dedektiflikle alakası olamayan kahramanımız, Mösyö Jacob tarafından bu olayı çözebilecek tek kişi olarak görülür.

Çözsünüz çözsünüz siz çözersiniz bu işi. Hem bu şehirdensiniz, hem de değil. Burası anaşehriniz; ama bir şeyler ters gitmeye görsün, soluğu başka diyarlarda alırsınız. Yani hem içindensiniz bu şehrin hem dışından. İnanın, tek ümidimiz sizsiniz. (Mağden, 2014, s.36)

Kahramanımız anaşehrinde işlenen, şehrin sakinlerinin huzurunu kaçıran bu seri cinayetleri çözmeye karar verir. Öldürülen haberci çocuklar, şehir meclisinin haberleşmek için ürettikleri, hepsi birbirinin bir örneği olan, laboratuarda üretilen çocuklardır. Bu çocuklar bir örnek giyinir, aynı şekilde konuşur ve ortak bir alanda yaşarlar. Genetik mühendisliğinin harika üretimi olan bu çocuklar şehrin ileri gelenlerinden alınan spermlemlerle üretilirler. Anne ve babalarını bilmeyen, tensel temas kurmaları yasak olan bu sarışın, mavi gözlü çocuklar birbiri ardına cinayetlere kurban giderler. Kahramanımız bu çocuklardan birinin babası Bay Kurtbilgini ve annesi Esme'den şüphelense de romanda bu cinayetleri bir sonuca ulaştıramaz. Endüstri ürünü olan bu çocuklardan sadece birinin annesinin kim olduğunu bulur. Esme'nin çocuğunu çorabındaki çamur lekesinden bularak anne ve çocuğun kavuşmasını sağlar.

Klonlanarak üretilen bu çocukların ölümlerinin ardındaki sır kahramanın şehri terk etme kararı ile ortaya çıkar. Gemi ile şehirden ayrılırken Esme'nin çocuğunu gemide görür. Annesinin daha sonra ona katılacağını söyleyen çocuk, öldürülen haberci çocukların aslında intihar ettiği gerçeğini açıklar. “-“Haberci Çocuk İntiharları mıydı yani?” dedim. “Bu mıydı?” –“Hı hı” dedi. “Hoş değil mi?”” (Mağden, 2014, s.118) Endüstri ürünü olan bu çocuklar, dünyaya şehrin haberleşmesini sağlamak amacıyla getirilse de hepsi normal insanlar gibi yaşamak ve bu doğuştan gelen esaretten kurtulmak için intihar etmiştir. Çocukların ölümü özgürlük için edilen bir intihar olsa da, şehir meclisinin ve şehir sakinlerinin bu endüstriye sessiz kalmasının sonucudur.

Roman boyunca kahramanımız, dedektif gibi cinayet olduğu düşünülen ölümleri araştırmış ve aydınlatmaya çalışmıştır. Romandaki muamma unsuru “katil kim?” sorusuyla oluşturulurken, roman sonunda bu ölümlerin intihar olduğu ortaya çıkar. Polisiye romanda cinayet olma zorunluluğu şeklindeki klasik görüşün aksine yazar,

distopik roman kurgusunu bu romanında oluşturduğu muamma ve sır dolu olaylarla desteklemiştir.

Perihan Mağden'in *İki Genç Kızın Romanı* (2002) bambaşka hayatlara sahip olan iki genç kız olan Handan ve Behiye'nin hikâyesini konu alır. Birbirlerinden tamamen farklı olan bu iki genç kızın tek ortak özelliği mutsuz aile ortamlarıdır. Handan, zengin ve evli erkeklerin sevgilisi olup paralarını yiyen annesi Leman Hanım ile beraber yaşar. Handan tıpkı annesi gibi gösterişi seven, marka giyinmek isteyen gösterişli ve güzel bir kızdır. Behiye ise Handan'ın tam tersi olan silik, asi ve erkeksi bir genç kızdır. Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrenci olan Behiye, üniversiteye hazırlanan Handan ile ortak bir arkadaşı sayesinde tanışır.

Behiye “*kendini borsacı zanneden ofis boy milliyetçi*” olarak tanımladığı abisi Tufan'dan gördüğü baskılara dayanamaz ve abisinin parasını çalarak kısa sürede arkadaş olduğu ve bağlandığı Handan'ın yanına taşınmaya karar verir. Bu iki mutsuz ve yalnızlık hissi çeken genç kız bir süre beraber Handan'ın evinde yaşarlar. Handan'ın annesi Leman Hanım'ın Behiye'yi evde istememesi, Behiye'nin abisi tarafından aranması ile geçen romanın sonunda Handan ve Behiye'nin arkadaşlığı son bulur. Behiye bulunduğu abisi tarafından dövülerek eve götürülür Handan ise Avustralya'daki babasının yanına kaçar.

Romanda polisiye olarak değerlendirilebilecek olaylar ise roman boyunca bu iki genç kızın yaşamından ayrı olarak verilir. Kitabın başında sazlıkta bulunan ceset ile başlayan cinayetler, romanın sonuna kadar ara ara ortaya çıkar. Yazar bulunan cesetlerle ilgili her türlü ayrıntıya yer verir.

Jandarmanın verdiği ilk raporda, maktulün suya atılmadan önce kesici alet yaraları sonucu öldüğünün kuvvetle muhtemel olduğu belirtilmektedir. Boynunda kardiyak bölgede, kollarda, avuç içlerinde 12 adet irili ufaklı kesici alet yarası tespit edilmiştir.

Cinsiyeti: Erkek

Boy: 183 cm

Kilosu: 102,5kg (Mağden, 2014, s.12)

Bu iki genç kızdan bağımsız olarak görünen bu cinayetlerin, roman kahramanları ile bağlantısı yazar tarafından okuyucuya bırakılmıştır. Romanın sonunda birbirinin hayatına hızlı bir şekilde giren ve aynı şekilde birbirinden koparılan bu iki genç kızın cinayetlerle bağlantısı verilememiş, bu cinayetlerin akıbeti muğlâk olarak kalmıştır.

Cinayetlerin ortak özellikleri ise aynı şekilde kesici alet ile işlenip, kurbanların pahalı markalardan giyinen erkekler olmasıdır. Yazar, romanda suç ve suçlunun bağlarını koparmış, roman boyunca dikkat çektiği suçlunun kimliği veya suçun nedeni değil; bu iki genç kızın orta sınıf bir hayat sürerken kısa sürede olsa birbirlerinin can acıtıcı hayatlarına dokunmalarındır.

Cahide Birgül'ün *Geceye Uyananlar* (2000) romanı polisiye olarak değerlendirilebilecek ilk kitabıdır. Devletin gizli bir teşkilatında çalışan Haluk, kız kardeşi Nilüfer ve zeka özürlü kardeşi Memo ile beraber yaşar. Annesini kısa bir süre önce kaybeden Nilüfer; kardeşi Memo'ya bağlı olmasına karşın ağabeyi Haluk ile aralarında görünmez bir duvar vardır. Bu üç kardeş, kamçı koleksiyonu yapan takıntılı bir astsubay baba ve silik bir anne tipiyle büyümüştür. Aynı çatı altında yaşayan, birbirlerine hem tutkuyla, hem nefretle bağlı üç kardeş psikolojik olarak sağlıklı bir ruh haline sahip değildir.

Kitap; kahraman bakış açısı ile Haluk'un ağzından "Ağabey" adlı bölümler ve Nilüfer'in ağzından "Kız kardeş" adlı bölümlerden oluşur. Haluk, teşkilat içerisinde iş arkadaşı Ethem'in ölümüne sebep olarak görüldüğü için görevlerden uzaklaştırılıp, masa başına verilir. Yaşadığı sıkıntılar yüzünden mutsuz bir döneme giren Haluk, iş arkadaşının karısı Mine ile yasak bir ilişki yaşar. Nilüfer ise, kendisine tutkuyla bağlı olan abisine rağmen birçok sevgilisi olmuştur. Annesinin ölümünden sonra bir boşluğa düşen Nilüfer, ilk defa Suat adında eylemci bir gence aşık olur.

Yaşamı suçlarla çevrili olan Haluk, romanın suç kısmını oluştururken; Nilüfer ve Haluk'u takip edenler ise romanın muamma kısmını oluşturur. Ağabey ve kız kardeş birbirlerinden habersiz takip edildiklerinden şüphelenirler. Haluk'un şüpheleri teşkilatın eski bir üyesi olan Ekrem'in söyledikleriyle artar. Ekrem, Haluk'a peşinde birilerinin olduğunu söyler. Esrarlı ve iç dünyası karmakarışık olan bu kardeşlerin hayatlarını psikolojik çözümlemelerle ele alır. Ruhsal sorunları zorla gönderildiği askerlik sonucu iyice artan küçük erkek kardeş Memo'nun geçirdiği bir kriz sonucunda Haluk, romandaki tüm muammaları havada bırakarak ailenin sonunu getirir.

Önce banyodaki tüpü söktüm. Sonra mutfaktakini. Balkondan yedek olanı da alıp hepsini koridora yan yana dizdim. Komik bir görüntüleri vardı. Kurban gibi durmuş, onları öldürecek emri bekliyorlardı sanki. Az sonra yere düşecekler, ben de özlediğim huzura kavuşacaktım. Yüksek sesle güldüğümü anlayıp elimle ağzımı kapattım hemen.

Sonra tüplerden birini Memo'nun odasına götürdüm. Deliksiz uyuyordu... Aldığı uyuşturucuların etkisi altında olmalıydı hala. Bir iki küçük gürültü yaptım, kıpırdamadı bile. Camların kapalı olup olmadığını kontrol ettim, tüpü açtım, sonra da bir battaniye alıp çıktım odadan. Çıkarken bakmadım yüzüne. Ama sırtı açıktı, örttüm üstüne. Kapısını dışarıdan kilitledim ve battaniyeyi kapının altına sıkıştırdım. Sıra ikimize gelmişti. Nilüfer ile bana... (Birgül, 2000, s.243)

Cahide Birgül'ün *Ah Bu Tutku Beni Öldürür Müsün?* (2004) polisiye romanı Mabeyinoğulları ailesinin gizemli dünyasını konu edinir. Romanın başlangıcında yazar, başkahramanlardan Melih ve Selim'in romandaki hareketlerini tarihleriyle beraber tablo halinde okuyucuya verir. Bunun dışında olayların geçtiği Mabeyinoğulları'nın apartmanın krokisini de verir. Yıllar önce kız kardeşini kaybettiği şaibeli trafik kazasında sakat kalan Olcay, teyzesi Sevil Hanım ile beraber yaşar. Mabeyinoğulları'nın akrabası olan Yeşim ve Bora Bey'in oğluna bakıcılık yapan Mimarlık öğrencisi olan Melih, Olcay'a da yardımcı olması için işe alınır. Melih; işe girmesinden sonra Mabeyinoğulları apartmanının perili olarak nam saldıığını, bahçede sürekli bir hayalet gözüktüğünü ve apartmandaki bütün dairelerin boş olduğunu öğrenir. Bu sırada Mabeyinoğulları'nın evinde tarihi değeri bulunan bir büstün peşinde olan bir adam, Selim ve araba hırsızlığı yaptığı eski arkadaşı Recai'yi evi soyması için tutar.

Roman boyunca Selim ve Recai'yi kiralayan adam, Mabeyinoğulları apartmanı, dedenin vefatından sonra aile fertlerinin teker teker ölmesi, Olcay'ın sakat kaldığı kaza ve başkahramanların akıbeti gizemini korur. Zengin bir ailenin yanında çalışmaya başladıktan sonra Melih ait olduğu konumu sorgulamaya başlar. Ona göre, zenginliği ve başarıyı hak eden kendisidir. Zengin olma tutkusuyla Mabeyinoğulları'nın eski çalışanı olan arkadaşı Kadir ile büstün peşine düşmeye karar verir. Selim ise Mabeyinoğulları'nı izlemeye başladıktan sonra Sevil Hanım'a aşık olur. Farklı amaçlarla eve giren ve sırrını çözmeye çalışan bu iki adam, hem muammanın hem de tutkularının peşinde koşarlar.

Sevil Hanım'dan gün geçtikçe daha da etkilenen Selim'in anlatıldığı sahneler Türk filmlerinin isimleriyle adlandırılır. Bu tutkusu yüzünden işten vazgeçen Selim, haber vermek üzere Recai'nin evine gittiğinde arkadaşının intihar süsü ile öldürüldüğünü görür. İşlenen bu cinayetten sonra Sevil Hanım ile işbirliği yapmaya kalkıştıktan sonra da başından çekiçle vurularak öldürülmeye çalışılır. Romanın sonunda Melih de Selim de büstün bulunduğunu tahmin ettikleri yeri öğrenirler. Evdeki doldurulmuş hayvan

koleksiyonunun bulunduğu odanın altındaki dehlize büstü aramaya ayrı ayrı gittiklerinde öldürülen birçok hayvan cesedi ile karşılaşır.

Polisin evde yaptığı aramada, bir hayvan koleksiyonunun olduğu görülmüştü. Bu odanın zemininde ise, gizli bir mahzen bulunmuştu. Mahzende akıllara zarar bir hayvan katliamı yapıldığını gören emniyet görevlilerini asıl dehşete düşüreni, hayvanlarla aynı biçimde katledilmiş olan İ.Ü. Makine bölümü öğrencilerinden Kadir Seyrek olmuştu. Kadir Seyrek kafasından... Melih haberin sonrasını okumadı, ayakta durmaya zorlandığı için koltuğa oturdu (Birgül, 2004, s.235)

Mahzendeki hayvanları ve Koray'ı öldüren, romanın başından beri sakat taklidi yapan Olcay'dır. Psikolojik problemleri olan Olcay, aynı zamanda kız kardeşinin öldüğü kazayı planlayan kişidir. Romanın sonunda Selim tutkusunun kurbanı olur; Sevil Hanım ve gizli sevgilisi olan evin bahçıvanını öldürdükten sonra intihar eder.

...İstanbul'un ünlü ailelerinden Mabeyinoğulları'nın kızı Sevil Mabeyinoğulları, Cihangir'de bir evde öldürülmüş olarak bulunmuştu. Evde kendinden başka iki ceset daha vardı. Birinin, bahçıvanları Tahsin Demirkalp, diğerinin ise Selim Kiraz adlı bir adam olduğu belirlenmişti. (Birgül, 2004, s.232)

Melih ise büstün peşindeki adamın Yeşim Hanım'ın kocası Bora Bey olduğunu öğrenir. Olcay'a daha önce yardımcı olması için işe alınan Peter ve Recai cinayeti muamma olarak kalır. Olcay ise apartmanı ateşe verdikten sonra herkesin peşinde olduğu büstü alarak kaçtığı Londra'da trafik kazası geçirerek ölür. Suç ve suçlu ağının geniş tutulduğu romanda, suçların işlenme nedeni, tarihi değeri olan büsttür. Polisiye kurguya ait dedektif rolünün zayıf olduğu romanda muamma ve gerilim unsurları ön planda tutulur.

Nihan Taştekin'in *Kertenkelenin Uykusu* (2000) adlı polisiye romanı, Cem Beyoğlu'nun avukatlığı bırakıp dedektifliğe soyunmasıyla yaşadıklarını konu edinir. Taksim'deki eski binalardan birinde dedektiflik bürosu açan Cem Beyoğlu, beklediğini bulamaz ve uzun bir süre iş alamaz. Yaşadığı tüm maddi sıkıntılara rağmen bürosunun olduğu eski bina, bürosundaki eski eşyalar ve tepesinde dönen eski pervane onu mutlu eder. İşsizlikten dolayı ara sıra eski işi avukatlığı yapar. Cem Beyoğlu'nun tekdüze giden hayatı çocukluk arkadaşı Ergin'in bir gün çıkıp gelmesi ile bozulur.

Ergin, patronunun gece kulüplerinden birisinde tanıştığı Rus sarışın Sonya'ya aşık olmuştur. Diğer kadınlardan çok farklı dediği Sonya ortadan kaybolmuştur ve Ergin Cem'den Sonya'yı bulmasını ister. Cem, Sonya'yı aramaya başlar ve olaylar iyice

karmaşıklıır. Cem Beyoğlu, Sonya'nın ortadan kaybolmasıyla mafya arasında ilişki kurarken tüm yaşananların Ergin'in bir şakası olduğunu öğrenir. Cem, arkadaşının oyununu öğrendikten sonra onu kurşunlayarak arkadaşlıktan men eder. Cem'in Akdeniz köylerinden biri olan Arniç'a yerleşmesiyle romanın birinci kısmı son bulur.

Cem; Arniç'ta dadısıyla beraber yaşayan genç, zengin Selma Hanım, Kerem ve Erdem ile tanışır. Romanın bu ikinci kısmında bu dörtlü Cem'den, kendisine kötü bir şaka yapan Erdinç'e karşı intikam oyunu hazırlamasını isterler. Ergin'e karşı oyun hazırladıkları bu bölüm, Selma'nın her günkü yürüdüğü yollardan birinin kenarındaki uçurumda jandarmalar tarafından bulunmasıyla son bulur.

Müşerref Hanım Selma'nın kayb olduğunu Yolaçansı Jandarma Karakolu'na dün akşamüstü bildirmişti. Bu sabah on civarında turistlerin eski ormanda buldukları ceset zavallı kadına teşhis ettirilmiş ve Selma'ya ait olduğu kesinleşmişti. Şimdi savcı olayı soruşturmakta ve beni de Selma'nın evinde kurulan karargâha beklemekteydi. Bütün bunları dizlerim titreyerek yürürken bana eşlik eden jandarmadan öğrendim. (Taştekin, 2000, s.110)

Romanın son bölümünde Cem'in intihar girişiminin ardından, Cem'in annesi oğlunun intihar nedenini aydınlığa kavuşturması amacıyla, esasında haritada yer almayan Arniç Köyü'ne Oktay Palamut'u, yani hikâyedeki Ergin gönderir. Oktay Palamut, olmayan bir cinayetin ve arkadaşının intiharının ardındaki esrarı kovalamaya başlayınca olaylar iyice karmaşık bir hal alır. Roman, bu karşılıklı oyunların bazen gerçek hayatta tam olarak yerini bulmasıyla son bulur.

Nihan Taştekin'in *Zeval* (2007) adlı romanı, dedektif Cem Beyoğlu'nun başından geçenlerin anlatıldığı ikinci polisiye romanıdır. "Katil kim?" kurgusuyla yazılan kitapta, Emirgan Korusu'ndaki parkta işlenen bir cinayetin araştırılmasının dışında, Cem Beyoğlu'nun içinde bulunduğu dostlar meclisi de romanın konusunu oluşturur. Parkta işlenen cinayetin pek çok tanığı vardır: Sakızcı Kör, Ayyaş Patyus, Cem Beyoğlu, Şeker Atıfet Hanım, Feride Hanımteyze, emeli mali müşavir Saygın Bey, Gencer Müderrisoğlu, Porf. Berhiya Sultaneli, tarihçi Yavuz Bey ve öğrenci Beyit. Bunca tanığa rağmen bu cinayeti araştıran Cem Beyoğlu ve Gencer Müderrisoğlu'dur. Bu ikiliye cinayet araştırmasında katılan Cem'in üniversiteden arkadaşı Sema (ve belki Berrak) ile beraber romandaki dostlar meclisi de kurulur. Gencer, Cem ve Sema; iki hafta boyunca her gün parka gelen, aynı ağacın altında oturan beyaz elbiseli adamın

güpegündüz parkın ziyaretçilerinin gözünün önünde öldürülmesini araştırmaya başlarlar.

...Bunun üzerine sol kolu serbest kalan beyaz elbiseli adam, öteki kolunu da bir silkeleyişe kurtararak geldikleri yönde kaçmaya başladı. Kısa adam santurlu bir küfür eşliğinde ceket cebinden silahını çıkarıp, elinden kaçırdığı avının arkasında bir el ateş etti. [...] “Naptın lan! Öldürdün mü yoksa herifi? diye bağırıldığı duyuldu irikıyımın. İki haydut, anlık bir şaşkınlıktan sonra hızla kaçmaya başladı. (Taştekin, 2011, s.57)

Beyaz elbiseli adamın öldürülmesine tanık olan park sakinleri ile tek tek konuşurlar. Roman ilerledikçe suç unsurunun etrafında gelişen merak unsuru da artar. Sürpriz tanıklar ve bilmece gibi diyaloglar ortaya çıkar. Yazar, yalnızca cinayeti merkeze almaz. Suçu ortaya çıkarmak için ortak çalışan kahramanların da karakter betimlemelerine yer verir. Gencer, cinayet ile ilgili bildiklerini kimi zaman saklar kimi zaman dostlarına açıklar. Bazen kendi deyimiyle hikâye uydurmayı bile eksik etmez. Gizlediği gerçekler Cem’in ve Sema’nın Gencer hakkında şüphe duymasına neden olsa da romanın sonunda suç ve muamma unsurunu çözüme kavuşturan kişi Gencer olur.

Beyaz elbiseli adam ilk başta Enver Sözen sanılsa da romanın sonunda ölen kişinin Zekeriya Kasnakçı olduğu ortaya çıkar. Zekeriya’nın ilginç ve gizemli hayatı suçlarla örülüdür. Yurtdışında siyasi eylemler yürüten gizli bir derneğin tetikçisi olan Zekeriya, gençlik yıllarında siyasi olaylara karışır. Bir gün pavyonda karşılaşan ve içinde Zekeriya’nın da bulunduğu sağ-sol grubun çıkardığı bir çatışmada şarkıcı Şeyda vurularak öldürülür. Bu ölümden sonra Enver’i öldürüp onun kimliğini alan Zekeriya, yurtdışına kaçar. Yıllarca Şeyda’nın ölümünü unutamaz ve vicdanını rahatlatmak için Şeyda’nın ablası Kevser’e düzenli olarak para gönderir. Tetikçilik yapmak için gittiği Madrid’de kendisine fal bakan kadının İstanbul’a gidip kaderini o parkta beklemesi gerektiğini söylemesi üzerine İstanbul’a gelir. Hayatta tek bağlantısının olduğu Kevser ile son kez görüşmek ister. Fakat Kevser, Zekeriya’dan bankadaki parasını da kendisine bırakmasını ister. Zekeriya bu teklifi kabul etmeyince onu korkutmak için tuttuğu iki adam yanlışlıkla Zekeriya’yı öldürür. Yıllardır çektiği vicdan azabından kurtulmak için geldiği İstanbul’daki park mezarı, beyaz elbisesi ise kefeni olur.

Polisiye kurguyla yazılan kitapta bir cinayetin katili araştırılsa da birçok kahramanın çoklu anlatımı ile karakter betimlerine sıkça yer verilmiştir. Roman sonunda, cinayete

kurban giden kişinin aynı zamanda bir suç makinesi olduğu ortaya çıkar ve tüm suç bilmecesi çözülür.

Esmahan Aykol'un polisiye roman serisinin ikinci kitabı olan *Kelepir Ev*'de (2001) amatör dedektif Kati Hirşel'in maceralarına devam eder. Yıllardır İstanbul'da yaşayan, Alman asıllı olmasına rağmen Türkleşmiş olan Kati Hirşel artık İstanbul'dan ev almaya karar verir. Sahipsiz kaldığı için Milli Emlak'a kalan eski bir evi almaya karar verdiğinde romandaki suç olgusu ortaya çıkar. Rüşvet vererek almaya uğraştığı evi sahiplenilen otopark mafyası Osman Karakaş ile kavga eder. Tüm apartman bu kavgaya şahit olduktan sonra cinayet günü dükkânına gelen Osman'ın kafasına kül tablası ile vurarak adamı yaralar. Bu olaylardan sonra Osman, evde ayağından vurulmuş şekilde ölü olarak bulunur. İlk kitapta cinayet masası polisi olan Batuhan, bu kitapta komiserliğe yükselmiş ve önceden tanıdığı Kati'nin yine bir cinayet davasında adının geçtiğini öğrenir:

Ciddiyim ben. Osman Karakaş dün akşam öldürülmüş. Sizi kavga ederken gören bir sürü insan var. Kardeşleri de senden başka düşmanı olmadığını söylüyorlar. (Aykol, 2001, s.41)

Ev almak istediği bir anda kendini bir cinayetin baş şüphelisi olarak bulan Kati Hirşel, mecburen bu cinayetin peşine düşer. Otopark mafyası olan Osman'ın özel hayatını araştırmaya başlar. Van'daki bir aşiretin ileri gelenlerinden olan Osman Karakaş, kardeşleriyle beraber İstanbul'un ara sokaklarında hüküm süren bir otopark mafyasının başında yer alır. Sevgilisi İnci'nin hamile olduğunu öğrenir. Kati'nin roman boyunca şüphesini çeken Osman'ın kardeşleri, amcası ve İnci romanın sonlarına doğru aklanırlar. Osman'ı vuran kişi kendini bir başka cinayet işleyerek ele verir. AYEP'li Belediye başkan yardımcısı Temel Ekşi Osman'ı vurduğu gece AYEP üyesi karşı komşu tarafından tanındığı için paniğe kapılır ve kadını öldürür. Kadının cenazesine katılan Kati, ev halkından öğrendiği bilgilerle cinayetleri işleyen kişiyi bulur.

Osman bacağına yediği bir kurşunla ölmüştü. Kan kaybından. Öldürücü olmayan bir yaraydı aslında. Bir "ayağını denk al" yarası. "Kavgaya tutuşmuşlar herhalde" demişti İnci. Osman'ın bürosu darmadağındı. Sandalyeler, sehpa uçuşmuştu havada. Karşısındaki her kimse silahı çekmiş, bir el ateş etmişti. Bacağa. Dan. Tek bir el. Bir uyarı. Bu işin ölümle sonuçlanacağını ateş eden de, Osman da tahmin etmemişti muhtemelen. (Aykol, 2003, s.78)

AYEP’li Belediye başkan yardımcısı Temel Ekşi ile Osman Karakaş arasındaki kirli anlaşmayla dönen arazi tahsisi meselesi bir süre sonra ikili arasında kavgaya dönüşmüş, Temel Ekşi uyarı maksatlı Osman Karakaş’ı yaralamıştır. Temel Ekşi verdiği ifadede evden ayrıldığında Osman’ın yaşadığını onu öldürenin o olmadığını söyler. Kati, amatör bir dedektif olmasına rağmen sıkı bir polisiye roman okuyucusu olduğu için işlenen bu cinayetdeki ufak ayrıntıları yakalar. Komiser Batuhan’dan aldığı bilgilerle cinayet günü Osman’ın cep telefonunun yanında olmadığını öğrenir. Bu ipucuyla beraber Osman’ın İnci’den önceki sevgilisi Habibe’nin İnci’nin kuzeni olduğunu öğrenir.

Romanda işlenen iki cinayette de suç unsurlarını de ortaya çıkaran dedektif konumundaki Kati Hirşel, giriştiği bu cinayet davasını da sonuca ulaştırır. Osman Karakaş’ın yaralandıktan sonra eski sevgilisi Habibe tarafından ziyaret edildiğini; Habibe’nin, kuzeninin sevgilisini elinden alıp hamile kalmasını kabullenemediği için Osman Karakaş’ın telefonunu alarak onu ölüme terk ettiğini sonunda ortaya çıkarır.

Esmahan Aykol’un *Şüpheli Bir Ölüm* (2007) adlı romanı polisiye roman serisinin üçüncü kitabıdır. Kati Hirşel, son bulaştığı Osman Karakaş cinayetinden sonra hayatı oldukça sakin geçmektedir. Bir süre polisiye olaylara karışmamakta kararlı olan Kati Hirşel, arkadaşı Fofu’nun ısrarıyla öğle yemeğinde sık sık denk geldiği, Türkiye’nin sayılı zenginlerinden Ankaralığil ailesinin gelini Sani’nin ölümüne kayıtsız kalamaz. Polis raporlarında kadının evde geçirdiği kaza sonucunda öldüğü yazsa da Kati cinayetten şüphelenir. İlk iki romanın aksine Kati Hirşel, *Şüpheli Bir Ölüm* romanında cinayetin şüphelisi olduğu için kendi isteği ile bu ölümün peşine düşer.

Türkiye’nin sayılı zenginlerinden ünlü Ankaralığil ailesinin gelini, altı ay önce kocasını terk etmiş, geçen ay sonunda boşanmak için mahkemeye başvurmuş; boşanma sürecinde gözlerden uzakta, yalnız yaşadığı Paşabahçe’deki yüzme havuzlu villasında dün öğle saatlerinde ölü bulunmuştu. Edinilen bilgiye göre, Sani Ankaralığil elim bir kaza sonucu ölmüştü. Polis, konuyla ilgili olarak üzgün koca Cem Ankaralığil’in ifadesine başvurmuş, boşanmak üzere olduğu karısıyla en son geçen hafta görüştüğü öğrenilmişti. (Aykol, 2007, s.9)

Sani Ankaralığil; çevre konusunda mücadele veren, YeTer adlı bir çevre vakfı kuran, Ergene Havzası’ndaki zehirli atıklara karşı ciddi mücadele veren bir aktivisttir. Kati Hirşel’e ilk iki kitabın aksine bu kitapta Komiser Batuhan değil arkadaşı Fofu yardımcı olur. Kati ve Fofu ilk iş olarak YeTer derneğine gittiklerinde, derneğe hırsız girdiğini ve bilgisayarları çaldıklarını öğrenirler. Ardından Sani Ankaralığil’in Ergene Havzası için

verdiği mücadeleyi yerinde görmek için ailesinin yanına giderler. Sani Ankaralığil'in kız kardeşi Doktor Naz ile beraber Sani Ankaralığil'in evinde arama yaparlar. Evin salonunda bir parfüm kapağı ve Sani'nin günlüğünü yazdığı laptopun çalındığını anlamaları dışında bir ipucu bulamazlar. Kati ve Fofu; bir yandan Ergene Havzsa'nı kirleten sanayicilerden, bir yandan Sani Ankaralığil'in boşanmak üzere olduğu kocası Cem Ankaralığil'den, bir yandan da Trakya'da faaliyet gösteren örgüt TÖZ'ün kurucularından şüphelenirler. Ayrıca Sani Ankaralığil'in birçok gönül ilişkisi olduğunu da öğrenirler

Amatör fakat ayrıntıcı bir dedektif olan Kati Hirşel, işlenen bu cinayetin birden fazla kuvvetli şüphelisi olmasına rağmen dikkatini farklı bir yöne çevirir. Cem Ankaralığil'in üvey kardeşi ressam Jasmin Gil; üvey annesi Tamaşa Ankaralığil ile anlaşılamayan, bu yüzden de aileden uzak kalan, ailenin problem çıkaran çocuğu olarak görülen bir ferdidir. Kati, Jasmin Gil ile yaptığı konuşmada Cem Ankaralığil'in eşcinsel olduğunu, Sani Ankaralığil ile yaptığı evliliğin bu gerçeği saklamak için bir paravan evlilik olduğunu öğrenir. Ayrıca Cem Ankaralığil'in karısı Sani Ankaralığil'in kuzenine asılması boşanmaya sebep olmuştur. Boşanmak istediği için Tamaşa Hanım gelinine karşı tepkili olduğu ortaya çıkar.

Cinayet masası amiri Batuhan'ın verdiği bilgiye göre Sani Ankaralığil'in evinde yapılan incelemeye göre yerde kırk numara ayakkabı izleri ve bulunmuştur. Jasmin Gil, Kati Hirşel ile yaptığı sohbette Tamaşa Ankaralığil'in ayakkabı numarasının kırk numara olduğunu ve yıllardır aynı parfümü kullandığını öğrenir. Kati Hirşel, gönüllü dedektiflik yaptığı Sani Ankaralığil cinayetinde, Tamaşa Ankaralığil'in oğlunun eşcinselliğinin duyulup, ailenin soyadının zarar görmemesi için gelininin ölümüne sebep olduğunu Komiser Batuhan'a anlatır. Sani Ankaralığil'in katil olduğunu ortaya çıkaran ise beklenmedik bir delil olur. Sani Ankaralığil'in tırnaklarındaki deri parçaları Tamaşa Ankaralığil'in özel üretim çantasına aittir. Kati Hirşel, bu cinayeti işlemesi için sağlam suç motivlerine sahip olan birçok şüpheli arasından katili ve cinayet delillerini gün ışığına çıkarır.

Esmahan Aykol, Kati Hirşel polisiye roman serisinin bu iki kitabında da “katil kim?” türünün başarılı örneklerini verir. Kati Hirşel kimi zaman bir cinayetin baş şüphelisi

olduğu için kimi zaman da merakına yenik düştüğü için cinayetleri çözüme kavuşturan ve katillerin ceza almasını sağlayan gönüllü bir dedektif olarak kurgulanır.

Şebnem İşigüzel'in *Sarmaşık* (2002) adlı kitabı, iki ana karakteri Ali Ferah ve Salim Abidin'in çevresinde gelişen tesadüfi olayların sarmaşık gibi birbirine dolanmasını konu edinen polisiye kurguya sahip bir romandır. Renkleri tanımasına engel nörolojik bir hastalığı olan portre ressamı Ali Ferah; katatonik şizofren kız kardeşi Hayal ve yıllar önce kocasının tecavüzüne uğrayan, bu travmayı sürekli anlatan annesi ile beraber İstanbul'da yaşar. Salim Abidin ise harfleri tanımasına engel nörolojik hastalığı olan Nobel ödüllü bir yazardır. Bu iki kahramanın yolu tesadüfen gittikleri doktorda kesişir. Roman; Ali Ferah'ın anılarıyla Londra, Rus kahramanlarla Moskova ve olayların geçtiği yer olan İstanbul arasında gelişir. Farklı mekanlarla beraber, farklı ve tuhaf kahramanlara da sahip olan kitap; "*post-modern anlatının izini süren ve tesadüfler üzerinde yükselen bir roman*"⁷⁹ dır.

Romandaki diğer kişiler de çeşitli dertler, hastalıklar ve tuhaflıklarla canlandırılmışlar; Ali Ferah'ın katatonik şizofren kız kardeşi Hayal, hep aynı tecavüz hikayesini bıkmadan tekrarlayan anneleri, kısıtlanmış hayatıyla Sedef, Ali Ferah'ın resmini yaptığı yatalak şişko kadın, vücudunu satarak yaşayan Ludmilla, sevgilisinin hayalleri ile yaşayan Nadya, resim yeteneğini İstanbul'daki inşaatlarda tüketen Oleg, genç sevgilisini elde etme derdindeki Celine, cinayeti soruşturan –ve nedense Kıbrıslılığına sürekli vurgu yapılan- bir savcı ve Salim Abidin'in romanını yazdırmak için tuttuğu şeytanın yazıcısı Şebnem İşigüzel.. Sadece onlarla da kalmıyor sıra dışı kimlikler; Picasso, Van Gogh, Kundera gibi ünlü simalar da kimi zaman hayal, kimi zaman da gerçek varoluşlarıyla hikâyeye katılıyorlar. Şebnem İşigüzel, bunca farklı insanı bir cinayet etrafında bir araya getirmek, birbirlerine düşürmek ya da âşık etmek için –kendi deyimiyle- "şeytani sürprizler"e başvurmuş.⁸⁰

Yazarın, kahramanlarına hazırladığı bu sürprizler bir cinayet davasıyla beraber art arda ortaya çıkıyor. Ludmilla'nın kardeşi Nadya, Salim Abidin'in asistanı olarak çalıştığı İstanbul'a kayıp sevgilisini bulmak umuduyla gelir. Fakat Nadya'nın denizden çıkan

⁷⁹ TÜRKEŞ, Ömer "Ömer Türkeş'den Sarmaşık Üzerine"

<http://www.sebnemisiguzel.com/tr/sayfa.aspx?id=68> (13.05.2017)

⁸⁰ a.g.m.

cesediyle beraber "*Tesadüfler hayatın atomlarıdır.*" diyen yazar, romandaki tesadüfler zincirini başlatır.

Vladimir Starov'un oğlu Oleg'in Ali Ferah'la tanışmasını sağlamak isterken eski sevgilisi tarafından öldürülmesi, Oleg'in çalıştığı inşaatın koskoca İstanbul'da Ali Ferah'ın evinin tam da karşısına denk gelmesi, o sıralarda Ali Ferah'ın Oleg gibi birine acilen ihtiyaç duyması, İstanbul'a gelen Celine'in yolunun Cumartesi anneleri arasına düşmesi, Oleg'in Ali Ferah'ın evinde karşılaştığı Sedef'e ve Ali Ferah'ın Anna'nın ölümü nedeniyle tanıştığı Ludmilla'ya duydukları "yıldırım" aşklar tamamıyla tesadüflerin eseri. Cinayetin nedeni kadar çözümü de rastlantılarla belirleniyor elbette...⁸¹

Çoklu anlatımla yazılan romanda, kahramanların çoğunun trajik hayatlarına da şahit oluyoruz. Roman boyunca Nadya cinayetinin katili üzerinde çeşitli şüpheler yer alır. Fakat Kıbrıslı Savcı'nın araştırmasıyla beraber romanın sonunda katil yine tesadüf eseri bulunur. Ali Ferah'ın resmini yaptığı şişko yatalak kadının sürpriz ifadesiyle ressamın katil olduğu anlaşılır. Ayrıca Ali Ferah ve Salim Abidin'in yolları tesadüfen değil bilinçli olarak kesişmiştir. Romanın sonunda bu iki kahraman yüzleşir:

Yakın zamanda beni çok üzen iki şeyi öğrendim. İlki, nörologun o sakar sekreterinden. Bana, sizin benim hayranım olduğunuzu söyledi. [...] İkincisi bana, Nadya'yı sizin öldürdüğünüz söylendi. (İşigüzel, 2002, s.388-89)

Bu yüzleşme sırasında Celine, Ali Ferah'tan intikam almak isterken Salim Abidin'i vurur. Salim Abidin vurulup havuza düşerken Ali Ferah'ı da çeker. Böylece roman, iki ana karakterin ölmesiyle son bulur.

Romanın polisiye olarak değerlendirilmesini sağlayan; cinayet ve cinayeti araştıran savcı roman boyunca ikinci planda kalmıştır. Romanın sonlarına doğru cinayet soruşturmasına ağırlık verilmiş, tanıklar dinlenmiş ve katil sürpriz bir kahraman çıkmıştır. Yazar tarafından polisiye romanın "katil kim?" türünün kurgusal özellikleri post-modern unsurlarla yeniden yorumlanmıştır.

Sibel Atasoy'un polisiye romanları kullandığı ironik dil, fantastik ve masalsı unsurlar bakımından post-modern bir çizgidedir. Yazar, *Venüs Bağlantısı* (2003) romanının kurgusunda da fantastik polisiye unsurlardan, okuyucuda merak uyandıracak ve bu

⁸¹ a.g.m.

merakı eserin sonuna kadar sürdürecektir bir muammalardan yararlanılır. Roman; İstanbul, İzmir ve Adana arasındaki esrarengiz olayları konu edinir. Tiyatronun yönetmenliği yapan Alev Acar'ın, sırta kadem basan Selma'yı son gören kişi olmasından dolayı karakola çağrılmasıyla romandaki suç mekanizması işlemeye başlar. Adana'da ise şirketi olan mühendis İlhan'ın, iflasından dolayı tefecilerden borç aldığı için başı beladadır.

Romanda birbirinden tamamen bağımsız Selma, İlhan ve Alev'in hayatı, bir noktada tuhaf rastlantılarla kesişir. Alev, ifadesinden sonra amir olduğunu söyleyen Hamit'e Selma ile ilgili sonradan hatırladığı ayrıntıları anlatır. Bir süre sonra kayıp Selma'nın kocası Rıfat ve küçük kızı Lizen Alev'i bulur. Alev, tiyatronun tatile girmesiyle Ağva'ya kafa dinlemeye gitmeyi düşünürken Rıfat'ın kendisini polise şikâyet etmesi üzerine Hamit'i arar. Karakoldaki polisler Alev'e Hamit diye bir amirin olmadığını, Alev'i ifade için hiç çağırmadıklarını söylerler. Alev, dışında kalmak istediği fakat giderek tuhaf bir hal almaya başlayan olayın içine çekilir.

İlhan ise İzmir'deki bankacı ablasından yardım ister. Ablası, kendisine minnet borcu olan bir müşterisinin mafya bağlantılarından yardım almayı önerir. Mafya, İlhan'ın borcunu, vatan görevi diye tabir ettikleri bir muhbirlik işi karşılığında silmeyi kabul eder. İlhan, tehlikeli olan bu amatör muhbirlik işini kabul etmekte çekinince bir devlet bakanı ile İlhan konuşturulur. Bakanın da onayı ile İlhan, küçük bir kurgu ile muhbirliğini yapacağı Selma'yı gaspçıların elinden kurtararak görevine başlar.

Alev anlamlandıramadığı olayları çözmek için arkadaşı Murat'tan yardım ister ve ikili araştırmaya yapmaya başlar. Selma'nın arkadaşından; Selma'nın kocası Rıfat'ın psikolojik olarak rahatsız olduğunu, Selma'ya kızı üzerinden psikolojik şiddet uyguladığını ve Selma'nın kocasından kaçmak için izini kaybettirerek İzmit'e geldiğini öğrenirler. Ayrıca Selma, kaybolduğu gün tanımadığı birinden içinde ünlü medya patronu Erol Atun'un adının geçtiği bir mesaj alır. Alev, bu bilgileri öğrendikten sonra Ağva'ya tatile gider fakat burada da olaylar peşini bırakmaz. Ağva'da bir dere kenarında Erol Atun'un kanalında kameramanlık yapan Sezgin'in cesedi bulunur.

Hamit bu sırada Alev ile iletişime geçer ve ona gizli servis elemanı olduğunu söyler. İlk gördükleri andan beri birbirinden etkilenen bu ikili yakınlaşır. Selma'nın psikopat

kocası Rıfat ise, Alev'in Selma'yı saklandığını düşündüğü için kızı Lizen'i gizlice Alev'in odasına bırakır ve ortadan kaybolur. Lizen ile ne yapacağını bilemeyen Alev, Hamit'e haber verir. Hamit, Ağva'ya gelene kadar Alev, Rıfat ile otelin bodrum katında yüzleşmek zorunda kalır. Alev, kendini korumak için yanında getirdiği meyve bıçağı ile Rıfat'ı öldürdüğünü düşünür. Hamit ise bu sırada Selma ve İlhan'ı İstanbul'da bulur.

Lizen, Selma'ya teslim edilir. Lizen'in roman boyunca uykusunda yazdığı tuhaf kahramanların yer aldığı bilim kurgu roman parçaları kahramanların dikkatini çeker. Lizen'in üçüncü gözünün açık olduğunu söyleyen Selma, kızı gibi fantastik durumlar yaşar. Venüs ile ilgili aralarında gizli sırları vardır. Yaşanan tesadüfler sonucunda karmaşık bir hal alan olaylar fantastik durumlarla iyice tuhaflaşır. Alev'in öldürdüğünü sandığı Rıfat ölü bulunur fakat üç bıçak darbesiyle öldürüldüğü için Alev'in katil olmadığı ortaya çıkar. Rıfat'tan sonra romanda üçüncü cinayet de kameraman Sezgin'in çevreci arkadaşı Erdem'in evinde bulunmasıyla işlenir. Erdem'in ölümünü İlhan'ın üzerine yıkarlar ve İlhan karakolda polis kılığında bir şüphelinin silahlı saldırısına maruz kalır.

Hamit ile iyi bir ikili olan Alev, roman boyunca bu birbiriyle alakasız bu kişileri bir araya getiren esrarengiz olayı dedektif gibi araştırır. Romanın sonunda da bu olayların arkasında, Erol Altun ve bir bakanın gizlice Almanya'nın nükleer atıklarını ülkede saklama planlarının yattığını öğrenirler. Bu bilgiye erişen kameraman Sezgin'in öldürülmeden önce yanlışlıkla Selma'ya mesaj attığı, bu sebepten dolayı da İlhan'ı Selma'nın peşinde taktıkları ortaya çıkar. Ayrıca Sezgin'in çevreci arkadaşı Erdem'i yazdığı çevre yazılarından dolayı öldürenler de aynı kişilerdir.

Erol Altun özetle, üç kişinin ölümü, birinin yaralanması olaylarında azmettirici olarak; ayrıca ülkeye radyoaktif madde getirmekten, yasadışı saklama faaliyetlerine girişmekten, halk sağlığına ve ülke çıkarlarına zarar vermekten DGM'de yargılanacaktı. Bu kez suçlu, yurt dışına kapağı atacak vakti bulamamıştı. (Atasoy, 2003, s.263)

Romanın sonunda, hastanede yatan İlhan'ın Lizen'in yazdığı tuhaf romanı çözmesiyle de Selma'nın psikopat kocasını öldüren kişi olduğu ortaya çıkar. Selma'ya karşı duyduğu sevgiden dolayı İlhan bu konuda sessiz kalır. Polisiye unsurların fantastik unsurlarla harmanlandığı romanda, cinayetlerin ve kaybolmaların arkasında iş adamı ve devlet görevlilerinin yer aldığı karmaşık suçlar yatar. Yazar, resmi görevli olan Hamit

ve gönüllü olarak dedektiflik yapan Alev karakteri ile romandaki suç bilmecesini çözüme kavuşturur.

Sibel Atasoy'un *Bir Kadını Öldürmek* (2005) adlı kitabı “*alışılmadık biçimde çok-fonksiyonlu / çok-boyutlu anlatımlar içeren*”⁸² ve polisiye özellikler taşıyan bir romandır. Fantastik ve post-modern edebiyata ait özelliklerle biçimlendirilen romanda, 49. bölüme kadar bir anlatıcının hayatına giren kadınlarla birlikte yaşadığı değişimini ve dönüşümünü okuruz. Ayrıca anlatıcı ara ara bu kadınlardan birini öldürmeyi planladığını da söyler. Anlatıcının hayatına giren ve isimleri verilmeyen bu kadınların üçü de kıvrık saçlıdır. Ayrıca 49. bölümün sonuna kadar, kitabın tek sayılı bölümlerinde anlatıcının yaşadığı ilişkilerini ve ara ara yazdığı şiirleri okurken; çift sayılı bölümlerinde anlatıcının “oyun, kader, felsefe, psikoloji, cinsellik, metafizik” gibi kavramları irdelediği düşüncelerini okuruz. 49. bölümden sonra “renk” bölümlerinde, ölü bulunan bir kadının gizemli hayatını araştıran polisler yer alır. “Renk” bölümleriyle paralel giden “nota” bölümlerinde ise, “oyun” kavramı irdelenmeye devam eder.

Romana polisiye özellik kazandıran, suç ve muamma öğelerinin bulunduğu “renk” bölümlerinde, ölü bulunan kadının gizemini çözmeye çalışan bir komiser ve ona yardımcı olan yeğeni romana dâhil olur. Komiser Nabi ve antropoloji öğrencisi yeğeni Halil, ilk bölümlerde yazılanları anlamaya ve bu yazılardaki kişileri tespit etmeye çalışır. Halil, dayısının kendisine verdiği yazıları okuyup, çeşitli teoriler üretir ve bunları dayısına raporlar.

Öyle de diyorum. Ya bunu izah etmek zor. Bak şimdi; eğer üçüncü kıvrık bulursam, o bir kadınsa anlatıcı erkektir ve kimdir bilemiyorum. Bu durumda cinayet ihtimali yükseliyor. Fakat üçüncü kıvrık bir erkek çıkarsa, bu durumda anlatıcı ölen kadındır. Ve intihar ya da ecelle ölüm ihtimali yükselir. Gerçi o şiirlerden tam bir intihara kokusu da alamıyorum. İntihar gibi görünebilecek başka bir şey! (Atasoy, 2005, s.301)

Soruşturma ilerledikçe olaylar fantastik bir hal almaya başlar. Komiserin, bu sıradan gibi görünen kadının ölümünü araştırmasındaki neden; gördüğü rüya ve yıllar önce kaybolan büyük ninesinin ölen kadın ile olan büyük benzerliğidir. Bu noktadan sonra

⁸² Sibel Atasoy, kendi sitesinde yer alan yazısında kitabını okuyacaklara birtakım önerilerde bulunur ve kitabını çok fonksiyonlu bir araca benzetir. Tıpkı çok fonksiyonlu bir araçtan yararlanırsanız gibi kitaptan yararlanmak isteyenler için bir de kullanma kılavuzu hazırlamıştır. <http://sibelatasoy.com/bir-kadini-oldurmek/> (13.05.2017)

Halil için bu araştırma eğlenceli dedektiflik oyunu olmaktan çıkar. Halil, ölen kadının gömüldüğü evin bahçesinde doğaüstü olaylar yaşar.

İşte o anda olanlar oldu. Sanki bir uykudan uyanır gibi başını kaldırdı ve şimdiye kadar Halil'in hiç görmediği derecede parlak bir ışık patlaması oldu. Sonra binlerce renk yumağından oluşan ışık hareleri hareketlendi ve adamın çevresinde dönmeye başladı. [...] Şimdi daha net görüyordu. O hala havada oturuyordu. Gözleri kapalıydı. [...] “Ne olduğumuzu bilmiyoruz. Bildiğin manada sınıflandırma yapamıyoruz. Varız, buradayız.” (Atasoy, 2005, s.309-311)

Komiser Nabi, romanın sonunda yaşadıkları bu fantastik olaylardan sonra dosyayı kapatmaya karar verir. Kendi kafasında her şeyi anlamlandıran Komiser Nabi, bu dosyadaki soruların cevabını bulur.

Ona göre; Büyük ninesi Füsün olarak gömülmüştü. Yer yer bir şeyleri tetikleyen adam, Asım olarak görülmüştü. Çevredeki insanların ortalama suretleri ilk bölümlerde kazayla ortaya dökülmüştü. Aslında erkek olan bir kadın, kendini öldürmüştü. Geride belli belirsiz bir iz kalmıştı: Yegan... Bütün bunlar anlamsızdı. Kim ne diyebilir ki başka, ölenin ardından. (Atasoy, 2005, s.335-36)

Fantastik ve post-modern edebiyata ait özelliklerle biçimlendirilen romanda oyun mekanizması ön plandadır. Sibel Atasoy'un kendine özgü üslubu ve kurgusuyla kaleme aldığı roman, sıra dışı, hatta kimi zaman esrarengiz kahramanlarıyla polisiye özellikler taşır. Roman boyunca işleneceği düşünülen cinayet planları roman sonunda muğlâk bir ölümle son bulur.

Sibel Atasoy'un *Sır Mısır* (2008) adlı romanında, İstanbul-Mısır arasında geçen bir kovalamaca anlatılır. Volkan ve Kenan akademiden beraber mezun olmuş ve göreve de birlikte başlamış iki yakın arkadaştır. Kenan, çıkan bir çatışmada kendini Volkan'a siper ettiği için malulen emekli olur. Kenan, pek çok ameliyat geçirmesine rağmen ayağı aksak kalır ve kendini yaşadığı olay yüzünden alkole verir. Volkan, arkadaşına duyduğu minnetten dolayı Kenan'a bir dedektiflik bürosu açar. Gönülsüz dedektif Kenan'a yardımcı olması için de polisiye roman tutkunu olan Zemin'i de yardımcısı olarak işe alır.

Bu sırada ülkenin ünlü işadamlarından Erdoğan Durmaz'ın evine giren biri koruma tarafından öldürülür. Yaşanan bu olaydan sonra ailesini tehdit altında gören Erdoğan Durmaz, gündüz kuşağında program yapan Ferzan Hanzade'den yardım ister. Vurulan kişinin bir fotoğrafını Ferzan Hanzade'ye vererek, ondan programında aratıp bu kişinin

kimliğini ortaya çıkarabilecek birini bulmasını ister. İki kızı olan Erdoğan Durmaz, büyük kızının başına buyruk bir kişiliği olduğunu, yaşanan tüm olaylara rağmen Mısır'a seyahate gideceğini ve onu koruyabilecek bir kişiyi aradığını da söyler. Ferzan Hanzade, Erdoğan Durmaz'a dedektif Kenan'ı tavsiye eder. Böylece Kenan, istemeyerek de olsa genç bir kızın bakıcılığını ilk işi olarak kabul edecektir.

Kahire'den Asvan'a Mısır'ın birçok yerini kapsayan yedi günlük seyahat turunda yazar, Mısır hakkındaki tarihi bilgiler vererek okuyucuları adeta bir Mısır gezisine çıkarır. Erdoğan Durmaz'ın halkla ilişkiler müdürü olan kızı Gülden ve rehber Hossam dışında geziye katılanlar; felsefe öğrencisi Yalçın, öğretim görevlisi Ferda Bey, abla kardeş olan Elena ve Isabel ve kimsenin dedektif olduğunu bilmediği Kenan'dır. Farklı çevrelerden gelen pek çok karakterin yer aldığı turda, gizli kalmış tüm sırlar tek tek ortaya çıkar. Tüm seyahati not eden Kenan'ın raporlarından turda yaşanan gizemli polisiye olayları öğreniriz.

Turun ilk günlerinden son gününe kadar en çok dikkat çeken gizemli olay, turdakilerin odasına veya çantalarına kopmuş insan organları bırakılmasıdır.

Şimdi, sırayla gidersek, ilki bir parmak ucuydu, ikincisi tek bir göz, sonra kulak ve en son da kopuk bir burunla karşılaştık. (Atasoy, 2008, s.223)

Kenan, Gülden'i takip ederken yaşanan bu sadistik olayları tehdit olarak görür. Kenan'ı arayan Ferzan Hanzade ise, Erdoğan Durmaz'ın evinde vurulan kişinin Mısırlı olduğunu söylemesi ve Erdoğan Durmaz'ın babasının Mısırlı olduğunun ortaya çıkmasıyla işler iyice karmaşık bir hal alır.

Gülden'in tura gelen sürpriz misafirinin ardından turun bitmesine çok az kala Gülden fidye için kaçırılır. Gülden'in Mısır'da aranması için Mokaddem Muhabis Rafik Bey görevlendirilir. Kimliğini açıklayan Kenan'da aramalarda yardımcı olur. Gülden'in kaçırılmasından sonra rehber Hossam da sırta kadem basar. Kenan için şüpheliler listesi uzarken İstanbul'da da Volkan ve Zemin bir yandan araştırma yapar. Bu sırada Hossam'ın tur sırasında aşk yaşadığı Isabel'e gelen kutu ile Hossam'ın da öldüğünü öğrenirler.

Pastanın olması gereken yerde küçük bir terazi vardı, bir kefesinde beyaz bir kuştüyü, diğer kefesinde ise bir kalp! Kalbin üzerinden sızan kanlar kefenin içini doldurmuştu. (Atasoy, 2008, s.242)

Kenan'ın hayatında yaşadığı talihsizlikler yüzünden gönülsüz olarak başladığı dedektiflikte aldığı ilk iş, sır dolu olaylarla karmakarışık bir hale gelmiştir. İstanbul'dan Mısır'a taşan bu polisiye olaylar birçok koldan araştırılsa da Kenan'ın ayrıntıcı zekası sayesinde çözülür. Roman sonunda Gülden'i fidyecilerin elinden kurtaran Kenan, aile sırlarıyla beraber tüm gizemli olayları da çözer. Yıllar önce, Mısırlı bir adamla evlenen Türk bir kadın, kocasının ölümünden sonra mirasını Mısır yasaları gereğince kaybetmemek için Türkiye'den Erdoğan'ı evlatlık edinerek kendi oğluymuş gibi gösterir. Bu aile sırrını tesadüfen öğrenen Hüsnü, kendisinin hakkı olduğunu düşündüğü Erdoğan Durmaz'ın mirasının peşine düşer ve İstanbul'a gelir. Erdoğan Durmaz'ın evinde güvenlik olarak çalışan Hüsnü, arkadaşı Samir ile Gülden'i tavlama için planlar yaparlar; fakat bu sırada iki arkadaş da Gülden'e aşık olmuştur. Diğer yandan Hüsnü'nün kuzeni de olayları öğrendikten sonra Erdoğan Durmaz'a anlatmak için İstanbul'a gelir. Hüsnü, kuzenini engellemek için göğsünden vurarak öldürür. Romandaki ilk cinayeti işleyen katil yarım kalan işini Mısır'da bitirmek istese de Samir'in engellemesiyle başarısız olur.

Tur boyunca ortalıkta dolaşan organların arkasından ise başka bir polisiye öykü çıkar. Tura katılan Ferda Bey, bir Mısır efsanesini yaşatmak için böyle sadistçe olayları gerçekleştirmiştir.

...Maalesef o hikâye Türkiye'de başladı. Katil ilk kurbanını orada öldürmüştü, şu dağıtılan organların sahibi talihsiz kişiyi. Sonra gezi boyunca bunları serpiştirmeye başladı. Parçaları valizinin içinde bir termosla getirmişti buraya. Gemide onu bulmasaydım, her şeyi oturtamayacaktım yerli yerine...(Atasoy, 2008, s.279)

Sibel Atasoy'un *Sır Mısır* (2008) adlı romanı, *Venüs Bağlantısı* (2003) ve *Bir Kadını Öldürmek* (2005) adlı fantastik ve post-modern unsurlar barındıran polisiyelerinden farklı bir çizgidedir. Cinayet, dedektif ve katil gibi klasik dedektif kurgusundaki tüm unsurlara sahip olan roman, "katil kim?" polisiye türünün bir örneğidir. Roman, dedektifliğe gönülsüz başlayan Kenan'ın, seyahat boyunca tüm ipuçlarını birleştirerek birbirinden bağımsız olarak yer alan cinayetleri başarılı bir şekilde çözmesiyle son bulur.

Ateşle Tango (2004) romanı, Ayşe Akdeniz'in polisiye romanları arasında değerlendirilen kitaplarından biridir. Romanın başkahramanı Ferhat'ın ruhsal rahatsızlıkları vardır. Karısı Sema ve sevgilisi tarafından terk edildikten sonra dedesinin Tepebaşı'nda evine taşınır. Tepebaşı'ndaki evinin karşı dairesine yazarın bir önceki romanı *Rüzgar, Kan ve Kelebek*'in (2002) bir önceki başkahramanı Rüzgar taşınır. Rüzgar, bu romanda yardımcı karakter olarak yer alır. Çeşitli bölümlerden oluşan roman, Ferhat'ın defterinden kesitlerin olduğu bölümler dışında hâkim bakış açısı ile yazılmıştır. Ferhat, dedesi Mithat Bey'i kendisine örnek alır ve onu kahramanı olarak görür. Dedesinin hayatını roman olarak yazmaya başlar. Roman içinde bir iç romanın oluşumu yer alırken, bu iç romanın konusu polisiye özellikler taşır.

Mithat Bey, Milli İstihbarat'ta operasyon şef yardımcısı olarak çalıştığı dönem, Grand Hotel de Londres'te Trista adında bir kadınla tanışır. Savaşın sonra Yahudilerden kalan paraları İstanbul üzerinden kaçırmaya çalışan Trista, Mithat Bey'e aşık olur. Trista'nın kaçırdığı paraların peşinde olan Binbaşı kuzeni, İstanbul'a Trista'yı aramaya gelir. İç romanın içinde dönen bu esrarengiz olaylar Ferhat tarafından kaleme alınır. Dedesi Mithat Bey'i cesur ve başarılı bir ajan olarak gören Ferhat; iç romanında dedesinin başından geçen suikastları ve Trista ile yaşadığı kovalamacayı anlatır.

İç romanda Mithat Bey'in başından geçen esrarengiz olaylar anlatılırken bir yandan da Ferhat'ın Rüzgar ile görüşmeleri anlatılır. Dedesinin bir zamanlar birlikte olduğu Trista'nın kızına saplantılı bir şekilde aşık olan Ferhat, hayatına giren kadınları bir şekilde öldürmeye çalışır. Evine gelen hayat kadınlarını öldürüp, bu kadınları çöp öğütücüsünde yok eden Ferhat'ın bozuk psikolojisi de iç bunalımlarıyla beraber anlatılır. Öldürdüğü kadınların hayallerini görmeye başlayan Ferhat, çoğu zaman kendinde değildir.

“Benim boğazımı sen sıktın ama!” dedi kadın. “Hatırladın mı, banyodaydık hani! Hatırla hadi, küvetin içinde, sonra beni parçalayıp çöpe attın...” Kadın gözlerini fal taşı gibi açmıştı. Simsiyah saçları beline kadardı. Ona benzeyen başka bir kadın daha peydah oldu. “Benimkini de sen sıktın bak” diyordu elleriyle boynunu göstererek. “Beni de parçalayıp çöpe attın.” (Akdeniz, 2004, s.192)

Psikolojik ruh hallerinden ve saplantılardan yararlanan kitapta, Ferhat'ın içinde bulunduğu durumu çözen kişi karşı komşusu Rüzgar olur. Rüzgar, karşı dairenin kapısının altından kan aktığını gördüğünde ilk romanın cinayet masası komiseri

Nevzat'ı arar ve kapıyı çalar. Rüzgar'a kapıyı açan Ferhat, kuvvette kanlar içinde yatan bedeninin yanına Rüzgar'ı da yatırır. Rüzgar, aylardır sohbet ettiği karşı komşusunun bir katil olduğunu düşündüğü anda küvetin içindekinin bir şişme bebe olduğunu anlar. Ruhsal problemleri olan Ferhat'ın içinde bulunduğu durumu çok geç fark eden Rüzgar, son anda Komiser Nevzat tarafından kurtarılır.

Polisiye kurgunun üstüne inşa edilen tüm suç unsurlarının romanın sonunda Ferhat'ın hayalinde sanrılar olduğunu öğreniriz. Ferhat kendisinde zayıf ve yetersiz gördüğü tüm özellikleri dedesi Mithat Bey'e yükleyerek zihninde bir kahraman yaratmıştır. İşlediği tüm cinayetler, dedesinin kafasında kurduğu maceralı hayatı hasta beyninin hayal ürünüdür. Dedesi geçmişte Hotel de Londres'te kayıt memuru olarak çalışmıştır. Akıl hastanesine karısı Sema tarafından yatırılan Ferhat, tüm roman boyunca kendi kafasında kişiler, olaylar yaratan kişi olarak kurguda yer alır.

Havva Gülbeyaz Coşkun'un *Mazideki Sırlar* (2004) adlı romanı trajedi ve polisiye unsurlarını bir araya getirilir. Üniversiteden arkadaş olan Hülya ve Pınar'ın yıllar sonra tekrar buluşmasıyla başlayan roman, işlenen bir cinayet etrafında şekillenir. Ankara'da avukat olan Pınar, kocası Ali'ye gelen bir davada arkadaşı Hülya'nın baş şüpheli olarak yer aldığını görünce ona yardım etmek ister. Hülya ile üniversite yıllarında aşk yaşayan Yorgo, Ankara'da yaşamasına rağmen Balıkesir'de yanında Hülya'nın mektupları ve kolyesiyle birlikte ölü bulunur. Cinayetin baş şüphelisi olarak görülen Hülya'ya yardım etmek isteyen Pınar'ın ani gelişi Hülya'yı şüphelendirir.

Hülya biraz duraksadı. Arkadaşında bir gariplik vardı. Sanki bir dedektif edasıyla kendisini sorguluyordu. Gerçekten Pınar ona nasıl ulaşmıştı. Aslında imkân yoktu onu bulmasına. Yoksa Yorgo mu vermişti adresini. Kesin Yorgo vermiştir. İstanbul'da karşılaşmışlarsa olabilir diyordu. Bu yüzden açıkça söylemiyor olabilir diyordu. (Coşkun, 2004, s.92-93)

Hülya, üniversite yıllarında Yorgo ile büyük bir aşk yaşamış, fakat iki tarafın da aileleri bu birlikteliğe Yorgo'nun Yahudi olmasından dolayı karşı çıkarmıştır. Tüm karşı çıkışlara rağmen, Yorgo ile evlendiği zaman ailesini bir trafik kazasında kaybeden Hülya, kazadan sonra evliliğini bitirir. Yorgo'dan sonra Faruk ile evlenip çocuk sahibi olsa da Yorgo'yu unutmaz. Yıllar sonra karşılaşan ikili tek gecelik bir ilişki yaşarlar. Faruk da kendisini sekreteri ile aldatmakta ondan çocuk yapmasından dolayı şimdi evlilikleri bitmek üzeredir.

Çok geçmeden tutuklanan Hülya'nın masumiyetine inanan Pınar ise araştırmalarında eline geçen Yorgo'nun günlüğünü okuduğunda başka bir cinayetle karşılaşır: Yıllar önce kendisini istemeyen Hülya'nın ailesinden intikam almak isteyen Yorgo, arabalarını bozarak tüm aileyi öldürmüştür. Ayrıca Hülya ile yıllar sonra İstanbul'da karşılaştıklarında da Hülya'ya tecavüz etmiştir. Günlüğünde yıllar önce yaşadığı bir ilişki sonrası hamile bıraktığı bir kadından bahseden Yorgo, kadının omzundaki yanık lekesinden bahsetmesiyle katili hakkında ipucunu da Pınar'a verir.

Polisiye kurgunun ve dramatik gerilimin zayıf olduğu romanda büyük tesadüflere yer verilmiştir. Tesadüfler zinciri Yorgo'nun yıllar önce hamile bıraktığı kadının Hülya'nın komşusu Sema olmasıyla başlar. Sema, Yorgo'nun yıllardır unutmadığı kadının Hülya olduğunu öğrendiğinde Yorgo'yu öldürür ve suçu Hülya'nın üzerine atar.

Hamile kalmıştım. Benimle evleneceğini söylemişti. Onları öyle görünce çok kırıldım. Ortada kalmıştım. İntikam almalıydım. Çok samimi bir arkadaşım ile evlendik. Beni seviyordu. Çocuğuma adını verdi. Onunla yapamazdım. Babam o zamanlar bir ev almayı düşünüyordu. Buradan ev aldık. Onlar yerleşti. Ben de boşandım ve onların yanına geldim. Ama Hülya'nın burada olduğunu bilmiyordum. İlk gördüğüm an şok oldum. Yakınlık kurduk. Öğrenciydim beni kandırırken Yorgo. Hep ikisini suçladım. Hülya evliydi ve çocukları vardı. Ayrıca bir sevgilisi. Onu çok kıskandım. Bir gün evine geldim kolyeyi ve mektuplarını odasından aldım. Öldürüp suçu Hülya'nın üzerine atmak değildi amacım. (Coşkun, 2004, s.144)

Katili ortaya çıkarıp arkadaşının masumiyetini ispatlayan Pınar ise yine büyük bir tesadüf sonucu Sema ve ailesinin yıllar önce kendisini kaybeden ailesi olduğunu öğrenir. Kadın karakterlerin yaşadıkları acı ve hüznü dolu hayatları geniş bir şekilde yer veren yazar, polisiye kurgunun gerilim unsurlarını zayıf bırakmıştır. Dram dolu hayatlar polisiye roman iskeletine oturtulsa da suç, suçlu ve suçu aydınlatan kişi geri planda kalmıştır.

Hava Gülbeyaz Coşkun'un *Arayış* (2005) adlı romanı, yazarın son polisiye kitabıdır. Fransa'da uzun yıllar yaşayan Turgut, bir gün kendisine yanlışlıkla mesaj atan "pamuk sesli" bir kadına aşık olur. Üçüncü eşinin ölümünden sonra aşık olduğu bu kadın ile yıllarca telefonda arkadaşlık eden Turgut, gizemli kadından haber alamayınca Türkiye'ye onu aramaya gelir. Turgut'un arayışının anlatıldığı bölümler dışında; yatalak kocasına bakan Arzu'nun, Kader adında kızları olan Sema ve Şahin'in, ailesinden uzakta üniversite okuyan Kader'in sevgilisi Cem'in yaşamlarına da tanık oluruz.

Romanda suç unsuru ortaya çıkana kadar kadın kahramanlardan hangisinin Turgut'un aradığı kadın olduğu muamması, romanda merak unsurunu oluşturur.

Turgut'un arayışı sürerken Kader, Cem ile olan birlikteliğini ailesinden saklar ve beraber tatile çıkarlar. Kızından haber alamayan Sema ve Şahin ise, Kader'in evinde çıkan yangında ölü olarak bulunan kişiyi kızları zannederler. Ölü olarak bulunan Kader'in yeni ev arkadaşı Zeynep, önce silahla vurulur ve sonra çıkan yangında yanarak tanınmaz hale gelir:

Gelen kişi genç kızın yapma demesine aldırmadan önce kalbine sonra beynine birer kurşun sıktı. Genç kız olduğu yere yığıldı. Artık genç kız sessiz ve sakindi. Bedeni rahatlamıştı ruhu da. Katil bir süre kızın süresine baktıktan sonra arkasına dönüp kapıya doğru yürüdü. ... (Coşkun, 2005, s.84)

İşlenen cinayet ile romana bir Komiser ve onun genç yardımcısı Engin dahil olur. Komiser, önce vurulup sonra yakılarak işlenen bu planlı cinayeti araştırmaya başlar. Kader ve Cem'in çıktıkları geziden dönmesiyle ölenin Zeynep olduğu kesinleşir. Böylece Kader ve Cem ilk şüpheliler arasında yer alır. Hava Gülbeyaz Coşkun'un diğer kitaplarında yer alan tesadüfi olaylar zinciri bu romanın kurgusunda da geniş yer bulur. Romanda birbirinden bağımsız olarak görünen bu hayatlar bir noktadan sonra kesişir. Arayış içinde olan Turgut, gizemli kadının izini bulamayınca İstanbul'a yerleşmeye karar verir ve bir ev alır. Öte yandan Arzu'nun kocası kalp krizinden öldüğü için Arzu yeni komşusu ile tanışacak zaman bulamamıştır. Turgut, yıllarca aramadığı ve babalık yapmadığı oğlunu da yanına almaya karar verir. Turgut'un oğlu cinayet davasında şüpheli olarak sorgulanan Cem'dir.

Romanda işlenen cinayetin soruşturulmasıyla farklı farklı dramlar ortaya çıkar. Polisiye kurgunun zayıf olduğu romanda başat öge araştırmayla beraber ortaya çıkan bu dramatik yaşamlardır. Kimsesiz olan Zeynep çocuk yaşta dayısının tecavüzüne uğramıştır. Zeynep ile ilgili ulaşılan tek kişi, okuması için ona burs veren Arzu'dur. Arzu ise küçük yaşta kocasına para karşılığı satılmış ve kocası tarafından tecavüz edilip yıllarca işkenceye maruz kalmıştır. Kocasından kurtulmak için planladığı trafik kazasında çocuklarını kaybeden ve yıllarca yatalak olan kocasına bakan Arzu, aynı zamanda Turgut'un aradığı gizemli kadındır. Komiserin yaptığı araştırmalar ve Cem'in verdiği ifade ile Arzu'nun Zeynep ile olan ilişkisi çözülür. Arzu ve Zeynep yaşadıkları tecavüz olaylarından sonra erkeklerden soğumuş birbirlerine âşık olmuşlardır. Önce

kocasını zehirleyip öldüren Arzu, daha sonra da kendisini para için tehdit etmeye başlayan Zeynep'i öldürmüştür. Turgut aradığı kadının Arzu olduğunu öğrendiği zaman onunla yüzleşir:

- İstedğini söyleyebilirsin. Ben kocamdan sonra erkek düşmanı oldum. Kadınlara ilgi duydum. Ve birlikte oldum. Dahasını da dinlemek ister misin?
- Dahası mı?
- Evet dahası da var. Ben kocamı zehirleyip öldürdüm. Ve beni tehdit eden hayatımı adayacağım Zeynep'in yaşamına iki kurşunla son verdim. (Coşkun, 2005, s.215)

Erol Üyepazarcı, Hava Gülbeyaz Coşkun'un eserlerinde suç ve muamma unsurlarının olduğunu belirtir; fakat polisiye kurgunun zayıflığına ve dramatik yaşamların tesadüfi bir şekilde birbirine bağlanmasına da dikkat çeker. *"Bu nitelikleriyle Hava Gülbeyaz Coşkun'un romanlarına başarılı diyebilmemiz çok zordur."* (Üyepazarcı, 2008, s.457)

Yeşim Çankaya'nın *İçimdeki Zehir* (2004) adlı romanı aşk ve polisiye unsurlarını içinde barındıran yazarın ilk romanıdır. Romanın başkahramanı Sedef, ülkenin önde gelen moda otoritelerinden biri olan Kerem Tanoğlu'nun tek çocuğudur. Fakat Sedef'in ailesi Göksel ile yaptığı evliliği onaylamazlar. Kerem Bey ölmeden önce tüm mirasının kızına kalması ve damadı Göksel'in hiçbir şekilde bu mirastan yararlanamaması için bir vasiyet hazırlar. Ailesi öldükten sonra kocasından başka kimsesi kalmayan Sedef'in yakın arkadaşı Berna, yaşadığı ilişkilerle mutluluğu bulamamıştır. Son sevgilisi Fatih'in jigolo olduğunu öğrenmesiyle ve Sedef'in ısrarıyla Fatih'ten ayrılır. Yeni sevgilisi Faruk ile mutluluğu yakalayacağına inanan Berna, Sedef'in kocası Göksel'i pek sevmez. Ailesini kaybetmesinin üzerinden tam bir yıl geçmişken Sedef hamile olduğunu öğrenir. Eşi Göksel ise bu sırada ortağı Murat'ın kumar borcu yüzünden ofisine dadanan karanlık adamlarla uğraşmaktadır.

- Göksel sıkıntıyla ofisinde dolaşıp duruyordu. Ortağı Murat dayanmayarak bağırdı.
- Yeter Göksel başım döndü, otur artık bir yere.
- Göksel de ses tonunu yükseltmeye başlamıştı.
- Nasıl da bu kadar sakin olabilirsin, ofisimizi kaba saba, ne üdüğü belirsiz, belinde silahlar olan adamlar basıyor ve senin şu rahatlığına bak.
- Murat iyice öfkelenmeye başlamıştı.
- Lanet olsun parayı verseydik böyle olmazdı.
- Artık Göksel de bağırmaya başlamıştı.
- Sanki birkaç milyardan bahseder gibisin, para dediğin 1 milyon dolar. Nasıl olur, ne yaptın da bu kadar borçlandık Murat. Kıçımızı satsak bu kadar para etmez. (Çankaya, 2004, s.18)

Göksel, Murat'ın kız kardeşi Şebnem ile yasak ilişki yaşar. Fakat her şeye rağmen karısı Sedef'ten asla ayrılmak istemez. Sedef'in ailesini bir deniz kazasında kaybetmesinden sonra yaşadığı deniz korkusunu yenmesi için Göksel onu bir gemi seyahatine çıkarmaya karar verir. Sedef, çıktıkları bu gemi seyahatinde kocasına hamile olduğunu söylemeye hazırlanırken korkunç bir gece yaşar. Romantik başlayan akşam yemeklerinden sonra alkolü fazla kaçıran Göksel, geminin güvertesinde Sedef'e tecavüz eder. Yaşadığı bu olayı kaldıramayan Sedef, kusmak için yanaştığı geminin güvertesinden biri tarafından denize itilir.

Romandaki suç mekanizması Sedef'in denize itilmesiyle beraber işlemeye başlar. Denizde yapılan aramalara rağmen bulunamayan Sedef'in bu gizemli kayboluşunu emniyetin özel dedektiflerinden Kemal ve yardımcısı Rıza araştırmaya başlar. Arkadaşının başına gelenleri bir türlü kabul edemeyen Berna da dedektif Kemal'e yardımcı olmaya çalışır. Uzun süren aramalara rağmen bulunmayan ve öldüğü düşünülen Sedef'e kocası Göksel bir cenaze töreni düzenler. Ölümüne kesin gözüyle bakılan Sedef ise mucivezi bir şekilde Doktor Selim Bey tarafından kurtarılıp, Selim Bey'in bir adadaki özel hastanesinde tedavi görür. Doktor Selim aynı zamanda *"İçimdeki Zehir"* adlı çok satan bir kitabın yazarıdır. Bu noktadan sonra roman iki koldan ilerler. Bir taraftan dedektif Kemal ve Berna Sedef'i ararken, bir taraftan Göksel karısının ölümünde baş şüpheli olarak zor geçirir; bir taraftan da Sedef, Selim Bey ve doktor arkadaşı Tarık'ın gözetiminde çocuğunu kaybettiği zor günleri atlarmaya çalışır.

Sedef başına gelenleri düşündü. O son geceyi... Hâlâ anlayamadığı şeyler vardı. Gemiden nasıl düşmüştü? Yoksa onu biri mi itmişti? Aklına Göksel'in yaptıkları gelince içi ürperdi. (Çankaya, 2004, s.61)

Romanın çoğu bölümünde Sedef ve Selim'in arasındaki aşk hüküm sürerken; Göksel'in Murat ve Şebnem'in içinde bulunduğu bir çete tarafından dolandırılmaya çalışıldığı anlaşılır. Murat ve Şebnem kardeş değil, yetimhanede beraber büyüyen iki sevgilidir. Romanın sonunda Sedef'i denize kim attı muamması Dedektif Kemal tarafından çözülmez. Sedef, adadaki Doktor Selim'in evinden ayrıldıktan sonra İstanbul'a döner ve kendisini aldattığını öğrendiği Göksel'i boşar. Buna dayanamayan ve çete tarafından kandırılan Göksel intihar ederek ölür. Polisiye kurgusu güçlü olmayan, aşk unsurlarının ağır bastığı romanın sonunda Sedef'i öldürmeye çalışan kişinin kimliği Doktor Selim'in

araştırmaları sayesinde ortaya çıkar. Gemideki yolcu listesini gören Sedef, Berna'nın eski sevgilisi Fatih'in adını listede gördüğünde şok olur.

Bulduğu yeni bir zengin kadınla yolculuğa çıkan Fatih, delicesine nefret ettiği Sedef'i görünce ondan intikamını almaya yemin ederek o gece için planlarını yapmıştı. (Çankaya, 2004, s.147)

Böylece romandaki gizem çözülür, Sedef ve Selim birbirine kavuşur. Yazar, aşk romanı olarak değerlendirilebilecek romantik eserinde, cinayet, dedektif ve sır dolu olaylara yer verse de polisiye kurguyu ikinci plana atmıştır.

Zülâl Kalkandelen'in *Utanmış Sessizlik* (2005) adlı polisiyesi, yabancı kahramanlarıyla New York'ta işlenen bir cinayet etrafında gelişen sancılı bir aşkı anlatan romandır. Romanın ana kahramanlarından biri olan Milo'nun, sürekli gittiği Moonlight adlı gece kulübünde çalışan striptizci Anita'nın ölü bulunmasıyla başlayan olaylar zinciri, kulübün sahibi Mario'nun şüpheli olarak Milo'yu göstermesiyle gelişir. Milo, sürekli gittiği bu kulüpte Anita ile yakın ilişkiler kurduğu için cinayet gecesi Anita'yı öldürmediğini ispatlamak için, o gece Penda ile olduğunu söylemek zorunda kalır. Bunun için birkaç ay önce ayrıldığı eski sevgilisi Penda'dan yardım ister. Bir üniversitede öğretim görevlisi olan Penda, Milo ile ayrılmasına rağmen onu hala unutamamıştır. Sonsuz aşkı Milo'nun böyle bir cinayet işlemeyeceğini düşündüğü için tereddütsüz Milo'ya şahit olur.

Savcıyı ikna etmek için aynı evde yaşamaya karar veren Milo ve Penda, gelgitli ikili ilişkilerine kaldıkları yerden devam ederler. Milo, bu durumun mecburiyet yüzünden katlanılan bir süreç olduğunu söylese de Penda, Milo'ya karşı olan aşkına engel olamadığı için hayatı alt üst olur. Yazar, Amerika'daki insanların yalnızlığını, yabancılaşma duygusunu, bağlanma korkusunu, çabuk tüketilen sevgileri, Milo ve Penda arasındaki ilişki ile anlatır.

... Seks dışında birlikte oldukları anları arttırmaya çalışsa da sonuç alamıyordu. Giderek bir kaosa dönüşen ilişki ve aynı evde yaşayan iki yabancı haline gelmek en korktuğu şeydi. (Kalkandelen, 2005, s.24)

Penda, Milo'ya inanmak, onun suçsuz olduğunu ispatlamayı önce kendisi için ister. Özel bir dedektif tutan Penda, bir yandan da kendi araştırma yaparak Milo'nun bu olayla ilgisini çözmeye çalışır. Milo'nun evinin karşısındaki bara giderek, etrafa onu

hakkında sorular sorar. Penda'nın kuşkuları, barmen Miguel ile sohbet ettiğinde Milo'nun cinayet gecesi Anita ile birlikte görüldüğünü öğrenir.

Aylar sonra birden, sabahın garip bir saatinde gönderdiğin bir cep telefonu mesajıyla yeniden hayatıma girdin. Üstelik cinayetle suçlanıyorsun. O gece nerde olduğunu kanıtlayamıyorsun. Sana yardım etmek üzere yalan ifade veriyorum. Savcıyı ikna etmek için yeniden evimde kalmaya başlıyorsun. Bütün bu olanlar aklımı karıştırıyor ve sen benimle hiç konuşmuyorsun. (Kalkandelen, 2005, s.44)

Bir dedektif edasında araştırmalarına devam eden Penda, Milo'nun cebinde pembe taşlı bir kadın yüzüğü bulmasıyla ve evine tuhaf telefonların gelmesiyle içinden çıkılmaz bir duruma girer. Cinayeti aydınlatmak istemesindeki en büyük neden; katil olması muhtemel olan birini sevmeyi kabul edememesidir. Milo'ya olan tutkulu aşkına bir son verebilmek için, kendisine geçerli sebepler bulmak ister. Bağımlılık haline gelen sevgisine gölge gibi düşen şüpheyle yaşamak istemeyen Penda, Anita hakkında bilgi toplamaya koyulur. Anita'nın kız kardeşi ve ev arkadaşı ile görüşmeye gittiğinde kız kardeşinin parmağında, bulduğu yüzüğün aynısını görür. Milo'nun bu cinayeti işlediğini düşünmeye başlayan Penda, aşkından, tutkusundan ve düşündüğü gerçeklerden kaçabilmek için kendi iç yolculuğuna çıkmaya karar. Catskill Dağı civarındaki Zen manastırına çekilip, bir süre yaşadığı ortamdan ve kafasındaki düşüncelerden uzaklaşır.

Penda, manastırda geçirdiği zamandan sonra New York'a döndüğünde kaçtığı sorunları çözemediğini fark eder. Milo ile yüzleşmeye karar verdiğinde, Milo'dan cevap alamadığı gibi aralarındaki bağlar tamamen kopar. Cinayet soruşturması kapanıp üstünden yedi yıl geçtikten sonra Penda, yıllardır kafasını kurcalayan sorunun cevabını alır. Cinayetin işlendiği zaman aldığı tuhaf telefonları eden kadın yıllar sonra Penda'yı bulur ve cinayetin nasıl işlendiğini anlatır.

Cinayetin olduğu akşam, Mario ile Anita'nın tartıştıklarını duydum. O gece onunla kalması için ısrar ediyordu Mario. Fakat Anita dinlemedi, Milo'yla buluşmak için terk etti kulübü. Mario, çok içkiliydi. Kavga ettiler ve sokakta kavga sırasında Anita'yı bıçakladı. Benim peşlerinde olduğumdan haberleri yoktu. Bu fotoğrafları, her zaman yanımda taşıdığım dijital fotoğraf makinemle ben çektim. Mario olay yerinden koşarak ayrıldı. Sokak ıssızdı. Koşup Anita'ya baktım ama o anda ölmüştü. O sırada bir ayak sesi duydum. Ne yapacağımı bilemeden panik içinde bir arabanın arkasına saklandım. Gelen Milo'ydu. Anita gelmeyince, merak edip kulübe bakmaya gidiyordu belli ki. Anita'yı sokağın ortasında kanlar içinde görünce yere yığıldı. Öldüğünü anlayınca Anita'nın parmağından hiç çıkarmadığı uğur yüzüğünü alıp koşarak ayrıldı.” (Kalkandelen, 2005, s.110)

Mario'yu seven bu kadın tıpkı Penda gibi sevdiğini korumak için yıllarca susmuştur. Mario'nun sevgilisi Mario öldükten sonra, yıllar süren suskunluğundan dolayı yaşadığı pişmanlığı bitirmek için cinayeti Penda'ya anlatır. Cinayet, katil, katili ortaya çıkaran kahraman, şüphe gibi polisiye romana özgü olgulara yer veren yazar, polisiye olayların yanında aşk ve kadın- erkek ilişkilerine de roman boyunca değinir. Romanın başında işlenen cinayet ve sonrasındaki soruşturma ilerleyen sayfalarda yerini Milo ve Penda'nın gelgitli ilişkisine bırakır. Penda, gerçeğin peşinde koşarken aşkını ve tutkusunu da sorgular. Romanın sonunda, cinayet muamması bir itiraf ile çözülür; fakat suçlu cezasını çekmez.

Sıfır Baskı (2005) adlı Canan Parlar polisiyesi, roman içinde roman kurgusuna sahiptir. Post-modernist kurguya sahip romanda adlarını bilmediğimiz iki anlatıcı vardır. İlk anlatıcı Ö., taşınmaya karar verdiği zaman başına gelenleri yazmaya başlar. Evini değiştirip uygun kiralık ev ararken emlakçı H. amca ile tanışır. Galata'nın en eski binalarından biri olan Doğan Apartmanı'nda kiracı değil, ev sahibi olur. Satın aldığı eve gittiğinde bir ceset ve büyük miktarda dolarla dolu bir bavul bulur.

Peki onun evinde ne işi vardı bu adamların –ortada bir kalp krizi olasılığını tamamıyla dışlayacak bir cinayet vakası olduğuna göre, en az iki kişi vardı –ve madem bu para için biri öldürülmüştü, ganimet neden orada, üstelik ağzı açık bir şekilde bırakılmıştı? Belki de cinayetten hemen sonra kendini kapıya dayamış, adam da paraları alamayıp evde bir yere saklamak zorunda kalmıştı. Bu da pek olası görünmüyordu, bir adam öldüren bir tane daha öldürürdü. Ha bir eksik ha bir fazla ne olacaktı ki. Hele bu kadar para söz konusuysa... (Parlar, 2005, s.44)

Romanın bundan sonrasını daha profesyonel bir anlatıcının anlatması gerektiğini düşünür. Bir yayınevinin patronu olan Ö., özyaşam öyküsünü 20.000 dolar vereceği işsiz ama yetenekli bir yazara yazdırır. Kendisinden çoksatanlar listesine girecek bir kitap yazılması istenen ikinci anlatıcı, ilk anlatıcının kendisine verdiği bilgiler doğrultusunda olayların geçtiği apartmandaki daireyi kiralar ve emlakçada vakit geçirmeye başlar. Emlakçı Hasan'ın ortağı Yavuz, bir bakanın kardeşidir. Bu bakanla büyük bir gazete arasında dönen ihale pazarlığında, para transferinin emlakçada çalışan Nuri üzerinden yapılmasının planladığını fakat transfer edilecek paranın çalınmasıyla cinayetler işlendiğini Nuri'nin kuzeni Ahmet'ten öğrenir. Yayınevinde tanıştığı Nevin ile de özel olarak arkadaşlık kurar.

Yazar, romanı yazarken kafasını kurcalayan tuhaf rastlantılarla karşılaşır. Para dolu bavulun ihale mafyası ile ilişkili olduğunu anlar. Transfer parasını çalmayı planlayanların ise Yavuz, Nuri ve Nuri'nin nişanlısı Fulya olduğunu, paranın yanında bulunan cesedin bakanın korumasına ait olduğunu öğrenir. Paranın ortadan kaybolmasından sonra Nuri ve nişanlısı da öldürülmüştür. Yolsuzluk, mafya ve cinayetlerin ortasında kendisini bulan yazar, işlerin düğüm olduğu bir noktada romanın seyrini değiştiren bir gerçeği öğrenir: Peşine düşüğü, romanlaştırmaya çalıştığı tüm olayları, birinci anlatıcı tarafından iyi bir yapıt ortaya çıkması için tertiplenmiştir.

Her şey bir aldatmaca mıydı? Bu oyunu Patron mu kurgulamıştı. Birazdan Nuri mi teşrif edecekti? Ben de dâhil herkes oyuncu muydu? Tek gerçek şey romanımız mıydı? İyi ama neden? (Parlar, 2005, s.210)

Hayatının roman olduğunu düşünmeyen ilk anlatıcı Ö., kurduğu oyun üzerinden polisiye bir kurgu oluşturarak yazara istediği gibi bir roman yazdırmaya çalışmıştır. Yazar, araştırmalarının sonunda romanın yazılması için kullanıldığını ve kitabın kahramanın ilk anlatıcı değil kendisi olduğunu anlar. Romanın sonunda bir doktor arkadaşının yardımıyla, intihar edip ölmüş gibi bir oyun düzenleyerek Ö.'den intikamını alır. Yazar, romandaki iç yazara planlanmış bir polisiye kurgu ile roman yazdırarak suç ve muammayla dolu bir roman ortaya çıkarır.⁸³

Piraye Şengel'in polisiye roman üçlemesinin ilki olan *Ayçöreği* (2006), dedektiflik yapmaya karar veren iki arkadaşın polisiye olayları çözümlemeye çalışmasını konu edinir. Birçok polisiye romanın aksine Piraye Şengel, polisiye roman serisinde dedektiflik görevini herhangi bir kahramana değil, bu işi meslek olarak seçen Servet ve Azade'ye vermiştir. Polislik okulundan mezun olmasına bir hafta kala okuldan atılan Servet, eski komşularının kızı Azade ile yıllar sonra vapurda karşılaşır. Okuduğu polisiye romanlardan bahseden Azade, Servet'e farkında olmadan fikir vermiştir. Dedektiflik bürosu açan ikili, büronun adını çok sevdikleri kurabiyeden alırlar: Ayçöreği. Aldıkları ilk iş, Melek Hanım'ın zengin bir iş adamı olan eşinin kendisini

⁸³Canan Parlar'ın kitabı okuyucudan dikkat yoğunlaşması isteyen bir roman, bunu göze alan okuyucuya da keyif veriyor. Doğal olarak da yazarın vermek istediği bir mesaj var. Bu mesaj, 'edebiyat alanının giderek çok planlı, programlı hale gelmesi ve belli reçetelere göre hazırlanmış yapıtlara yönelmesi, yaratıcı olan yazarın böyle yönlendirilmesinin de tehlikeli sonuçları olabileceği biçiminde özetlenebilir. (Üyepazarcı, 2008, s.468)

aldattığından şüphelendiği için eşini takip ettirmek istemesidir. Bir dergide çalışan Sevda Hanım ile kocasının gelgitli bir ilişkisi vardır.

Emekli polis memuru Metin ise, eşi Nurten Hanım ve evlat edindiği oğlu Kadir ile beraber yaşar. Metin'in, Servet ve Azade ile yolları, asosyal oğlunun günlerce odasından çıkmamasından sonra bir gün evden bankadan para çekeceğim diyerek, bilgisayarını alıp gitmesi ve bir daha dönmemesi üzerine kesişir. Oğlunu bulması için Ayçöreği dedektiflik bürosundan yardım ister. Romandaki suç mekanizması ise Kadir'in uluslararası dolandırıcı bir şebekenin Türkiye ayağı olarak, Melek'in eşi ve ünlü televizyoncu Cem Öztürk'ün hesaplarındaki parayı internet üzerinden çalmasıyla işlemeye başlar. Hesapları boşalttıktan sonra ortadan kaybolan Kadir'i bir yandan aramaya devam eden Servet ve Azade'nin işi, Melek 'in eşinin Sevda ile buluştuğu gecenin sabahında ölü olarak iş yerinde bulunması ile zorlaşır.

Zeki ve ayrıntıları gözden kaçırmayan Servet, Melek'in cinayeti işlemesinden şüphelenir. Sevda ile eşinin ilişkisini teyit ettikleri gece, Sevda'nın adresini Melek'e verir. Eşinin o gecenin sabahında ölü bulunması ve Melek'in katil olarak ısrarla Sevda'yı göstermesi Servet'i işkillendirir. Melek'in evinde ve arabasında yaptığı arama sonucunda cinayet aletlerini ele geçirir.

Kadın konuşurken, Servet birdenbire önemli bir ayrıntıyı hatırladı. Melek, Sevda'nın adresini tam olarak bilmiyordu ki. Adresi polise nasıl vermişti? Çünkü o gece, sokağın adını almayı unutmuşlardı. Azade sadece apartmanın adını söylemişti telefonda kadına. Servet, Melek'in adresi daha önceden bildiğini anlamıştı. Melek'in katil olduğu artık kesindi. (Şengel, 2014, s.141)

Yasak aşk yaşayan eşini ölümle cezalandıran Melek'ten sonra Kadir'i babası Metin ile beraber yakalayan Servet, dedektiflikteki ilk işlerini başarı ile tamamlar. Romandaki suç mekanizması Kadir'in internet üzerinden yaptığı soygunun yanı sıra, yaşanan yasak aşkın cinayetle sonuçlanması etrafında şekillenmiştir. Romanda suç bir başka suç ile ilişkilendirilmiş ve suç ağı dedektif Servet ve Azade tarafından çözülmüştür.

Piraye Şengel'in polisiye roman üçlemesinin ikinci kitabı *Cenin ve Ceset* tir (2008). Servet ve Azade'nin açtığı dedektiflik bürosu Ayçöreği, uzun bir aradan sonra tekrar hizmete açılır. Servet, ilk kitabın aksine yeni görevlerine başlamadan önce dedektifliği daha profesyonel yapmak için balistik, olay yeri inceleme, fotoğraf analizi, iz sürme vs. konularda eğitim almıştır. Metin, geçen yıl oğlunun karıştığı internet dolandırıcılığı

olayından sonra Servet ve Azade'ye emekli polis olduğu için aldıkları işlerde yardım etmeye başlar. İlaç içip intihar ettiği bilinen Serda Mısıroğlu'nun ailesinin kızlarının bir cinayete kurban gittiğini düşünmesi ile ilk işlerini alırlar. Serda'nın eşi Kerem Mısıroğlu'ndan şüphelenen aile, kızlarının ölümünün araştırılmasını ister.

Servet ve Azade, Serda'nın evinde yaptıkları araştırma ile birçok ipucuna ulaşırlar. Serda'nın evinin salonunda bulunan tablo bir cenin fotoğrafının büyütülmüş halidir. Ayrıca Serda'nın ölmeden önce gittiği doktoru Cem Tekay'ın kartvizitini bulurlar. Doktoru takibe alan dedektifler romandaki karmaşık ilişkiler ağını çözmeye başlarlar. Doktorun katıldığı maskeli parti ilişkilerin çözülmesine yardım eder. Toplum tarafından dışlanmış marjinal tiplerin bulunduğu partide doktor Cem Tekay'ın eşcinsel olduğunu öğrenirler.

Gizemli intiharı aydınlatmaya çalışırken Servet ve Azade'nin kapılarının önü pembe tebeşir ile çizilir, Servet kurşunlanır. İlk etapta bu olayları aldıkları bir başka iş olan Seda'nın belalı eski sevgilisi tarafından yapıldığını düşünürler. Eski eşi tarafından bir erkekle aldatılan Seda, oğluna hamileyken boşanır. Yalnızlık çeker ve bir barda tanıştığı sevgilisi tarafından sürekli tehdit edilir. Bu yüzden Ayçöreği dedektiflikten yardım ister. Seda, Serda'ya olan aşırı benzerliği ile Servet'i şaşırtır.

Servet, Cem Tekay'ın partide tartıştığı eski sevgilisinin, Azade'nin mahallesine taşınıp onunla yakınlık kurup araştırmalarını takip etmeye çalışan Arsen olduğunu anlar. Serda, hamileyken doktoru Cem Tekay ile arkadaş olur. Cem Tekay ve sevgilisi Arsen, Serda dolayısıyla eşi Kerem ile arkadaş olurlar. Bir süre sonra Arsen, Kerem'e aşık olur ve Kerem bu aşkı karşılıksız bırakmaz. Serda'nın hamile olduğunu öğrenen Arsen, bebeğin doğmasını istemez ve Serda'yı merdivenlerden iter. Bebeğini kaybeden Serda, bu acıya dayanamaz ve intihar eder.

Kerem hikâyenin tamamını hiçbir zaman öğrenemedi. Zaten bir, iki gün sonra da Kerem benim yanımdayken, Serda evde intihar etmiş, Kerem evine gittiğinde Serda'nın çektiği cenin fotoğraflarından birini büyütüp duvara astığını görmüş. Delirdiğinin kanıtı da bu! Kerem sonunda bana döndü. Birazdan da gelip beni alacak ve yurtdışına gideceğiz. Orada aşkımızı daha rahat yaşayacağız. Kimse bize engel olamayacak! (Şengel, 2014, s.163)

Romanın sonunda Serda'nın bebeğini öldüren, Serda'nın intihar etmesine neden olan Arsen, Azade'yi öldürmeye çalışırken yakalanır. Romanda cinayet ve ölüme sebep olma gibi suçların yaşanan yasak aşk sonucunda işlendiği görülür. Piraye Şengel, polisiye kitabının ikinci serisinde de suç motivasyonu olarak yine yasak aşkı seçer. Fakat bu yasak aşk toplum tarafından da kabul görmeyen bir eşcinsel ilişkidir.

Miralay Çıkmazı (2014), Piraye Şengel'in Ayçöreği dedektiflik bürosunun maceralarını işlediği polisiye üçlemesinin son kitabıdır. Servet, Azade ve Metin'in uzun süre iş alamadıktan sonra, Miralay Çıkmazı'na taşıdıkları büronun üst katında oturan kadının, Cristine'nin kaybolmasıyla başlayan macera, gittikçe karmaşık bir hal alır. Yetenekli bir şef olan Mehmet, İngiltere'de yaşadıkdan sonra ülkesine dönme kararı alır ve oradaki kız arkadaşı Cristine'yi terk etmek zorunda kalır. İstanbul'da tanıştığı Sema ise, Mehmet'e olan aşırı sevgisi ve ısrarı ile onunla bir ilişkiye başlar. Restoran açmak isteyen Mehmet'e maddi destek olan Sema'nın bir eczane deposu vardır. Mehmet, bir an önce maddi olarak kendini toparlamak, Sema'dan aldığı paraları ödemek ve annesi öldükten sonra bakmak zorunda olduğu kardeşi Kaan'ı toparlamak ister. Kardeşi Kaan, psikolojik olarak sorunları olan ve uyuşturucu kullanan bir gençtir. Kaan'ın en büyük destek kız arkadaşı Cemre'den gelir. Cemre ile beraber eski evleri restore eden Kaan, abisi Mehmet'i kıskanır ve hiçbir zaman onun gibi olamayacağını düşünür.

Cristine'nin kaybolmasından sonra İngiltere'den gelen babası Jack, kızını bulmaları için Ayçöreği dedektiflik bürosundan yardım ister. Servet ve Azade'nin araştırmaya başladıkları bu olayda birçok şüpheli vardır: Cristine'nin kaybolmasından önce evde olup onu son gören Kaan, abisi Mehmet, Mehmet'le ilişkisi bozulan Sema, Cristine'nin alışveriş yaptığı antikacının kardeşi İsmail. Cristine'nin borderline olduğunu öğrenen Servet ve Azade, romandaki bir diğer büyük suçu çözerler. Sema, eczane deposunda tarihi geçmiş ilaçları Ortadoğu ülkelerine gönderir. Ayrıca Sema, Cristine'a da tarihi geçmiş ilaçlar vererek, krizler yaşamasına neden olur. Servet ve Azade insanlık suçu işleyen Sema'nın, Cristine'nin kaybolmasıyla ilgisi olmadığını öğrendiklerine Sema'yı polise ihbar ederler.

Cristine'nin kaybolmasını araştırırken Kaan'ın evinde çamaşırlıktaki pantolondaki kurumuş topraklar, Kaan'ın Cemre ile ayrılması ve Cemre'nin perişan halleri Kaan'ı ele verir. Cristine'nin çekip Mehmet'e yolladığı en son fotoğraftaki evi araştıran Servet, bu

evi Kaan ve Cemre'nin restore edeceklerini öğrenir. Eski evdeki yeni dökülmüş betonu kazdırdıklarında Cristine'nın ölü bedeni ile karşılaşır.

Onu ben öldürdüm ama planlı değildi. Cemre'yle Airsoft oynamaya gitmek için Mehmet'le buluşacaktık. Erken gittim. Mehmet yoktu. Cristine evin içinde yarı çıplak dolaşıyordu. Biraz kafaları çektik, cigara sardık. Beni öpmeye başladı. Ve birlikte olduk bir süre sonra Cemre geldi. Tam evinden çıkarken, Cristine alaycı bir şekilde benimle yattığını söyledi. Cemre afallamıştı. Çaresiz, sustum. Ama o susmadı. Cemre'ye neden şaşırdığını sorup, onun da Mehmet'e aşık olduğunu söyledi. Ödeşdik dedi. Sonra Cemre fırlayıp evden çıktı. Ben de peşinden... (Şengel, 2014, s. 93)

Psikolojik olarak sorunları olan, uyuşturucuyu kaçış olarak gören Kaan, hayatı boyunca abisi Mehmet'in gölgesinde kalmıştır. Habil ve Kabil'deki kötü kardeşin kendisi, iyi kardeşin abisi olduğunu düşünen Kaan'ın yaşadığı aşağılık kompleksi, kız arkadaşı Cemre'nin de abisine aşık olduğu gerçeği ile üst düzeye ulaşır ve Cristine'ı öldürür. Cristine'nın kaybolmasına dayanamayan babası Jack de hayatını kaybeder. Romanın başlangıcındaki merak unsuru romanın sonunda birçok suçun ortaya çıkması ile son bulur. Cristine bir cinayete kurban gitmiş, Sema ise sahte ilaç kaçakçılığı yapmıştır.

Piraye Şengel, üç kitaplık polisiye roman serisinde Servet ve Azade'nin kurduğu Ayçöreği Dedektiflik Bürosu ile kadın yazarlar arasında bir ilke imza atar. Yazar, bu işi bir meslek olarak seçen Servet ve Azade karakteri ile profesyonel dedektif tipini yaratmıştır. Bu ikili roman boyunca birçok karmaşık suçu araştırır ve çözüme kavuşturur. Piraye Şengel, çözülmesi güç cinayetleri aydınlatan dedektifleri ve suçluların sonunda yakalanıp cezalandırılması ile klasik bir "katil kim?" polisiye roman türü örneği verir.

Şebnem Şenyener'in *Kalbim Çırlıçıplak* adlı polisiye roman üçlemesinin ilk kitabı *Dansözün Ölümü* (2006) dür. Roman, New York'ta yedi tül dansı ile ünlü dansöz Mu'nun dünyanın en erotik tablosundaki duruşu taklit edilerek öldürülmesini konu alır. Fransız ressam Gustave Coubert'ini Osmanlı diplomatı Halil Paşa'nın siparişi üzerine yaptığı rivayet edilen "Dünya'nın Kökeni" adlı tablosunun müzede sergileneceği törende dansöz Mu'nun cesedi bulunur.

Giymeme odasında temizlikçiler tarafından bulunduğu, Mu son nefesini vereli en azından yedi saat geçmişti. Kan yoktu, boğulma ya da başa darbe, bıçaklanma türünden belirtiler de mevcut değildi. Odada belli belirsiz bir nergis kokusu duyduğumu hatırlıyorum. Mevsimsiz. Güneyden postalanmamışsa tabii. Ortada nergis filan görmeyince parfüme yordum kokuyu. Meşhur bir dansöz, giymeme odasında ölü

bulunmuştu. Hem de derece garip bir pozda. Cesedi, o sırada müzede sergilendiği için büyük hadise yaratan “Dünyanın Kökeni tablosunun pozunda karşıladı bizi... (Şenyener, 2006, s.11-12)

Mu cinayeti olarak adlandırılan bu ölümü, edebiyat düşkünü bir dedektif olan Simontaut araştırır. Yedi erkek; filozof Jacques Homonculi, oyuncakçı Salman Testo, biyolog Hircan Mandrake, yazar Evan Godolphin, plastik cerrah V.V.V. Leroy ve menajer Nilden Şerif’in olduğu şüpheliler roman boyunca dedektif tarafından sorgulanır. Bu şüphelilerin hepsinin ortak yanı Mu’nun onları cinsel olarak kışkırttığını ifade etmeleridir. Yazar, şüphelilerin sorgularının yer aldığı bölümlerde insan psikolojisi ve cinsel arzular üzerinde durur. Dedektif birbirinden farklı ifadeler veren bu zanlılar arasından katili bulmak için Mu’yu evlatlık edinen Aliya Verkulolu’dan da yardım alır.

Dedektif Simontaut, yaptığı tüm sorgulamalar ve araştırmalara rağmen şüphelilerin işlediği başka başka suçları ortaya çıkarmaktan öteye gidemez. Mu’nun neden ve nasıl öldüğünü çözemedikleri sırada Hircan’ın ölümü her şeyi ortaya çıkarır. Hircan’ın da ölüm nedeni tam olarak saptanamaz. Fakat Hircan’ın da tıpkı Mu gibi vücudundaki endorfinin bir zevk zirvesinde son bulduğu anlaşılır. Hircan’e ait bir tabloda saklanmış bir mektupta Hircan, cinayeti itiraf eder.

...Birimizin ötekini öldürmesini aramızda uzun uzun konuştuğumuzda on altıncı yüzyıla ait bir hurafe gibi görünen tuhaf bir formülün hakikaten iş yarayacağına ihtimal vermedi. Bana inanmadı. Arkada kalanın yalnız başına terör içinde ölüp cezasını çekeceğinden bahsettik, ama yine de başımızdan bu olayın hakikaten geçeceğini asla düşünmeden...(Şenyener, 2006, s.123)

Dedektif Simontaut’un, romanın başından sonuna kadar polisiye romanların klasik bir yöntemi olan tündengeli kullanılarak cinayeti araştırır. Mu’nun gizemini çözdükten sonra şüphelilerin birbiriyle çelişen ifadeleri dedektifi çözüme götürür. Romanın sonunda cinayeti aydınlatan şey bir şüphelinin ölümü olur. Cinayet, katil ve dedektif üçlüsüne sahip olan roman, klasik polisiye kurgusuna sahipmiş gibi gözükse de insan tutkularını ve psikolojisini ele aldığı için önem taşır.

Şenyener’in yapıtı, sağlam polisiye kurgusuyla da dikkat çeken, edebiyatımızda son yıllarda az da olsa rastlanılan fantastik romanın başarılı bir örneğidir. (Üyepzarcı, 2008, s.432)

Şebnem Şenyener’in dedektif Simontaut’un maceralarının anlatıldığı, *Kalbim Çırılçıplak* üçlemesinin ikinci kitabı *Karakter Taciri* (2008) dir. Polisiye roman tutkunu

olduğu için kendine Poe kod adını seçen dedektif Simontaut’a bu romanda kelebek koleksiyoncusu Joe da katılır.

—Dedektif Poe, hani o Aries adında, Totles soyadındaki ünlü Türk filozofu vardı ya, sen de onun gibi büyük fikirleri hapsirarak burnundan salmaya başladın!

— Hafiye Kova, hapsirik doğal bir şeydir, teknolojiye karşı hapsirarak direneceğiz! Ya da senin gibileri kelebek peşinde koşturarak (Şenyener, 2008, s.19)

İkilinin görevi; Simontaut’un çocukluk arkadaşı olan dünya satranç şampiyonu Raffael’i, 63 cinayetin faili olan bir seri katile karşı korumaktır. Seri katil çekinmeden kurbanı olarak ilan ettiği Raffel, ilk kez gelişmiş bir bilgisayar olan satranç makinesi ile yarışacaktır. Bu karşılaşmada ilk efsane satranç makinesi Türk de sergilenecektir.

İki dedektifin, bir seri katile karşı bir şampiyonu korumak zorunda oldukları zor görev, seri katilin tüm önlemlere karşı salonda sergilenen bazı parçaları çalmasıyla karmakarışık bir hal alır. Bu olaydan sonra dedektiflerin “orospu çocuğu” diye lakap taktıkları polis şefi açıkça meydan okuyan bu seri katilin yakalanması için dedektifleri sıkıştırır. Yazar, kapalı mekân muammasını fantastik bir biçimde kurgular.⁸⁴

Yaşanan hırsızlık olayından sonra katili kontrol altına almaya çalışan iki dedektif, Raffael ve sevgilisinin ölüm tehditlerine karşı rahat tavırlarına şaşırırlar. Raffael’in Garip’e ikinci oyunda yenilmesiyle yaşadığı değişim ise önemlidir. Soğukkanlı, zeki ve özgüvenli olan Raffael’in yapay bir zekâya karşı aldığı yenilgi onu bunalıma sürükler. Raffael’in bunalımı, makineleşmeyle beraber bireyin yaşadığı yabancılaşmaya örnektir. Yazar, insan- makine ilişkisi üzerinde dururken, romanda teknoloji karşıtı Tudd grubu yanlılarının polis ile yaşadığı çatışmalar üzerinden de bu durumu destekler.

Roman, dedektiflerin muammayı çözmek için verdikleri çabalarla ilerlerken, şüphelilerin birbiriyle çelişkili ifadeleri muammayı düğüm haline getirir. Fakat muammanın çözümü ilginçtir. Bir kilisede Garip’e vaftiz yapılır. Garip’in vaftiz töreni

⁸⁴ Polisiye romanda en zor kurgulardan biri olan kapalı oda muamması (closed room mystrey), yani dışarıdan içeriye girmenin olanaksız olduğu bir mekanda işlenen suçun öyküsü söz konusudur. Edgar Allen Poe’nun ilk polisiye öykü kabul edilen *Morgue Sokağı’ndaki Çifte Cinayet* adlı yapıtında ilk kez uyguladığı bu kurgu zor ve sonuç inandırıcı olmazsa fiyasko ile sonuçlanabilecek bir kurgudur. En başarılı örnekleri Gaston Leroux’un *Sarı Odanın Esrarı* ile Agatha Christie’nin bir oyun olarak kaleme aldığı ve Londra’daki Ambassadors Tiyatrosu’nda 8.862 kez sergilenen oyunu *Fare Kapanı*’dır. Şenyener bu ilginç kurguyu romanın fantastik boyutunu hiç örselemeden bir polisiye roman yazarı gibi çözümlemesini biliyor. Üyepazarcı, Erol (2009) Şebnem Şenyener’in Fantastik Polisiye Romanları, *Varlık*, Şubat 2009/ 02- 1217.

sırasında Türk'ün ölümü gerçekleşir. Romanda makineye yapılan vaftiz töreni de irdelenen makineleşme kavramına ironik bir göndermedir. Vaftiz sırasında Türk'ün içinde bulunan kişi vaftiz suyundaki zehir yüzünden ölür. Kilisenin adının bu olayla duyulmaması için ceset, kilise mezarlığına gömülür.

Tahmin edeceğiniz gibi adli tıp, kilise mezarlığına gömülen cesedin Mat diye tanıdığımız Alex Piçkurusu'na ait olduğunu kanıtladı. Bilim hikâyeyi doğruladığında, Alex Piçkurusu'nun Chiacgo'da izini kaybettirmesinin ardından New York'a geldiğini, kısa bir süre içinde sihirbaz Conrad von Purzendt kimliğine büründüğünü öğrendik. (Şenyener, 2008, s.208)

Seri katilin dünyanın gözü önünde işleyeceği cinayet, tuhaf vaftiz olayı sayesinde önlenir. Seri katil Mat, üzerinde silah ve sergiden çaldıklarıyla beraber ölü bir şekilde yakalanmış olur. Dedektifler katili şehrin her yerinde didik didik ararken katil aslında yanı başlarındadır. Yazar, dedektif Simontaut'un bu macerasında seçtiği katil ile kendine özgü ilginç bir polisiye roman kaleme almıştır.

Şebnem Şenyener'in *Kalbim Çırılçıplak* adlı polisiye roman üçlemesinin final romanı *Ölümün Şarkısı Özgürdür* (2014) adlı kitabıdır. Yazar, serinin diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da Türk ve yabancı kahramnalara birlikte yer vermiştir. New York polisinin sorgu kayıtlarının sondan başa doğru verildiği romanın suçlu en baştan bellidir. Roman, Sanat ve Seks Suçları Ünitesi'nin unutulmaz dedektifi Simontaut'un kendi katilini ayrıntılı bir şekilde soruşturmasını konu edinmiştir.

Romanın başında suçlu Bernardo Keskin'in iddianamesine yer verilir. Yazdığı bir romanda annesinin fahişe kimliğini saklamadan veren polis şefi Bernardo Keskin, iş arkadaşları arasında orospu çocuğu diye anılmaktadır. Bir süre, şef Keskin'in annesini pazarlayan ve döven Dale'nin katlinin hayvanat bahçesinden kaçan bir orangutan olduğu düşünülmüştür. Dale'i öldürüp kafatasını bir sanatçıya pırlantalarla işleterek ortaya bir sanat eseri çıkartan kişinin şef Keskin olduğuna iddianamede yer alır. Dedektif Simontaut ve dedektif Dupin'in şef Keskin'i araştırmasına neden olan şey bu *Sırtkan Kelle* isimli sanat eserinin çalınmasıyla başlar. Dedektifler bu sahte soygunu planlayan kişinin şef Keskin olduğunu düşünürler ve olayın peşine düşerler. *Sırtkan Kelle*'yi sahte bir soygunla bir çeteye çaldırıp özel güvenlik sigortasından para almaya çalışan şef Keskin, planlarını araştırmalarıyla alt üst eden dedektif Simontaut'u öldürmek için bir süredir aşk yaşadığı boğa güreşçisi Duende Limon'u kullanır.

Roman, sondan başa doğru ilerledikçe Simontaut'un soruşturmasının tüm aşamaları gözler önüne serilir. Romanda sorgu kayıtlarının yanı sıra yazarın ve Simontaut'un konuşmalarına da yer verildiği bölümlerde yazar, sonu gelen kahramanına veda eder:

Kendi katilinin peşine düşüp yakalayan bir kahramanın macerasını yazmak daha önce hiçbir kaleme nasip olmadı, malum. İşte mucize anını bana bahşeden bir kahramana müteşekkir ruhumun durumunu ise, ancak kara bulutlar halinde hikâyemi gökyüzüne kaydeden şu kara sıgırcıklar resmedebilir. (Şenyener, 2014; 50)

Polisiye roman serisinin final kitabı aynı zamanda yazarın, dedektif Simontaut'a vedasıdır. Bu veda kitabında yazar; dedektif Simontaut'u kurban, şef Bernardo Keskin'i ise katil olarak kurgular. Post-modernist öğelerle ilk defa bir dedektif kahramanın kendi ölümünü ve katilini yazmasıyla Şebnem Şenyener özgün bir eser ortaya koymuştur.

Arabada Kim Var? (2010) romanı Gökçe İspi Turan'ın ilk romanıdır. Yazar, İstanbul-Toronto arasında geçen üç farklı öyküyü romanın sonunda polisiye bir olayla birbirine bağlar. Özel bir okulda sanat tarihi öğretmeni olan Nergis; okulun karşısında, tüm sakinleri öğretmen olan tuhaf bir apartmanda oturur. En büyük hayali onu meşhur edecek bir senaryo yazmaktır; fakat Nergis, bilgisayar oyunlarının bağımlısıdır. Nergis'in hayatına paralel olarak romanda Toronto'da yaşayan, muhafazakâr bir ailenin oğlu olmasına rağmen seks ve alkol bağımlısı olan Ali'nin hikâyesi anlatılır. Bir diğer öyküsü anlatılan kişi ise, akıl hastanesine kimin bıraktığı belli olmayan, sadece adını hatırlayan ve manik kaymalar yaşayan Handan'ın öyküsüdür.

Okuldaki öğrencilerden Oğuz'un intihar denilen şüpheli ölümüne şahit olan Nergis, bu olayın peşini bırakmaz. Olayın olduğu gece ve sonrasında okulu gözetleyen arabadaki kadının, yaşanan ölümle bir ilgisi olduğunu düşünür.

Apartman kapısından içeri girerken bir araba ilısti gözüne. Farları sönuktü arabanın ama içinde kıpırdanan, olup biteni izleyen birinin olduğu anlaşılabilirdi. İçeridekinin cep telefonunun ışığı parladı gecede. (Turan, 2010, s.70)

Oğuz'un arkadaşlarını ve ailesini bir dedektif gibi araştırmaya başlar. Oğuz, dört yaşındayken küçük kardeşini boğarak öldürdüğü için anne ve babası tarafından babaannesine bırakılmış sorunlu bir çocuktur. Okuldaki öğrencileri tehdit edip para karşılığı birliktelikler yaşayan Oğuz, bu paralarla kardeşi Koray'a hediyeler alır. Ailesi tarafından seilmeyen ve kendisini kardeşine bu şekilde sevdirmeye çalışan Oğuz'un ölümü, giderek karmaşık bir hal alır.

Nergis, okulu gözetleyen araba ile bu ölüm arasındaki bağlantıyı bulmaya çalışırken tarih öğretmeni Nalân ve müdür yardımcısı Celal arasındaki yasak aşkı öğrenir. Celal Bey'in karısı Handan bu yasak aşkı öğrenmiş ve kocasıyla okulda kavga etmiştir Okuyucu bu noktada misafirhaneden bozma akıl hastanesindeki kadının Celal Bey'in karısı olduğunu düşünür. Nergis ise arabadaki kadının önce Celal Bey'in karısı Handan, daha sonra ise Oğuz'un annesi olduğunu düşünür. Diğer paralel hikâyelerde ise Ali, sevgilisinin tehditlerine rağmen ailesinden kaçıp İstanbul'a gelme planları yapar. Akıl hastanesindeki Handan ise, arkadaşı Zeliha ile hastane duvarını gizlice aşarak dışarıdaki gerçeği aramaya çalışır.

Nergis, araştırdığı bu şüpheli ölümü senaryosunun konusu yapar. Yıllarca planladığı senaryoyu bitirmek için cinayeti ve arabadaki kadının kimliğini ortaya çıkarmayı amaçlayan Nergis, romanın sonunda tüm hikâyelerin düğümünü çözen kişi olur. Oğuz, aynı okulda matematik öğretmeni olan babası Hulki Bey ile yaşadığı bir tartışma sonucunda kendisini balkondan atarak intihar etmiştir. Hulki Bey, oğlu ile ilgili tüm gerçekleri öğrenen Nergis'i de öldürmeye karar verdiği gece her şeyi itiraf eder. Nergis'i balkondan atmaya çalıştığı zaman onu kurtaran kişi ise karşı komşusu Ayşe Hanım olur. Romanın sonunda Ayşe Hanım'ın Toronto'da yaşayan eşcinsel Ali olduğu ortaya çıkar. İstanbul'a geldiği zamanlarda Ayşe Hanım olarak kendini tanıtan Ali, yıllarca ailesinden cinsel kimliğini saklamıştır. Akıl hastanesinde Handan olarak bildiğimiz Nalan ise, duvarı arkasını gördüğü gece gerçeğine kavuşur. Kocasını Celal Bey ile aldatan Nalan, hem kocası hem de sevgilisi Celal Bey tarafından terk edildikten sonra akıl hastanesine bırakılmıştır. Bu gerçek ile yüzleştiği gece huzura kavuşmak için duvardan kendini atarak intihar eder.

Roman boyunca birbirinden bağımsız olarak okunan üç ayrı öykünün, romanın sonunda birbirine düğümlenen yaşamlar olduğu ortaya çıkar. Nergis tarafından dedektif gibi iz sürülerek şüpheli ölümün katili ve arabadaki gizemli kişi aranır; fakat sonunda dramatik yaşam öyküleri ortaya çıkar. Romandaki suç ve muamma unsurlarının çözüme kavuşmasından sonra yazar arabadaki gizemli kişiyi de açıklar. Roman boyunca, kahramanlarını kamera gibi sessizce izleyen arabadaki gizemli kadın yazardır.

Ben kim miyim? Hiç kimse. Sadece sayfalarını çevirdiğiniz, tarafımca yaratılmış bu evrende, size göre biraz daha yukarıda duruyor ve arabamı çok iyi kullanıyorum, hepsi bu... (Turan, 2010, s.239)

Müzeyyen Yılmaz'ın üstün yeteneklere sahip karakteri Ceyda'nın maceralarının anlatıldığı yedi romanlık *Kod Adı Ceyda* polisiye roman serisinin dördüncü kitabı olan ve iki bölümden oluşan *Hortum'da* (2013) cinayet suçu işlenir. “Parçalanın Ruhlar” adlı kitabın ilk bölümünde çeşitli organları kesilen cesetler bulunur. Cesetlerin kayıp kızlara ait olması üzerine Ceyda, bu kızların ortak noktasını aramaya başlar. Kayıp kızlar; eş benzerlikleri, yaşları ve sağlık taramalarının ardından kaybolmaları sebebiyle özel bir kliniğe işaret ederler. Ceyda, aynı kliniğe sağlık taraması yapmak isteyen bir hasta olarak gider.

“Bu gördüğünüz dosya, dün gittiğim klinikte yaptırdığım geniş kapsamlı sağlık taramasının sonuçlarını içeriyor. İlginç olan yanı şu; diğer kliniklerin standart sağlık taraması prosedürünün çok ötesinde bir taramayla karşılaştım. Elbette, bu bize net yanıt vermiyor, ancak olasılıkları önümüze seriyor.” ‘Organ atıklarının bu klinikle bağlantısı olabileceğini mi ima ediyorsun Ceyda? diye sordu Numan. ‘Öngörülerim bunlar Numan, gerçekte suça iştirakleri mevcutsa, en kısa süre içinde beni arayacaklarından eminim.” (Yılmaz, 2013, s.110)

Ceyda'yı arayan klinik, cesetleri bulunan kayıp kızlar gibi Ceyda'yı da kurban etmek isterler. Buna karşı koymaya çalışan Ceyda, klinik görevlileri ile dövüşür. Tüm karşı çıkışına rağmen kurban edileceği sırada cinayet masası komiseri Numan tarafından kurtarılır.

“Gece Yarısı Sürprizi” adlı kitabın ikinci bölümde ise teşkilat, uluslararası sempozyum için Ankara'ya gider. Otel odasında bir kadının cesedinin bulunmasıyla cinayet şüphelisi olarak tutuklanan amir Sedat Bey'i kurtarmak için Ceyda ve Kemal, olayı araştırmaya başlar. Ölü olarak bulunan kadının ilk bakışta bıçaklanarak öldürüldüğü düşünülse de kanında ölümüne sebep olan bir uyuşturucu çeşidi MDA bulunur. Ayrıca kurbanın hesabındaki para da ölümünün aydınlatılmasında etkili olur. Ölen kadının milletvekili adayı olan Sait ile ilişkisi ortaya çıkar. Uyuşturucu karteline borçlu olan kadın, borcunu ödemek için Sait'e şantaj yapar. Kadını tehlike olarak görmeye başlayan Sait, kadını ortadan kaldırmaya karar verir.

...Sonra çantasında bulunan uyuşturucuyu fark ettim ve içkisine, aldığının çok fazlasını koydum. Dozu çok yüksekti ve kesin bir ölümdü. Sabaha doğru adamlarımı çağırdım ve kadını otelde herhangi bir odaya taşımalarını ve onu bıçaklayarak ölüm şeklini değiştirmelerini emrettim. Bunu yapmamın amacı, bu işe ciddi anlamda cinayet süsü

vermekti. Kadının uyuşturucudan öldüğü anlaşılırsa bu iş daha farklı sorgulanacak ve narkotik bir biçimde, kimlerle bağlantı kurduğu ortaya çıkacaktı. Adamlar ise, beni tanıyordu ve ilk verecekleri isim benimki olacaktı... (Yılmaz, 2013, s.254)

Şantajı uğrayan katil Sait, itibarının zedelenmemesi için birlikte olduğu kadını öldürdüğünü itiraf etmesi ve cinayetin aydınlatılması ile Sedat Bey serbest bırakılır. Ceyda ve Kemal, serinin bu kitabında da giriştikleri tüm operasyonları başarı ile sonuçlandırır.

İncelenen polisiye romanların neredeyse yarısından fazlasında “katil kim?” roman türünde kurgulanan eserlerin merkezinde “cinayet” suçu yer alır. Kadın yazarlar polisiye romanlarında suç mekanizmasının işleminde ve diğer suçları doğurmasında “cinayet” suçunu kullanmıştır. Romanlarda kimi zaman tek bir cinayet aydınlatılmaya çalışılırken kimi zaman da muamması çözülmeye çalışılan cinayet başka cinayetleri doğurur. Farklı şekillerde yorumlanan “cinayet” suçu, polisiye romanın kadın yazarlar kolunda önemli bir kurgu unsurudur.

3.1.3. Seri Cinayetler

Kadın yazarlar tarafından “cinayet” suçu kurgulanırken seri katil tiplerine de yer verilmiştir. Benzer şekilde cinayet işleyen ve en az üç kişi öldüren katillere seri katil denmektedir. Kurbanlarını özenle seçen ve genelde öldürme nedenleri geçmişlerinde yaşadıkları gizli tetiklenmeler sonucunda oluşan seri katillerin genel özelliği psikopatik olmalarıdır. Zevk ve haz uğruna da seri cinayetler işleyen bu katil tipleri, geçmişte her ülkede görülse de popülerliğini günümüzde kazanmıştır. Modern toplumun hastalıklarıyla beslenen seri katiller, kan dökme arzusu ve hazzını bir kez yaşadktan sonra yeniden eylemsizliğe döneemezler. Genellikle çeşitli nedenlerle başlayan bu öldürme eylemi doğal nedenlerle son bulana veya yakalanana kadar devam eder. Sevinç Yavuz gerçek seri katillere yer verdiği kitabında, seri katilleri dört ana grupta toplar: Hayal görenler, misyonerler, hedonistler ve güç arayanlar.⁸⁵

Seri katil tipleri, kadın yazarlar tarafından farklı suç motivasyonları ile kurgulanmışlardır. Daha çok Amerikan toplumunda örneklerini gördüğümüz seri katil kavramı, toplumumuzun gelenek ve görenekleriyle örtüşmediği için incelenecek olan

⁸⁵ Daha fazlası için bakılabilir: Yavuz, Sevinç (2000) *Kolici: Bir Seri Katilin Hikâyesi*, İstanbul: Metis Yayınları.

romanların sadece 4 tanesinde karşımıza çıkar. Emel Dilman'ın Hanri *Luter Katil mi?* (1965), Melek Melih Bayrı'nın *Vampirin Kamburu* (1974), Nihan Taştekin'in *Yağmur Başlamıştı* (2002) ve Gülten Suveren'in *Makasçı* (2006) romanında “katil kim?” roman türü seri katiller ile kurgulanmıştır.

Emel Dilman, *Hanri Luter Katil mi?* (1965) adlı polisiye romanında ellili yaşlarında olan, çapkın Hanri Luter ile seri katil profili çizer. Hanri Luter, çeşitli sebeplerle hayatına giren kadınların ölümüne sebep olan psikopat bir seri katildir. Atlı Spor Kulübü'nde tanıştığı genç ve güzel Ayrin ile kısa süre içerisinde evlenir. Ayrin'in babasından kalan mirası için ölümünü isteyen Hanri, eşinin ata binmeyi tam bilmemesine rağmen hırçın bir ata binmesini sağlar. Atın kontrolünü sağlayamayan Ayrin, attan düşerek feci bir şekilde ölür. Maddi beklentiler ile işlediği bu ilk cinayeti ile dedektif Mr. Fordney'in şüphesini üstüne çeker.

Bu ölümden istediği maddi beklentileri Ayrin babasının ölmeden önce mirasını teyzesi Doroti'ye bırakmasından dolayı elde edemeyen Hanri, eşinin kendisinden bu gerçeği saklamış oluşuna sinirlenir.

Hanri, hayatının bu bölümünü, böylece kapadı. Fakat Ayrin'in onu masum bir tarzda aldatmış olması, onu kadınlara daha fazla düşman yaptı. Ayrin'e olan hıncını şimdi başka kadından alacaktı. (Dilman, 1965, s.49)

Kadınlara karşı beslediği düşmanca hisleri güçlenen Hanri'nin bir sonraki kurbanı, yıllar önce onun kadınlara düşman olmasına neden olan Alis olur. Hanri'nin kişiliğinin derinliklerinde ilk izi bırakan Alis, Hanri'yi ağabeyi ile aldatır. Londra'ya kızı ile gezmeye gelen Alis, yıllar sonra Hanri ile görüşmeye başlar. Hanri bu görüşmelerden sonra Alis ile birlikte olacaklarını düşünse de Alis, evli sevgilisinden aldığı mektup üzerine Londra'dan ayrılma kararı alır. Alis, tarafından ikinci kez başkası için terk edilmeyi hazmedemeyen Hanri, onu öldürmeye karar verir. Kızıyla beraber arabayla şehri terk eden Alis'in önüne yolda köpeğini atarak ani bir frenle kaza yapmalarına neden olur. Böyle Alis ve kızını öldürerek ikinci cinayetini işleyen Hanri, dedektif Mr. Fordney'e tekrar ifade verir.

-Garip tesadüf değil mi Mr. Luter? Her ikisiyle de yakın dostluğunuz var, her ikisi de feci tarzda kazalarla ölüyorlar!

-Şu anda dünyanın dört köşesinde feci trafik kazaları oluyor otomobiller devriliyor, trenler raydan çıkıyor, uçaklar düşüp parçalanıyor vs. Bunların hepsinden ben mi

sorumluyum, Mr. Fordney? Aynı toplumun kişileri olarak her ikimiz de bu kazalardan aynı derecede sorumlu olabiliriz, ama fert olarak, hayır.

-Mr. Luter, sizinle buraya sosyal bir konu tartışmaya gelmedim. Ben sadece bir dedektifim ve görevim, basit gibi görünen kazaların asıl suçlularını ortaya çıkarmaktır. (Dilman, 1965, s.75)

Hanri Luter'in cinayetleri dolaylı yoldan işlemesi sebebiyle hakkındaki şüpheler doğrulanamaz. Alis'in ölümünden sonra şehirden uzaklaşmak için yola çıkan Hanri, yol üstünde kaldığı pansiyonun sahibesi Bella Talbot ile yakınlaşır. Evlilik kararı alan Hanri, Bella ile beraber geçmişini arkasında bırakmaya karar verir. Bu sırada hastalanan Hanri'ye düzenli olarak iğnelerini Bella vurur. Fakat Bella, eşinin bir çekmecede sakladığı kara defteri okuduğunda Hanri'nin geçmişini öğrenir. Hanri'nin kendisini de öldüreceğini düşünen Bella, paniğe kapılır. Eşinden uzaklaşıp, ondan ayrılmanın bir yolunu ararken psikolojik olarak yıpranan Bella, romanın sonunda Hanri'nin iğnelerini vurmayı keserek ölümüne sebep olur. Mr. Fordney, Hanri'ye yaptırdığı otopsi ile Bella tarafından öldürüldüğünü anlar. Hanri'nin geçmişte işlediği suçlar Bella'nın da hayatı için endişeye düşüp katil olmasına neden olur.

Yazar, bu romanında bir seri katil profili oluşturmaya çalışmıştır. Hanri Luter'in kadınlara karşı duyduğu düşmanlık çocukluk yaşlarında başlamış ve zamanla onun katil olması için bir suç motivasyonu haline almıştır. Dolaylı yollarla işlediği cinayetlerden sıyrılmayı başaran Hanri, romanın sonunda geçmişinde işlediği cinayetler yüzünden hayatına giren son kadın tarafından cezalandırılır. Romanda zayıf tutulan dedektif karakteri sebebiyle roman sonunda katilin cezasını başka bir kadın kahraman verir.

Melek Melih Bayrı'nın *Vampirin Kamburu* (1974) adlı polisiye romanında tecavüz, fuhuş, cinayet gibi birçok suç unsuruna yer verilmiştir. Yazar romanın ilk bölümünde; psikolojik sorunları çocuk yaşta başlayan, zengin ve gazete sahibi olan Ergün'ün evine bir gece yarısı tesadüfen gelen Hörü'nün hikâyesiyle Anadolu gerçeklerine değinir. Hörü, bir Anadolu köyünde gayri meşru bir ilişkiden doğmanın cezasını küçük yaşta çekmiştir. Köyün ağasının oğlu Murat ile evlilik dışı birlikteliğinden bir çocuk sahibi olan Hörü'nün annesi Kezban, köyden Ferit ile evlense de köylülerin baskısından kurtulamaz. Murat, Ferit'i öldürdükten sonra Hörü'nün kendi kızı olmadığını söyleyerek onu kaçırpı tecavüz eder. Kendi kızı olduğunu öğrendikten sonra da intihar eder. Hörü, öz babasının tecavüzünden sonra köye gitmeye çalışırken iki çobanın eline düşer ve onların da tecavüzüne maruz kalır. Çobanlardan biri onu satmaya çalışırken bir

fuhuş çetesinin eline düşer. Bu çetenin elinden kaçırmaya çalıştığı bir gece Ergün'ün evine tesadüfen gelen Hörü'nün hayatı değişir. Romanın ilk bölümlerinde bir Anadolu köyünde işlenen bu suç zincirini Hörü'nün kendi ağzından Ergün'e anlatmasıyla öğreniriz.

Romadaki karmaşık olaylar zinciri Hörü'nün Ergün ile evlenip Melin ismini almasıyla başlar. Melin, Ergün ile mutlu bir evliliği olup, sosyetenin önde gelen isimleri arasına girse de annesini yanında ister. Ergün, annesinin öldüğünü Melin'e açıklayamaz. Melin, köyden gelen üvey kardeşinin ziyaretiyle annesinin ölümünü travmatik bir şekilde öğrenir. Gerçeği öğrenip kendini sokağa attığında geçirdiği kaza yüzünden hafızasını kaybeder. Eşini ve çocuğunu hatırlasa da geçmişini unuttur. Tüm bu gelişmeler yaşanırken Ergün kendisini Melin'e hiçbir zaman yakıştıramaz ve aşağılık kompleksine girer. Kendisini kambur ve çirkin görmesinin nedeni çocukluğundan gelen travmalardır. Akrabası Doktor Cüneyt'in onlarla beraber yaşamasıyla bu paranoyaları artar. Karısının zaman zaman onun eşi olduğunu unutup ona kambur diye seslenmesi ve Cüneyt ile yaklaşması, Ergün'ün kadınlara ve genç erkeklere düşman olmasına neden olur.

Bundan sonra hepiniz benim mutluluğumu elimden nasıl alırmışsınız görün bakalım? Kadınlar ve sonra genç adamlar, bilhassa yakışıklı insanlar hepsi benim düşmanımdı artık.”(Bayrı, 1974, s.70)

Kendisine bir daire kiralayıp hayat kadınlarını, yakışıklı arkadaşlarını sırasıyla öldürmeye başlayan Ergün, kısa sürede polisin peşinde olduğu bir seri katile dönüşür. Kurbanların hepsini enselerindeki bir damarı keserek öldürür. Ankara'da dikkatleri üzerine çekmeye başlayınca İstanbul'daki evine gitmeye karar verir. Evini tamir ettirirken o muhitteki zengin komşularıyla ahabpılık kurar. Yeni kurbanlarını kafasında belirler ve Melin'i Cüneyt ile beraber İstanbul'a getirir. Cüneyt, Melin'e duyduğu aşk yüzünden Ergün'den kurtulmak istediği için Ergün'ü polise ihbar eder. Ergün, bu ihbar üzerine peşine takılan polislerin ikisini öldürdükten sonra komşusu olan Naz'ı öldürmeye karar verir.

Hepimizi ayrı ayrı sorguya çekti. Netice belliydi. Motorun içinde çırlıçılak yatan cesedin saçları darmadağınktı. Yüzükoyun yatıyordu. Ensesinden sızan kanlar ince ince yollar çizmişti. Naz'ın kirli yollarıydı bu yollar. Onu öldürmekte geç bile kalmıştım. O çok kötü bir insandı. Ölmesi gerekti. Niçin prenses Selma'yı öldürmeyi düşünmedim? Niçin Aysel Hanım'ı öldürmek istemedim? Çünkü onlar iyi kişilerdi. Topluma örnek kişilerdi. Ben suçlu olur muyum hiç? Gereken kişileri icap ettiği için öldürüyorum.

Polis mutlaka deliydi. Böyle kötü kişiler için insanları rahatsız etmek doğru muydu? (Bayrı, 1974, s.153)

Kendisinden yaşça büyük Erdal Bey ile evlenen Naz, kocasına sadık kalmayarak Ergün'e göre ölmeyi hak eder. Ergün, çevresindeki kötü kişilerin ölmesi gerektiğini, adaleti kendisinin sağladığını düşünür. Yazar, polisiye romanlardaki klasik seri katil profilini Ergün'e adaleti dağıttığını düşündürmesiyle yakalamaya çalışır. Melin'e aşık olan ve kendisini ihbar eden Cüneyt de Ergün'e göre ölmeyi hak eder. Cüneyt'i dikkat çekmeden öldürebilmek için İzmir'e iş için gideceğini söyleyip İzmir'e gider. İzmir'den bir geceliğine İstanbul'a gelip Cüneyt'i ensesinden bıçaklar ve aynı gece İzmir'e döner. İzmir'de tanıştığı Manolya'ya aşık olur; fakat burada da kendince cezalandıracak insanlar bulur. Manolya'nın nişanlısı Ahmet Değer'i, Manolya'yı üzen kayınvalidesini, iki hayat kadını ve bir esrarkeş adamı öldürür. Toplumun kendisini kötü olmaya ittiğini, kendisi ile alay eden insanların onu böyle bir canavara dönüştürdüğünü düşünür. İşlediği cinayetlerden bir şekilde kendini masum çıkarır.

Cüneyt'i öldürmeye çalıştığı gece bunu başaramaz ve Melin tarafından Cüneyt için terk edilir. Ergün, kadınlara olan düşmanlığını unutturan Manolya'ya haksızlık etmek istemez ve ona her şeyi anlatmaya karar verir. Başına gelen her şeyi yazdığı defteri Manolya'ya verip kendisini öldürür. Roman boyunca Ergün'ün günlüğünü okuyan okuyucular, intiharından sonrasını Manolya'nın ağzından dinler.

Onun hatırasını okurken şaşırıp kalmıştım. Ergün, harikulade yakışıklı idi, kambur değildi. Fakat sevgili dostum hasta bir insandı. Aşağılık duygusu onu çıldırtmıştı. O, ruh hastası idi. Onun bu kadar insanı öldürmesine bir türlü inanamadım. Onun yaşantısını allak bullak eden olayın nedeni annesiydi ve sonra güzel Melin'in acıklı hayat hikâyesi onu öldürmeye zorlamıştı. Eğer Ergün'ün karısı hafızasını kaybetmese idi, o da isyan ederek insan düşmanı olmayacaktı... (Bayrı, 1974, s.205)

Psikolojik olarak sorunları olan Ergün'ün evlendikten sonra yaşadığı sıkıntılar bir seri katile dönüşmesine neden olur. Yakışıklı ve zengin bir adam olmasına rağmen yaşadığı aşağılık kompleksi, onu toplumun tarafından dışladığı düşüncesine iter. Misyoner seri katil tipine dahil edilebilecek olan Ergün, toplumu kötülerden kurtarmak için suç işler. On bir kişiyi kurban ederek, romandaki suç olgusuna süreklilik kazandıran Ergün'ün, suç motivasyonu psikolojik sorunlarıdır. Romandaki suç ve muammayı çözecek olan dedektif karakterleri zayıf kalsa da roman sonunda suçlunun cezalandırılması Ergün'ün intihar etmesi ile gerçekleşir.

Nihan Taştekin'in ikinci romanı olan *Yağmur Başlamıştı* 2002 yılında okuyucu ile buluşmuştur. Roman klasik polisiye roman kurgusunu oluşturan tüm özelliklere sahiptir. Katil, cinayet ve bu cinayeti aydınlatmaya çalışan dedektif konumundaki kahraman gibi klasik unsurlardan ziyade, romanı özel kılan şiirden beslenmesi ve okuyucuda yazınsal tatlar bırakmasıdır. Roman kahramanları, edebi zevke sahip, şiirden hoşlanan kişilerdir. Bunun dışında romandaki kahramanlarının psikolojik sorunları nedeniyle yaşadıkları gelgitlere ve iç savaşlara şahit oluruz. Yazar, romanında cinayetin peşine düşen gazeteci Ece ve katil Ömer'in ruhsal tasvirlerine sıkça ve ustalıkla yer verir. Özellikle Ece'nin gördüğü rüyalar, psikolojik çözümlemesi için oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca yazar, Gazeteci Ece üzerinden medya kurumunu zaman zaman eleştirir.

Romanda cinayeti çözümleyecek olan, dedektif konumundaki kişi; yalnız, psikolojik olarak problemleri olan gazeteci Ece'dir, Ece'nin, çözeceği cinayetleri işleyen kişi olarak karşısında yine aynı durumdaki yalnız ve psikolojik sorunları olan Ömer vardır. Ömer'i suça iten sebeplerin altında ailevi sorunlar yatar. Annesi Muriel, gençlik yıllarında ilk aşkı olan Kani ve kız kardeşi Joel'in birlikteliğinin ardından Paris'e gitmiş ve bir daha ailesi ondan haber alamamıştır. Yaşadığı bu hayal kırıklığını atlatamayan Muriel, bu defa şair Erdem Gümüşgöz'ün onu hamileyken terk etmesiyle yıkılır. Ömer, bu denli büyük yıkımlar yaşayan annesinin etkisinden kurtulamaz.

Ömer, cinayetten sonra Ece'ye yolladığı mektupta kendisini Altman'ın *Images* adlı filmdeki küçük çocuğa benzettiğini söyler. Filmdeki çocuk gibi yalnız olduğunu, hayalinde yarattığı seslerle arkadaşlık ettiğini anlatır. Bir süre sonra bu seslere kayıtsız kalamadığını; fakat onlarla baş etmek için çok uğraştığını dile getirir:

...Sesleri bastırmak için türlü yollara başvurdum; sızıncaya kadar içtim, kendimi uyuşturdum. Sonunda çıldırmanın eşiğinden döndüğüm bir alaboranın ardından doktora gitme yürekliliğini gösterdim. İlk yılım, çeşitli psikiyatrların karşısında konuşmaya çabalamakla geçti. Doktor "Evet, bugün ne anlatacaksınız?" der demez, içimdeki sesler hangisi önceliği kaparsa anlatmaya başladılar ve ben asla rahatlamış, içimi dökmüş biri gibi çıkmazdım kapıdan. (Taştekin, 2005, s.135-136)

Sorunlu bir anneye sahip olan Ömer, ayrıca babası tarafından daha annesinin karnındayken terk edilme gerçeği ile hayata yenik başlar. Annesinin dinmeyen acılarını dinleyerek büyür ve bir süre sonra hayalindeki seslerin esiri olur. Annesini yargıca, kendisini ise cellâda benzeten Ömer, annesinin yıllarca çektiği ızdırabın intikamını almaya karar verir. Annesinin en derin yaralarından biri olan Teyzesi Madam Gazez ve

onunla aşk yaşayan Kani Mısıroğlu'nu iple boğarak öldürür. Cinayetler sonrası babasının şiirlerinden bıraktığı dizeler olaya Ece'nin dâhil olmasına neden olur. Hayalindeki seslerle oynadığı son oyunda ölmeyi en çok hak edenin babası olduğunu düşünür. Paris'te bir sahafta babasını sırtından vurduktan sonra aynı silahla oracıkta intihar eder. Çocukluğundan itibaren annesinin acılarına tanık olmuş bir çocuk olarak ailesinin, geçmişinin kurbanı olur. Ece'ye yolladığı mektupta işlenen cinayetlerin sırrı çözülür.

Çocukluğunda babası tarafından terk edilen ve annesinin acılarıyla büyüyen Ömer, hayatını mahveden insanlardan intikam almak için seri cinayetler işler. Belli bir misyonla işlediği cinayetlerde kendine özgü bir öldürme biçimi oluşturur. Psikolojik bir motivasyonla cinayet işleyen bu seri katil tipi, romanın sonunda yakalanmak yerine son cinayetinde intihar ederek kendi cezasını kendisi verir.

Gülten Suveren'in *Makasçı* (2006) adlı polisiye romanı, bir polis merkezinde Emniyet amiri Adil ve yardımcıları dedektif Murat ile Hikmet'in çözmeye çalıştıkları seri cinayetleri konu edinir. Kapkaç, hırsızlık, uyuşturucu satıcıları, kadın pazarlayanlar gibi birçok suçlunun bulunduğu karakolda, şehrin huzurunu kaçıran Makasçı adı verdikleri seri katil bulunamamaktadır. Sarışın kadınları kurban olarak seçen seri katil, onları yaralayıp veya öldürüp, saçlarından bir bukle kesip, üstlerine yüzük kutusu attıktan sonra "Sarışınlara güvenilmez" der. On bir kişiyi öldüren, beş kişiyi yaralayan seri katil romanda adım adım kendini ele verir.

Hikmet uzun yıllardır Adil amir ile birlikte çalışan yetenekli bir dedektiftir. Bir diğer dedektif olan Murat, antikacı dayısından kalan mirasa sahip zengin, kolejde okumuş bir avukattır. Adil'in eski amiri olan babasının ölümü ile polis olmaya karar verir. Kapkaçının elinden kurtararak tanıştığı antikacı Mine'ye kısa zamanda aşık olur. Mine'nin ablası Lale ve eniştesi Feridun Bihlil ile bu vesileyle yakınlık kurar. Feridun Bihlil tıp eğitimi almış, psikoloji, kriminoloji ve gazeteciliğe ilgi duyan zengin bir beydir. Murat ve Hikmet işlenen bu cinayetlerin çözümünde Feridun Bihlil'den yardım alırlar. Katil işlediği her cinayette kendinden bir iz bırakır. Düşürdüğü makas ile profesyonel bir cerrah olduğu şüphesini uyandırır.

Romanın sonlarına doğru Murat'ın Sokak muhbiri sayesinde katilin izini bulan polisler, yaptıkları operasyonla katili yakalarlar. Bütün cinayetleri işleyen katil, başından beri polisleri yanlış yönlendiren, Mine'nin eniştesi Feridun Behlil'dir. Tuttuğu günlükte işlediği suçları yazan Feridun Bihlil, bu cinayetlerin sebebini de açıklamıştır. Feridun Bihlil'in gençlik yıllarına ait kötü deneyimleri ileriki yaşamını doğrudan etkilemiştir. Aşık olduğu ve yüzük vereceği kadının babası ile yasak aşk yaşadığını öğrenmesi Feridun Bihlil'de travma yaratmıştır. Babasını kadınla gördükten sonra ilk cinayetini işler:

O anda bir küfür salladım. Kızdı ve elindeki kutuyu kafama attı. Ondan sonra da film koptu zaten. Onu yakaladığımı anımsıyordum. Başını birden karyolanın yanına vurdu. Gözleri kaydı. Kollarımda ağırlaştı. Anlayamamıştım. Onun başını karyolaya vuran ben miydim? Yoksa bu bir kaza mıydı? Sadece bir robot gibi hareket ettiğimi anımsıyorum. Onu olduğu yere bıraktım. Yani yere düşüp kaldı. Parmağından yüzüğü çektim mahfazayı bularak yüzüğü içine koydum. Sonra oradaki makası gördüm. Sarı saçlarından bir bukle aldım. Bunu da neden yaptığımı bilemiyordum. Çok sonra bunun bir ödül olduğunu anladım. Tilki avında kazanan hayvanın kuyruğunu vermezler miydi? (Suveren, 2006, s.259)

Aşık olduğu kadın Deniz'i öldürdükten sonra, babasının ölümüne de sebep olmuştur. Hasta annesi ile bu olaylardan sonra yurt dışına gittiğinde bir diğer cinayetini işler. Aşık olduğu Helen tarafından terk edildiği için onu da öldürür. Feridun Bihlil'in kadınlarla ilgili yaşadığı hayal kırıklıkları, cinayetleri işlemesine sebep olmuştur. Bu kadınların özellikle sarışın olması Feridun Bihlil'de saplantı haline gelmişlerdir. İşlediği cinayetlerden sonra sarışın kadınların saçından bir bukle kesmesi ve üstlerine yüzük kutusu atması saplantılı olduğunu göstermektedir. Kadınlara olan güvenini kaybetmesi, yaşadığı travmalar onun zamanla seri bir katil olmasına ve roman boyunca sarışın kadın cinayetlerini işlemesine neden olur.

Gülten Suveren'in romanında oluşturduğu bu seri katil tipi, güç arayan seri katil kategorisine girmektedir. Doktor ve hemşireler arasından çıkan bu seri katil tipleri genellikle öldürerek güçlerini tatmin etmektedirler. Doktor olan Feridun Bihlil de cinayetlerini işlerken mesleğini işaret edecek bir suç aleti kullanır. Ayrıca tipik bir seri katil özelliği olan öldürdüğü kadından bir eşya alma özelliği, Feridun Bihlil'de sarışın kadınlardan bir tutam saç kesme olarak görülür.

Müzeyyen Yılmaz'ın komiser Ceyda karakterini yarattığı *Kod Adı Ceyda* adlı polisiye roman serisinin üçüncü kitabı *Tufan*'dır. “Bıçağın Keskin Kokusu” adlı kitabın ikinci bölümünde ise, taksi ve kamyon şoförlerinin öldürüldüğü seri cinayetler işlenir.

Maktullerin, adli tıp resimlerini inceledi. Cinsel organları aynı keskin aletle kesilmiş ve cesetler birbirinden kilometrelerce uzaklıkta, kuytu yerlere atılmıştı. (Yılmaz, 2013, s.155)

Koruma içgüdüsünden daha çok intikam almak için işlenildiği düşünülen cinayetlerin katil profili çizilir. Duygusal bir yıkıntı ile cinayetler işleyen psikopat bir katil profilini işaret eden cinayetler araştırılır. Akıl hastanesine giden ve tek tek tüm hastaların dosyalarını inceleyen Ceyda, daha önce benzer bir cinayetin katili olan bir akıl hastası suçluyu bulur. Kadın olan bu suçlu bölümün sonunda yakalanır.

...On yaşından beri üvey babasının cinsel tacizine maruz kalan kadın; üvey babasının kendiyile yetinmeyerek para karşılığı onu şoför arkadaşlarına pazarlamasından sonra iki kez kürtaj olmuş ve her iki kürtaj sonunda yitirdiği canların acısını büyük ölçüde benliğinde hissetmiş. [...] Cinsel tacizler, on yedi yaşına kadar sürmüş. Üvey babasının, sarhoş olup sızdığı bir gece kadın, buna son vermeye karar kılmış. Evdeki ekmek bıçağıyla üvey babasını delik deşik etmiş. Penisini de kökünden keserek saklamış. Mahkeme tarafından gönderildiği ruh sağlığı kliniğinde doktorların teşhisi net olmuştu. Psikonevroza bağlı Psikojen bozukluk... (Yılmaz, 2013, s.238)

Çocukluk yıllarında üvey babasının tecavüzü ve para karşılığı başka erkeklere satılmasıyla yaşadığı duygusal yıkıntı seri katil olan kadının paranoyak bir katile dönüşmesine neden olur. Seri cinayetlerin katili aranırken olayın arkasında yatan ve katili suça iten büyük bir cinsel suç gerçeği ortaya çıkar. Gördüğü fiziksel ve psikolojik şiddetten kurtulmak için ilk cinayetini işleyen seri katil tipinin suç motivasyonu feminist bir söylemle belirlenmiştir. Ayrıca kadın yazarlar arasında tek kadın seri katil tipine yer veren yazar bir ilke imza atar.

Ülkemizde çok fazla rastlanılmayan seri katil tipine polisiye roman yazarlarımız da çok fazla yer vermemiştir. Kadın yazarlarımız “cinayet” suçunu kurgularken seçtikleri seri katil tipleriyle başarılı örnekler ortaya koyamamıştır. Ayrıca seri katillerin suç motivasyonlarını daha çok psikolojik temelli tetiklenmeler olarak belirlemişlerdir. Genellikle erkek seri katil tipi yaratan kadın yazarlarımız arasında Müzeyyen Yılmaz, tek kadın seri katil tipini yaratmıştır. Fakat bu seri katil tipi suç kurgusunun fon ögesi olarak yer aldığı için başarılı bir şekilde kurgulanamamıştır.

3.1.4. Cinsel Suçlar

Birçok toplumda yaygın görülen suç çeşitlerinden biri olan “cinsel şiddet”, genellikle saldırgan erkeğin kadın veya çocuktan rızaları olmadan cinsel anlamda faydalanmaya çalışması, onları cinsel yönden taciz etmesidir.⁸⁶ Polisiye romanlarda ele alınan birçok suç unsuru arasında ırza geçme, reşit olmayanlarla cinsi münasebet ve porno gibi suç unsurları da yer alır. Kişinin istemediği halde maruz kaldığı bu cinsel saldırı suçları, polisiye romanlarda da birçok boyutuyla göz önüne serilmektedir. İncelenecek olan romanların içinde, Pınar Kür’ün *Asılacak Kadın* (1979) romanı ve Esmahan Aykol’un *Kitapçı Dükkanı* (2001) romanında karşımıza çıkan cinsel suçlar, “cinayet” suçuyla beraber kurgulanmıştır.

Pınar Kür’ün *Asılacak Kadın* (1979) adlı romanı halk arasında “Yalı Cinayeti” olarak adlandırılan gerçek bir olayı konu edinir. Roman bir cinayete dair farklı bakış açılarının olduğu üç kısımdan oluşmaktadır. Romanın başkahramanı olan Melek, kocası Hüsrev Bey’i Yalçın ile beraber öldürülmek suçundan yargılanır. Roman davanın hakimi olan Faik İrfan Elverir’in gece yarısı düşünceleri ile başlar. Hakim karısı tarafından aldatıldığı için tüm kadınlara bu gözle bakar ve cinayet suçu ile tutuklanan Melek’i suçlu olarak görüp, düşünceleri hep Melek’i astığı fikriyle kesilmektedir.

...Bal gibi orospu. Onca rezillik. Yirmi yaşındaymış daha. Onca erkek yirmisine varmadan. Zavallı ihtiyarı baştan çıkardığında on altıındaymış ancak. Pek de küçük sayılmaz. Nihal’den büyük Rukiye’den de büyük. Onca erkeğin altına yattıktan sonra on yedisinde saf bir çocuk elde ediyor. Kendine alet ediyor. Birlikte cinayet işliyorlar. Sonra masum. Nasıl masum olabilir böyle bir kadın. İçi dışı her yanı pis. Ayarttığı o çocuk da aptal herhalde. ... (Kür, 1979, s.36)

Romanın ikinci bölümde ise Melek’in düşünceleri ve yaşadıkları yer alır. Melek küçük yaşta babasını kaybetmiş, üvey babasından şiddet görerek büyümüş ve sonunda da yalıya hizmetçi olarak verilmiştir. Hizmetçi olarak verildiği yalının hanımı Neriman Hanım’dan gördüğü kötü muameleden sonra hanımın ölümüyle Hüsrev Bey’in taciz ve tecavüzüne maruz kalır. Cinayet kurbanı Hüsrev de genel olarak kadınlarla ilişkilerinde tatmin yakalayamamış, o nedenle de Melek’e cinsel sapkınlıkları ile işkence eden hasta bir ruha sahiptir. Hüsrev Bey zamanla sapkınlığının dozunu arttırmış, sokaktan topladığı adamları zorla Melek ile ilişkiye sokarak onları izlemeye başlamıştır. Melek yaşadığı

⁸⁶Ulutaş, Nurullah – Ulu, Emine (2016) Türk Romanında Cinsel Şiddet ve Boyutları, *The Journal of Academic Social Science Studies*, sayı 49, s. 100.

tüm bu taciz, tecavüz ve şiddeti kabullenmiş, kaderi olarak görmüş ve hatta Hüsrev Bey ile evlenmiştir.

Romanın üçüncü bölümünde ise cinayeti işleyen Yalçın'ın yazdıklarını okuruz. Yalın'ın bahçıvanın oğlu olan Yalçın; Galatasaray'da okurken yaşadığı dönüşüm ile sol görüşü benimseyen, Melek'in hayatını kurtarmayı kendi görevi sayan ve karısı Melek'i başka erkeklerle ilişkiye girmeye zorlayıp bundan zevk alan Hüsrev'i öldüren genç bir adamdır. Uzun süre Melek'i kendisi ile kaçmaya ikna etmeye çalışsa da zamanla Melek'in bu yaşadıklarını idrak edecek bilince sahip olmayan ezik ve yardıma muhtaç bir tip olduğunu anlar.

“Adam öldürmek...
Buna kesin karar vermek...
Öldürme düşüncesi daha önce de geçmişti kafamdan, ama uçarak, çabucak, hiç durmadan, beynimde yer etmeden. Belki de Melek'i koltuğun üstünde, önü açık sabahlığı, kan rengine boyanmış ağzıyla ilk gördüğüm gece karar vermişim moruğu öldürmeye ama, bunun bilincinde değildim. Uzun süre Melek'i benimle birlikte kaçmaya, korkmadan ihtiyarı bırakıp gitmeye inandırmak için çalıştım... Başaramayınca da...” (Kür, 1979, s.140)

Romanda asıl ele alınmak konu; toplumda kadının yeri ve kadın sorunlarıdır. Erkekler tarafından ezilen ve cinsel istismara uğrayan bir kadının üzerinden feminist bir şekilde toplumun kadına, kadının kendi benliğine olan bakış açısı eleştirilir. Romanın polisiye özellik taşıdığı nokta ise başından beri katilleri belli olan Hüsrev Bey cinayetinin neden işlediğidir. Romandaki muamma unsuru neden ve nasıl soruları üzerine kurulmuş, romanın sonunda Melek'in suçsuz olmasına rağmen idam edilerek ölmesiyle roman son bulmuştur.

Pınar Kür tarafından feminist bir söylemle ele alınan cinsel suç unsurları, cinayet suçuyla beraber ortaya çıkmıştır. Erkekler tarafından ezilen ve cinsel istismara uğrayan bir kadının kurgulandığı romanda cinsel suçlar, toplumumuzun kadına bakış açısıyla beraber yorumlanmıştır.⁸⁷

Esmahan Aykol'un *Kitapçı Dükkânı* (2001) adlı romanı, dedektif *Kati Hirşel*'in yer aldığı dört romanlık polisiye roman serisinin ilk kitabıdır. İstanbul'da yaşayan ve

⁸⁷Daha fazlası için bakabilirsiniz: Kale, Özlem, Asılacak Kadın Ve Kadının Adı Yok Romanlarında Feminizmin Yorumlanması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7 S. 32.

ruhunu İstanbul'a ait hisseden bir Alman olan Kati Hirşel; Kuledibi'nde sadece polisiye romanlar satan bir dükkâna sahip sıkı bir polisiye roman okuyucusudur.

“Polisiye roman okumayı seven birinin polisiye roman satmayı da sevmesinden daha doğal ne olabilir?” diyordu Fofo. Doğrusu ben de aynen böyle düşünmüştüm dükkânı açarken. Aklın yolu birdir. (Aykol, 2001, s.6)

İstanbullu erkeklere olan inancı sarsılmasına rağmen aşkı arayan Kati Hirşel'in çevresinde sayılı dostları vardır. İspanyol olan Fofo, dükkânında çalışan ve aynı evi paylaştığı eski dostudur. Üniversite öğrencisi olan Pelin ise dükkânında çalışan bir başka arkadaşıdır. Kati Hirşel'in peşine düştüğü polisiye olaylarda ona yardımcı olan kadim dostu Lale de önemli bir gazetede yöneticilik yapmaktadır. Yazar, romanın ilerleyen bölümlerinde Lale üzerinden medyadaki bozulmuşluğu eleştirir ve medyada dönen oyunlarla Lale'nin işten ayrılmasını konu eder. Kati'nin cinayetleri aydınlatmasında yardımcı olacak cinayet masası polisi Batuhan ve uçakta tanıdığı Avukat Selim bu kitapta Kati'nin hayatına girecek olan erkek kahramanlardır.

Kati yıllardır görüşmediği Almanya'da oyuncu olan çocukluk arkadaşı Petra'nın İstanbul'a gelmesiyle beraber kendisini esrarengiz bir durumun içinde bulur. İlk görüşmelerinde Petra'nın oğlu ile ilgili başından geçen trajik olayları konuşan ikilinin sonraki görüşmeleri sürpriz bir cinai olay nedeniyle gerçekleşir. Petra ile İstanbul'da çekilecek olan filmin ikinci sınıf yönetmeni Kurt Müller, otel odasının küvetinde ölü olarak bulunur. Uzun yıllardır okuduğu polisiye romanlarla geliştirdiği içindeki acemi dedektife kulak veren Kati, bu olayı aydınlatmaya karar.

Ortada bir cinayet vardı. Ben, çocukluğumdan beri cinayet romanları okurdum, hatta son üç yıldır cinayet romanları satıyordum: Artık sadece sıradan bir okur değildim. Teorik bilgilerimi toplum yararına sunmanın zamanı gelmişti. (Aykol, 2001, s.29)

Kati Hirşel, cinayetle ilgilenmeye başladıktan kısa bir süre sonra kendisinin de otele gidip gelmesinden dolayı şüpheliler arasında yer aldığını öğrenir. Kati dışında Müller ile aşk yaşayan Petra ve filmin Türk prodüktörü olan Mesut Mumcu da şüpheliler arasında yer almaktadır. Giderek karışık bir hal alan cinayetin aydınlatılması sırasında Kati, uzun süre karanlık ilişkileri olan çete lideri Mesut Mumcu ve çevresinden şüphelenir. Mesut Mumcu'nun üzerinde araştırma yapan Kati, daha sonra şüphelerini filmin yönetmen yardımcısı Annette Bauer'e yöneltir. Emniyetin ve Kati'nin yaptığı tüm araştırmalara rağmen çözilemeyen, cinayetin katili ve katilin motivasyonunun

bulunamaması nedeniyle dosya rafa kaldırılmaya karar verilir. Romanın sonuna doğru Kati, Almanya'daki hasta annesini ziyaret etmek için yaptığı uçak yolculuğunda tanıştığı Avukat Selim ile ilişki yaşamaya başlar. Selim ile çıktığı bir akşam yemeğinde avukat arkadaşı Jean ile yaptığı bir sohbette Kurt Müller'den bahsedeler. Sohbet sırasında Jean *"İki yıldır Müller'i sanık sandalyesine oturtmaya çalışıyordum."* (Aykol, 2001, s.201) dediğinde Kati günlerdir aydınlatmaya çalıştığı cinayeti nihayet sonuca kavuşturur. Müller'in seksenlerin sonunda Batı Avrupa'da gerçekleşen çocuk cinayetleri ve porno filmlerinin arkasında yer alan isim olduğunu anlar.

Petra, gençlik yıllarında yaşadığı bir ilişki sırasında dünyaya getirdiği oğlu Peter'i kariyerine engel olacağı düşüncesiyle herkesten saklamış ve annesinin yanında gizlice büyüttür. Kati, Petra'nın bu cinayeti işlemek için sağlam bir nedeni olduğunu ilk görüşmelerinde kendisine anlattığı trajik hikâyeyi hatırlaması ile anlar.

Kaçınılmasından iki ay sonra Belçika'da, Brüksel yakınlarındaki turistik bir köyü çevreleyen ormanda işkence izleriyle dolu bedeni bulunuyor Peter'in. Tecavüz edilmiş minik bedeni. Failleri bulunamıyor. En ufak bir ipucu bulunamıyor. (Aykol, 2001, s.35)

Kati, giriştiği ilk suç olayında karşılaştığı bu korkunç gerçekle sarsılır. Kurt Müller, yıllar önce Petra'nın kaybolan oğlu Peter'in ve onun gibi nice çocuğun katilidir. Petra, oğlunun intikamını alabilmek için önce Müller ile sevgili olmuş, daha sonra da ilk fırsatta Müller'i öldürmüştür. Kati; acemice başlayan bu dedektifçilik macerasından, suçluyu ve suç motivasyonlarını ortaya çıkararak başarılı bir şekilde çıkmıştır.

Yazar, romanda işlenen cinayetin nedenini cinsel suç olarak belirlemiştir. Kadın yazarlar arasında sadece pedofili ve çocuk pornosuna yer veren yazar Esmahan Aykol'dur. Yazar, kanıtlanması zor olan bu suç unsurunu travmatik bir intikam cinayetinden sonra gönüllü dedektifi Kati Hirşel ile çözüme kavuşturur.

3.2. Organize Suçlar

Polisiye romanlar günümüze ulaşana kadar geçirdiği yapısal değişimle beraber içeriksel olarak da değişime uğramıştır. Polisiye romanın mekânı olan kenar mahalleler ve kırsal kesimler zamanla yerini kentlere bırakmıştır. Kentleşmeyle beraber suç tekil olmaktan çıkıp grupça işlenen bir olgu halini alır. Para ve suç arasındaki paralel ilişkisiyle beraber eylemler finansal amaçlarla işlenen suçlara dönüşür.

Organize suçluluk çerçevesinde işlenen suçlarla belirli hukuki değerlere saldırmaktan ziyade, kazanç elde etme amacı güdülmektedir. Bu nedenle organize suçluluğu yalnızca belli suçların işlenmesi bakımından tanımlamak zordur. Çünkü kazanç sağlamayı mümkün kılan her suç, organize suçluluğun konusu olabilir.⁸⁸

Polisiye romanlarda da görülen organize suç örgütleri, görünüşte yasal bir çerçeve içerisinde hareket ederler. Yasadışı faaliyetleri, yasal çerçevede faaliyet gösteren paravan kuruluşlar vasıtasıyla yürütürler. Bu kuruluşlar, yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkmasını engelleyecek mekanizmalar geliştirmiştir. Uyuşturucu madde ticareti, yolsuzluk, evrak sahtekârlığı, altın, silah ve tarihi eser kaçakçılığı gibi çeşitli suç tipleri bulunan organize suç örgütü faaliyetleri polisiyelerde sıkça işlenmiştir.

3.2.1. Dini Örgüt Çıkarları

Din, toplumu belirli inanç çevresinde buluşturan ve şekillendiren bir kavramdır. Olumlu unsurlar barındırmasına rağmen belli örgüt liderlerinin dini algılama biçimlerine göre din kavramı ne yazık ki, ayrıştırıcı bir araç olarak da kullanılır. İçinde bulundukları örgütün çıkarları için suç potansiyeli taşıyan üyeleriyle bu örgütler polisiye romanın da konusu olmuştur. İncelenecek olan romanların içerisinde sadece Zuhal Kuyaş'ın *Kartal Yuvası* (194?) romanında bu suç unsuru karşımıza çıkar.

Zuhal Kuyaş'ın genç kızlık döneminde yazdığı polisiyesi *Kartal Yuvası* (194?) yazarın ikinci kitabıdır.⁸⁹ İstanbul Üniversitesi'nden Tarih doktoru Cezmi Bey'in Amerika'ya gitmesiyle polisiye olaylar başlar. Cezmi Bayraktaroğlu, Çaldıran Seferi ile ilgili yazacağı bir kitap için daha önce İstanbul'dan Amerika'ya götürülen eski bir kitaptaki sayfaların peşine düşer. Amerika'da yardım aldığı Tarih Profesör Haldirck'in tanıştırdığı Audrey ile arkadaş olur. Audrey'in babası ünlü sanayici Christopher Hartford, iki kere suikast girişimine maruz kalmıştır. Christopher Hartford'un önce üzerine araba ile gelinmiş o da bunun üzerine kaza yapmıştır. Kaza sonunda arabayı süren şoför ölmüştür. İkinci olay eski bir hançer ile öldürülmek istenirken bacağından bıçaklanır. Suikastçı korumaları tarafından öldürülür. Federal Büro New York şefi

⁸⁸ Gökınar, Mahmut (2005) Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Organize Suç, TBB Dergisi, sayı 60, s.217.

⁸⁹ “Zuhal Kuyaş, ikinci romanı *Kartal Yuvası*'nı, olayları da yerleştirdiği 1948-49 yıllarında yazdığı zaman henüz genç kızlık soyadıyla, Zuhal Madenci imzasıyla tanınıyordu ve kitabın ancak on yıl sonra yayımlanabilmesinin nedeni, herhalde 1950'de evlenmesi ve sonraki yıllarda dünyaya gelen iki çocuğunu büyütmesiydi.” (Kuyaş, 2013, s.5)

Benham olayı devralır. İki suikastı da düzenleyen fedailer kardeş kadar benzerler. Bu fedailer, sarı saçlı, beyaz tenli ve mavi gözlüdür. Adam öldürme girişimiyle başlayan olaylar fedailerin ölümü ile gittikçe ciddi bir hal alır.

FIB Komiseri Benham, Profesör Haldrick'ten hançer konusunda bilgi almaya gittiğinde profesörün yanında Cezmi'yi bulur. Cezmi, hançeri gördüğünde neye uğradığını şaşırır ve hançerin ucunun zehirli olduğunu, orta çağdan kalma olduğunu söylese de Benham'ın şüphesini üstüne çeker. Cezmi'nin ailesi İstanbul'da asil ve zengin bir ailedir. Cezmi, federaller tarafından takibe alındığında bir başkası tarafında da sürekli takip edildiği görülür.

Benham, bir an önce durumu açığa kavuşturmak için meslektaşı Anthony Price'ı da olaya dâhil eder. Cezmi, geçmişinden gelen sırrı daha fazla saklayamaz. Audrey ve ailesine, fedarallerin yanında Christopher Hartford'a suikast düzenleyen gizemli örgütün ne olduğunu açıklar. XI. yüzyıla dayanan bu tarikat, Horosan'ın Nişabur şehrinde beraber okuyan üç gençten biri olan (Ebu Ali Hasan, Ömer Hayyam, Hasan Sabbah), şarkiyatçıların “katillerin şefi” veya “büyük katil” dedikleri Hasan Sabbah'ın tarikatıdır. Hasan Sabbah, mektebi bitirdikten sonra arkadaşları gibi başarılı olamaz, bu durum kendisinde bir hırsın oluşmasına neden olur. Melikşah'ın veziri olan arkadaşı Ebu Ali Hasan'ı devirmek için planlar kurar ve ortaya çıkınca sultan tarafından ülkeden sürülür.

Veziri devirmek için kurduğu plan çabucak meydana çıktı. Bundan sonra Sultan'ın emriyle hudut haricine sürüldü. İsfahan'da saklandı. Burada resmen İsmaili mezhebine girdi. Zaten dailerden birinin oğluydu. Bu tarikatın bütün sırlarına vakıf oldu. Mısır'a gitti. Oradan da kovuldu. Tekrar İran'a geldi. Artık insan ruhlarına nüfuz ve hükmetmesini öğrenmişti. Geçtiği yerlerden kendisine mürit topladı. Rastladığı tek bir insan onun tesirine kapılmaktan ve ona tabi olmaktan kurtulamıyordu. Nihayet Alamut Kalesi'ne geldi. Bu kale İran'ın kuzeyinde, Hazar Denizi'nin güneyindeki çok yüksek dağların üzerinde kurulmuştu. Müstahkem bir kaleydi. Kayalık ve sarp olması dolayısıyla ona Alamut denmişti. Bu Teberistan lehçesinde “Kartal Yuvası” demektir. Burada İsmailiğin Nizarilik şubesini kurdu. (Kuyaş, 2013, s.64)

O tarihten itibaren Kartal Yuvası'nda Hasan Sabbah'ın cinayetleri işlenir ve onun için şeyhler, fedailer yetiştirilir O bölgenin siyasetinde etkin olan bu tarikat, XII. yüzyılda Moğollar tarafından zapt edilir. Fakat tarihte yer alan bu bilgilerin dışında başka gerçekler de vardır. Bu zapt edilişten sonra tarikatın son şeyhi dünya tarihini aldatan bir oyun oynar. Kaledeki hazinenin bir kısmını kaçıır ve müritlerin kalanıyla bu tarikatın

günümüze kadar devam etmesini sağlar. Kalenin ikinci defa yapılışı ve ondan sonraki devri tarihte yer almayan bilgilerdir. Cezmi'nin Amerika'ya gelip aradığı tarihi el yazması sayfalar bu kalenin nerede olduğunu bildiren sayfalardır. Giriştiği bir işten rahatsız olan ve Christopher Hartford'a suikast düzenleyen bu tarikatın Cezmi ile bağlantısı ise büyükannesi yüzündendir. Büyükbabası Bağdat'ta doktorluk yaptığı zaman şeyhin kızı hastası olur ve birbirlerini severler. Şeyhin kızını İstanbul'a kaçırarak büyükbabası, Cezmi'nin babası doğduktan sonra öldürülür. Cezmi'nin babası da, şeyh sülalesi ile kan bağı olduğundan sürekli takip edilmesi ve peşinde bir gölge olarak bir fedainin olmasına dayanamayıp intihar eder. Büyükbabası, babası ve bu sırrı paylaştığı üniversite arkadaşının öldürülmesi ile Cezmi bu tarikatı dünyaya duyurmaya ve bitirmeye karar verir.

Price ve Cezmi, bu tarikatın Amerika'da ihtiyaçlarını kıymetli taş satarak temin ettiklerini düşünürler. Bunun için kaçak mücevher satanlar üzerinden araştırmaya girişirler. Polisiye romanlarda sıkça görülün, araştırılan esas suç arkasından başka suçları da ortaya çıkarır. Amerika'daki göçmenlerin yaptıkları mücevher kaçakçılığı bu olay ile romanda yer alır. Tarikatın araştırılması sırasında fedailer Price'ı öldürme girişiminde bulunurlar. Cezmi'nin şeyh kan bağı yüzünden olan dokunulmazlığı tarikatı Cezmi ile anlaşma yapmaya iter. Bu işin daha fazla kan ile sonuçlanmaması için Christopher Hartford'un İran-Afgan hududunda başlattığı petrol havzası işletme işine son vermesini isterler.

Zuhal Kuyaş'ın tarihi bir gerçekliği günümüze göre kurgulaması ile yazılan *Kartal Yuvası*, İran kökenli bir dini tarikatın çıkarları için işlenen suçları konu edinir. Suikast, adam öldürme, mücevher kaçakçılığı gibi birçok yasadışı suçun yer aldığı kitabın sonunda FIB ve tarikat, çıkar gereği anlaşmak zorunda kalır. Suç yelpazesi geniş olan illegal örgüt; suç, suçlu ve suç motivasyonları bakımından uluslar arası bir özellik taşır.

3.2.2. Yolsuzluk

Kadın yazarlar, “organize suçlar” arasında yer alan yolsuzluk suçuna da kurgularında yer vermiştir. Maddi çıkarlar doğrultusunda işlenen bu suçların, çok karmaşık unsurlar, süreçler ve ilişkiler içermesi nedeniyle kadın yazarlar tarafından çok fazla ele alınmamıştır. Yolsuzluk suçu, kamusal görevliler ve özel şirket sahipleri tarafından

işlenilen suç olarak farklı şekillerde kurgulanmıştır. Polisiyelerinde organize suçları kurgulayan Sibel Köklü *Yalan Dünya* (2007) romanında, Şule Şahin ise *Kocama Tuzak Kurdum* (2012) romanında yolsuzluk suçuna yer vermiştir.

Sibel Köklü'nün *Rüya Keskin* polisiye roman üçlemesinin ilk kitabı olan *Yalan Dünya* (2007), büyük bir yolsuzluk suçunu konu edinir. Rüya; zor haberlerin peşine düşen, soyadının hakkını veren keskin ve zeki bir gazetecidir. Ülkede şimdiye kadar yaşanmış en büyük yolsuzluk olayında; polisler, istihbarat çalışanları, gazeteciler, emekli paşalar ve zengin iş adamları vardır. Yurtdışına para kaçırmaya çalışan bir mutemet havaalanında polisler tarafından yakalanır ve polisler paradan kendilerine büyük bir pay alıp mutemedi serbest bırakırlar. Mutemet, bu olayı saklamaz ve gazeteyi arayarak her şeyi anlatır.

Olayı biliyorsun. Yurtdışına para taşıyan bir banka çalışanı, bir kurye, havaalanında üzerinde büyük miktarda para ile yakalanmış. Ama adamı yakalayan polisler serbest bırakmışlar, hem de üzerinden çıkan paranın yarısını alarak. Adama da nedense bizim Ankara bürosunu arayıp olayı anlatmış. Tabii biz de dün gece yarısı manşeti yıkıp bu haberi koyduk. Seninle ilgisine gelince; birazdan bu konuyla ilgili basın açıklaması var. Hemen çık, haberi öğlene bitir. (Köklü, 2007, s.7)

Bu noktadan sonra devreye giren Rüya, emniyet teşkilatında Fırtına adı verilen yolsuzluk operasyonunu yöneten polis amiri Kıvanç Yılmaz ile tanışır. Polis soruşturmasını yakından takip eder ve mutemedin ailesini bulur. Olayı tüm tehlikesine rağmen derinlemesine araştırırken, bir gece yarısı fiziki saldırıya maruz kalır. Mutemedin karısının kardeşleri tarafından tehlike olarak görülüp saldırıya uğradıktan sonra, mutemet Rüya ile iletişime geçer. Bu olay hakkında sekreter Gülay'ın çok şey bildiğini söyler. Sekreter Gülay, bankanın büyük patronu ile sevgilidir ve emirleri patrondan alarak mutemede iletmektedir.

Tüm bu olaylar olurken beş polis görevden uzaklaştırılır ve bir polis memuru arabasında ölü olarak bulunur. Yolsuzluk suçu devamında cinayet suçunu doğurur. Yolsuzluk, cinayet, rüşvet, şantaj, tehdit derken olaylar karmaşık bir hal alır. Bu arada Rüya ve Kıvanç yakınlaşır ve sevgili olurlar. Rüya, olay hakkında yeri geldiğinde polisten fazla bilgiye sahip olur. Bir istihbarat çalışanının Rüya'yı arayıp olay hakkında bildiklerini anlatmasını istemiş, Kıvanç'ın da bu konuyla ilgili olabileceğini söylemiş ve olayların seyri değişir. Mutemet, Rüya'yı arayıp teslim olmak istediğini söyler ve Rüya'nın yardımı ile karakola gidip teslim olacakken yolda gazetecilerle beraber tutuklanır. Rüya

ve arkadaşları muhabirler serbest bırakıldıktan sonra, yolsuzluk soruşturmasına adı karışan banka çalışanı emekli paşanın, Kıvanç'ın kirvesi olduğu ve teşkilatta bazı kayıtların silinmesinde Kıvanç'ın parmağı olduğu ortaya çıkar. Görevinden alınan Kıvanç amirlik rütbesini kaybederken, Rüya, Kıvanç'ın evli olduğunu öğrenir ve hazin bir aşkın kurbanı olur.

Rüya, yaşadığı aşkta hüsrana uğrasa da bir gazeteci olarak giriştiği işi başarıyla bitirmiş, mutemet teslim olmuş, bankanın patronu tutuklanmıştır. Kameraların önünde polis tarafından evinde tutuklanan ülkenin en zengin iş adamı, Rüya'nın işin peşini bırakmamasıyla cezasını bulur.

Sibel Köklü, yolsuzluk suçunu kurguladığı polisiyesinde güçlü bir gazeteci üzerinden çetrefilli ve kirli ilişkiler ağı çizmiştir. Ekonomik ve siyasi çıkarların oluşturduğu yozlaşmayı polisiye üzerinden modern bir şekilde eleştirmiştir.

Şule Şahin'in *Kocama Tuzak Kurdum* (2012) adlı romanı üç kitaplık psikolojik polisiye roman serisinin ikinci kitabıdır. Romanın başkahramanı spor hocası Bahar, müsteşar bir babanın kızı ve tek çocuğudur. Karadenizli çiftçi bir aileden gelip inşaat mühendisi Zafer ile evlidir ve Saruhan adında bir oğlu vardır. Kayınpederinin bağlantıları sayesinde kurduğu şirketi büyüten Zafer, Bahar'ın bürokratik kökenli bir ailenin kızı olması nedeniyle bu evliliği yapmıştır. Şule Şahin, serinin ilk kitabında olduğu gibi *Kocama Tuzak Kurdum* da da sorunlu bir evliliğin irdelenmesinin ardından polisiye suç unsurlarını kurgusunda ortaya çıkarır. Yazar, kocasından psikolojik şiddet gören bir kadının tüm cesaretiyle mutsuz giden evliliğini sorgulamasını ve bitirmesini heyecanlı bir kadın polisiyesi şeklinde okuyuculara sunar. Romanda psikolojik alt yapı açıkça görülmektedir.

Bahar'ın, orta yaş bunalımından sonra estetik operasyonlar yaptıran ve eve sürekli geç gelen kocası Zafer'e tahammülü kalmamıştır. Kocasının bu davranışlarının arkasındaki gerçekleri araştırmak için cesaretini toplayan Bahar, dedektifliğe soyunur. Zafer'i takip ederek yaptığı bir otel baskını sonucu kendisini şirketten iki ayrı kadınla aldattığını öğrenir. Şirketin Finans Müdürü Semahat ve İç Mimar Ebru da Bahar ile birlikte aldatıldıklarını öğrenirler. Kocasından intikam almaya yemin eden Bahar'a bir süre sonra bu iki kadın da katılır.

Telefonu kapatırken içimden ‘zavallı Zafer’ dedim. “Aynı erkeğe aşık üç kadın ve üç intikam planı...” (Şahin, 2014, s.169)

Bahar, intikam planları yaparken, yan komşusu Fikri Bey ve serinin ilk kitabında sözü edilen Organize Suçlar ekibi kitaba dâhil olur. Ahmet Demirtaş ve ekibi uzun süredir Zafer’i takip etmektedir.

Ahmet Bey ilk defa söze karışarak, ‘garip bir durum olduğunu kabul ediyorum fakat tıkanan araştırmalarımızın sizin sayenizde sonuçlanacağını umuyorum’ dedi. Kısaca eşinizin karıştığı bir takım mali suçlar konusunda belgelere ihtiyacımız var, sizden istediğimiz bu. (Şahin, 2014; 158)

Bahar bir dedektif edasıyla Zafer’in cep telefonlarını, internet yazışmalarını, banka ekstrelerini, çalışma odasını birer birer kurcaladığında, Zafer’in müteahhitlik şirketindeki yolsuzluklarını, rüşvet ve çıkar ilişkilerini ispatlayacak bir defter bulur.

Semahat biraz tereddütlü, Zafer’in iş yaptığı kurumlarda, anlaştığı adamlara ödediği rüşveti gösteren defter! Yaklaşık üç yıl önce epey konuşulmuştu...” dedi. Bu açıklamadan bir şey anlamadığını görünce biraz daha anlatmak zorunda olduğunu hissedip, “bir akşam Zafer defteri şirkette unutulunca birkaç kişi içindekileri görmüştü ama kimse ne olduğunu açıklayamadı.” diye devam etti. “Defteri görenlerden ikisi peş peşe trafik kazasında öldüler, bense ağzımı açmazdım, çünkü birkaç hafta içinde Zafer’in sevgilisi olmuştum. Şirkettekiler, defter hakkında bir kere fısıldaşıp sonra unuttular. Malum balık hafızası.. (Şahin, 2014, s.188)

Kocasının önce yolsuzluk yaptığını daha sonra da şaibeli ölümlerden mesul olabileceğini düşünen Bahar elindeki defteri polise teslim etmeye karar verir. Yaşadığı bu zor süreçte ise serinin ilk kitabının başkahramanı olan Psikolog İpek’ten destek alır. İpek de Bahar gibi kocasından gördüğü psikolojik şiddet sebebiyle evliliğini sorgulamış ve sonunda ipleri koparmıştır. Ahmet Demirtaş’ın ekibindeki polislerden Ekrem ile evlenmeye hazırlanan İpek, Bahar’a destek olur. Yazar, bu iki kahraman üzerinden kadınların kendi çaresizliklerini içlerinde bulunan cesaret ile aşabileceklerini psikolojik olarak gözler önüne serer. Ayrıca Bahar, spor salonun sahibi Murat’ın aşkını ilan etmesiyle duyguları iyice karmakarışık hale gelir.

Birçok suçtan aranan Zafer, Ebru ile birlikte ortadan kaybolurken, Semahat planlı bir trafik kazası sonucu ölür. Gerilimin ve heyecanın dinamiğinin düşmediği romanda, Bahar, Zafer’in yakalanmasını endişe içinde bekler. Günler sonra içinde bulunduğu psikolojik durumdan kurtulmak için düzenlediği yılbaşı partisinden Zafer, Bahar’ın kapısına sarhoş bir şekilde gelir. Silahların patladığı gece de Zafer, Sebahat’in kocası tarafından vurulur. Sebahat tarafından terk edilen kocası ruhsal bir bunalıma girmiştir.

Sebahat'i öldürdükten sonra günlerce Zafer'i aramış ve sonunda onu ağır şekilde yaralamayı başarmıştır.

Kocama Tuzak Kurdum, kocasının kendisini aldattığını düşünen bir kadının, giriştiği dedektifçilik oyunu sonunda hayatının altüst olmasını konu eden macera dolu bir polisiye romandır. Çete kurma ve yolsuzluk gibi suç unsurlarının yer aldığı romanda heyecanı arttırmak adına cinayet suçu da romana eklenmiştir. Serinin ilk kitabında olduğu gibi bu romanda da Ahmet Demirtaş ve ekibine suçu aydınlatırken bir kadın kahraman yardımcı olur. Dedektif konumundaki Bahar, kocasının aldatması ve çeşitli suçlara karışması nedeniyle aynı zamanda mağdurdur.

Dünya gündeminde en fazla yer bulan konulardan biri olmaya başlayan yolsuzluk yakın dönem polisyelerinde yer almaktadır. Devlet görevlilerinden iş adamlarına kadar çeşitli suç profillerine sahip yolsuzluk suçu, toplumun her katmanından suçlu profillerini içerir. Maddi çıkar amaçlı gerçekleştirilen yolsuzluk suçu, kurgulanırken romanlarda beraberinde başka suçları da doğurmuştur.

3.2.3. Çeteleşme

Organize suç kavramı içerisinde değerlendirilen çeteleşme, günümüzde suç olgusunun nitelik değiştirerek, özellikle bireysel suç işleme yerine grup halinde suç işlemenin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkar. Kadın yazarlarımız çeşitli amaçlarla bu çete şeklinde işlenen suçlara romanlarında yer vermiştir. Polisiye romanlar, klasik dönem eserlerinden konu bakımında farklılaşmaya başlayınca şiddet bireysel çaptan topluluğa geçiş yapmıştır. Polisiye romanlarda suçu ortaya çıkaran kahramanların işi artık eskisi kadar kolay değildir. Tek birey ile mücadele edilip ortaya çıkarılan klasik dönem polisiye roman suç unsurları, organize suçlarla beraber tehlikeli bir gruba karşı verilen bir mücadeleye dönüşür. Hollywood filmlerinin etkisiyle yeni dönem polisiye romanlarında mafya gruplarının yaygın şiddeti öne çıkmaya başlamıştır. Hava Gülbeyaz *Coşkun Mavi Gözlü Adam* (2004) romanında, Sibel Köklü, *Geçmişe Kapanan Kapılar* (2010) ve *Aşka Vakit Yok* (2014) romanlarında, Esmahan Aykol *Tango İstanbul* (2012) romanında, Müzeyyen Yılmaz ise *Girdap* (2013) ve *Tornado* (2013) romanında çete suçlarını kurgularında kullanmıştır.

Havva Gülbeyaz Coşkun'un polisiye romanları trajedi ve polisiye unsurları bir araya getiren romanlardır.⁹⁰ İlk polisiye romanı olan *Mavi Gözlü Adam*'da (2004) başkahraman Aslı'nın hayatındaki dramları işlenen bir cinayet üzerinden okuyuculara sunar. Kocasını Haldun'u altı yıl önce kaybeden, bu ölümünden sorumlu tutulduğu için çocukları Merve ve Devran tarafından terk edilen Aslı, mutsuz ve yalnız bir kadındır. Gelinlik butiği olan, maddi durumu iyi olmasına rağmen hayatta istediğini bulamayan Aslı, zor bir çocukluk geçirmiş, hayatta kalan tek kız kardeşinin de izini yetiştirme yurduna verildikten sonra kaybetmiştir.

Bir gün çıktığı yürüyüşte kayalıklarda ölü olarak bulunun mavi gözlü bir adamı görmesiyle saplandığı geçmişe geri döner: Gençliğinde çok sevdiği ve kavuşamadığı mavi gözlü Bülent aklına gelir. Daha sonra ise Bülent'tin kendisine hasta oğlunu emanet ettiği mektubu aldığı anda Bülent'i araştırmaya başlar. Bülent ölmeden önce Aslı'nın hesabına oğlunun tedavisi için yüklü miktarda para yatırmıştır. Aslı, arkadaşı sayesinde tanıştığı devletin gizli örgütünde çalışan Doktor Mahir'in yardımıyla gerçeklere ulaşır:

Aslında olaylar karışık. Eşinizi Bülent Kaçmaz adlı bir memurumuz öldürdü. Sebebinin merak ettik. Sonra ortalıktan kayboldu. Görevine ihanet edip eşinizden rüşvet almış. Para ile birlikte kayboldu. Sonra araştırmalarımız sonunda o parayı kendi hesabından sizin adınıza bankaya yatırmış. Sonra oğlunuzu kullandılar. Bu çete Bülent'i öldürdü. Maşa olarak Devran'ı ortaya yem olarak atılır. O da zaten suçunu itiraf eden mektup bırakmış. Örgüt kendini temize çıkarmak için oğlunuza yüklü miktarda uyuşturucu yüklemişler. Şans eseri kurtuldu ama durumu ciddiyetini koruyor. Yaşama şansı az. Ondan bazı bilgiler aldık örgütü bastırmak için. Bu yüzden size öldüğünü söyledik. (Coşkun, 2004, s.209)

Aslı öğrendiği bu gerçeklerden sonra kayalıklarda bulunan mavi gözlü adamın Bülent olduğunu da öğrenir:

-Sana aslında dün söylemeliydim. Hani geçen gün biri ölmüştü ya. İşte o Bülent. -Mavi gözlü adam, dedi Aslı. (Coşkun, 2004, s.175)

Yazar, Aslı'nın çocukluğundan itibaren hayatındaki yaşadığı acıları konu edindiği romanında muammaları tesadüfler sonucunda çözüme kavuşturur. Haldun'un kaçakçılık ve uyuşturucu çetesinin peşinde olan Bülent'in emniyet mensubu olarak bu çete ile giriştiği illegal ilişkiler sonucunda cinayetlere kurban gittiği öğrenilir. Suç ve suçlu üçgenindeki muammanın aydınlatılması polisiye tarzda ele alınmamıştır. Aslı'nın

⁹⁰ Coşkun'un romanları ilginç bir biçimde 19. yüzyılda özellikle Fransa'da çok geçerli olan melodram ağırlıklı polisiye romanları andırmaktadır. Romanlarda suç ve muamma öğeleri vardır, ancak egemen olan unsur, kişilerin trajik yaşamları ve geçmişleridir. ... (Türkeş, 457)

yıllardır kayıp olan kız kardeşi Esra da tesadüfen ortaya çıkar. Polisiye kurgu unsurları geri planda kalırken Aslı'nın hayatındaki dramatik olaylar ön planda tutulmuştur.

Sibel Kökü'nün *Rüya Keskin* polisiye roman üçlemesinin ikinci kitabı *Geçmişe Kapanan Kapılar*'dır (2010). Rüya, gazetede işine başarılı bir şekilde devam etse de aşk hayatındaki başarısızlığını ve yalnızlığını kabul eder. Gazete şefinin Doktor Volga'yı Rüya ile tanıştırmak istediği yılbaşı gecesinde mafya hesaplaşmasının sonucu olan kahvehane baskınında üç kişi öldürülür. Volga'nın doktoru olduğu ülkenin en ünlü mafya babasının da adını karıştığı bu çatışmanın peşine bir dedektif edasıyla düşen Rüya; olayın siyasilere, iş adamlarına uzandığını öğrenir.

Yılbaşı gecesi kanlı hesaplaşma... Dün gece saatler 24.00'ı gösterdikten hemen sonra, Gültepe'de bir kahvehane baskına uğradı. Otomatik silahlarla taranan kahvehanedeki üç kişi hayatını kaybetti. Çeşitli yerlerinden yaralanan sekiz kişi de yakındaki hastanelere kaldırıldı. Kahvehanenin sahibi Cemil Yalçın saldırıdan yara alamdan kurtuldu. Görgü tanıklarının ifadesine göre, kahvehaneye harekete halindeki bir otomobilden ateş açıldı. Yine tanıkların ifadesine göre, ateş açılan otomobilde üç ya da dört kişi vardı. Emniyet güçleri açıklama yapmazken, olayın bir mafya hesaplaşması olduğu iddia edildi. (Köklü, 2010, s.27)

Kahvehane sahibi Cemil, Cemil'in çetesine mensup Ayvaz ile ülkenin hapisten yeni çıkmış en büyük mafya babası arasındaki husumet çeteleşmeye ve çatışmaya neden olur. Rüya, emekli polis Cengiz'in yardımıyla bu hesaplaşma hakkında bilgiler edinir. Kahvehane baskınından sonra olay mafya arasında restleşmeye dönüşür. Önce ünlü mafya babasının aracı kurşuna dizilir, daha sonra kahvehane sahibi bıçaklanarak öldürülür. Rüya'nın bu olayı çözmesinde, bir iş adamının benzin istasyonunda silahlı saldırıya uğraması etkili olur. Mehmet Tarık Küçük adlı bir iş adamının arazi ihalesi nedeniyle bu mafya çatışmasına neden olduğu ortaya çıkar.

Mehmet Tarık Küçük, kendisinden para isteyenlerden kurtulmak için Ayvaz'ı tutmuş. Ayvaz devreye girip, ihale rüşvetçilerinden adamın peşini bırakmalarını istemiş. Adamlar da boş değil tabii... Gidip memleketin en ünlü mafya babasını bulmuşlar. O da gidip iş adamını tehdit etmiş ve tahsilâta devam etmek istemiş. Mehmet Tarık Küçük, bu noktada iyice korkmuş olmalı ki, emniyete başvurmuş ve koruma istemiş. Olayı tam anlatmadan, kendisinden şantajla para istendiğini söylemiş. Polis de gidip memleketin en ünlü mafya babasını yakalamış. Adam içeride bir süre kalmış ama sağlık sorunlarını filan öne sürüp çok geçmeden tahliye olmuş.(Köklü, 2010, s.175)

Rüya yaptığı haberlerle mafya liderlerinin, çete üyelerinin yakalanmasını sağlar. Sibel Köklü, mafya hesaplaşmasını konu aldığı romanda; cinayet, tehdit, şantaj, adam yaralama gibi birçok suçu işlemiştir. Günümüz mafya ilişkilerini kurmaca bir şekilde

göndermeler yaparak eleştiren yazar, Rüya'yı bu kitapta da işinde güçlü, başarılı bir şehir kadını olarak çizer. Mafya dünyasının erkek egemen hesaplaşmasında romandaki suç ve suçlu ağını çözüme kavuşturur.

Sibel Köklü'nün polisiye roman üçlemesini son kitabı *Aşka Vakit Yok* (2014), Rüya Keskin'in son maceralarını anlatır. Gazeteci olan Sibel Köklü, kendisi gibi bir gazeteci olarak yarattığı Rüya Keskin karakteri üzerinden, kitapta medyanın yozlaşmasını anlatır ve medyadaki bu durumu eleştirir. Romanın polisiye özellik kazandığı nokta ise, Rüya'nın diğer serilerde olduğu gibi peşine düşeceği bir suçun ortaya çıkışı olur. Bu kitapta Rüya habere değil haber Rüya'ya gelir. Çocukluk arkadaşı Musa'dan, Kıbrıs'ta güvenlik görevlisi olarak çalıştığı bir otelin kumarhanesindeki olayları haber yapması için davet alması Rüya'yı, içinde siyasilerin, insan kaçakçılarının yer aldığı bir olayın ortasına düşürür. Şef, gazetenin satılma arifesinde böyle bir haberin peşine düşmek isteyen Rüya'yı yıllık iznini de kullanması için Kıbrıs'a gönderir. Kıbrıs'a gittiğinde okuldan arkadaşının sergisini de haber yapmasını ister.

Rüya, Kıbrıs'ta Musa'dan yeni yönetmelikle kumarhanelerde yapılacak değişiklikleri öğrenir. Bu yeni yönetmelikle küçük kumarhaneler kapanmak veya büyük kumarhanelerle birleşmek zorunda kalacak, bu nedenle de küçük kumarhane işletmecileri mağdur olacaktır. Rüya, Kıbrıs'ta kaldığı süre boyunca kumarhane işletmecisi Aytekin'in aracılığıyla bir yandan siyasilerle görüşmeler yapar, kumarhane haberini hazırlar bir yandan da şefinin arkadaşının sergisi haberini hazırlar. Bu sergiyi ziyarete gittiğinde burada sergi sahibi Kemal ve amatör fotoğrafçılık yapan pilot Akın ile arkadaşlık kurar. Polisiye roman serisi boyunca aşk hayatında yüzü gülmeyen Rüya, bu kitapta da Akın ile sonu hüsrarla biten bir ilişki yaşar.

Kıbrıs'tan haberlerini yaptıktan sonra döndüğünde gazetenin iktidar yanlısı bir iş adamına satıldığını öğrenir. Gazete içinde yaşanan bu mesele yüzünden Rüya, Musa ile bir süre görüşemez. Daha sonra Musa'nın İstanbul'da yaşayan eşi, Musa'dan bir haftadır haber alamadığını ve oteldekilerin Musa'da habersiz olduğunu Rüya'ya haber verir. Rüya, tehlikeli olan kumarhane olayı yüzünden Musa'nın başına bir şey gelmesinden korkar ve Kıbrıs'a tekrar gider. Kıbrıs'a tekrar gittiğinde kumarhane işletmecisi Aytekin ile görüştürülmemesi ve oteldeki gariplikler yüzünden işlerin ters

gittiğini anlar. Musa'nın arkadaşı Alper'den Kıbrıs'taki kumarhane lobisi faaliyetlerini mafya ile ilişkili olduğunu öğrenir.

Rüya Hanım, buradaki sorunlar sadece kumarhanelerden kaynaklanmıyor. Kıbrıs'taki bazı kumarhanelerde mafya bağlantısı var diyor ama iş, bu küçük adadaki kumarhanelerden elde edilecek kar meselesi değil sadece. Olayın arkasında, yer altı dünyasının adayı üs olarak kullanması var. Kumarhane paravanı arkasında uyuşturucu ticaretinden, silah ve insan kaçakçılığına kadar birçok yurtdışı iş yapılıyor. İşin ucu Avrupa'ya kadar uzanıyor. (Köklü, 2014, s.142)

Rüya, Kıbrıs'ta kumarhane yasası ile küçük işletmeleri kendi bünyesine katmak isteyen, Kont olarak anılan bir mafya babasından haberdar olur. Kont, Aytekin'e tuzak kurup seks videosunu çeker ve Aytekin'i tehdit etmek için Musa'yı kaçıır. Musa'yı bulmak için tüm tehlikelere rağmen Kont'u takip eder ve yakalanır. Polisler tarafından kurtarıldığında bir odaya hapsedilmiş şekilde bulunan Rüya, o gün arkadaşının cesedinin bulunması ile adeta yıkılır. Kont, sevgilisi ve Aytekin tekne ile yurtdışına kaçarak polisin elinden kurtulur. Rüya, kumarhane lobisinin faaliyetlerini aydınlatmak için giriştiği işte, arkadaşı Musa'nın ölümünün yanı sıra insan kaçakçılığı başta olmak üzere birçok suça liderlik yapan Kont'u açığa çıkarır.

Sibel Köklü, kadın polisiye yazarlar arasında organize suçların ele alınmayan bir suç türü olan kumar lobisi faaliyetlerine yer vererek özgün bir eser ortaya koymuştur.

Esmahan Aykol'un polisiye roman serisinin son kitabı olan *Tango İstanbul* (2012) romanında, amatör dedektif Kati Hirşel tesadüfi şekilde yine bir cinayeti çözmeye karar verir. Arkadaşı Fofu ile gittiği falcının kendisinde yakın zamanda tanıdığı bir kadının öleceğini söylemesi üzerine, kitapçı dükkânında çalışan Pelin'in arkadaşı Nil'in yoğun bakımda yattığını öğrenen Kati, bu olayın üzerine gider. Nil'in kafede bir kadın arkadaşıyla otururken aniden ağzından köpükler çıkarak bayılması ve yoğun bakıma kaldırılması Kati Hirşel için yeterince gizemli bir durumdur. Nil'in İzmir'den gelen kardeşi Hakan ile durumu araştırmaya başlar. Gazeteci olan Nil, son işinden ayrıldıktan sonra ailesinin karşı çıkmasına rağmen Arjantin'e göç eden dedesinin romanını yazmaya başlar. Kati, Nil'in evine gittiğinde ilginç durumlarla karşılaşır. Altı aydır işsiz olan bir gazeteciye göre fazla lüks olan evi ile Nil, Kati'yi şaşırtır. Nil aynı zamanda tekstilci sevgilisi Emir'i, Papi lakaplı biriyle aldatmıştır.

Niye bana öyle bakıyorsun? Haksız mıyım? Kız, Papi'nin metresi. Papi muhtemelen yaşlı, evli, zengin bir adam. Kızın hayatında bir de Emir var. İkisini gayet güzel idare

ediyor. Roman yazıyor. Tango yapıyor. Hüsrev Gerede’de şahane bir evde oturuyor. Chanel çantalarla geziyor... Bütün bunlara gariplik denmez, ‘tatlı hayat’ denir, canım. Kimsenin metresi olmayan genç, güzel ve başarılı bir kadın gösterirsen bana, neyin garip olduğunu o zaman konuşuruz. (Aykol, 2012, s.125)

Romandaki tüm bu polisiye unsurlar çevresinde dönen muammanın dışında dedektif Kati Hirşel’in Nil’in apartmanında yaptığı araştırma esnasında tanıştığı tarih profesörü Armin Arman’dan etkilenmesi de yer alır. Fakat aralarında doğacak muhtemel aşk yazarın da dediği gibi başka bir aşk romanın konusu olabileceğinden *Tango İstanbul*’ da polisiye kurgunun önüne geçmez.

Kati Hirşel, Nil’in yazdığı romanın peşine düştüğünde ilginç bilgilere ulaşır. Kafede fenalaştığında Nil’in yanında bulunan arkadaşı Handan, Nil’in romanının peşine düşmüş ve romanı çalarak kendi adıyla yayınlamak istemiştir. Kati için Handan da şüpheliler arasında yer alır artık. Kati, roman boyunca katille ilgili ipuçları ararken sonunda Nil’in Papi lakaplı gizli sevgilisini ortaya çıkarır. Papi, Nil’in eski çalıştığı *Ayna* gazetesinin yayın yönetmeni olan Kerem Dargın’dır. Evli olan Kerem Dargın, Nil ile yasak ilişki yaşamaya başlayınca Nil’i gazetede işinden çıkarttırmıştır. Kati, yasak ilişkileri uzun süredir devam eden bu ikilinin en son beraber oldukları günden kalan çöp kutusunda, evin zemininde ve Nil’in kıyafetlerinde Kerem Dargın’ın Yeni Zelanda’dan getirdiği balı bulur. Deli bal diye tabir edilen bu toksik bal türünün belli bir miktar üzerinde tüketildiğinde zehirlenmeye yol açtığını öğrenirler. Bu durum Nil’in ağzından köpükler çıkararak fenalaşmasını açıklamaktadır. Kati, Kerem Dargın’a ulaştığında onun da Nil gibi fenalaşarak bir trafik kazası geçirdiğini öğrenir.

“Çok acayip!” dedi. Kaşları çatılmıştı. Durmadan başını iki yana sallıyordu. “Adam Amerikan Hastanesi’nde yoğun bakımdaymış. Bitkisel hayatta.” (Aykol, 2012; 236)

Nil ve Kerem Dargın’ı ölüme götüren şeyin cinsel fantezileri olduğunu anlayan Kati, Nil’in bilgisayarından çıkan şantaj kasetleriyle romandaki suç unsurunun seyrini başka yöne çevirir. Nil’in başına gelen bu gizemli durumu araştıran yalnızca amatör dedektifimiz Kati Hirşel’dir. Bir cinayeti aydınlatmak için giriştiği bu durumda Nil’in içinde bulunduğu medya dünyasında yaşanan çürümüşlüğe şahit olur. *Ayna* gazetesinin sahibi Ural Bey, Kerem Dargın ve Nil’in içinde bulunduğu bir medya çetesinin çektikleri seks kasetleri ile şantaj yaptıklarını öğrenen Kati, cinayet aydınlatmak için girdiği yolda ‘şantaj, çete, örgüt’ gibi başka suç unsurlarını ortaya çıkarır.

Kasetin devamındaki konuşmaların özeti şuydu: Adamlar, Başkan'a, 354 dönümü tapulu, 88 dönümü Hazine'den tahsisli toplam 442 dönümlük sahil şeridindeki belediye arazisini Ural Bey denen birine kiralamasını, aksi takdirde o kaydı Youtube'a yükleyeceklerini söylediler. Aylık kira olarak teklif edilen 100 bin dolarlık rakam reel bedelin yanında gülünç kalıyordu anlaşılan. Belediye Başkanı 'İmkânsız. Bu benim sonum olur...' gibi laflar geveledi. Kayıta yüzü görünmeyen bir erkek sesi 'Bunu Youtube'a yüklersek o da sonun olur' deyip arsız arsız güldü." (Aykol, 2012, s.240)

Kerem Dargın ve Nil'in ölümüyle son bulan romanda, cinayet gibi gözüken gizemli olaylar beraberinde başka suç unsurlarını getirirler. Kati, serinin önceki kitaplarından farklı olarak bu muammayı tek başına gönüllü olarak çözer. Amatör olarak başladığı dedektiflikte peşine düştüğü tüm polisiye durumları çözen Kati Hirşel, serinin bu son kitabında bir çetenin işlediği şantaj ve tehdit suçlarını ortaya çıkararak ustalığını ispat etmektedir.

Müzeyyen Yılmaz'ın komiser Ceyda karakterinin maceralarının ve kaçakçılık, cinayet, kaçırılma, uyuşturucu gibi birçok polisiye suçun anlatıldığı polisiye serisinin bazı kitaplarında çeşitli çete faaliyetleri de işlenir. Serinin beşinci kitabı olan *Girdap* (2013) iki bölümden oluşur. Kitabın iki bölümünde de farkı çete faaliyetleri konu edinilmiştir. Kitabın "Ölüm Kapıyı Çalınca" adlı ilk bölüm, serinin önceki kitabı *Hortum'da* (2013) silahlı saldırıya uğrayan Ceyda ve Kemal'in hastaneye kaldırılmasıyla başlar. Saldırı sırasında kendisini Ceyda'ya siper eden Kemal'in öldüğü söylenen Ceyda, duyduğu vicdan azabı ve üzüntüden dolayı Karadeniz'in bir kasabasına kaçar. Bu sahil kasabasında kimliğini gizler ve kasaba halkı ile arkadaşlık kurar. Bu sırada yoğun bakımda olan Kemal iyileşir ve kayıp Ceyda'yı aramaya başlar.

Bir gün kasabada bir balıkçının cesedi ağlara takılarak bulunur. Ceyda'ya aşık olan avukat Sulhi Bey'in ölen balıkçının ailesi ile yakından ilgilenmesi Ceyda'nın dikkatini çeker ve bu şüpheli ölümü araştırmaya başlar. Cesedi bulunan balıkçının deposunda araştırma yapar.

"Küçük bir operasyon." diye yanıt verdi ve Burak'ın uzattığı bıçağı kaptı. Balığı tezgahın üzerine yatırdı ve gerçek bir operasyona hazırlanan bir doktor edasıyla balığı özenle başından kuyruğuna kadar yarı. Sonra içindeki organlarını çıkardı. Neredeyse on beş kiloya yakın kalıntılar çıkmıştı. Bıçağın yardımıyla organları karıştırdı ve o anda yarı parlak taşları fark etti. Kanlı ve yapış yapıştı... (Yılmaz, 2013; 130)

Ölen balıkçı Sulhi'nin kaçak elmaslarını yurtdışına sevkiyatını yapar. Balıkçı ve Sulhi arasındaki bağlantıyı çözen Ceyda, Sulhi ile yüzleşir. Sulhi, Ceyda'yı öldürmeye çalışsa

da Ceyda'nın sonunda yerini bulan Kemal, Ceyda'yı kurtarır. Kaçak elmas ticareti yapan Sulhi'nin çetesi Ceyda'nın ilgisi ve dikkati ile çökertilir.

“Dehşetin Kurbanları” adlı kitabın ikinci bölümde ise, Silivri’de bulunan bir cesedin arkasında yatan büyük bir suç çetesinin faaliyetleri ortaya çıkarılır. Silivri Emniyeti’nin olayın büyük boyutlarda olduğunu düşünmesi ve İstanbul’dan yardım istemesiyle Ceyda ve Kemal operasyona dahil olur. Ölü bulunan genç kızın sado-mazoşist bir şekilde tecavüze kurban gittiği düşünülür. Yapılan otopsi raporundan sonra kurbanın bir at tarafından tecavüze uğradığı ve uyuşturucu yüzünden öldüğü ortaya çıkar. Bu kurban ile benzer özellikleri gösteren ve cinayete giden kızların pornolarda oynatıldıkları bilgisine ulaşırlar.

...Piyasada, bu tür pornolar için çeşitli kızları kullanmaktan çekinmiyorlar. Pornografik adı ‘beastialit’ tir. Bu pornoya ilgi duyan milyonlarca Zoofili kişiler vardır. Beatrialit çekimler, bu kişilere özel olarak ve oldukça fahiş bir paraya çekilir. Kızlara önce yüksek dozda uyuşturucu verip daha sonra hayvanlarla ilişkiye zorluyorlar. Aslında zorluyorlar demek yanlış, çünkü zaten kızlar uyuşturucunun etkisindeyken ne yaptıklarının farkında olmuyorlar. Bu legal bir çekim değildir. Aslında hiçbir porno, legal sayılmıyor ama bu farklı... (Yılmaz, 2013, s.179)

“Eyes Berg” adını verdikleri bu operasyonda illegal yollarla porno yayını yapan bir çetenin peşine düşerler. Operasyonlarda suçluları yakalamak için çeşitli kimliklere bürünen Ceyda, bu operasyonda hayat kadını kılığına girer. Marmara denizi sınırları içinde büyük bir yatta dünyaya yayın yapan porno çetesi Kemal’in başında bulunduğu S.A.T. Komandoları tarafından çökertilir. Çetenin patronunun elinden Ceyda, son anda Kemal tarafından kurtarılır.

Polisiye roman serisinin altıncı kitabı olan *Tornado* (2013) üç bölümden oluşur. Kitabın “Şaibeli Şike” adlı ilk bölümünde Kırşehir’de tekvando turnuvasında yaşanan şüpheli ölümler araştırılır. Turnuvada yaşanan ölümlerin sebebi dopingdir. Amirleri Sedat Bey tarafından görevlendirilen Ceyda ve Kemal, Kırşehir’e müsabakalara katılan koç ve öğrenci olarak giderler. Çok iyi dövüşen Ceyda, tekvando turnuvasında ilk rakibini yenerek dikkatleri çeker. Turnuvada bahis düzenleyen bir çete, Kemal’e şike teklifinde bulunur.

‘Güzel ne derler bilirsın iyi olan kazansın.’

Patron Kemal’in sözleri üzerine birden sinirli bir şekilde purosunu tabakaya bastırdı.

‘Yanlış parası olan kazanır!’ diye yanıt verdi. Kemal aptalı oynamaya devam ederek ‘Turnuvadan çekilmemiz için bize para mı teklif ediyorsun?’ diye sordu.

‘Hayır yenilmeniz için!’

‘Şike?’

‘Biz buna iş diyoruz hoca, iş’(Yılmaz, 2013; 72)

Şikeyi kabul etmeyen Kemal, cinayetlerin nasıl işlendiğini öğrenmek için Ceyda’nın ikinci karşılaşmasını bekler. Yazar, Ceyda’nın ikinci karşılaşmasını tekvandonun teknik terimleri ile tasvir eder. Ceyda, karşılaşma sırasında fenalaşır ve hastaneye kaldırılır. Ceyda’nın suyuna yüksek dozda doping koyan çete, Kırşehir Emniyeti’nin yardımıyla yakalanır.

Kadın yazarlar tarafından para motivasyonu ile beraber kurgulanan bu çeteleşme suçları, grupların amaçları için rüşvet ve cinayet gibi başka suçları da doğurmuştur. Romanlarda bu suç unsurları, birden fazla kişiyi kapsadığı için dedektif veya emniyet teşkilatı tarafından yapılan yoğun çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır.

Ülkemizde dönem dönem sorun olan ve gündemi meşgul eden kumarhanelerin durumu, Sibel Köklü’nün *Aşka Vakit Yok* (2014) romanına konu olur. Romanda kumarhanelerin kapatılması için geriye sayımın başlamasıyla birlikte kumar lobisi harekete geçer. Kumar lobisinin çıkan yasadan sonra ayakta kalmak için verdikleri savaşa mafya da dahil olunca kaçırılmalar, tehditler, şantajlar ve cinayet suçu da beraberinde ortaya çıkar.

3.2.4. Tarihi Eser ve Silah Kaçakçılığı

Endüstrileşen ve birbirini tekrarlayan polisiye üretimi içinde fark yaratmak isteyen yeni dönem polisiye roman yazarları, suç yelpazelerini geniş tutarlar. Polisiyeler konu olan suçların tek boyutlu yapısı kırılmış ve suçlar uluslar arası bir boyut kazanmıştır. Organize suçlar içerisinde değerlendirebileceğimiz kaçakçılık suçu kadın yazarlar tarafından çok ilgi görmemiştir. Ayşe Akdeniz *Rüzgar, Kan ve Kelebek* (2002) romanında, Şule Şahin ise *Kopmuş İp* (2005) ve *Kırmızı Kadifenin Sırrı* (2014) romanında bu suça yer vermiştir.

Ayşe Akdeniz’in *Rüzgar, Kan ve Kelebek* (2002) adlı romanı aşk, macera ve polisiye unsurlarını içinde barındırır. Arkeolog Rüzgar Kızıldeniz, yurtdışında eğitimini tamamladıktan sonra doğduğu yer olan Yeşilköy’e kendi deyimiyle Ayestefonas’a döner. Yaşlı bir Rum çiftin evlerinin üst katını kiralar. Arkadaşlarıyla eğlenmeye gittiği

bir gece kulübünde tesadüfen tanık olduğu cinayetler onu uzun bir maceranın içine sürükler. Cinayete kurban gidenler; Beyrutlu önemli bir ailenin arkeolog olan oğlu Ahmad El Hayati ve sevgilisi Piraye'dir. El Hayati ailesi terör örgütü Binladin ile bağlantılı olduğu için Milli İstihbarat'ın ve yabancı gizli servislerin mercek altına aldığı bir ailedir. Terör örgütüne parasal destekte bulunan Ahmad El Hayati, desteği kestiği için örgüt tarafından infazı gerçekleştirilir.

İsmi Piraye. Güzel kadınmış. Terasta, duvar diplerindeki kar izlerine bakılırsa ikisi beraber rıhtıma çıkmış. Önce Ahmad'ı haklamışlar. Piraye'nin ayak izlerine bakılırsa, tahminim, Ahmad'ın öldürülmesine şahit olup kaçmaya çalışmış. Büyük ihtimalle onu da vurmaya kalktılar. Önce kaçabilmiş, ama ellerinden kurtulamamış. Ahmad kurşunlanmış, Piraye hançerlenmiş. Ve birden fazla katil var. Takım işi..." (Akdeniz, 2002, s.71)

Birkaç yıl önce yurtdışında beraber çalıştığı Arkeolog Ahmad El Hayati'nin kardeşi Usame El Hayati ile aşk yaşayan Rüzgar, baba Musa El Hayati tarafından cinayetin bir numaralı şüphelisi olarak görülür. Musa El Hayati, oğlunun Londra'da açık arttırmada satın aldığı Piri Reis'in bilinen son haritasının bu ölümle ilgisi olduğunu düşünür.

Ve arkeolog olduğundan Rüzgar'ın bu haritayı ele geçirmek istediğini düşünüyorlar. Aslında, Rüzgar bu haritanın müzeye kalması içi müzayede satışını durdurma girişimlerinde bulunmuş, (Akdeniz, 2002, s.161)

Haritanın başından beri peşinde olan bir çete, Rüzgar'ı önce Rodos'a sonra Kelebekler Vadisi'ne kaçıtır. Rüzgar'ı kaçıran çetenin lideri Suphi Van; Rüzgar'ın bir zamanlar aşk yaşadığı opera şefidir. Silah ve tarihi eser kaçakçılığı yapan Suphi Van, peşinde olduğu Artemis'in heykeli Kresilas'ın Piri Reis'in haritasında gösterilen yerini Rüzgar'ın bildiğini düşünür. Cinayetlerin, terör örgütlerinin, çetelerin yer aldığı romanda macera unsurunun canlı tutulması için olaylar hızlı bir şekilde gelişir. Rüzgar, Yunan gizli servisinin çeteye yerleştirdiği ajan sayesinde kurtarılır ve çete çökertilir. Suç ve suçun aydınlatılması bakımından romanda dedektif konumunda yer alan cinayet masasından Komiser Nevzat ve Rüzgar'ın gazeteci olarak tanıdığı fakat Milli İstihbarat gizli çalışanı Zeyyat karakterleri geri planda kalmıştır. Polisiye romanlarda yer alan başkahramanların romanlardaki suç muammasını çözmesindeki görevi romanda zayıftır. Başkahraman Rüzgar, suçun aydınlatılmasında etken değil suçun mağduru olarak kitapta yer alır.

Şule Şahin'in üç kitaplık psikolojik polisiye roman serisinin ilk kitabı *Kopmuş İp* (2005) tir. Romanın başkahramanı psikolog İpek Görgün, Mimar Doğan'la evliliğinde sorunlar yaşar. Evliliğini irdelemeye başladığı dönemde Hukuk Profesörü olan amcası Altan Yılmaz'ın eşi Serpil'in kendisine anlattıkları ile şüpheye düşer. Yengesi Serpil, silah kaçakçısı çetenin yurtdışı ayağında görevli Ateş Özmen ile yasak aşk yaşamaktadır. Çetenin polis tarafından sıkıştırılmasıyla yurtdışına kaçmaya hazırlanan Ateş, Serpil'i döverek ondan para ister. İpek, yengesinin kendisinden borç istemeye geldiğinde aldatıldığını öğrenir. Serpil, dikkatleri üzerinden çekmek için böyle bir yalanı ortaya atar. Evliliğini kurtarabilmek için kendisine söylenenleri araştırmaya başlayan İpek, farkında olmadan Ankara'da saygın iki iş adamanın başında olduğu silah kaçakçısı bir çetenin ilişkilerine dahil olur. Yengesinin verdiği isim olan Figen'in ailesinin yaşadığı yere araştırmaya gider.

Ankara Organize Suçlar Şube Müdürü Ahmet Demirtaş çetenin açığını yakalamaya çalışırken, komiser Ekrem ve Salih'le beraber çete liderlerinden Mustafa Öztürk'ün yıllar önce şüpheli bir trafik kazasında ölen karısı Figen'i araştırmaya başlarlar. İpek ve polislerin yolu Figen'in memleketi Karadeniz Ereğlisi'nde kesişir. Figen ile ilgili araştırmalardan bir sonuca ulaşamadıkları anda önce Serpil, daha sonra ise Ateş Özmen art arda öldürülür.

Kemal Akın gelen çaydan büyük bir yudum aldıktan sonra esas söyleyeceği konuya gelerek, "bütün gece uğraştık ama değdi. Öncelikle Serpil ve Ateş'i öldüren cinayet aleti tahmin ettiğimiz gibi aynı bıçak. Yara izlerinin genişliği ve derinliği birbirini tutuyor. Ayrıca bıçağın üzerindeki parmak izleriyle, cesetleri bulduğumuz evlerdeki parmak izleri de aynı, yani Serpil'i öldüren kişi aynı zamanda Ateş'i öldürmüş" diye çalışmalarını bir çırpıda anlattı. (Şahin 2014, s.162)

Birçok yan tiplerin ve olayların yer aldığı romanda bir yandan suç yelpazesi genişleyerek devam ederken, bir yanda da psikolojik bir yaklaşımla kadın erkek ilişkileri irdelenmektedir. Kocasına olan güvenini kaybetmek üzere olan İpek'in, Doğan ile arasındaki bağ kopmak üzere olan bir ipe benzemektedir. Evliliğini kurtarmak için çıktığı şüpheli yolda yedi gün içerisinde kendisini cinayetlerin ortasında bulan İpek'e bu süreçte Ahmet Demirtaş ve Ekrem yardımcı olur. Ekrem, Karadeniz Ereğlisi'nde gördüğü ilk andan itibaren İpek'i aklından çıkaramaz. Ekrem, hem bu çeteyi çökertmek için hem de İpek'i korumak için eskisinden fazla isteklidir.

Ankara’da önemli iki iş adamı olan: Ali Korkmaz ve Mustafa Öztürk silah kaçakçılığı çetesinin başındaki isimlerdir. Ahmet Demirtaş ve ekibinin enselerinde olmasından dolayı aksayan kaçakçılık işlerinin üzerine adamları Ateş Özmen’in ihanetiyle paniğe kapılırlar. Ateş Özmen’i takip ettirdiklerinde Serpil’in ve Ateş başlarına bela olacaklarını düşünürler ve cinayetleri işlerler. Ahmet Demirtaş ve ekibi dokunulması zor olan bu iki çete liderini yurt dışına kaçmaya çalıştıkları anda yakalarlar. Çete liderlerini ele veren ipucu ise Serpil’in yaşlı komşularının görgü tanıklığı olur. Aileleri ile beraber yurtdışına kaçmaya çalıştıkları sırada yakalanan çete, kendilerini garantiye almak için İpek’i kaçırmaları.

Yazar Şule Şahin, psikolojik çerçeveye ele aldığı birden farklı kadın erkek ilişkisini oturttuğu polisiye kurgu içerisinde başarılı bir şekilde ele alır. Yazar, roman boyunca koruduğu gizemi ve heyecanı, romanın sonunda İpek’in kurtarılışına kadar canlı tutar. Çete yakalandıktan sonra çete içi eski hesaplaşmalar da ortaya dökülür: Mustafa Öztürk’ün trafik kazasında ölen karısı Figen’in ölümünü Ateş Özmen planlamıştır. Ahmet Demirtaş ve ekibi romanın sonunda düzenledikleri operasyonla İpek’i kurtarıp çeteyi çökertirler.

Şule Şahin’in psikolojik polisiye roman serisinin son kitabı *Kırmızı Kadifenin Sırrı*’dır (2014). Psikolojik unsurları, kadın kahramanlar üzerinden anlattığı serisinin son kitabının başkahramanını ruhsal olarak yorgun bir kadın kahraman olarak seçmiştir. Özel bir hastanenin müdürü olan Ömür; annesinden başka kimsesi kalmamış, üç yaşında babasının cinayetine tanık olmuş, abisini uçak kazasında kaybetmiş yalnız bir kadındır. Hayatındaki bütün erkekleri kaybettikten sonra son büyük hayal kırıklığını eski erkek arkadaşı Bahadır ile birlikteyken yaşamıştır. Yıllar sonra polis olan Bahadır’dan aldığı telefon ile hayatı alt üst olan Ömür için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır.

Birbirinden farklı konulara sahip olan polisiye roman serisinde kitaplar, Organize Suçlar Şube Müdürü Ahmet Demirtaş ve ekibindeki yan tiplerle birbirine bağlanırlar. Bahadır, Ahmet Demirtaş’ın ekibinde yer alan polislerden biridir. Başkahramanımız Ömür’ün abisi Özgür’ün geçirdiği uçak kazasının arkasında, Ahmet Demirtaş ve ekibinin çökertmeye çalıştığı çete yer alır. Abisinin cinayete kurban gittiğini öğrenen Ömür,

diğer serilerin başkahramanları gibi polis ekibine çeteyi yakalaması için yardımcı olacak amatör dedektif konumundadır.

Ahmet Demirtaş sıkıntıyla dosyaya bakarken, ‘bunlar bir sürü insanı öldürmüş ama kimden emir alarak veya kimleri korumak için bu işleri yaptıklarını anlayamıyoruz’ diye söylendi. ‘Ucu bucağı belli olmayan bir esrar perdesi içinde kaybolmuş gibiyiz. Kim bunlar, nasıl bu kadar iyi kendilerini gizliyorlar? Devlet içi işler, kaçakçılık, adam yok etme, daha kim bilir neler? Nasıl bir çete bu, anlamadım gitti!’ (Şahin, 2014, s.12)

Gazeteci Özgür, yıllar önce dikkatini çeken uçak kazalarını araştırmaya başladığında, bu işlerin arkasında uranyum kaçakçılığı ve nükleer bilgi transferi yapan bir çetenin yer aldığını öğrenir. Gazetede bu konuyla ilgili yazılar yazmaya başladıktan sonra çete tarafından birkaç kez uyarılır ve sonunda ölüm kararı verilir. Aynı çete, bürokratik bağlantıları olan eski bir müsteşarın karısının girdiği uyuşturucu koması sonrası Ömür’ün çalıştığı hastaneye götürülmesiyle cinayetler işlemeye başlar. Hastanede kayıtlarının bulunmasını istemeyen çete, başta acildeki doktor olmak üzere o gece olaya tanıklık etmiş herkesi teker teker öldürülür.

Ömür’ün etrafında kurgulanan polisiye unsurlar ve esrarengiz olaylar roman boyunca işlenen cinayetlerle artar. Yazar, serinin son kitabına önceki kitapların kadın başkahramanlarını, yan tipler olarak dahil eder. İlk romanın başkahramanı İpek; Ömür’ün, babasını kaybetmesiyle gördüğü kâbuslarını çözümleyen psikolog olarak karşımıza çıkar. İkinci romanın başkahramanı Bahar ise Ömür’ün arkadaşı ve sık sık gittiği spor salonun hocasıdır. Bu iki kadın kahramanın esrarengiz olayların çözülmesinde büyük etkisi vardır.

Ahmet Demirtaş ve ekibinin Ömür ile yaptığı gizli çalışma sonuncun Özgür’ün ölmeden önce Ömür’e şifreli bilgiler bıraktığı ortaya çıkar. Romanın bu bölümlerinde kriptolojiden yararlanılmış, Özgür’ün bıraktığı şifreler geçmişe dönüş tekniği ile Ömür ve Bahadır sayesinde çözülür. Yapılan araştırmalar, işbirlikleri ve çözülen şifreler sonucunda başta Özgür’ün olmak üzere, romandaki tüm cinayetleri işleyen ve suikastları planlayan suç çetesinin ortaya çıkarılır. Ayrıca bu çete, otuz yıl önce Ömür’ün babasını öldüren çetedir. Özgür, babasının katilinin yıllardır onlara sahip çıkan, babasının arkadaşı İhsan amcaları olduğunu öğrenmesine rağmen ailesinin güvenliği için susmuştur. Ömür, İpek ile yaptığı seanslar sonucunda gördüğü kâbuslardaki ayrıntıyı çözer. Yıllar önce İhsan amcasının kendisine aldığı kırmızı kadife

terlikleri babasının öldürüldüğü gece giydiğini ve o gece babasını öldürürken İhsan'ı gördüğünü hatırlar. Kâbuslarındaki kırmızı kadife terlik detayının sırrı böylece ortaya çıkar.

Yaptıkları kaçakçılığı örtbas etmek için cinayet ve suikast gibi birçok suç unsurunu işleyen çetenin önemli isimlerinden biri olan Mithat Esenoğlu'nun, Ömür ve Özgür'ün İhsan amcası olduğu ortaya çıktıktan sonra çetenin lideri de belli olur. Ömür'ün çalıştığı hastanenin sahibi aynı zamanda bu suç çetesinin lideridir. Adı telaffuz edilmeyen Mithat Esenoğlu'nun kızı da Ömür'ün arkadaşı Mine'dir. Çetede yer alan Melih Yiğiter'in karısı olan Mine de kocasını öldürerek suçlular arasında yer alır. Romanın sonunda Bahadır, Ömür, Mine ve İhsan'ın içinde bulunduğu yüzleşmede tüm sırlar ortaya dökülürken; yıllar önce Bahadır ve Ömür'ü oyunlarla ayıran kişinin Mine olduğu ortaya çıkar.

Yazar, polisiye üçlemesinin son kitabında da polisiye unsurları; psikolojik çözümlemeleri, karakter analizleri, ruhsal çatışmaları, karmaşık ve zengin suç ağı, kalabalık kahraman kadrosu ve birçok yan olaylarıyla ustaca kurgulamıştır. Böylece psikolojik olarak yaralı kahramanın amatör dedektifliği başarıyla sonuçlanır.

3.2.5. Casusluk Faaliyetleri

Dünyanın geçirdiği iki büyük savaş olan I. ve II Dünya Savaşları ile peşinden gelen Soğuk Savaş, casusluk gerçeğini edebiyata taşımıştır. Casus romanlarında ele alınan istihbarat teşkilatları kurmaca olmayıp, günümüzde ya da öncesinde var olan ve resmî makamlarca tanınan teşkilatlardır. Bunlar romanlarda, ülkelerin istikballerini etkileyecek olaylarda söz sahibi konumundadır. Yine bu teşkilatlar gerektiğinde birbirleriyle temasa geçip, birbirlerine yardım etmekten uzak kalmamaktadır.⁹¹ Nihal Karamağaralı *Uğursuz Fotoğraf* (1962), Pakize Başaran *Döner Koltuk* (1967), Ayşe Akdeniz *Ve Bir Erkeği Sevmek* (1999) ve Şebnem Şenyener *Bir Türk Casusunun Mektupları* (2001) romanlarında casusluk faaliyetlerini konu edinirler.

Nihal Karamağaralı'nın *Uğursuz Fotoğraf* (1962) adlı romanı, II. Dünya Savaşı yıllarında Nazi faaliyetlerini polisiye ve casusluk teması etrafında işlemiştir. Romanda

⁹¹ Daha fazlası için bakılabilir: Eker, Bahar (2016), Bilgi Toplumunun Edebî Ürünü Casus Romanları ve Casus Romanlarının İstihbarat Boyutu, *Dergi park*, Cilt 5 Sayı 14.

olaylar zincirini başlatan suç; İstanbul'un tanınmış ailelerinden müteahhit Ekrem Necef Bey'in Almanlara casusluk yaptığı gerekçesiyle tutuklanmasıdır. Ekrem Necef Bey'in büyük oğlu Halil, yıllar önce Almanya'ya harbe gider ve bir daha kendisinden haber alınamaz. Geride bıraktığı nişanlısı Yasemin, Halil'den yıllarca haber alamadığı için Sabri Bey ile evlenmek zorunda kalır. Yasemin'in babasından kalan çiftlik eşi Sabri Bey'in isteği ile Almanlara kiraya verilir. Çiftliğe yıllarca göz kulak olan ve Yasemin'in çok sevdiği Yusuf Ağa başı baltayla kesilmiş, altın dişleri sökülmüş şekilde ölü bulunur. Yusuf Ağa'nın ölümünden önce çiftlik etrafından işlenmiş ve çözölememiş iki faili meçhul cinayet daha vardır. Romanın ilk sayfalarında başlayan birbirinden bağımsız suçlar, Halil'in yaşadığının, yıllarca esir kampından kaçmaya çalıştığının öğrenilmesi ile karmaşık bir hal alır. Halil'in kardeşi Gürbüz, babasına atılan suçu temizlemek için araştırmalara başlar ve Almanya'daki abisinden dönüp kendisine yardım etmesini ister. Halil, ülkesine döndüğünde kardeşinin kayıp olduğunu öğrenir.

Halil, babasını hapse düşürenlerin ve kardeşi Gündüz'ün şüpheli kayboluşuna neden olanların Alman casuslar olduğunu arkadaşlarına anlatır. Almanya'daki eski sevgilisi olan dansöz Zeha ve çocukluk arkadaşı Oktay'ın sayesinde kardeşinin kendisine mektubunda bahsettiği ve babasının hapse atılmasına neden olan fotoğrafları çeken Alman casuslara ulaşır. Kendilerini farklı mesleklerle gizleyen Alman casuslardan Karl Zander muhabir olarak Türkiye'de çalışır. Dansöz Zeha'nın hayranı olan müşterilerinden olan Zander, Halil ve arkadaşlarının tuzağına düştüğünü anladığı gece konuşmamak için Zeha'nın evinde zehir içerek intihar eder.

Casusluk, cinayet ve kayıp gibi suçların ekseninde gelişen olaylar zinciri, casuslar ve Yasemin'in eşi Sabri'nin ahablıkları ile karmaşık bir hal alır. Ünlü bir terzi olarak bilinen bir diğer casus Herr Bohle, Yasemin ve Sabri'nin aynı zamanda komşusudur. Halil, bu dostluk sebebiyle Yasemin'den babasının suçlanması neden olan benekli fotoğrafların çekildiği fotoğraf makinesini bulması için yardım ister. Yasemin ise Halil'i unutamamasına rağmen ondan sürekli kaçır. Fotoğraf makinesini bulmak için Bohle'nin evine gizlice girmekten başka şansları kalmadıklarında evin limanından kayıkla Sakız Çiftliği'ne çimento taşıdığını görürler. Evin içine girdiklerinde ise Bahçıvan İbrahim'in çıkan boğuşmada kolundan söküp pencereden attığı şeyin Halil'in kardeşi Gürbüz'ün saati olduğunu görürler.

Bohle'nin bazı evrakları elde etmek için kadınları kullanması ve birden fazla kadınla ilişkisinin olması nedeniyle Halil'in Bohle'ye tuzak kurması çok kolay olur. Sevgilisi Ayten'e gerçekleri anlatıp, evrakları elde etmesine yardımcı olduğunu bildiklerini söyledikten sonra fotoğraf makinesini bulması için yardım etmek sorunda olduğunu söylerler. Ayten, Bohle'nin terzi dükkânına fotoğraf makinesini bulmak için gittiğinde dayanamayıp Bohle'nin üzerine silahla yürür. Ona casus olduğunu söylediğinde Bohle, Ayten'den kaçarken balkondan düşerek ölür. Casusların ölümü ile Halil ve arkadaşlarının Sakız Çiftliğine yöneldiği bir zamanda Yasemin, fotoğrafların çekildiği makineyi getirir. Çiftlikte dönen tüm olayları Halil'e ve telefonda Oktay'a anlatan Yasemin, Nazi casuslarının tüm amaçlarını ortaya çıkarır.

Sabahları geç kalktığım için çiftliktekiler kaçtığının henüz farkına varmamışlardır. Evet, sade domuz çiftliği değil casus çiftliği olmuş bizim Sakız Çiftliği... Çok şeyler olmuş... Bizim kiracı Herr Güstav elebaşları... Evet sakallıydı eskiden... Tıraş etmiş... İri yaradır... Baskın verilince çok delil bulunacaktır. Sucuk imalathanesinin önünde büyük bir alan var. Durmadan o alanı genişletiyorlar. Yandaki saman yığınlarını, odun yığınlarını, öteberiyi kaldırıp baksınlar; dökülen çimentonun duvar gibi ne kadar derine indiğini görecektirler... Nazilerin yeni bir silahı varmış. Benim anladığım Türkiye'de rampa yeri hazırlıyorlar. Tepeden inecekler... Yok, hayır, elbette benim gördüğümü bilmiyorlar. Ben de bir bakıma casuslukla öğrendim... Oktaycığım, dinle daha, onu da anlatacağım. Sakız Çiftliğinin arkasındaki ormanda, Boğaz'a doğru çaprazlama gidilirse yasak bölgeye varılır. Güstav sokulup resimler çekiyor, eminim. Yasak bölgeden bir asker kaçırmışlar. Yerine başka birini koymuşlar. Parolayı öğrenmek için kaçırılana işkence ettiler. Güstav onun elbiselerini giydirip yasak bölgeye gönderdi... Bu meseleye dair Elif abla da, kocasında da, çok malumat var... Yusuf Ağayı da Almanların öldürdüğüne kaniler... (Karamağaralı, 1962, s.155-156)

Romandaki en büyük muamma olan casusluk faaliyetleri ve buna bağlı olarak Halil'in babasının üzerine atılan suç, işlenen cinayetler Yasemin'in yardımıyla çözülür. Halil, bu olayların çözümü ile Yasemin'e kavuşacağını düşünürken bir başka sır açığa çıkar. Yazar, casusluk ve polisiye durumları lezzetlendirmek için romanda aşkı kullanmıştır. Halil'e olan aşkına rağmen Yasemin'in ondan kaçma sebebi Gündüz'ü kendisinin öldürdüğünü düşünmesidir. Gündüz, babasını aklamak için araştırma yaptığında Sabri'den şüphelenir ve evine gizlice girer. Gündüz'ün kendisinden şüphelendiğini ve araştırma yaptığını anlayan Sabri, Gündüz'ü karanlıkta hırsız sanıp ateş eden Yasemin'i cinayet işlediğine ikna eder. Cinayet işlediğini sanan Yasemin, bunu Halil'e itiraf eder ve evinde yapılan incelemelerde Gündüz'ün cesedi bahçede bulunur.

-Dedim ya sevgilim, senin suçun yok. Gündüz'ün cesedi bulundu. Sabri, onu havuzun yanına gömdürmüş. Üstüne çimento alan yaptırmış. Gündüz, senin attığın kurşunla

ölmemiş, Yasemin. Sabri onu perdenin ardından bıçakla vurmuş. Cinayetini sana yüklemiş. (Karamağaralı, 1962, s.190)

Nazi casuslarının ülkedeki faaliyetleri ve işledikleri cinayetler, onlara yardım eden suçlular roman sonunda ortaya çıkar. Halil, arkadaşlarının yardımı ile olayları bir dedektif gibi araştırır ve çözer. Halil'in arkadaşı Oktay'ın, olaylar çözüldükten sonra aslında bu casusların peşinde olan bir polis olduğu ortaya çıkar. Yazar, Oktay'ın polis olduğunu saklayarak roman boyunca olayları çözümleyen kişinin odakta Halil olarak kalmasını sağlar. Ayrıca romandaki suç unsurlarının Halil, Yasemin ve Zeha aşk üçgeni ile zenginleştirilmesi, olayların çözümünden sonra Yasemin ve Halil'in kesin bir şekilde yollarının ayrılması, Zeha ve Halil'in yeni bir birlikteliğe başlamasıyla son bulur.

Pakize Başaran'ın *Döner Koltuk* (1967) adlı polisiye romanı, bir Umum Müdürünün hayatına sızıp, devlet sırrı olan gizli dosyaları elde etmeye çalışan casusların işledikleri cinayetleri konu edinir. Ucuz polisiye romanlar arasında yer alan kitapta, klasik polisiye roman kurgusu yer almaz. Romanda suç olgusuna yer verilse de bunu aydınlatması için bir dedektif veya komiser karakteri yoktur. Suçun doğmasına neden olan karmaşık ilişkiler Güneş'in genç yaşta evlenmesi ile başlar. Önemli bir ailenin kızı olan Güneş, kendisinden yaşça çok büyük olan, babasının arkadaşı Umum Müdürü Selim Dağlaraştı ile evlenir. Eşi ile birlikte siyasi ve önemli insanların olduğu toplantılara katılan, bu ortamlarda çevre edinen Güneş'in bu evlilikten çocuğu olmaz. Tesadüf eseri denizde boğulurken eşinin kurtardığı ve yanlarına alıp sahiplendikleri dilsiz Sadun ile bir süre sonra yasak bir aşk yaşamaya başlar. Bu sırada Güneş'in babası da daha önce Selim Bey ile evlenmek isteyen Jale Hanım ile evlenir. Güneş bu kadından hoşlanmasa bile bu evliliğe ses çıkarmaz.

Güneş ve Sadun'un yaşadığı yasak ilişki her geçen gün daha da tehlikeli bir hal alır. Güneş, Umum Müdürlüğü biten eşi Selim'den uzaklaşır ve Sadun'un Selim'i öldürme isteğine engel olamamaya başlar. Bir gün fırtınalı bir havada tekne gezintisine çıkan çifte Sadun da eşlik eder ve bu gezide Sadun, Selim'in içkisine koyduğu zehirle onu öldürdükten sonra, Selim'i denize atarak ondan kurtulur. Bu cinayetin işlenmesini istememesine rağmen önüne geçemeyen Güneş, kocasının ölümünü atlatamadan babasının şüpheli bir trafik kazasında ölmesiyle yıkılır. Eşinin ölümünden sonra Jale Hanım, Güneş ve Sadun ile yaşamaya başlar.

Güneş kısa süre içerisinde Sadun ile evlenir; fakat Sadun'un tavırlarının değişmesi, Jale Hanım ile olan yakınlığı Güneş'i şüphelendirmeye başlar. Babasının ve eşinin ölümünü birlikte planladıklarını düşünmeye başlar.

Jale Hanım da beni düşündürüyor. Namık Bey'in suali ile hiç ilgilenmeyerek baş ağrısını bahane edip hemen eve dönmesi ve odasına çekilmesine ne demeli? Babam! Babacığım benim, yoksa sen de mi Selim Dağlaraşı'nın akıbetine uğradın. Aman Allahım sen de mi babacığım? (Başaran, 1967, s.100)

Güneş, hamile olmasına rağmen Sadun'un onu öldürmek istediğini anlar. Romandaki suç olgusu işlenen cinayetlerle başlar ve bu suç ağını çözecek kişi Güneş'tir. İşlenen bu cinayetlerin sadece miras için olmadığını, işin içinde başka bir sebep olduğunu düşünür. Eşi Selim Dağlaraşı'nın ölmeden önce ona, kasada duran gizli bir dosyayı, o öldüğünde Ankara'ya ulaştırmasını söylediğini hatırlar. Yaşadığı kayıplar ile sağlıklı düşünemeyen Güneş, böyle bir şeyi unuttuğu için kendisine kızar. Bir an önce kasadaki dosyayı alıp Ankara'ya gitmeye karar verir. Silahını alıp kütüphaneye indiğinde Sadun ve Jale'nin de bu dosyanın peşinde olduğunu görür. Çıkan boğuşmada Güneş, Sadun'u öldürürken Jale'yi de ağır şekilde yaralar.

-Ablacığım mutlaka o dosyayı almalısın mutlaka! Sonra birden bire başı bir tarafa düştü. Onu takip eden saniyelerde hemen yanı başımda birkaç kurşun patladı ve duvarı delik deşik etti. Bir mucizeydi bana isabet etmemesi. Mutlaka bir mucize bu bir iki defa tekrar etti. Jale'nin kurşunlarıyla can vermemek için ben de aynı şeyi tatbik etmeğe başladım. Fakat benimki duvarı değil de Jale Hanımı delik deşik etti ve o da Sadun'un yanında kanlar içerisinde yuvarlandı. (Başaran, 1967, s.168)

Güneş, babasının da eşi gibi casuslar tarafından cinayete kurban gittiğini öğrense de kendisi de katil olur. Devlet bilgilerinin olduğu gizli dosyayı ele geçirmeye çalışan casuslar, bu belgeler için Selim Bey'in evine sızıp, cinayetleri işlerler. Güneş, Sadun'a inandığı için ve ondan hamile kaldığı için çok pişman olur.

Yerime dönüp günlerden beri yazmakta olduğum defteri açtığım zaman, dadımın beni uyaran fikriyle kendime gelir gibi oldum. Oğlum, gerçekte Selim Dağlaraşı'nın oğluydu. Buna, onun kadar ben de inanıyordum. Doğacak yavrumun hiçbir zaman, küstah, yalancı ve bir casusun, kendi pis ve kirli arzuları uğruna zavallı bir kadının mahveden tek suçu kendisini ölümden kurtarıp evine alan büyük insan Selim Dağlaraşı'nın ölümünü hazırlayan bir canavarın oğlu olamazdı. Evet, buna inanıyordum. O kocamın, benim Umum Müdür Selim'in oğluydu. (Başaran, 1967, s. 212-213)

Güneş, bu cinayetleri çözmeye çalışırken katil olur ve polislerden kaçarak bu dosyayı Ankara'ya ulaştırmaya karar verir. İşlediği cinayetler duyulmadan Ankara'ya ulaşan

Güneş'in getirdiği dosyalar için artık çok geçtir. Selim Bey görevini devrettikten sonra yerine gelen yakın dostları Güneş'i tanımıyormuş gibi davranır. İstanbul'a dönüp orada teslim olmak isteyen Güneş, yoldan çevirip bindiği ve çok etkilendiği şoförün araba hırsız olduğunu birlikte yakalandıklarında öğrenir. Roman sonunda casusların işlediği cinayetler ispatlanamazken, Güneş işlediği cinayetler yüzünden idama mahkûm edilerek cezalandırılır.

Ayşe Akdeniz'in aşk, polisiye ve gerilim unsurlarını barındıran; İstanbul, Moskova ve Kıbrıs hattında gelişen olayları konu edinen romanı *Ve Bir Erkeği Sevmek* (1999) yazarın ilk kitabıdır. Havalimanında sevdiği erkeği bekleyen bir kadının vurulma sahnesiyle başlayan romanda, başından sonuna kadar bu suikastın gizemi korunur.

Havalimanında bir kiralık katil vardı. İsmi Jan'dı. Susturucu kullanmıştı! Kadın, silahın sesini hiç duymamış, sadece sancıyı hissediyordu. (Akdeniz, 1999, s.15)

Romanın başkahramanı olan Sobel, evli olmasına rağmen KGB ajanı olan Faven ile yıllarca gizli bir aşk yaşar. Hâkim bakış açısıyla yazılan roman, Sobel'in vurulup komaya girmesinden sonra Sobel'in günlüğünün Faven tarafından okuması ile kahraman bakış açısı ile anlatılır.

KGB Başkanı olan Ivan Ivanoviç, yıllar önce evli olan sevgilisi Saşa'dan oğlu olan Faven'i herkesten saklamış, manevi babası olarak kendini Faven'e tanıtmıştır. Türk ajanları ile ortak çalışan KGB Başkanı Ivan Ivanoviç ve ajan oğlu Faven; II. Dünya Savaşı sırasında, Leningrad'dan kaçırılan bir bilim adamı ve beraberindeki oğlunun peşine düşerler. Atom bombası ve ağır suya bağlı teorik bir buluş üzerinde çalışan bu bilim adamının Naziler tarafından kaçırılıp, İstanbul üzerinden Almanya'ya götürüldüğünü öğrenen istihbarat ajanları bu bilim adamının oğlunun İstanbul'da kaldığını tahmin etmektedirler.

Roman boyunca bu arayış devam ederken cinayetler işlenip, suikastlar düzenlenmiştir. Gizli istihbarat örgütlerinin bu muammayı çözmesi beklenirken romanda şaşırtıcı bir şekilde bu gerçek Sobel tarafından çözülür. Faven, yıllarını harcayarak aradığı bu bilim adamı ve oğlunu kendisinden önce Sobel'in bulduğunu okuduğu günlükten öğrenir. Sobel; Faven ile Kıbrıs'a yaptıkları bir seyahatte, tesadüfen aranılan bilim adamının oğlunun Kıbrıs'ta Faven'in arazisinde yaşayan Yazar Derya Kaptan olduğunu anlar.

Okuduklarına inanması neredeyse olanaksızdı. Sobel bütün muammanın içinde her şeyi tek başına çözmüş fakat bir gün bile Faven'e bir şey sormamış ya da söylememiştir. Faven onca yıl önce Sobel'e biraz daha güvenip O'nu sırlarının içine almış olsaydı daha o zamanlar Micheal'in aslında bebe Petro olduğunu çözebileceğini anlamış olması beynini durmaksızın zonklatıyordu. Micheal diğer ismi ile Derya başından beri kim olduğunu bildiği halde Faven'e güvenip kimliğini ele vermemiş ve gizli tutmayı yeğlemişti. Faven senelerini petro'yu aramakla geçiren Ivan'ı düşündükçe bütün bu zaman zarfında burunlarının dibinde olduğunu öğrendiği zaman neler hissedeceğini tahayyül edemiyordu. (Akdeniz, 1999 s.181)

Romanın başkahramanı olan Sobel hem mağdur hem de muammayı çözen dedektif konumundadır. Sevdiği adamın kendisinden sakladığı gerçeklerin peşinde düşen bir kadının acemice yaptığı dedektiflik, romanın temeline oturtulan gizemi çözer. Romanın sonunda istihbarat örgütü, günlükten öğrendikleri gerçekler sayesinde bilim adamı ve oğlunu ülkelerine geri getirir. Romanın başında Sobel'i vuran kişinin de kimliği ortaya çıkar. Faven'in karısı tarafından tutulan bir kiralık katil Sobel'i öldürmeye teşebbüs etmiş fakat başarılı olamamıştır. Sobel'i yıllarca ihmal ettiğini ve ona haksızlık ettiğini anlayan Faven boşanır ve işinden istifa eder. Mutlu sonla bitmesi beklenen Faven-Sobel aşkı ise Sobel'in kazada öldü izlenimi vererek Faven'den kaçmasıyla biter. Komadan çıkan Sobel, kendisini vurduran kişinin Faven'in karısı olduğunu tahmin ettiği için Faven'i terk eder.

Aşk unsurunun ikinci planda tutulduğu roman, ajanlık faaliyetleri ve beraberinde işlenen bir takım suçlar ile polisiye roman özelliği taşır. Uluslararası bir operasyonla aranan bir bilim adamı ve oğlunun bulunması tesadüflerle gerçekleşir.

Şebnem Şenyener'in *Bir Türk Casusunun Mektupları* (2001) adlı ilk kitabı; gerçekte kurmacanın birbirine girdiği, 1684 tarihli aynı adlı ilk casus romanından yola çıkılarak kurgulanmış fantastik bir polisiye romandır.⁹² Barındığı tarihi olaylar, metinler ve dili ile o dönemi çağrıştıran kitap, postmodern öğelerle kurgulanmış bir polisiyedir. IV. Murat tarafından yurtdışına gönderilen, Buğdanlı Keşiş Titus Durlach Nieski takma

⁹²Şebnem Şenyener, New York'ta çalıştığı yıllarda bir arkadaşı kendisine *Arap Mahmud'un Mektupları'ndan* bahseder. İlk olarak Giovanni Marana tarafından 1684 yılında yayımlanan mektupların devamının İngiliz yazar Daniel Defoe tarafından yazıldığı düşünülüyor. Yazar, bunun üzerine bu romanı yazma fikrinin nasıl ortaya çıktığını şöyle anlatır: “Ben de gittim kütüphaneye. Karşıma çıkan kitap 1978 baskıydı. Bir Amerikan edebiyat eleştirmeni tarafından hazırlanmış bir derlemeydi. Onu okudum. Sonradan kitabın asıl baskılarını Londra'da görme şansım oldu. Kitabı okur okumaz hemen aklıma şu soru geldi: Ya bu adam hakikaten var olmuş olsaydı? Marana da yalan söylememiş olsaydı? Hakikaten bulmuş olsaydı bu mektupları? Böyle bir hayal kurdum. O hayal üzerine bu hikâyeyi geliştirdim.” http://www.sebnemsenyener.com/haber_sayfa/hurriyet9haz2001a.jpg Erişim tarihi:16.05.2018

adıyla Osmanlının casusluğunu yapan Arap Mahmud, Osmanlı saray entrikalarına kurban edilmiştir. Arap Mahmud'un yıllarca önce sırta kadem basan mektupları bir anda ortaya çıkar ve açık arttırmaya konulur. Mektupların peşinde birçok kişi vardır: Tarihi belgelerin kendi aleyhine kullanılmasından çekinen Türk Hükümeti, hükümet tarafından görevlendirilen casus Azer Azem ve tetikçisi Yaşar Necip, mektupların Daniel Defoe tarafından yazıldığı tezinin çürümesinden korkan Profesör Armand Richelieu, tarihi eser kaçakçısı Şeftali Nur ve sevgilisi Karamustafazade Şevket, kendisine haber arayan gazeteci Muzaffer Mürüvvet ve güzel İnes Amor.

Mektupların peşinde olan en önemli kahraman ise Arap Mahmud'dur. Mektupların yazarı, öldürüldüğünde Tanrı tarafından ruhu özgür kılındığı için zamanlar arasında kolaylıkla gezinebilen ve maddi varlığa bürünebilen bir kahramandır. Arap Mahmud, mektuplarının hak edilmeyen kişilere ulaşmasını engellemek, mektuplarının yazarının kendisi olduğunu ispatlamak ve haksızlığa uğradığını ortaya çıkarmak için roman boyunca diğer kahramanlara karşı mücadele verir.

Kırk üç mektuptan oluşan romanda, mektupları Arap Mahmud sevdiği kadını kazanmak için yazar. Arap Mahmud, mektuplarının çoğunda mektup yazmanın güzelliklerinden, gazetecilerden, ressamalardan, ölümden, korsanlardan, kadınlardan vs. birçok konudan bahseder. Ayrıca mektuplarla ilgili gerçeklerin peşine düşmesi ve gazeteci Muzaffer'i amacı için kullanmasıyla beraber ortaya çıkan karmakarışık olayları da anlatır. Mektuplar ilerledikçe fantastik polisiyeye uygun; çekici kadınlar, katiller, casuslar, üçkâğıtçı kahramanlar romana dâhil olur. Mektupları bulmak için araştırma yapan Arap Mahmud, mektupların İncir Adası'nda Lucy Benen tarafından sakladığını öğrenir ve adaya gider. Bu bilgiyi gazeteden öğrenen diğer kahramanlar da adaya gittiğinde romandaki ilk şüpheli ölüm gerçekleşir.

İhtiyar kadın eski mozaik taşın üzerinde yüzükoyun boylu boyunca uzanmış. Kocaman vücudu kaskatı. Azer Lucy'nin başını hafifçe yerden kaldırdı. Ağzının kenarından sızan kanı gördü. Lucy'nin açıkgözlerinde fer yok. Vücudu cansız. Nabızı hareketsiz. Onun gözlerini kapatmak Azer'e nasip oldu, olacak şey mi? Olduğum yerde dondum kaldım artık. Allah büyük! (Şenyener, 2001, s.181)

Takiplerden, entrikalardan ve gizemli dolu olaylardan sonra mektupların satışa çıkarılacağı gün gelir. Arap Mahmud, müzayede gününde çıkarttığı bir kargaşa sayesinde mektupları çalar. Mektupları korumayı başardığına inan, roman başından beri

gölge bir anlatıcı olarak mektupları yazan Arap Mahmud, romanın sonunda gerçek kimliğini ve başına gelenleri açıklar. Muzaffer mektupları çalanın Arap Mahmud olduğunu anlaması üzerine, Arap Mahmud tarafından öldürülür.

...Kıvırcık saçlarını koyun koyun okşadım. Boynunda bahar yaprakları kadar taze, bahar yaprakları kadar yeşil görünen sakın atar damarına baktım. Ve bir vuruşta başını bedeninden ayırıverdim (Şenyener, 2001, s.277)

Romanın son mektubunda Arap Mahmud, mektupları yazdığı sevdiği kadın Darya'dan bahsederek romana son verir. Yazar, casusluk faaliyetlerini klasik kurgudan kurtararak fantastik öğelerle yeniden yorumlar.

Kadın yazarlar tarafından polisiye romanın klasik döneminden yeni dönemine kadar her zaman yer bulmuş olan casusluk faaliyetleri; geleneksel ve post-modern yöntemlerle iki farklı yorum biçimiyle kurgulanmıştır. İncelenen eserler arasında casusluk faaliyetleri, Nihal Karamağaralı, Pakize Başaran ve Ayşe Akdeniz tarafından geleneksel şekilde kurgulanırken, Şebnem Şenyener'in fantastik öğeler barındıran post-modernist polisiye romanıyla yeni bir yorum kazanmıştır.

3.2.6. Uyuşturucu

Uyuşturucu, toplumsal, siyasal ve ekonomik değişkenleri içeren çok boyutlu bir suçtur. Uyuşturucu suçları, Türkiye'de dâhil olmak üzere birçok ülkede giderek yaygınlık gösteren suçlar arasında yer almaktadır. Polisiye romanlarda da kendine yer bulan uyuşturucu suçu kimi zaman cinayet aleti olarak kurgulanırken kimi zaman da ticareti yapılan bir nesne konumundadır. Kadın yazarlar arasında sadece Müzeyyen Yılmaz tarafından esas suç kaynağı olarak konu edinilen uyuşturucu suçu, yazarın romanlarında genellikle kapsamlı bir şekilde örgütsel boyutta kurgulanır. Yazar, *Kod Adı Ceyda* polisiye serisinin iki kitabı dışında beş kitabında bu suça yer vermiştir.

Müzeyyen Yılmaz'ın *Kod Adı Ceyda* polisiye serisi yedi romandan oluşur. Çeşitli bölümlerden oluşan romanlarda, cinayet masası komiseri Ceyda ve narkotik şube komiseri Kemal farklı farklı esrarengiz olayları çözüme kavuşturur. Yazar tarafından yaratılan Ceyda karakteri; başarılarından dolayı birçok ödüle sahip, çok iyi silah kullanan, iyi dövüşen, iyi at binen, iyi yüzen, yetenekli ve sınır tanımaz biri olarak

çizilir.⁹³ Çevresindeki çoğu erkeğin âşık olduğu Ceyda'ya komiser Kemal de âşıktır. Kemal'in hislerine karşılık vermek istese bile meslek aşkından dolayı Ceyda, Kemal'e tepkili davranır. Komiser Kemal de Ceyda kadar yetenekli ve üstün başarılarla donatılmış bir karakterdir. Yurtdışında narkotik konusunda doktora yapan komiser Kemal, romanda yer yer uyuşturucu çeşitleri hakkında bilgiler verir. Ayrıca giriştiği her olayın üstesinden gelmekle kalmayıp zaman zaman Ceyda'yı suçluların elinden de kurtarır. Tüm polisiye serilerde bu ikilinin amiri olan Sedat Bey de yer alır.

Serinin ilk kitabında *Ceyda* (2005), bir grup teröristin holding binasında rehin aldıkları on kişiyi kurtarmak için olağanüstü çaba gösterir. Terörist grubun başının helikopterle kaçmaya çalıştığı sırada suçluyu yakalamak için helikopterin gövdesine atlar ve operasyonu başarıyla tamamlar. Bu sırada Ceyda'nın tesadüfi bir şekilde karşılaşır sinir olduğu Kemal komiser ile ilk ortak çalışması, uyuşturucudan ölen bir genç kızın ölümünün araştırılması olur. Ceyda ve Kemal'in yaptığı araştırmalar, onları bir uyuşturucu çetesine ulaştırır.

Yoğun çalışmaların ve araştırmaların sonucunda uyuşturucu, kamara döşemelerinin altında bulundu. Tonlarca ağırlığındaki uyuşturucu sahil güvenliğinin tekneleriyle karaya çıkartıldı. Uyuşturucu alıcıları dâhil, bütün adamlar tutuklanarak emniyetin araçlarına bindirildiler. Uzun zamandır peşinde oldukları uyuşturucu karteli böyle başarılı bir operasyon sonucunda defterden silindi. Daha önce ellerinde bulunan ajandadan buldukları isimleri de tek tek ortaya çıkartarak onları emniyete teslim ettiler. Kemal, yıllardır peşinde olduğu ve milyonlarca masum gencin kanını zehirleyen adamı Ceyda'nın da yardımıyla denize gömdükleri için mutluydu.”(Yılmaz, 2005, s.102)

Kemal, bu işbirliğinden sonra Ceyda'ya âşık olur. Bu noktadan sonra serinin devamında âşık bir Kemal ve ondan kaçan bir Ceyda'nın beraber giriştikleri suçlu kovalama öyküsünü okuruz. Bu ikilinin bir sonraki hedefleri ise, Kemal'in çocukluk arkadaşı Serdar'ın kaybolan kız kardeşi Ayla olur. Ceyda'nın ailesini İzmir'e ziyarete geldikleri sırada araştırmaya başladıkları olayda, Ayla'nın kısa süre sonra cesedi bulunur. “*On ikinci kattan atmış kendini. Ama sanırım kendini atarken bilinci yerindeymiş.*” (Yılmaz, 2005, s. 135) Ceyda ve Kemal, araştırmalar yaptıktan sonra bu ölümün arkasında “Hero” tarikatının yer aldığını ve bu tarikatın, üyelerini Hindistan'dan getirdikleri tütsü şeklinde bir uyuşturucu ile kendilerine bağladıklarını öğrenirler. İkili, kendilerini tehlikeye atarak bu tarikata sızarlar ve operasyonun sonunda tarikatı çökertirler.

⁹³Yılmaz'ın Ceyda serisi, kahramanın inandırıcılığının zayıflığına rağmen, ritmi hızlı, kolaylıkla okunabilir bir polisiye dizisi olacağı izlenimini veriyor. (Üyepazarcı, 2008, s.468)

Ceyda ve Kemal ikilisinin bir sonraki görevleri ise, üniversitede yaşanan uyuşturucu kaynaklı cinayetleri araştırmak olur. Sekiz yıl önce zincirleme başlayan cinayetlerin failleri bulunmamış, yeni işlenen bir cinayet ile dava tekrardan gündeme gelmiştir. Ceyda'nın üniversiteye, değişim programı ile yurtdışından gelen bir öğrenci olarak, Kemal'in ise basketbol hocası olarak girmesiyle üniversitedeki araştırma derinleştirilir. Araştırmalar sonucunda üniversitedeki bir profesörün başında bulunduğu bir uyuşturucu çetesi çökertilir.

Müzeyyen Yılmaz, “Zehirli Sarmaşık”, “Tütsülerin Otantik Kokusu” ve “Sessiz Çığlık” olarak üç bölümden oluşan serinin ilk kitabında üç farklı uyuşturucu çetesini konu edinir. Ceyda ve Kemal ikilisi üzerinden cinayet ve narkotik masasını ortak çalıştırarak romandaki suç ağını çözüme kavuşturur. Romandaki ana suç unsuru “uyuşturucu” olsa da bu suç, üç bölümde de “cinayet” suçu ile destekler.

Serinin ikinci kitabı olan *Kasırğa* (2013), dört bölümden oluşur. “*Sessiz Çığlık*” ve “*Kara Bulutların Hüznü Yürekte Kopar*” adlı romanın ilk iki bölümü serinin ilk kitabında yer alan bölümlerle birebir aynıdır. Üniversitede işlenen cinayetleri çözmek için üniversiteye gizli kimliklerle sızmaları ve çeteyi çöktürmeleri bu bölümlerde tekrar işlenir.

Üçüncü bölüm olan “*Masumiyetin Bedeli*”nde, son operasyonundan sonra Şile’de kiraladığı evde kafa dinlemek isteyen Ceyda’nın istemeden de olsa peşine düştüğü uyuşturucu şebekesi yer alır. Otostop çeken Çiğdem adlı uyuşturucu kuryesini, üvey babasından gördüğü cinsel şiddet yüzünden evden kaçan bir kız olarak görüp evine alan Ceyda, kurye kızın evinde öldürülmesiyle bu olayı araştırmaya başlar. Öldürülen kuryenin Ceyda’nın arabasında bıraktığı çantada prezervatiflerin içinde gizlenen uyuşturucular ile araştırmaya narkotik şube de dâhil olur. Romanın sonunda uyuşturucu çetesi çökertilir. Çete lideri kuryeyi neden öldürdüklerini itiraf etmesiyle, uyuşturucu kuryesi Çiğdem’in on iki yaşından beri üvey babasının tecavüzüne maruz kaldığı ve bu sebeple üvey babasını öldürtmek üzere çeteye şantaj yaptığı ortaya çıkar.

“Çiğdem, bir süredir bizimle çalışıyordu.” diye anlatmaya başladı patron. Bu arada sesi kayıt ediliyordu. “Üvey babasıyla sorun yaşıyordu. Bu bizi ilgilendirmiyordu. İç piyasaya sürdüğümüz mal için onu kullanıyorduk. Belli bölgelere gidiyordu ve malı teslim ediyordu. Nasıl olduysa bizim sadece iç piyasaya mal dağıtmadığımızı öğrendi ve

bize şantaj yapmaya başladı. Üvey babasını öldürmediğimiz takdirde her şeyi polise anlatacağını söylüyordu.” (Yılmaz, 2013, s.261)

Bölümler arası geçişlerde Ceyda ve Kemal arasında yaşanan aşk kovalamacası yüzünden farklı komiser kahramanlar romana dâhil olur. Kemal, Ceyda’dan uzaklaşmak için İzmir’e görev değişikliği ile gider. “Çöldeki Esrarın Perdesi” adlı son bölümde de Kemal’in İzmir’e gitmesiyle Ceyda, Narkotik komiseri Cihan ile uluslararası uyuşturucu ticareti yapan bir çetenin peşine düşer. Mısır’da piramitlerde bulunan bir Türk kızına ait ceset ile bu çete arasındaki bağlantıyı çözen Ceyda, çeteyi çöktürmek için Kahire’ye gider. Çetenin Türkiye’den götürdüğü kızlar arasında yer alarak çetenin içine sızan Ceyda, romanın sonunda uyuşturucu şebekesinin liderlerinden Şeyh’in kurbanı olacakken son anda “Çöl Operasyonu”na dâhil olan Kemal tarafından kurtarılır.

“Lanet olası sakın ona dokunma!” diye bağırdı. Öfkesi ve hiddeti had safhada, şeyhin üzerinde atladı. Şeyh, aldığı uyuşturucunun etkisiyle uğradığı saldırının nedenini algılamakta zorlandı. Ancak yine de boğuşmaktan kaçınmadı. Kemal, az önce gözleriyle gördüğü sahnenin etkisiyle, içinde devasa bir boyut kazanan öfkesinin de hiddetiyle, şeyhi yakasından tutarak duvardan duvara savurdu.(Yılmaz, 2013, s.393)

Kadın yazarlar tarafından yazılan seriler arasında, bir romanın bittiği sahneyi diğer romanın başlangıç sahnesi yapma yöntemi sadece Müzeyyen Yılmaz’ın romanlarında görülür. Son bölümde muğlâk bırakılan olaylar bir sonraki romanın ilk bölümünde sonuca kavuşturulur. *Kasırğa* kitabının son bölümünde Kemal tarafından kurtarılan Ceyda’nın durumu, *Tufan* (2013) adlı romanın ilk bölümde çözüme kavuşturulur. Kahire’de helikopterle hastaneye kaldırılan Ceyda, iyileştikten sonra Kemal ile birlikte İstanbul’a döner.

Üç bölümden oluşan serinin üçüncü kitabı olan *Tufan*’da da bir uyuşturucu çetesi yer alır. Romanın “Bedendeki Hazine” adlı üçüncü bölümünde yer alan cinayetlerin uyuşturucu çetesi ile bağlantısı yapılan otopsi ile ortaya çıkar.

Derya, iki yıl önce bir cinayet işlendi. Taksim’de arka sokaklarda bulunan küçük ve kötü bir barda, yirmi üç yaşlarında bir kız öldürüldü. Yapılan otopsi sonucunda, kızın rahminde uyuşturucu bulundu. Ancak bu uyuşturucu, küçük cam ampuller içinde hazırlanan bir uyuşturucuydu. Az önce adli talibin yaptığı otopsi sonucunda bulduğu bulgular, arkadaşının da kısa bir süre önce böyle bir zula taşıdığını gösteriyor. Bu iki cinayetin profiline baktığımızda, otopsi sonucunda ortaya çıkan bulgular aynı ortak profili bize sunuyor. Arkadaşının da, geçmişteki cinayetle bir bağlantısı olduğunu düşünüyorum. (Yılmaz, 2013, s.285)

Kurbanın arkadaşının da tanıklığıyla uyuşturucu çetesi Tekirdağ'da yapacağı transfer sırasında Tekirdağ Emniyet Teşkilatı'nın da yardımıyla yakalanır.

Serinin altıncı kitabı olan *Tornado'nun* (2013) "Dokunulmazlığın Altında Yer Alan Suç" adlı ikinci bölümünde kayıtlara intihar olarak geçmiş bir cinayet dosyası tekrardan açılır. Ölen adamın karısının, bu cinayetin çok fazla araştırılmadığını medyaya duyurmasıyla üst makamlardan bu muammanın sonuca kavuşturulması emri gelir. Bunun üzerine Ceyda ve komiser Numan, ölen adamın ortaklarını izlemeye alırlar. Ortakların da içinde bulunduğu bir uyuşturucu kaçakçılığında resmi bir çöp arabasının transfer aracı olarak kullanıldığı ortaya çıkar. Dokunulmazlık Operasyonu olarak adlandırılan operasyonda Kemal alıcı olarak çete ile iletişime geçer.

-Malı, nasıl teslim etmeyi düşünüyorsunuz? Biliyorsunuz bu gizli olmalı, çevrede aynasızların olması işimizi baltalar!

-Bu konuyu dert etme! Yarın akşam, Tuzla tersanesinde buluşalım. Malı size orada teslim ederiz. Ancak dediğim gibi bu kez fiyat ikiye katlandı (Yılmaz, 2013, s.168-169)

Uyuşturucuların saklandığı depoyu gözetleyen Ceyda ve Numan depoda kilitli kalırlar. Operasyonu denizden ve karadan yürüten Kemal, çeteyi çökerttiğinde Ceyda ve Numan'ı da kurtarır.

Serinin son kitabı olan *Yıldırım* (2013) iki bölümden oluşur. "Karanlıktı Geride Kalan, Umuttu Ufku Aydınlatan" adlı kitabın ilk bölümünde Ceyda ve Kemal, likit esrar üreten bir kartelin peşine düşerler. Operasyonlarında çetelerin içine sızmak için süreli kimlik değiştiren Ceyda ve Kemal ikilisi, bu operasyon için karı koca rolünde aynı evde yaşarlar. Komşuları olan Celal ile yakınlaştıktan sonra evinde uyuşturucu bulurlar.

"Sen haklıydın" dedi Kemal, salonun kapısında dikili dururken. "Celal kurye olarak çalışıyor. İki gün sonra, beni onlarla tanıştıracak." Ceyda, başını ona doğru çevirdi. En az onun kadar acı çekiyordu. Şu duruma sevinmeli miydi, yoksa... Derin, bir iç çekti. "Sonuca ulaşmak üzereyiz o halde." dedi. (Yılmaz, 2013, s.53)

Kurye olan Celal'in uyuşturucu üreticilerle bağlantısını keşfederler. Bu sırada Ceyda'yı kaçıran Celal, Kemal tarafından yakalanır ve çete yapılan operasyon ile çökertilir. Kitabın "Uçurumun Dibinde Cansız Beden" adlı son bölümünde; serinin önceki bölümlerinde de Ceyda'nın peşinde olan ve öldü sanılan komiser Vural, Ceyda'yı da trafik kazasında öldü göstererek Yunanistan'a kaçıtırır. Kaza sırasında hafızasını kaybeden Ceyda'nın peşine düşen ve onu kurtaran kişi ise yine Kemal olur. Arkadaşlarıyla beraber Ceyda'nın izini sürmek için Yunanistan'a gider ve Ceyda'yı

kurtarır. Polisiye roman serisi, Ceyda'nın hafızasının yerine geldiği ve peşinde olan Vural'ı alt ettiği sahne ile son bulur.

Müzeyyen Yılmaz polisiye roman serisinde, cinayet masasında komiser olan ve kural tanımayan genç bir kadının her suçu adım adım çözmesini konu edinir. Genellikle çözüme ulaşan tüm suçlar uyuşturucuyla ilişkilidir. Şüpheli cinayetlerin çoğunda ölüm sebebi uyuşturucu olurken, bu cinayetlerin arkasında yer alanlar da uyuşturucu kartelleridir. Ceyda karakterinin inandırıcılığı tartışılabilir da Müzeyyen Yılmaz, polisiye roman yazarları arasında kadın bir başkahramanın maceralarını anlattığı yedi kitaplık seriyi dikkat çeker.

3.3. Siyasi Suçlar

Siyasi suç, devletin siyasal ve hukuksal düzenine karşı işlenmiş suçlar için kullanılan bir kavramdır. Siyasi suçla ilgili Türkiye mevzuatında bir tanımlama bulunmamaktadır. İlk dönem polisiye roman örneklerinde ele alınan siyasi suçlar, yakın dönem kadın yazarlarımız tarafından ele alınmamıştır. Siyasi amaçla işlenen suçları polisiyelerine konu eden Melek Melih Bayrı, *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu* (1967) ve *Kanlı Elma* (1970) eserlerini ideolojik bir bakış açısıyla yazmıştır. Piraye Şengel ise *Gölgesiz Bir Kadın* (1994) adlı eserinde siyasi suç “cinayet” suçunun sebebi olarak kurgulamıştır.

Melek Melih Bayrı'nın ilk polisiye romanı olan *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu* (1967) siyasi polisiye roman kapsamına girer. Yazar, anti-komünist düşüncelerini yarattığı idealist kahraman üzerinden okuyucuya iletir. Üniversitede öğretim görevlisi olan Nilden, vatanına duyduğu sonsuz aşk sebebiyle Milli Emniyet teşkilatında gizlice çalışmaya karar verir. Nilden fakültede görevli olduğu yıllarda artan siyasi olaylarla beraber şehir gittikçe karışmaya başlar.

Fakültede olaylar belirsizlik ve anlayışsızlık içinde gelişme göstermeye başladı. Milliyetçilerle Kuzey rüzgârlarının çatışmalarının kanlı olaylara yol açmıştı. Sopalarla başlayan kavga, bıçakların parıltısıyla son buldu. Dört genç öldü. Dördü de Kuzey Rüzgârlarındandı. Öğrencilerden bazıları tevkif edildi. Kısacası, Ağara şehri karmakarışıktı. Köylüsü, işçisi, Kuzey Rüzgârları aleyhinde mitingler tertipliyordu. (Bayrı, 1967, s.24-25)

Polisiye kurgusu zayıf olan romanda Nilden'in aşk hayatına da geniş bir şekilde yer verilir. Nilden, fakültede görevli olduğu dönem tanıştığı lisede öğretmenlik yapan, komünist teşkilata çalışan Cavdar ile aşk yaşamaya başlar. Cavdar, Nilden'e duyduğu

aşk nedeniyle teşkilattan ve karısı Azana'dan ayrılmak ister. Fakat uzun süre teşkilata ihanet ettiği gerekçesiyle tehdit edilir. Kendi gibi teşkilatta çalışan karısı Azana, Nilden'in hizmetçisini oğlu ile tehdit ederek önce Cavdar'ı vurdurur daha sonra hizmetçiyi öldürür. Teşkilat suç faaliyetlerine hızla devam ederken Nilden'in sevgilisini öldürmüş ve Nilden'in teşkilata karşı intikam duygusu beslemesine neden olmuştur. Nilden, kimliğini değiştirerek Fransız şarkıcı kılığına girer. Yazar hikâyeyi anlatırken sık sık araya girerek okuyucuya düşüncelerini aktarır.

Evet, sayın okurlarım. Şunu bilhassa belirtmek isterim ki insanlık bugün büyük bir tehlikenin eşiğindedir. Çünkü komünizm insanlığın hürriyetini zincire vuran fasit bir dairedir. Ben yalnız milletime değil, bütün insanlığa vurulacak bu pranga için de ağlarım. Eğer gerçek hürriyet Marksizm'de olsaydı, onlar komünizmi gizli gizli çaba göstermek lüzumunu duymazlar, biz kendiliğimizden onlara benzemeye çalışırdık. Tek partinin korkunç rüyaları kuzey halkını bir kâbus gibi sararken; bizler istediğimiz gibi konuşuyor, istediğimiz gibi yazıyor, beğendiğimiz partiye oy verebiliyoruz. ... (Bayrı, 1967, s.91)

Nilden yeni görevinde iken geçmiş hesaplaşmasını tamamlamak isteyen Azana onu arar ve öldürmek ister. Teşkilatla karşı verdiği mücadele de İvan ile tanışır. İvan da tıpkı Cavdar gibi Nilden'e olan aşkı için her şeyden vazgeçer ve Nilden ile beraber çalışmaya başladıktan sonra evlenirler. Fakat bir süre sonra İvan da teşkilat tarafından infaz edilir.

Göğsünden kanlar boşanıyordu. Tabancayı çevik bir hareketle aldım. Pencerenin kenarından kaçmaya çalışan gölgeye ateş ettim. Ah İvan Ah... Seni öldürdü. (Bayrı, 1967, s.121)

Romanın sonunda Nilden, şehir emniyetinin teşkilatı kontrol edebilecek hale gelmesine olan katkılarından dolayı Genelkurmay Başkanı tarafından ödüllendirilir. Romanın başından beri kendisine âşık olan Cava ile evlenir. Yıllar sonra kapısı Melek Melih Bayrı tarafından çalınır ve yazarın hayatını romanlaştırmak istediğini öğreniriz. Polisiye kurgusu zayıf olan romanda, yazar Nilden üzerinden siyasi görüşünü okuyucuya iletir. Romandaki suç ve suçlular ağı ortak bir noktada, Komünist teşkilatın faaliyetleri olarak ele alınır.

Melek Melih Bayrı'nın siyasi polisiye roman kapsamına bir diğer romanı *Kanlı Elma'dır* (1970). Roman, İzmir'e göç etmiş fakir bir ailenin çocuğu olan Murat'ın, çaldığı bir elma yüzünden yediği ölümcül bir dayak sahnesiyle başlar. Murat, döve döve bir gözünü kör eden Asım Bey'e olan hıncı yüzünden yıllar sonra komünist bir gruba katılır. Milliyetçi görüşleri kuvvetli olan yazar, komünizm karşıtlığıyla kaleme aldığı

romanında, ideolojik karakterler yaratır. Yazar, bu karakterler üzerinden kendi düşüncelerini okuyucuya aktarır.

Komünizm, kanla yoğrulmuş ekşi bir balçıktı. İman yoktu onlarda. Hürriyet yoktu. Baskı vardı. Doktrinin hayat bulması için eşitlik kelimesi cahil halkı kandırmak için kelime oyunları, kandırıcı bir müzikti. (Bayrı, 1970, s.113)

İlk romanı *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu*'nda olduğu gibi bu romanındaki komünist kahramanların karşısına, onların düşüncelerini değiştirecek örnek bir roman kahramanı çıkarır. Bu kahraman Amerika'da doktorluk eğitimi almış Cana'dır. Cana, yıllar sonra ülkesine kesin dönüş yaptığında kendisini yaşanan siyasi olayların içinde bulur. Yazar, Cana karakterini zeki, güzel ve vatansever olarak betimler. Romanda, Cana'nın hayatına giren tüm erkekler ona âşık olur ve Cana onların komünist düşüncelerini değiştirerek onları milliyetçi kişilikler haline getirir.

-Ben komünistim. Anla beni, satıldım ben. Yanlış yolda olduğumu yeni anlıyorum. Satıldım. Ben hainim. Ben milletime ihanet ediyorum. Kurtar Cana, yalvarırım kurtar.”(Bayrı, 1970, s.112)

Romandaki polisiye unsurlar ise, Murat'ın da içinde bulunduğu komünist grubun yaptıkları casusluklar ve işledikleri cinayetlerdir. Komünist grubun başında yer alan Asım ve Hristo, halkı yanlarına çekebilmek için Cana'yı da gruba dâhil etmek isterler. Bunun için Cana ile evlenen Murat'tan yardım isterler. Murat ise, Cana'ya âşık olmuş ve bir yanlışın içinde bulunduğunu kabul etmiştir. Cana'yı gruba getiremeyen Murat, Asım'ın gazabına uğrar. Asım önce Murat'ın kardeşi Ali'yi sonra da annesi Kerime'yi intihar süsü vererek öldürür. Ayrıca grup içinde hesaplaşmalar yüzünden işlenen başka cinayetler de vardır. Cinayetleri araştırması için cinayet masası komiseri Sezer Doğan görevlendirilse de Murat romanın sonunda adaleti kendi sağlamak ister. Hristo ve Asım ile giriştiği çatışmada onları öldürür fakat kendi canına da kıyar.

Piraye Şengel'in politik polisiye romanlar içerisinde değerlendirilen *Gölgesiz Bir Kadın* (1994) seksenli yılların siyasi atmosferini kriminal vakalarla başarılı bir şekilde ele almıştır. Ünlü bir iş adamının metresi ile birlikte intihar süsü verilerek öldürülmesi ile başlayan olaylar, cinayetin iki koldan araştırılması ile hızla gelişir. Yazarın olayı araştırması için seçtiği iki karakter de özel hayatında gelgitler yaşayan, yaşadıkları çıkmazlarından bu cinayeti çözerek kaçmaya çalışan insanlardır. Komiser Tahsin Yaşar,

bu olayı araştıran resmi taraftır. Gazeteci Nilgün ise, Hasan Tan ile birlikte ölü bulunan sevgilisi Şafak'ın hayatını romanlaştırmak ister.

Sadece gazetede gördüğüm bir olayın, beni garip bir şekilde etkilemesi sonunda bir roman yazmaya karar verdim. Bunun için de onları tanımam gerektiğini düşünerek, ölen kadının çok yakın bir arkadaşını bulup onunla konuştum. Sonunda, bilemiyorum ama çok somut şeyler olmamasına rağmen, kadını tanıdıkça ve onun hayatı hakkında bilgiler edindikçe, bu olayın bir intihar olayı olmadığını düşünmeye başladım. Anlatabiliyor muyum bilmem? Ölen kadının hiç de intihar edecek biri olmadığını düşünüyorum... Zaten en yakın arkadaşı da aynı fikirde. Ancak somut hiçbir şey bilmiyor... (Şengel, 1994, s.148)

Komiser Tahsin Yaşar, zorunlu bir evlilik yaptığı eşi Selma'nın hastalık derecesindeki kıskançlıklarından ve evhamlı hallerinden bunaldığı dönem, Şafak'ın evde ölü olarak bulunan çıplak cesedine âşık olur. Şafak'ın onu etkileyen gizemli halinden etkilenir ve aklından çıkaramaz. Tahsin'in yardımcısı İbrahim de özel hayatında sorunlarla boğuşan bir tiptir. Abisi ve yengesi ile beraber yaşayan İbrahim, yengesine karşı koyamadığı duygular sebebiyle kendi içinde bir savaş verir. Nilgün'ün ise, roman yazma sürecinde yaşadığı sancılara sevgilisi Ahmet ile olan gelgitli ilişkisi eklendiği için bunalımlı bir dönemdedir. Nilgün, romanlaştırmak istediği Şafak'ın hayatını en yakın arkadaşı Ümit'ten dinler. Romanda farklı kişilikleri ve hayatları temsil eden bu insanları ortak noktada buluşturan tek olay şüpheli ölümlerdir. Yazar, bu kahramanların ruhsal durumlarını ve çözümlemelerini başarılı bir şekilde ele alır.

Nilgün, roman boyunca Şafak'ın hayatını sürekli buluştuğu Ümit'ten dinlerken; Tahsin, Hasan Tan'ın ve Şafak'ın aileleri ile görüştüğünden sonra ölümlerin arkasındaki sır perdesini çözmek için AAC testi yaptırmak ister.

“Özel bir otopsi isteyeceğim! Yarın kadının morgdan alınıp tekrar hastaneye götürülmesini talep edeceğim. Adli Tıp'a da bildirdim. AAC testi uygulamasını istiyorum... Özel bir testtir. Biliyorsun değil mi? Bir sürü şeyi aydınlığa kavuşturabilir...” (Şengel, 1994, s.65)

Tahsin'in bu ölümleri aydınlatmak istemesindeki ısrarı üstlerini rahatsız eder ve ona bu olayın vatanın bütünlüğüne zarar verecek sonuçlar doğuracağı söyleyerek olayı kapatmak isterler. Şafak'ın annesinin ifadeleri ve dilsiz kardeşi Selim'in şüpheli davranışları Tahsin'in bu olayın arkasındaki gerçeğe ulaşmak istemesine neden olur. İş adamı ve sevgilisinin ölümü ile vatan bütünlüğü arasındaki bağlantıyı kurmaya çalışır. Hasan Tan'ın eski sekreteri, ölümlerle ilgili olabileceğini düşüncüğü bilgileri komiser Tahsin ile paylaşır: Bir gece şemsiyesini unuttuğu iş yerine döndüğünde gelen faksı

okuması sekreteri işinden eder. Faksta bir takım kodlar, isimler ve askeri bilgiler yer almaktadır.

Komiser Tahsin, Hasan Tan'ın evine tekrar araştırma yapmak için gittiğinde, Şafak'ın dilsiz kardeşi Selim ile Hasan Tan'ın Amerikalı eşini evden çıkarken görür. Bütün şüpheleri Selim üzerine yoğunlaşan Tahsin, eve girerken Nilgün ile karşılaşır ve onun da evde araştırma yapmasına izin verir. Komiser Tahsin, ölümlerin intihar olsa bile ölen kişilerin arkalarında bir mesaj bırakmak isteyeceklerini düşündüğü için evi aramaya başlar. Banyo aynasının buharına yazılmış olan “*Bizi öldürecekler. ŞAFAK*” (Şengel, 1994; 149) yazısı dikkatini çeker. Ölümlerin artık intihar değil cinayet olduğunu ve bu cinayetleri Selim'in işlediğine emin olur. Selim'in tutuklanmasının ardından annesi, komiseri hiçbir şey bilmemekle suçlar.

Allah kahretsin sizi! Siz ne biçim polissiniz! Polis için çalışıyor benim oğlum! Kim oluyorsunuz da siz onu tutukluyorsunuz? Onun arkasındaki büyük insanlar sizi mahvedecek! Allah kahretsin sizi... Onun bir suçu yok... Benim kızım vatan hainiydi, anlamıyor musunuz? Belgeleri komünistlere verdi! (Şengel, 1994, s.150)

Hasan Tan'ın eski komünist sevgilisi Şafak, önemli belgeleri sızdırdığı için örgüt tarafından infaz edilir. Şafak ve Hasan Tan'ı öldürülme görevi ise psikolojik sorunları olan dilsiz kardeşi Selim'e verilir. Şüpheli ölümleri çözümleyen Komiser Tahsin, cinayetlerin sebebinin siyasi ve gizli bilgilerin sızdırılması nedeniyle örgütler arası çatışmaya dayandığını anlar. Fakat olayı örtbas etmemesi ve çözümlemesi nedeniyle aynı örgüt tarafından romanın sonunda ölümü gerçekleşir. Romandaki suç yelpazesi, faili meçhul cinayetlerle başlayıp, komiser Tahsin'in aynı şekilde ölümü ile son bulur. Yazar, seksenli yılların politik sorunlarının bireyler üzerindeki psikolojik etkilerini kriminal suçlarla romanında ele alır.

4. BÖLÜM:

SUÇ VE SUÇLU KAVRAMLARINI ORTAYA ÇIKARAN KAHRAMANLAR

Polisiye roman, ortaya çıktığı ilk dönemlerde “*cinayet, katil, dedektif*” üçlüsü etrafında şekillenen ve bu şekilde formüleleştirilen bir edebi türdü. Fakat toplumsal, siyasal, teknolojik ve ekonomik gelişmeler nedeniyle ortaya çıkışından günümüze gelene kadar çeşitli değişimlere uğramıştır. İlk dönem polisiyelerde yer alan suçu ortaya çıkaran kahramanın soylu bir aileden gelen dedektif olması kuralı, kentleşmenin beraberinde mecburi olarak getirdiği polis teşkilatıyla beraber sarsılmıştır. Dedektiften-polise olarak evirilen bu kahramanlar zamanla çeşitlenmiştir. Çalışmamıza konu olan kadın yazarlarımızın bir kısmı romanda ele aldığı suçu ve suçluyu muğlâk bırakırken, bir kısmı klasik dedektif kurgusunda yer alan “suç, suçlu ve suçu ortaya çıkaran kahraman” unsurlarına tamamen yer vermiştir. İncelenecek romanlardaki suçu ortaya çıkaran kahramanlar; dedektif, polis, doktor, gazeteci, kitapçı, profesör gibi çeşitli mesleklerden seçilmiştir.

Bu bölümde, romanlarda suçu ortaya çıkaran kahramanlar sırasıyla ele alınacaktır. Fakat suç ve suçlu kavramlarını çözüme kavuşturmayan veya çözüme kavuşturmak için herhangi bir kahramanı olmayan polisiye romanlara da değinilmelidir. Peride Celal’in *Kızıl Vazo* (1941) adlı romanı, polisiye roman yazmak amacıyla kaleme alınmamıştır. Fakat muamma unsurları barındırdığı ve kan davası yüzünden cinayetler işlendiği için polisiye roman kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu romanın sonunda, suç ve muamma unsuru herhangi bir kahraman tarafından çözülmez. Romanda Azize ve Rıza’nın yaşadığı aşk sonucunda gerçekler ortaya çıkar. Pakize Başaran’ın *Döner Koltuk* (1967) adlı polisiyesinde klasik polisiye roman kurgusu yer almaz. İşlenen bir suç ve romanda hâkim olan bir muamma vardır. Fakat bunu aydınlatması için bir dedektif veya komiser karakteri yoktur. Suçun doğmasına neden olan karmaşık ilişkilerin doğal akışında tüm gerçekler ortaya çıkar. Melek Melih Bayrı’nın ilk polisiye romanı *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu*’nda (1967) ise teşkilatta görevli milliyetçi Nilden, roman boyunca düşman casuslarla mücadele eder; fakat romanın sonunda suçlular bulunması söz konusu değildir. Romanın doğal akışında kötüler bir şekilde ölür. Yazarın ikinci polisiye romanı

Kanlı Elma'da (1970) da yazarın ideolojik amaçlarla oluşturduğu karakter Cana, romanda komünist faaliyetleri gerçekleştiren casuslarla mücadele eder. Romanın sonunda, işlenen cinayetleri araştırması için cinayet masası komiseri Sezer Doğan yer alsa da fon bir kahraman olarak kalır. Romanın sonunda suçluların cezasını veren kişi komünist grubun üyesi olan Murat olur. Melek Melih Bayrı'nın *Vampirin Kamburu* (1974) romanının da ise, seri şekilde cinayetler işleyen katil, herhangi bir dedektif veya polis tarafından yakalanmaz. Peşinde polislerin olduğunu bilsek de katili yakalamakta başarısız olan ve geri planda kalan bu kahramanların, suçun çözümünde etkisi yoktur. Roman sonunda katil kendi cezasını kendisi vererek intihar eder. Lale Oraloğlu'nun *Kızım* (1976) adlı polisiyesinde ise romanın başından beri katil olduğu belli olan Suzan'ın yakalanması, romanın sonunda kızı Ela'yı babasına kavuşturmasından sonra kendi isteği ile gerçekleşir. Pınar Kür'ün *Asılacak Kadın* (1979) romanında da muammayı çözen herhangi bir kahraman yoktur. Mahkeme sahnesiyle başlayan roman, sırasıyla Melek'in ve Yalçın'ın ağzından anlatılarla son bulur. Nitekim roman sonunda da cinayeti işleyen Yalçın yerine, Melek idam edilerek cezalandırılır. Cahide Birgül, *Geceye Uyuyanlar* (2000) adlı romanında, teşkilatta gizli görev alan Haluk ve kardeşleri Nilüfer ile Memo'nun hikâyesini psikolojik unsurlarla gözler önüne serer. Roman boyunca suç ve suçlu kavramları belirsiz tutulur. Romanın sonunda ise Haluk'un kendi dâhil kardeşlerini öldürmesiyle romanın sonu muğlâk bırakılır. Cahide Birgül'ün *Ah Bu Tutku Beni Öldürür Müsün?* (2004) polisiyesinde ise, Mabeyinoğulları Apartmanı'nda işlenen suçların çözüme kavuşması romanın doğal akışı ile sağlanır. Polis teşkilatına romanın sonunda çözüm ile beraber yer veren yazar, suçların ve suçluların ortaya çıkmasını, tarihi büstün peşine düşülmesiyle paralel şekilde kurgular. Şebnem Şenyener'in *Bir Türk Casusunun Mektupları* (2001) adlı romanında olayları anlatan ve çözüme kavuşturan kişi eski bir Osmanlı casusu Arap Mahmud'tur. Perihan Mağden'in *İki Genç Kızın Romanı* (2002) adlı polisiye unsurlar barındıran romanı, suçlu ve dedektif unsurlarına yer vermez. Behiye ve Handan adlı iki genç kızın trajik öykülerinden ayrı olarak verilen cinayet detayları roman sonunda çözüme kavuşmaz. Yazar, bu cinayetlerin değerlendirilmesini okuyucuya bırakır.

4.1. Dedektif

Polisiye romanlarda yer alan dedektif kahramanlar, kimi zaman romanın başkahramanı olurken kimi zaman da arka planda yer alan fon bir kahraman olarak da karşımıza çıkar. Genellikle başkahraman olan, suçu ortaya çıkaran, romandaki muamma unsurunu çözen bu kahramanların en büyük özelliği zeki ve pratik düşünceye sahip olmalarıdır. Bu bölümde incelenecek olan polisiye romanlarda dedektiflik, kahramanların mesleği olmasının yanı sıra kimi yazarların kahramanlarının dedektiflik bürosu dahi vardır.

Emel Dilman'ın *Hanri Luter Katil Mi?* (1965) adlı polisiye romanında, seri bir katil olan Hanri Luter'in roman sonunda ortaya çıkmasını sağlayan kişi aslında karısı Bella'dır. Bella'nın, Hanri Luter'in defterini okumasıyla ölüm korkusu yüzünden kocasını öldürmesi, romandaki suç ve suçlu ağının çözülmesine neden olmuştur. Yazar tarafından romanın başından sonuna kadar Hanri Luter'in peşinde olan fakat suçluluğunu ispatlayamayan dedektif Fordney, romanda zayıf bir kahraman olarak kalmıştır.

Perihan Mağden'in distopik polisiye olarak değerlendirilen *Haberci Çocuk Cinayetleri*" (1991) romanında, adını bilmediğimiz bir şehirde işlenen haberci çocuk cinayetleri yine adını bilmediğimiz dedektif kahraman tarafından çözülmeye çalışılır. Tuhaf ve gizemli olan bu cinayetler, başlarda kahramanın ilgisini çekmese de şehirdekilerin ısrarı ile gerçeğin peşine düşer.

...Bu konuyu mutlaka size açacaktım. Çözerseniz siz çözersiniz bu işi. Hem şehirdensiniz, hem de değil. Burası ana şehriniz; ama bir şeyler ters gitmeye görsün, soluğu hep başka diyarlarda alırsınız. Yani hem içindensiniz bu şehrin, hem de tamamen dışından. İnanın, tek ümidimiz sizsiniz. (Mağden, 1991, s.36)

Romanın sonuna kadar cinayetleri araştıran kahraman, muammayı roman sonunda tesadüfen çözer. Öldürüldüğü düşünülen haberci çocukların aslında intihar ettiği ortaya çıkar.

Nihan Taştekin *Kertenkelenin Uykusu* (2000) adlı polisiyesinde, iki arkadaşın birbirlerine oynadıkları oyunun, gerçeğe dönüşürken yarattığı polisiye durumları konu edinir. Avukat olmasına rağmen dedektiflik yapmak isteyen ve kendisine büro açan Cem Beyoğlu; polisiye öyküler yazan, iç ve dış dünyasında dengeyi tam manasıyla

sağlayamamış bir kişiliktir. İşsiz kaldığı dönemde eski işi avukatlığa dönmek zorunda kalır.

Dedektiflik hayalini terk edeli bir yıldan fazla olmuştu. Sürüncemede bir boşanma davasıyla –ki annemin bir ahabası aracılığıyla gelmişti- bir iki icra işi dışında uğraştığım bir şey yoktu. Böylesi iyiydi aslında. Avanslarla kıt kanaat geçiniyordum, böylece sevgili kitaplarım ve hayallerime bol zaman kalıyordu. Herkesten gizli bir de sırrım vardı: Polisiye öyküler yazmaya çabalıyordum... (Taştekin, 2000, s.17)

Romanın birinci ve ikinci bölümünde arkadaşının oyunu olan ama gerçek sandığı esrarengiz durumları çözmeye çalışan dedektif Cem Beyoğlu, romanın son bölümünde muammayı intikam almak için kendisi kurar. Karşılıklı oyunların gerçeğe dönüşmesiyle roman son bulur.

Nihan Taştekin'in Cem Beyoğlu'nun dedektif olarak bir cinayeti araştırmasını konu edinen bir diğer romanı ise *Zeval* (2007) dir. Cem Beyoğlu, bir parkta güpegündüz birçok tanığın önünde işlenen cinayeti gizemli bulduğu için araştırmaya karar verir. Bu kitapta Cem'e yardım eden kişiler dost meclisinde yer alan Gencer ve Sema'dır. Romandaki cinayetlerin aydınlatılmasında en çok etkili olan kişi ise Gencer'dir.

Piraye Şengel'in üç kitaplık polisiye roman serisi *Ayçöreği* (2006), *Cenin ve Ceset* (2008) ve *Miralay Çıkmazı* (2014) adlı kitaplarında suçluları ortaya çıkaran kişiler; dedektifliği meslek olarak seçen Servet ve Azade'dir. Polis Akademisi'nden atılan Servet ve “çocukluk aşkım Azade Abla” dediği Azade yıllar sonra tesadüfî bir şekilde karşılaşır. Hayatlarının arayış içinde oldukları bir dönemde karşılaşan ikili, Ayçöreği adında dedektiflik bürosu açmaya karar verirler. “*Dedektiflik büromuza bir isim buldum Servet! Duyunca bayılacaksın! ... Ayçöreği*” (Şengel, 2006; 51) Bu ikiliden Azade, başarısız dedektif tipini temsil ederken, Servet ise her şeye hâkim ve zeki dedektiftir. Bu ikiliye oğlu yüzünden dâhil olan emekli polis Metin ise, ikilinin teşkilattaki işlerini kolaylaştıran yardımcı karakter olarak romanda yer alır.

Şebnem Şenyener'in *Dansözün Ölümü* (2006), *Karakter Taciri* (2008) ve *Ölümün Şarkısı Özgürdür* (2014) üç kitaplık polisiyesinde, romandaki suç ve muammayı aydınlatmaya çalışan kişi, edebiyat düşününü ve çoksatan polisiye bir kitabın yazarı bir dedektif Simontaut'tur.

Dünyanın en büyük polis gücünden sorumlu, şehrin saldırıya uğramasından bu yana yıldızı iyice parlayan baş komiserin torpili ile dedektifliğe yeni terfi etmiştim. Yazdığım kitap, “*Asil Kan*” sayesinde... (Şenyener, 2006, s.15)

Polisiye roman düşkünü olan dedektif Simontaut, serinin ikinci kitabında kendisine Poe lakasını seçer. Fakat dedektif Simontaut başarılı ve zeki bir dedektif olarak çizilmemiştir.

Sibel Atasoy’un *Sır Mısır* (2008) adlı kitabı, gönülsüz dedektif Kenan’ın maceralarını anlatan bir polisiyedir. Akademiden mezun olan Kenan, en yakın arkadaşı Volkan için kendisini bir çatışmada siper eder ve emekli olmak zorunda kalır. Mesleğini kaybeden ve ayağı aksak kalan Kenan, kendisini alkole verir. Volkan’ın onu hayata döndürmek için açtığı dedektiflik bürosunu istemese de aldığı ilk işte başarılı olur.

Kenan’ın deyimiyle babalık, bizim gönülsüz dedektifi yere göğe koyamıyordu. Hatta daha oradayken Volkan’ı aramış ve kendisine en yetenekli kişiyi tavsiye etmiş olduğu için defalarca teşekkür etmişti. (Atasoy, 2008, s.284)

Gönülsüz dedektif Kenan; romanda yer alan gizemli, sır dolu olayları ve cinayetleri roman sonunda ortaya çıkaran başarılı bir dedektif olarak kurgulanmıştır.

4.2. Dedektif Konumunda Yer Alan Kişiler

Yakın dönem polisiye romanlarında muammayı çözen kişi her meslekten seçilebilmektedir. Profesyonel dedektiflerin veya polislerin yer aldığı türlerin yanında, mecburi ya da tesadüflerle suçun peşine düşen kahramanlar da polisiyelerde yer almaktadır. Bu kahramanlar, gündelik hayattan veya farklı meslek gruplarından seçilen kişilerdir. Yaşanan esrarengiz olaylar kahramanları araştırmaya sürüklese de kimi zaman bu kahramanlar muammanın çözümünde profesyonel dedektiflerle yarışacak kadar başarılı olurlar. Kadın yazarların romanlarında da görülen bu kahramanlar sırasıyla bu bölümde ele alınacaktır.

4.2.1. Öğretim Görevlisi

Pınar Kür’ün üç kitaplık polisiye roman serisi *Bir Cinayet Romanı* (1989), *Sonuncu Sonbahar* (1992) ve *Cinayet Fakültesi* (2006) kitaplarında, iç romanın yazarı Akın Erkan’ın dedektif olarak belirlediği kişi Profesör Emin Köklü’ dür. Bilinçli bir kurguyla

oluşturulan bu iç romanda seçilen dedektif, meşhur dedektiflerin aksine tembel bir kahramandır. Emin Köklü romanda kendinden şu şekilde bahseder:

Tembelliğimin kaynakları fazla bir araştırma, irdeleme gerektirmiyor oysa. Korkunç çalışkan bir baba ile aşırı fedakâr bir annenin oğluyum. Yani, kalıtsal, ya da daha bilimsel(!) bir deyişle genetik bir tembellik söz konusu değil. Ailemin parasal olanakları sayesinde çocukluğum, gençliğim epeyce uzayan öğrenciliğim, sonra da meslek yaşamım boyunca; kısaca, kendimi bildim bileli, canımın istemediği bir şeyi yapmak zorunda kalmadığım ise doğru... (Kür, 1989, s.6)

Bu üç romanın sonunda da Emin Köklü'nün romanda sadece suçu ortaya çıkaran kişi olarak değil, aynı zamanda olayların içinde yer alan bir kurban kahraman olduğu anlaşılır.

Zülâl Kalkandelen; *Utanmış Sessizlik* (2005) adlı polisiye romanında, bir cinayette şüpheli olan eski sevgilisi Milo'nun kendisinden yardım istemesiyle gerçekleri araştıran Penda'nın yaşadıklarını konu alır. Penda New York'ta saygın bir üniversitede doçent olmayı başarmış başarılı bir kadındır. Penda'nın hayatındaki en büyük başarısızlığı kendisini sevmeyen Milo'ya karşı olan zaafıdır. İstmeden bir cinayette eski sevgilisi için şahitlik yapan Penda, Milo'nun kendisine doğru söyleyip söylemediğini bilmek istediği için roman boyunca gerçeğin peşinden gider.

Aylar sonra birden, sabahın garip bir saatinde gönderdiğin bir cep telefonu mesajıyla yeniden hayatıma girdin. Üstelik cinayete suçlanıyorsun. Sana yardım etmek üzere yalan ifade veriyorum. Savcıyı ikna etmek için yeniden evimde kalmaya başlıyorsun. Bütün bunlar aklımı karıştırıyor ve sen benimle hiç konuşmuyorsun. (Kalkandelen, 2005, s.43-44)

Yakın dönem polisiyelerinde görülen olayların sürüklemesi sonucu kendilerini suç araştırmasının ortasında bulan kahramanlara dâhil olan Penda, romanda dedektif gibi iz sürdükten sonra asıl suçluya sonunda ulaşır. Romandaki “katil kim?” muammasını çözüp sevdiği adam hakkındaki soru işaretlerini giderse de katil öldüğü için bu çözüm sadece Penda'nın iç rahatlığını sağlar.

4.2.2. Arkeolog

Ayşe Akdeniz'in *Rüzgâr, Kan ve Kelebek* (2002) ve *Ateşle Tango* (2004) polisiye romanlarında yer alan, suç ve muamma unsurlarını aydınlatılmasında etkili olan Arkeolog Rüzgâr, iki romanda da başkahraman olarak karşımıza çıkar. İlk kitaba göre ikinci kitapta arka planda kalsa da Rüzgâr, istmeden içinde bulunduğu durumları

çözümüne kavuşturan kişidir. Tam olarak dedektif konumunda değerlendirilemese de romanların sonunda rastlantılarla olayın çözümünde yer alır. Bu iki romanda da cinayet masasından komiser Nevzat yer alsa da polis / dedektif unsurları zayıf tutulmuştur.

4.2.3. Avukat

Halide Edib'in *Yolpalas Cinayeti* (1936) adlı romanında cinayetle ve evin hanımı Sacide'yi yaralamakla suçlanan Nadire'nin davasına bakan Avukat Rıfkı, aynı zamanda ilk davasını da alır.

Rıfkı'nın bu ilk davasıydı. Kendi akrabasından bir kadını vuran bir katili müdafaa etmesi efkâra biraz geldi. Bilhassa Sallabaş'la münasebetine helal gelmemesi, bilakis daha dost ve hatta Yolpalas'ta yatıp kalkması ikiyeüzlü bir faraziye uyandırdı. Bir kısmı, Sallabaş'ın dayıya âşık olduğunu, yeğeni vasıtasıyla onu müdafaa ettirdiğini, bir kısmı da genç avukatın güzel dayıya kendisi âşık olduğunu iddia etti. Asıl saik biraz daha karıştı. (Adıvar, 1936, s.35)

Romandaki suçluyu açığa çıkarmak yerine katilin suçu neden işlediği üzerinde yoğunlaşıp suçsuzluğunu ispat etmeye çalışan Avukat Rıfkı, romanda muammayı çözen kişi konumundadır.

Peride Celal'in *Ben Vurmadım* (1942) adlı polisiyesinde cinayetle suçlanan Ferda'nın suçsuzluğunu ortaya çıkarmak için uğraşan kahramanlar, Ferda'nın halasının kızı Hacer ve kocası Avukat Lütfi'dir.

...Avukatlara her şey söylenebilir. Sonra, ben yabancı da değilim, eniştenizim. Halazadenizin kocasıyım. Niye çekiniyorsunuz? Emin olun bu sır aramızda kalır. Fakat ben de ona göre müdafaamı yaparım. Siz, böyle hiçbir şey söylemedikçe elim, kolum bağlanıyor. Hâkimlerin önünde dilsiz gibi kalıyorum. Eğer siz bana işin doğrusunu söylerseniz... (Celal, 1942, s.5)

Roman boyunca katili bulmaya çalışan Hacer ve Avukat Lütfi, tüm gerçeklere mahkeme sırasında katil Handan'ın kocasının gerçekleri itiraf etmesiyle ulaşırlar. Yazar tarafından muammanın çözümü olayların doğal akışı ile sağlanır. Hacer ve Avukat Lütfi karakterleri romanda başarısız kalmıştır.

Hava Gülbeyaz Coşkun'un; üniversite yıllarından arkadaş olan Pınar ile Hülya'nın trajik hayat hikâyesini anlattığı ve polisiye unsurlar barındıran *Mazideki Sırlar* (2004) adlı romanında, suçluyu ortaya çıkarmaya çıkaran kişi Avukat Pınar ve kocası Avukat Ali'dir. Arkadaşı Hülya'nın bir cinayet olayına bulaştığını öğrenen Pınar, arkadaşının suçlu olup olmadığını öğrenmek için Balıkesir'e gelir.

-Aşkim aslında Hülya arkadaşımız. Ona zarar gelmesini istemem. Ama bu olayda parmağı olup olmadığını öğrenmeliyiz. Biliyorsun ki bu dava ikimiz için de önemli. Olay Balıkesir’de olduğu için senin oraya gitmen gerekti. Ben de burada araştırmaları yürütüyorum. Bir kilit isim elime geçti ama o kişiyi bulamadım (Coşkun, 2004, s.84)

Romanın sonunda arkadaşının suçsuzluğunu ispat eden Pınar, yıllar sonra bulduğu kardeşi Selma’nın katil olduğunu ortaya çıkarır. “Katil kim?” muammasını çözen kahraman, şüphelinin yakın arkadaşı olarak seçilmiş ve suç araştırmasına girişmesi tamamen gönüllü olmuştur.

4.2.4. Doktor

Nihal Karamağaralı’nın *Esrarengiz Çorap* (1962) adlı polisiyesinde, işlenilen cinayetleri ortaya çıkaran kişi Doktor İhsan’dır. Cinayete kurban giden kişinin hem babasının dostu, hem sevdiği kadın Aslınur’un babası olması, hem de cinayetin kendi fabrikası yüzünden işlenmesi Doktor İhsan’ı, cinayetleri aydınlatmak için roman boyunca katilin peşinde dedektif gibi iz sürmesine neden olur.

-Bütün mesele Osman Beyin ölümündeki sırra erişebilmekte... İpuçları o olayda kördüğüm oluyor. Katil kim? Haşmet mi? Aydın mı? Yoksa hiç akla gelmedik bir başka biri mi? Ama nasıl olur. Osman Bey ikisini de itham etmişti! Tam o günlerde başka bir sebepten onun öldürülmesi, böyle bir tesadüf akla hiç yakın gelmiyor. (Karamağaralı, 1962, s.65)

Doktor İhsan, romanın sonunda arkadaşlarının yardımıyla suçluları bulur ve “katil kim?” muammasını çözüme kavuşturur.

Yeşim Çankaya’nın *İçimdeki Zehir* (2005) adlı romanı, bir gemi seyahatinde gemiden düşerek kaybolan Sedef’in aranmasını ve onu aşağı iten kişinin roman boyunca araştırılmasını anlatan bir romandır. Romanda Sedef’in gemiden düşerek bebeğini kaybetmesine sebep olan kişinin muammayı oluşturması, romana polisiye bir özellik kazandırır. Sedef kaybolduktan sonra onu arayan Dedektif Kemal ve ekibi romandaki muammanın çözülmesinde zayıf kalırlar. Romandaki muamma, Sedef’i kurtaran ve ona âşık olan Doktor Selim tarafından çözülür.

4.2.5. Gazeteci

Yakın dönem polisiyelerinde, dedektiflik ile araştırma metotları bakımından birbirine benzeyen gazetecilik, en çok merkeze alınan meslektir. Nihan Taştekin’in *Yağmur*

Başlamıştı (2002) adlı polisiye romanında, muhabir/gazeteci Ece'nin sevdiği şairin dizesinin yer aldığı bir cinayet dikkatini çeker ve gönüllü olarak yaptığı araştırma anlatılır. Psikolojik olarak çok iyi durumda olamayan Ece, merak ettiği bir cinayetin katili ile istemeden iletişime geçmiş bulunur.

Şef'in sinirlenmeye başladığını hissediyor Ece, '- Sen ne diyorsam onu yapacaksın.' diyor şef. 'Ve bu işin peşini bırakacaksın. İşte bu kadar! İyi kötü, elimdeki birkaç elemandan birisin, sonra şu ahir ömrümün birkaç yılını da vicdan azabıyla geçirmek istemiyorum. Kapito!' (Taştekin, 2002, s.110)

Ece, romanın sonunda katili ve cinayet sebeplerini öğrenmesine rağmen, katil kendi cezasını kendisi vererek intihar eder. Ece, romanda cinayetlerin peşine düşüp katili öğrenmek istese de katil gibi psikolojik olarak iyi durumda olmadığı için bu konuda başarılı olamaz.

Sibel Köklü'nün *Yalan Dünya* (2007), *Geçmişe Kapanan Kapılar* (2010) ve *Aşka Vakit Yok* (2014) romanlarının başkahramanı gazeteci Rüya Keskin, aynı zamanda romandaki suç ve suçlu bilmeceğini çözen gönüllü bir dedektiftir. Bazen yaptığı işten nefret eden ama önüne gelen haberlerin peşinden giden Rüya, otuzlu yaşlarını süren başarılı ve hırslı bir gazetecidir. Polisiye roman serisinde zekâsını tesadüflerin de yardımıyla muammayı çözmede kullanan Rüya, bu romanlarda, yazar tarafından yalnız ama güçlü şehirli kadının temsili olarak çizilmiştir.

4.2.6. Kitapçı

Esmahan Aykol'un *Kitapçı Dükkânı* (2001), *Kelepir Ev* (2003), *Şüpheli Bir Ölüm* (2007) ve *Tango İstanbul* (2012) adlı dört kitaplık polisiye roman serisi, Kati Hirşel'in gönüllü olarak yaptığı dedektiflikleri konu alan romanlardır. Kati Hirşel; Alman asıllı olmasına rağmen yürekte İstanbullu, huysuz, güzel ve zeki bir kadındır. Kimi zaman romandaki cinayette şüpheli olduğu için kimi zaman da merak edip çözmek istediği için kendini gizemli olayların içinde bulur. Sadece polisiye roman satan bir kitapçı dükkânı olan Kati Hirşel, uzun yıllar boyunca polisiye okurluğundan elde ettiği tecrübeleri pratiğe dökmeye karar verir.

Ortada bir cinayet vardı. Ben, çocukluğumdan beri cinayet romanları okurdum, hatta son üç yıldır cinayet romanları satıyordum: Artık sadece sıradan bir okur değilimdi. Teorik bilgilerimi toplum yararına sunmanın zamanı gelmişti. (Aykol, 2001, s.29)

Çevresinde kendisiyle alakalı olsun olmasın hiçbir esrarengiz olayı kaçırmayan ve peşine düşen gönüllü dedektif Kati, ele aldığı tüm gizemli olayları başarılı bir şekilde çözerek profesyonel dedektif derecesinde performans sergiler. Kati Hirşel'e romanlarda suç ve suçluyu aydınlatmasına yardımcı olan kişi ise bazen Komiser Batuhan olurken bazen de arkadaşları olur.

4.2.7. Yönetmen

Sibel Atasoy'un *Venüs Bağlantısı* (2003) adlı romanında cinayetler ve ortadan kaybolmalar muammayı oluşturur. Roman sonunda, esrarengiz olayların arkasında iş adamı ve devlet görevlilerinin yer aldığı karmaşık suçların yattığı anlaşılır. Yazar, gizli servis görevlisi Hamit ve mecburi olarak dedektiflik yapan Alev karakteri ile romandaki suç bilmecesini çözüme kavuşturur. Tiyatro yönetmenliği yapan Alev Acar, başta içinde bulunmak istemediği tuhaf olayları, roman ilerledikçe suçlandığı için çözüme kavuşturmak zorunda kalır.

4.2.8. Öğretmen

Gökçe İspi Turan'ın *Arabada Kim var?* (2010) adlı ilk kitabı, polisiye bir romandır. Kitapta sanat tarihi öğretmeni Nergis'in okulunda intihar olduğu söylenen bir ölümü araştırması ve çözüme kavuşturması anlatılır. Nergis, bu şüpheli ölümün intihar olduğunu düşünmez.

“Üzgünüm ama intihar diye bir şey yoktur benim için.” dedi Nergis. “Cinayet vardır! İntihar denilen şey, eğer yarım kaldıysa ve başarısız olduysa intihardır bence, çünkü ben kendini gerçekten öldürmek isteyen insanın önünde sonunda bu çabasında başarılı olacağına, arkasında bir ceset bırakacağına inanırım... Ve eğer ortada bir ceset varsa, bu her şart altında bir cinayetin izidir! Bir şeyler motive etmiştir kişiyi kendi cinayetini işlemesi için.” (Turan, 2010, s.214)

Nergis, yaşanan ölüm sonrasında gördüğü gizemli arabanın içindeki kadınla ölüm arasında bir ilişki kurmaya çalışır. “Katil kim?” ve “arabada kim var?” sorularının peşine düşer. Suç ve muamma roman boyunca merak unsuru ile desteklenir. Romanın sonunda Nergis, şüpheli ölümü çözüme kavuşturduğunda, romanda birbirinden bağımsız görünen Nalân ve Ali'nin dramatik yaşam öyküleri de ortaya çıkar. Arabadaki gizemli kadının Gökçe İspi Turan olduğu ise yazar tarafından açıklanır.

4.2.9. Diğerleri

Polisiye romanlarda suç ve suçlu muammasını çözen kahraman, kimi zaman kurbanın yakınları olabilir. Romanlarda meslekleri belirtilmeyen ve esrarengiz olayları yakınlarının başına geldiği için çözmeye çalışan bu kahramanlar benzer özellikler göstermez. Nihal Karamağaralı'nın *Uğursuz Fotoğraf* (1962) adlı polisiyesinde iftiraya kurban giden bir ailenin oğlu olan Halil'in; babasını casusluk ile suçlayan, kardeşi Gündüz'ü öldüren kişileri ortaya çıkarmak için dedektiflik yapması bu duruma bir örnektir. Roman boyunca suçluların peşinde olan ve her türlü tehlikeyi göze alan Halil'e, romanın sonunda gizli görevde olan bir polis olduğunu öğrendiğimiz Oktay yardım eder. Roman boyunca casuslarla mücadele eden Halil, Oktay ve arkadaşı Zeha, sonunda suçluları ortaya çıkarır.

Zuhal Kuyaş'ın *Sonuncu Oda* (1970) adlı romanında ise konakta işlenen cinayetleri ortaya çıkaran kişi, olayların içinde yer alan ve kurbanların akrabası/ tanıdığı olan Ferruh'tur. Ferruh, ilk işlenen cinayetin bir numaralı şüphelisi olduğu için sonrasında da genişleyen suç bilmecesini araştırmak ve çözüme kavuşturmak zorunda kalır.

Ayşe Akdeniz'in *Ve Bir Erkeği Sevmek* (1999) adlı polisiye romanında, ajan Faven'in sevgilisi Sobel, hem kurbandır hem de suçu ve muammayı çözen kişidir. Romanın ilk sahnesinde vurulan Sobel'in ortaya çıkardığı gerçekleri Faven, Sobel'in defterinden öğrenir.

Okuduklarına inanması neredeyse olanaksızdı. Sobel bütün muammanın içinde her şeyi tek başına çözmüş fakat bir gün bile Faven'e bir şey sormamış ya da söylememişti...(Akdeniz, 1999, s.181)

Uluslararası işlenen suçları konu edinen romanda, Sobel etrafında dönen esrarengiz olayları sevdiği adamın içinde bulunduğu durumu anlamak için aydınlatmak ister. Ajan olarak görev yapan kahramanların yıllardır çözemediği bilmeceyi Sobel ortaya çıkarır.

4.3. Emniyet Teşkilatı

Suç kavramında yaşanan değişimler, suçu ortaya çıkaran kahramanın da değişmesine zemin hazırlar. Suçun bireyselden örgütsel boyuta evrilmesiyle emniyet teşkilatı önem kazanır. Dedektiflerin yanı sıra polisiye romanlarda artık polisler, profesyonel şekilde muammayı çözüme kavuşturan kişiler olarak karşımıza çıkar. Yazarlar, polisler ve

kanunlara dair bilgilerini de kurguda kullanarak emniyet teşkilatlarını romanlarına dâhil ederler. Kadın yazarlarımızın romanlarında da görülen emniyet teşkilatına mensup kahramanlar farklı şekillerde kurgulanmıştır.

Zuhal Kuyaş'ın *Kartal Yuvası* (1970) adlı uluslararası suçları konu alan polisiye romanı; İstanbul'dan New York'a araştırma için giden, akrabalık bağı yüzünden dini bir örgüt ile ilişkisi olan Cezmi Bayraktaroğlu'nun başından geçenleri konu edinir. Örgüt çıkarları için hiçbir suçu işlemekten çekinmeyen bu örgütün yakalanması için Fedaral Büro Şefi Benham ve yardımcısı Haldirik iz sürer. Romanın sonuna kadar FBI' ya örgütün çözülmesi için yardım eden Cezmi, romanın sonunda suçluların cezalandırılmasını beklerken örgüt ve FBI anlaşmaya varır.

Piraye Şengel'in *Gölgesiz Bir Kadın* (1994) adlı polisiye romanında intihar süsü verilerek işlenen cinayetleri birbirinden habersiz araştıran iki kahraman vardır. Cinayeti resmi şekilde araştıran taraf, komiser Tahsin Yaşar'dır.

Ben polisim ve ne yazık ki soruşturma da hala sürüyor! Kabul etseniz de etmeseniz de. Bu sizin kızınızın davası! Yine geleceğim!... Çünkü başka sorumluları da olacak! Şimdilik bu kadar... (Şengel, 1994, s.51)

Öldürülen kadının hayatını romanlaştırmak isteyen Gazeteci Nilgün ise, romandaki muamma unsurunu çözmeyi amaçlamaktan çok, romanının konusunu tamamlamayı hedefler. Romanın sonunda komiser Tahsin ve Nilgün'ün yolları kesişir. Fakat cinayetleri çözen ve suçluları bulan kişi komiser Tahsin olur. Roman boyunca araştırdığı cinayetlerin arkasında yer alan derin devlet mensupları, romanın sonunda komiser Tahsin'i öldürerek cinayetlerin çözüme kavuşmasını engeller.

Şebnem İşigüzel'in tesadüflerin başat öge olarak yer aldığı polisiyesi *Sarmaşık*'ta (2002) cinayeti ortaya çıkaran kişi bir savcıdır. Kıbrıslı olduğunu sürekli dile getiren bu savcı, roman boyunca nasıl ve kim tarafından öldüğü muamma olan Nadya cinayetini tesadüfen olaya şahit olmuş bir tanık sayesinde aydınlatır.

Hava Gülbeyaz Coşkun'un *Mavi Gözlü Adam* (2004) polisiyesinde, işlenen suçlar ve cinayetler romanın doğal akışında çözülüyormuş hissi verilse de romanın sonuna doğru bu çözümün arkasında teşkilatın yürüttüğü gizli bir çalışmanın yer aldığını öğreniriz.

Benim hiçbir şeyle alakam yok. Bana inanmanızı istiyorum. Oğlunuzun öldüğünü öğrendiğim zaman arkadaşlarımı aradım. Amacım bilgi almaktı ama onlar bana sizi buraya getirmemi söyledi. [...] Devletin gizli örgütünde görevliler. Benim ailemden birkaç kişi üst mevkilerde çalışıyor. (Coşkun, 2004, s.207)

Yazarın *Arayış* (2005) adlı romanında ise işlenen cinayetleri araştıran kişi adı verilemeyen bir komiserdir. Komiser ve yardımcısı Engin, bir genç kızın önce vurulup, sonra yakılarak planlı bir şekilde cinayete kurban gitmesini araştırırken, katilin işlediği başka bir cinayeti de ortaya çıkarırlar. Genç kızın katili olan Arzu'nun, kocasını da zehirleyerek öldürdüğü Arzu'nun itirafı ile ortaya çıkar.

Sibel Atasoy'un *Bir Kadını Öldürmek* (2005) adlı post-modern ve fantastik anlatının özellikleriyle biçimlendirilen romanı çok boyutlu bir polisiyedir. Romanda “sayı, renk, nota” gibi unsurlarla adlandırılan bölümlerde pek çok kavram irdelendiği gibi polisiye olaylar da anlatılır. Romanın “renk” bölümlerindeki polisiye olaylarda, şüpheli gözükken bir ölümü araştıran Komiser Nabi, yeğeni Halil yardım ister.

“Sana bir dosya vereceğim. Olayla ilgili bilgileri de tabi. Senin ne müthiş kitap kurdu olduğunu bilirim. Zekisindir. Bana dosyanın içeriği konusunda fevkalade bir özet hazırlamanı istiyorum.” Halil’in gözleri parladı. “Cinayet davası mı?” (Atasoy, 2005, s.246)

Romanın sayı bölümlerinde yazılanlar ve ölü bulunan kadın arasındaki bağı çözmeye çalışan dayı-yeğen, romanın sonunda karşılaştıkları fantastik olaylar nedeniyle sır dolu davayı kapatmaya karar verir.

Müzeyyen Yılmaz'ın “*Kod Adı Ceyda*” (2005) adlı yedi kitaplık polisiye serisinin başkahramanı, emniyet teşkilatının zeki, başarılı ve genç komiseri Ceyda'dır. Yazar, meslek aşkıyla yanıp tutuşan başkahramanını olağanüstü özellikler ile donatmıştır. Romandaki birçok erkek Ceyda'ya karşı hayranlık duyar ve ona aşık olur. Ceyda, tehlikeli ve zor operasyonlarda hep başrolde. Daha önceden yer aldığı bir operasyonda kimliğinin deşifre olması sebebiyle, üst düzeydeki bürokratlar ona yeni bir kimlik verirler.

Üst düzey yöneticiler yaptıkları toplantı sonucunda ona kendi kişiliğini yansıtacak yeni bir isim verdiler... “Cesur-Erdemli-Yardımcı-Dürüst-Atak” bu açılımları parafte ederek ona “C.E.Y.D.A.” adını koydular. Ceyda, o günden sonra “Kod Adı Ceyda” olarak cinayet masasında görev almaya başlar. (Yılmaz, 2005, s.110)

Romanda Ceyda'ya, suçluların peşinde koşarken, romandaki suç bilmecesini çözerken yardım edenler komiser Kemal ve Salih'tir. Ceyda, görevlendirildiği her operasyonu suçluları ortaya çıkararak başarıyla sonuçlandırır.

Gülten Suveren'in bir seri katilin öyküsünün anlatıldığı *Makasçı* (2006) adlı romanında, seri katilin kimliğini ortaya çıkaran kahramanlar ise Emniyet Amiri Adil ve ekibindeki Komiserler Murat ile Hikmet'tir. Yakışıklı ve genç Komiser Murat ile seri katilin baldızı Mine sevgilidir. Yazar böylece Murat'ın romanda olayların içinde bizzat yer almasını sağlar. Emniyet Amiri Adil ve yardımcıları, roman boyunca sadece Makasçı olarak anılan seri katilin değil, aynı zamanda kapkaç, hırsızlık, tecavüz, dolandırıcılık ve uyuşturucu gibi pek suçun peşinde koşarlar.

Şule Şahin'in *Kopmuş İp* (2005), *Kocama Tuzak Kurdum* (2012) ve *Kırmızı Kadifenin Sırrı* (2014) adlı üç kitaplık polisiye roman serisinde, suç ve suçlu bilmecesini çözen Organize Suçlar Şube Müdürü Ahmet Demirtaş ve ekibindeki Ekrem ve Bahadır komiserdir. Polisiye roman serisinde her kitapta değişen ve romanın başkahramanı olan kadın karakterler, bu ekibe suçu çözmesinde yardımcı olur. *Kopmuş İp*'te kocasının kendisini aldattığından şüphelenen psikolog İpek, *Kocama Tuzak Kurdum* da kendisini aldatan kocasından intikam almayı planlayan spor hocası Bahar, *Kırmızı Kadifenin Sırrı* 'nda ise babasının ve ağabeyinin ölümünü araştıran ve bir şirkette yönetici olan Ömür, romanlardaki suç yelpazesinin aralanmasında emniyete yardımcı olan kahramanlardır.

5. BÖLÜM

SUÇ ALETLERİ

Edebiyat sahnesinde yer aldığı günden beri değişimi ve gelişimi kaçınılmaz olan polisiye roman, kurgusunun temelini oluşturan pek çok unsorda farklılaşma yaşamıştır. Fakat yaşanan tüm gelişmelere rağmen, klasik polisiye roman kurgusuyla eserler yazılmaya devam edilmiştir. “Katil kim?” polisiye romanlarının dışında yazılan türlerde de “cinayet” suçu kurguyu destekleyen bir unsur olarak romanlarda yer almıştır. Özellikle bu romanlarda yer alan suç aletleri, sadece teknik anlamda suça tesir eden unsur olmanın dışında, bazen de suça tesir eden kişinin tarifi için önemli bir unsur olur. Suç aletleri, suçludan soyutlanmadan suçlunun tavrını anlamlandıran önemli ipuçlarıdır.

Polisiye romanların çoğunda yer alan “cinayet” suçu, çeşitli suç aletleriyle işlenmektedir. Kimi zaman polisiye romanda yer alan birden fazla cinayet suçu farklı farklı suç aletleriyle işlenirken, kimi zaman da romanın sonunda kadar katille özdeşleşen bir unsur olarak romanda yerini korur. Bu nedenle polisiye romandaki suç ve muamma unsurunun çözülmesinde en büyük etken olan suç aletleri, barındırdığı özellikleriyle suçluyu işaret edebilirler. Çalışmamızda incelenen romanlarda, muammanın çözümünde etkili olan suç aletleri alt başlıklar halinde tespit edilmeye çalışılmıştır.

5.1. Ateşli Silahlar

Polisiye romanlarda, suçlular tarafından en çok kullanılan suç aletlerinden biri silahtır. Çalışmamızda incelenen polisiye romanların 24 tanesinde kadın yazarlar, cinayet suçunu kurgularken suç aleti olarak silahı seçmiştir. Peride Celal’in polisiye özellikler taşıyan *Kızıl Vazo* (1941) adlı romanında, Azize’nin babasının öldürülmesiyle başlayan cinayetler silsilesi, babasının katili olan kan davalısı Şevket’i silahla öldürmesiyle son bulur. *Ben Vurmadım* (1942) romanında ise, ressam Akif’in yaralanmasında suç aleti olarak kullanılan silah, tek şüpheli olan Ferda’nın elinde bulunmuştur. Zuhal Kuyaş’ın *Sonuncu Oda* (1970) adlı polisiyesinde de, Ferruh karakteri Leonardo da Vinci tablosunu satacağı antikacı Kohen’i silahla öldürülmüş bir şekilde evinde bulur. Melek Melih Bayrı’nın *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu* (1967) ve *Kanlı Elma* (1970) adlı polisiye

unsurlar barındıran ve yazarın ideolojisini yansıtmak amacıyla yazdığı romanlarında, komünist casusların ve onlarla mücadele eden kahramanların çatışmalarında cinayetler silah ile işlenir.

Pakize Başaran'ın *Döner Koltuk* (1967) adlı romanında, yasak aşk yaşadığı sevgilisiyle beraber kocasını denize atarak öldüren Güneş, sevgilisi Sadun ile Jale'nin casus olduğunu öğrendikten sonra, onları silahla öldürerek cinayet işler.

Lale Oraloğlu'nun *Kızım* (1976) adlı romanında başkahraman Suzan, kızı Ela'yı üvey babasının tacizlerinden korumak ve öz babasına götürmek için kocası Kamil'i tüfekle başından vurarak öldürür.

Suzan nefesini tuttu, sağ dirseğiyle kapıyı biraz daha kendine çekti. Namlu kapının aralığına iyice oturmuştu. İşaret parmağı tetiği geriye doğru çekti, hafif bir dayanma, parmağını kendine doğru titremeden bir daha çekti. Bir ses... Bir duman... Kocası ölmüştü. (Oraloğlu, 1976, s.10)

Romanın bu ilk çarpıcı cinayetinden sonra anne kızın kaçarken uğradıkları cinsel saldırı sırasında da nefsi müdafa amaçlı başka cinayetler işlenir. İki çobanın gece yarısı gölette yıkanan anne ve kıza tecavüz etmeye kalkışması üzerine Suzan'ın kızı Ela tarafından tüfekle vurularak öldürülürler.

...Mevlüt gözünü kızdan ayırmadan ayağa kalktı. Kıza saldırmakla geri gitmek arasında bocalıyordu. Tüfeğin namlusu adamın tam göğsüne doğrulmuştu. Buna rağmen bir hamlede kızın elindeki tüfeği kapmak fikri daha cazip geldi, ileri doğru kıpırdadığı anda tüfek patladı... (Oraloğlu, 1976, s.149)

Pınar Kür de polisiye romanlarını kurgularken suç aleti olarak silahı kullanmıştır. *Asılacak Kadın* (1979) adlı romanında, Melek'i kader olarak gördüğü kirli hayattan ve ezilmişliğinden kurtarmak isteyen Yalçın, evin beyi Hüsrev'i silahla öldürür.

Hüsrev beyi öldürmeye kesin karar verdim. Tabancanın yerini annemden öğrendim. Göğsünden vurdum onu yağmurlu bir gecenin karanlığında... (Kür, 1979, s.142)

Pınar Kür, *Bir Cinayet Romanı* (1989), *Sonuncu Sonbahar* (1992) ve *Cinayet Fakültesi* (2006) adlı polisiye roman üçlemesinde de farklı sebeplerle işlenen cinayetlerini kurgularken silahı tercih etmiştir. Polisiye serisinin ilk kitabı olan *Bir Cinayet Romanı*'nda işlenen son cinayette suç aleti olarak silah kullanıldığını muammayı çözmeye çalışan Emin Köklü'den öğreniriz.

Yıldız Gerçel'in sağ salim (velev ki elinde Amerikalı Anne Ferriter'i öldüren tabancayla) yakalanmış olması, ruhsal ve bedensel dengemi eskisinden çok daha sağlam olarak yerli yerine oturtmaya yetti. (Kür, 1989, s.323)

Serinin ikinci kitabı *Sonuncu Sonbahar*'da ise, Emin Köklü'nün araştırdığı Ateş Altındal cinayeti de silahla işlenmiştir.

Beyoğlu Karakolu'na yapılan bir ihbardan sonra arkadaşlar harekete geçmişler; Altındal cinayetiyle ilgili olarak aradığımız silah, adamın odasında bulununca da beni haberdar etmişler. Sandığımız gibi adam eski bir terörist, tabanca Ateş Altındal'ı öldüren tabanca... (Kür, 1992, s.75)

Yazar, serinin son kitabı *Cinayet Fakültesi* adlı romanda, fakültede işlenen iki cinayetten sonra gerçekleşen Profesör Engin Gürkan cinayetinde suç aleti olarak silah kullanılır.

...Göğsünden iki kurşun yarası almış. Henüz otopsi yapılmadığından, hangisinin ölümcül olduğu bilinmiyor. Tabancanın, kurşun özellikleri de henüz belirlenmemiş haliyle... (Kür, 2006, s.119)

Ayşe Akdeniz'in *Ve Bir Erkeği Sevmek* (1999) adlı romanın ilk sahnesi olan Sobel'in bir tetikçi tarafından silahla yaralamasında olduğu gibi, roman boyunca Rus ajanlar tarafından işlenen tüm cinayetler de silahla gerçekleşir.

Havalimanında bir kiralık katil vardı. İsmi Jan'dı... Susturucu kullanmıştı. Kadın, silahın sesini hiç duymamış, sadece sancıyı hissediyordu. (Akdeniz, 1999, s.15)

Nihan Taştekin'in *Yağmur Başlamıştı* (2002) adlı polisiyesinde geçmişin intikamını almak için cinayetler işleyen katil, kurbanlarını yalnızken öldürdüğü cinayet aleti olan ipten, topluma açık alanda işleyeceği son cinayeti için vazgeçmek zorunda kalır. Son cinayetiyle beraber intiharını da silahla gerçekleştirir.

Ece, Şair'in Paris'te bir sahaf dükkânında sırtından vurularak öldürüldüğü haberini televizyondan öğrendi. Genç bir adam, kayıtsızca dükkâna girmiş, sahafla ayaküstü sohbet etmekte olan Şair'e arkadan iki el ateş ettikten sonra, silahını kendi kafasına dayamış ve tetiği çekmişti. (Taştekin, 2002, s.133)

Yazar, bir diğer polisiye romanı *Zeval'de* (2007) de bir parkta işlenen ve birçok tanığı olan cinayeti kurgularken suç aleti olarak silahı tercih etmiştir.

Hasta temmuz ortasında biri ciddi iki kurşun yarasıyla getirilmişti hastaneye.... (Taştekin, 2007, s.70)

Esmahan Aykol, gönüllü dedektif Kati Hirşel'in maceralarının anlatıldığı roman serisinin ikinci kitabı olan *Kelepir Ev'de* (2003), Kati Hirşel'in baş şüpheli olarak yer

aldığı Osman Karakaş cinayetinde ve görgü tanığı olduğu için öldürülen yaşlı kadının cinayetinde suç aleti olarak silah kullanılmıştır. Cinayetler işlenirken kullanılan silah, katili ele veren en önemli ipucudur aynı zamanda.

Pek tanımam ama toplu tabancanın ne olduğunu biliyorum. Çok pahalı bir silah. Meraklısı için. Mermisini bulmak bile kolay değil. Gariban birinin harcı değil bu silah. (Aykol, 2003, s.154)

Dedektif Kati Hirşel, kullanılan silahtan yola çıktığında şüpheli profilini değiştirip katili yakalar.

Hava Gülbeyaz Coşkun *Mavi Gözlü Adam* (2004), *Mazideki Sırlar* (2004) ve *Arayış* (2005) adlı cinayet suçunun işlendiği romanlarında suç aleti olarak silahı kullanmıştır. *Mavi Gözlü Adam* adlı ilk polisiyesinde, gençliğindeki aşkını unutamayan ve kocasının ölümünden sorumlu tutulan Aslı, romanın sonunda kocası Haldun'u öldüren kişinin gençlik aşkı Bülent olduğunu öğrenir. Haldun'un kaçakçılık ve uyuşturucu çetesinin peşinde olan Bülent'in, emniyet mensubu olarak bu çete ile giriştiği illegal ilişkiler sonucunda Haldun'u ruhsatlı silahıyla öldürür.

–Zaten olay o kadar derine inmedi. Haldun'un ölümüne sebep olan silah Bülent'in ruhsatlı silahı.

–Neden tutuklamadılar?

– Çünkü bir hafta öncesinden silahının çalındığını bildirmiş. (Coşkun, 2004, s.167)

Mazideki Sırlar adlı romanında geçmişin intikamını almak için Yorgo'yu öldüren Selma, cinayetini silahla işlediğini şu şekilde itiraf eder:

...Yerden silahı aldım. Ona iki kere ateş ettim. Sonra silahtaki parmak izlerimi temizledim ve attım. Hızlıca oradan uzaklaştım. Bu muydu öğrenmek istediğin? (Coşkun, 2004, s.145)

Arayış adlı romanında ise, kurbanın önce vurulup sonra yakıldığı cinayette de suç aleti silahtır.

Gelen kişi genç kızın yapma demesine aldırmadan önce kalbine sonra da beynine birer kurşun sıktı. Genç kız olduğu yere yığıldı. Artık genç kız sessiz ve sakindi. Bedeni rahatlamıştı ruhu da... (Coşkun, 2005, s.84)

Cahide Birgül'ün *Ah Bu Tutku Beni Öldürür Müsün?* (2004) polisiyesinde ise, tarihi bir büstün peşinde olan birden çok kahraman işledikleri cinayetlerde farklı suç aletlerini kullanır. Sadece romanın sonunda işlenen cinayette suç aleti olarak silah kullanılır.

Selim, kedi adımlarıyla içeri girdi, silahı belinden çıkardı.[...] Sevil Hanım'ın ifadesi korkuya dönüşmeden tetiği çekti. Kurşun tam alnından girdi kadının. [...] Namluyu Tahsin'e çevirdiğinde, adam kaçmak üzere içerideki odaya meylemişti. Selim onu da tek kurşunla şakağından vurdu...[...] Sonra kadının yanına uzandı, elini bırakmadan diğer elindeki silahı şakağına dayadı ve ateşledi.(Birgül, 2004, s.231-232)

Büstü çalması için tutulan Selim, evin hanımı Sevil'e aşık olur ve romanın sonunda Sevil'i, sevgilisi Tahsin ile beraber silahla öldürdükten sonra aynı silahla intihar eder.

Sibel Atasoy'un polisiye romanı *Sır Mısır*'da (2008), İstanbul'dan Mısır'a taşan esrarengiz olaylar arasında yer alan cinayet ve yaralama suçunda da silah kullanılmıştır. Romanın başında işadamı Erdoğan Durmaz'ın evine girmeye çalışan kimliği belirsiz kişinin güvenlik görevlisi tarafından öldürülmesi kaza olarak gösterilse de romanın sonunda bu ölümün cinayet olduğu anlaşılır. İşadaminin, Mısır'daki tatili sırasında kaçırılan kızının kurtarıldığı bölümde katil, çocukluk arkadaşını da silahla yaralayarak suçu onun üzerine yıkmaya çalışır.

“Öldün sen şerefsiz herif! Sevdığım kadını kaçırmak ha!” Silahını doğrulttu, Kenan, Gülden'in feryat eden gözyaşlarıyla buluştu. Mavili kendini Gülden'in önüne attı... (Atasoy, 2008, s.269)

Sibel Köklü'nün polisiye üçlemesi olan gazeteci Rüya Keskin'in maceralarının anlatıldığı serinin ilk kitabı *Yalan Dünya* (2007), yolsuzluk suçunu konu edinir. Polisler, istihbarat çalışanları, gazeteciler, emekli paşalar ve zengin iş adamlarının karıştığı ve ülkede şimdiye kadar yaşanmış en büyük yolsuzluk olayında işlenen tek cinayette silah kullanılır. Yolsuzluğa karıştığı düşünülen ve açığa alınan beş polisten birinin öldürülmesinde kullanılan suç aleti silahtır.

“Peki nasıl olmuş, yani nasıl öldürülmüş?” “Dediğin doğru, öldürülmüş. İntihar ihtimali en başından beri zayıftı. Kapıları kilitleyip kendisini vursaydı, anahtar arabada olurdu ama bulunamadı. Sağ şakağından tek kurşunla vurulmuş. Kurşunun girdiği açı dikkate alınırsa bunu kendisinin yapması mümkün değil. Ayrıca parmaklarında ya da tırnaklarında barut izi yok. Kesinlikle öldürülmüş ve arabada kilitli bırakılmış.” (Köklü, 2007, s.99)

Polisiye roman üçlemesinin ikinci kitabı olan *Geçmişe Kapanan Kapılar* (2010) adlı romanda, mafya hesaplaşması sırasında işlenen cinayetleri konu edinir. Kahvehane baskınları ve çatışmalar yoluyla işlenen cinayetlerde örgütsel olarak bir silah kullanımı vardır.

Yılbaşı gecesi kanlı hesaplaşma... Dün gece saatler 24.00'ı gösterdikten hemen sonra, Gültepe'de bir kahvehane baskın uğradı. Otomatik silahlarla taranan kahvehanedeki üç

kişi hayatını kaybetti. Çeşitli yerlerinden yaralanan sekiz kişi de yakındaki hastanelere kaldırıldı... (Köklü, 2010, s.27)

Sibel Köklü'nün polisiye üçlemesinin son kitabı olan *Aşka Vakit Yok* (2014) romanında Rüya Keskin, Kıbrıs'taki kumar lobisi faaliyetlerinin peşine düşer. Kumar lobisinde etkili olmak isteyen mafyanın işlediği tek cinayet, romanın sonunda Rüya'nın mafyanın elinden kurtarılmasıyla ortaya çıkar.

Sahildeki esrarengiz evde çalışan hizmetçilerin yakalanıp gözaltına alınmasıyla Musa'nın durumu anlaşılmıştı. Hizmetçinin sorgusunda Musa'nın gece geç bir saatte eve getirildiğini, sonra gelenler arasında kavga çıktığını ve silahların ateşlendiğini anlatmış, kendisinin evin içine kaçıp saklandığını, sonra ne olduğunu bilmediğini söylemişti. Aytekin'in odasından Musa'yı kaçıran kişiler de yakalanmış, bir tanesi "Anama küfretti ben de vurdum" diyerek olayı üstlenmişti. Sonra da bahçede Musa'yı gömdükleri yeri göstermişti pişkince... (Köklü, 2014, s.150)

Rüya'nın arkadaşı Musa, kumar lobisinde dönen oyunları Rüya'ya haber vererek mafyanın hedefi olur. Mafya tetikçilerinden birinin üstlendiği cinayette suç aleti olarak silah kullanılır.

Şule Şahin *Kırmızı Kadifenin Sırrı* (2014) adlı psikolojik-polisiye roman serisinin son kitabında, uranyum kaçakçılığı ve nükleer bilgi transferi yapan bir çetenin faaliyetlerini konu edinir. Çete roman boyunca çıkarlarını korumak için suikast şeklinde cinayetler işler. Romanda suikast olmayan, katili ve suç aleti belli olan tek cinayet çete liderinin kızı tarafından işlenir.

Tam Melih umutlanarak içinden 'işte beni affediyor' diye geçirirken, birden bire odada sağır edici bir patlama duyuldu. Her şey o kadar çabuk olup bitmişti ki. Melih öldüğünü bile kavrayamadı, sadece dev cüssesiyle yere yığılırken, gözünün önünde en son karısının deli gibi parlayan gözleri kaldı. (Şahin, 2014, s.153)

Çete lideri olan kayınpederini öldürme emri veren Melih, karısı tarafından silahla öldürülür.

Kadın yazarlar romanlarında, silah, tüfek ve otomatik silahları suç aleti olarak kullanmışlardır. Kimi zaman bir örgüte kimi zaman da üst sınıf birine işaret eden bu suç aletleri romanlardaki şiddetin temsilidir. Daha çok ilk dönem romanlarında görülen bireysel işlenen suç faaliyetleri zamanla yerini örgütsel suçlara bırakır. Yakın dönem polisierlerin bir kısmında, mafya veya çeteler tarafından örgütsel bir silah kullanımı görülmektedir.

5.2. Kesici Aletler

Polisiye romanlarda silahtan sonra en çok kullanılan bir diğer suç aleti de bıçaktır. Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici aletler suç aleti sayılır. Çalışmamızda incelenen polisiye romanların 12 tanesinde bıçağın ve türevleri olan kesici aletlerin suç aleti olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kadın yazar tarafından yazılan ilk polisiye roman olarak kabul edilen Halide Edib'in *Yolpalas Cinayeti* (1936) adlı kitabında, evin dadısı Nadire, geçmişinde kendisinde bir travmaya sebep olan evin şoförü Mükerrerem'i bıçakla öldürdüğünü ve evin hanımı Sacide'yi bıçakla yaraladığını ifadesinde şu şekilde itiraf eder:

Bayan tırnaklarını parlatıyor, Mükerrerem önünde diz çökmüş, bayanın yüzüne bakıyordu, ikisi de dalgındı. Benim girdiğimi duymadılar... Ve masanın üstündeki bıçağı kaptım. (Adıvar, 1936, s.49)

Nihal Karamağaralı'nın *Uğursuz Fotoğraf* (1962) adlı Nazi casuslarının faaliyetlerinin anlatıldığı polisiyesinde, işlenen cinayetlerde suç aleti olarak kesici aletler kullanılır. Romanın başında çiftlikte işlenilen cinayette Yusuf Ağa baltayla öldürülür.

...Yusuf Ağa, Elif ablanın kardeşi... Takriben bir ay evvel ormanda başı baltayla kesilerek öldürüldü. (Karamağaralı, 1962, s.156)

Nazi casuslarının peşine düşen ve babasına iftirayı ortaya çıkarmak isteyen Oktay ise, roman sonunda kardeşi Gündüz'ün cesedine ulaşır. Evine gizlice giren Gündüz'ü silahla öldürdüğünü zanneden Yasemin'in katil olmadığı cesedin bulunmasıyla ortaya çıkar. Yasemin'in kocası Sabri Gündüz'ü bıçakla öldürülmüştür.

-Öldürücü yara, sırtında bıçak yarası olarak görülüyor, efendim. Üzerinde yalnız çamaşırları var ve çamaşırları kana bulanmış. (Karamağaralı, 1962, s.188)

Romanın sonunda katili ele veren ipucu suç aleti olur. Yasemin'in katil olmadığı suç aletinin silah değil bıçak olmasıyla anlaşılır.

Zuhal Kuyaş'ın tarihten beslenen *Kartal Yuvası* (1970) adlı polisiye romanı, uluslar arası bir dini örgütün suç faaliyetlerini konu edinir. Hasan Sabbah'ın kurduğu İsmailiyye tarikatını seçen fedailer, kendi toplum ve düşünce sistemine zarar veren kişilere suikastlar düzenlemişlerler. New York'ta, Hasan Sabbah'ın fedaileri örgütün çıkarları için zehirli bir hançerle cinayet işlerler.

Bu hançerle bir cinayete teşebbüs edilmiş. Araştırmalarımızda bu hançerin fabrika işi olmadığı ve Amerika'nın hiçbir yerinde bu çeşit bıçak yapılmadığının neticesine vardık. Birisi bana hançerin sapındaki işlerin Şark tezyinatı olduğunu söyledi... (Kuyaş, 1970, s.31-32)

Melek Melih Bayrı'nın siyasi polisiye romanlarından farklı olarak *Vampirin Kamburu* (1974) adlı romanında; psikolojik sorunları çocuk yaşta başlayan, zengin ve yakışıklı olmasına rağmen kompleksli bir şekilde kendisini kambur olarak gören Ergün'ün işlediği seri cinayetleri konu edinir. Katil, cinayetlerini işlerken hep aynı çelik bıçağı kullanır.

Evet makamında başını salladı. Bütün ev döndü. Kızın üzerine bir maymun çevikliğiyle atıldım. Ensesine sivri çelik bıçağı var gücümle soktum... (Bayrı, 1974, s.72)

Şebnem Şenyener *Bir Türk Casusunun Mektupları* (2001) adlı postmodern polisiye romanında, Osmanlının casusluğunu yapan Arap Mahmud'un hikâyesi fantastik bir şekilde kurgular. Casusluk faaliyetlerinin ve paralelinde işlenen cinayet suçlarının işlendiği romanda, Arap Mahmud kimliğini öğrenen gazeteci Muzaffer'i öldürürken bıçak kullanır.

...Park kenarında oğlanın başını yatıracak güzel mi güzel bir taş buldum. Yeni biletiğim kını kıldan ince ve keskin bıçağım cüppemin altında hazır. [...] Kıvırcık saçlarını koyun koyun okşadım. Boynunda bahar yaprakları kadar taze, bahar yaprakları kadar yeşil görünen sakın atar damarına baktım. Ve bir vuruşta başını bedeninden ayırıpverdim. (Şenyener, 2001, s.277)

Perihan Mağden *İki Genç Kızın Romanı* (2002) kitabında, Behiye ve Handan adlı iki genç kızın trajik hayat öykülerini anlatır. Roman boyunca bu iki genç kızla bağlantısı yokmuş gibi gözükten cinayetlere kurban giden tüm erkeklerin; kıyafetlerinin markaları, yaşları, kiloları ve hatta penis boylarının bilgisi dahi okuyucuya aktarılır. Romanda işlenen tüm cinayetlerde kullanılan suç aleti kesici bir alettir. Yazar, kurbanların bilgileri dışında kesici alet yaralanmalarının ne demek olduğunu da açıklar. Tüm kurbanların iç ve dış muayene bilgilerini de tıbbi terimlerle ifade eder.

Dış muayene: 20-25 yaşlarında kumral saçlı sünnetli erkek cesedinde ölü katılığının çözülmüş, ölü morluklarının baş, eller, ön kollar, ayaklar ve bacaklarda meydana geldiği görüldü. Boyun yan kısmında sol kulak memesi altından başlayıp aşağı ve sağa seyirle laringeal kıkırdaklar üzerinde sonlanan 11 cm uzunluğunda kesici alet yarası tespit edildi. Bunun dışında haricen bir bulguya rastlanmadı. (Mağden, 2002, s.164)

Romanın sonunda Behiye ve Handan'ın hikâyesi son bulurken, işlenen cinayetlerin katili ile ilgili hiçbir bilgiye yer verilmez. Yazar, klasik polisiye roman kurgusundaki

gibi suçu ve muammayı çözüme kavuşturup, suçluyu cezalandırmaz. Katili bulmayı okuyucularına bırakır. Romanda katille ilgili yer alan tek ipucu, Behiye'nin kendisine kesici bir alet satın almasıdır.

...Ama pazarın hemen ağzındaki sergide efendi efendi onu bekleyen şeye inanamıyor. Bir Bisturi! Bir bisturi buldu! Koruma aleti! Dün gece dilemişti ya. Çıkıverdi işte pat diye karşısına. (Mağden, 2002, s.100)

Ayşe Akdeniz'in *Rüzgar, Kan ve Kelebek* (2002) adlı polisiyesinde, arkeolog Rüzgar tesadüf eseri bir barda işlenen cinayete tanık olur. Beyrutlu önemli bir ailenin oğlu ve sevgilisinin öldürülmesinde hançer kullanılır. Rüzgar'ın şahit olduğu bu cinayetin ve sonrasında işlenen diğer suçların, Usame Bin Ladin'in ve adamlarının da adının geçtiği uluslararası bir kaçakçılık çetesiyle arasındaki bağlantıyı ele veren ipucu, suç aleti olan hançerdir.

...Sendeleyerek yürüyen kadının yer yer kırmızılaşmış saten elbisesinin kalp hizasında ise bir hançerin kabzası parlıyordu! Yaralı kadının fildişi beyazlığındaki yüzünün tam ortasını süsleyen, pembemsi sönmeye yüz tutmuş gonca gül gibi dolgun dudaklarının arasından kan sızıyordu. (Akdeniz, 2002, s.16-17)

Zuhal Kalkandelen'in *Utanmış Sessizlik* (2005) adlı romanında, New York'ta işlenen bir cinayet konu edilmişti. Romanda, bu cinayette şüpheli olarak yer alan eski sevgilisinin cinayete ilgisini araştıran bir kadının hikâyesi anlatılır. Striptizci bir kızın gece kulübünde öldürülmesinde kullanılan suç aleti bıçaktır.

...Gazetenin hemen hepsinde farklı başlıklarla ama benzer içerikle verilmişti haber. "Genç striptizci, dün gece bıçaklanarak öldürüldü." "Manhattan'ın arka sokaklarında cinayet!" "Güzel striptizcinin acı sonu!" (Kalkandelen, 2005, s.32)

Canan Parlar'ın çoksatan bir roman yaratma sürecinin anlatıldığı post-modernist polisiyesi *Sıfır Baskı*'da (2005), iç romanda işlenen cinayeti yazar kurgularken suç aleti olarak bıçağı seçer. Bakanla büyük bir gazete arasında dönen ihale pazarlığında işlenen sözde cinayetin katili olan bakanın kardeşi, cinayeti bıçakla işler.

K., Bakanın verdiği karardan duyduğu gururla yüzünde pis bir sırıtışla kendisini izleyen korumaya hiddetlenip –paranın kendisinden alınması da bunda etkili olmuştu tabii- her ihtimale karşılık yanında taşıdığı bıçağı böyle bir şeye hazırlıklı olmayan korumanın karnına saplamıştı. Koruma oracıkta ölmüştü. (Parlar, 2005, s.125- 126)

Şule Şahin, *Kopmuş İp* (2005) adlı polisiyesinde, psikolojik unsurlarla ele aldığı kadın-erkek ilişkilerinin çevresinde gelişen kaçakçılık çetesinin faaliyetlerini konu edinir. Çete içinde yaşanan ihanetler sonrasında, çetenin başında yer alan önemli iş adamları

kimliklerinin ortaya çıkmaması için cinayetler işlerler. Bu cinayetlerde suç aleti olarak bıçak kullanılır.

Salih hafifçe Ekrem'e doğru dönerek fısıltıyla 'cinayet aleti belli mi?' diye sordu. Ekrem başını sallayarak delil torbasının içindeki bıçağı gösterdi. 'Bak orada duruyor. Günlerdir aradığımız bıçak bu olsa gerek, özellikleri Serpil'i öldüren bıçağa benziyor.' dedi. (Şahin, 2005, s.155)

Gülten Suveren'in bir seri katilin cinayetlerinin anlatıldığı *Makasçı* (2006) adlı polisiyesinde, katil geçmişinde yaşadığı psikolojik travmalar sonucunda sarışın kadınlara karşı düşman olmuştur. Geceleri sarışın kadınları kurban olarak seçen seri katil, onları yaraladıktan veya öldürdükten sonra saçlarından bir bukle keser. Doktor olan seri katilin cinayetleri işlerken kullandığı makas, romanın sonunda mesleğinden dolayı onu ele veren ipucu olur.

...Ancak laboratuvar bunun cerrah makası olduğunu bildirdi. Yani ameliyathanelerde kullanılan türden bir makas.(Suveren, 2006, s.53)

Pınar Kür, polisiye romanlarının kurgusunda birçok cinayete yer verir. *Cinayet Fakültesi* (2006) adlı polisiye serisinin son kitabında, fakültede işlenen şüpheli cinayetler arasında yer alan narkotik ajanı Muharrem Şafak ve fakültedeki öğretim görevlisi Melek Türker'in cinayetinde kullanılan suç aleti bıçaktır.

Bıçak Muharrem Şafak'ın tam kalbine, daha doğrusu kalbinin sağ tarafına saplanmış. Böyle bir isabet milyonda bir vaki olurmuş. [...] Oturduğu yerde masanın üstüne kapanmış olarak bulunan Melek ise, muhtemelen aynı aletle doğrudan sırtından tek kez bıçaklanmış, kaburgalarının arasından akciğerlerine (yukarıdan aşağı bir eğimle) isabet sağlanmış. (Kür, 2006, s.120)

Kesici aletler, kadın yazarlar tarafından en fazla çeşidi kullanılan suç aletidir. Bıçak, bistüri, balta ve hançer gibi çeşitleri, incelenen romanlarda farklı kurgularla suç aleti kullanılmıştır. Bu suç aletleri, kimi zaman bir meslek grubunu işaret ederek kimi zaman da bir örgütü işaret ederek suçun ve muammanın çözülmesinde en önemli ipuçları olarak romanlarda yer almıştır. Sonuç olarak kesici suç aletlerinin romanlarda bilinçli seçimlerle yer aldığını söyleyebiliriz.

5.3. Zehir

Polisiye romanların kurgusunda yer alan suç aletlerinden biri de zehirdir. Bir aracın suç aleti sayılabilmesi için mutlaka mekanik olması gerekmemektedir. Zira suç aletinin, bedenin içine veya dışına etki etmesi önemsizdir. Ölüme sebep olan zehirleyici

maddeler de suç aleti sayılır. Zehrin cinayetlerde suç aleti olarak kullanılması çok eskilere dayanır. İlk dönem polisiyelerinde cinayetlerde sıkça kullanılan zehir; açıkça ve kan dökerek işlenen cinayetlerden farklı bir şekilde kurgulanan cinayetlerde katilin yakalanmamak ve kendini garantiye almak için kullandığı bir suç aletidir. İncelenen romanların 4 tanesinde suç aleti zehirdir.

Nihal Karamağaralı, polisiye romanlarında cinayeti kurgularken suç aleti olarak zehri sıkça kullanır. *Kim Zehirliyor Bunları?* (1944) adlı polisiyesinde konakta işlenen esrarengiz cinayetlerin ilki olan Doktor Ferit'in ölümünde zehir kullanılır. Ayrıca yazarın ikinci polisiyesi olan *Uğursuz Fotoğraf* (1962) adlı Nazi casuslarının Türkiye'deki suç faaliyetlerini konu edinen kitabında, casuslardan Karl Zender yakalanmamak için kendini öldürürken zehir kullanır. Nihal Karamağaralı'nın intihar süsü verilerek işlenen bir cinayeti konu aldığı *Esrarengiz Çorap* (1962) adlı polisiyesinde ise, Doktor İhsan'ın katili ortaya çıkarması sırasında peş peşe ölümler gerçekleşir. Romanda suç mekanizmasının işlemesine neden olan ilk cinayette suç aleti olarak zehir kullanılır.

A doktor! İhtiyarcık zehirlenince sen, onu o kadar yakından tanıyan insan, sen doktor, intihar sahnesinin hiç şüphe götürmeyecek durumda olmasını görmene, bilmene rağmen, direnirsin: Osman Bey intihar etmezdi. Osman Bey cinayete kurban gitti, dersin... (Karamağaralı, 1962, s.179)

Doktor İhsan'ın işlenen cinayette zehir kullanıldığı iddiası, romanın sonunda katilin yakalanmasına neden olacak köpeğin zehirle öldürülmeye çalışılmasıyla doğrulanır.

Cahide Birgül, *Geceye Uyananlar* (2000) polisiyesinde Haluk, Nilüfer ve Memo adlı esrarengiz ve iç dünyası karmakarışık olan üç kardeşin hayatlarını psikolojik çözümlemelerle ele alır. Muammalar üzerine kurulu romanın sonunda ağabey Haluk tarafından romandaki suç unsuru oluşturan cinayet işlenir. Haluk, kardeşlerini ve kendisini evdeki tüple zehirleyerek öldürür.

Önce banyodaki tüpü söktüm. Sonra mutfaktakini. Balkondan yedek olanı da alıp hepsini koridora yan yana dizdim. Komik bir görüntüleri vardı. Kurban gibi durmuş, onları öldürecek emri bekliyorlardı sanki. Az sonra yere düşecekler, ben de özledim huzura kavuşacaktım... (Birgül, 2000, s.243)

Katı, sıvı veya gaz halindeki kimyevi maddeler de cinayet işlenirken kullanıldığında suç aleti sınıflandırılmasına dâhil olur. Romanda Haluk'un işlediği cinayette kullandığı yöntemde zehirlenmeye sebep olan gaz suç aleti olarak değerlendirilebilir.

Nihal Karamağaralı ve Cahide Birgül, kurbanlarının zehirlenerek öldürülmesinde farklı kurguları kullanmışlardır. Daha çok ilk dönem polisiyelerinde kullanılan suç aletleri arasında yer alan zehir, Cahide Birgül'ün kurguladığı zehirleyerek öldürme yöntemini saymazsak yakın dönem kadın yazarların polisiyelerinde kullanılmamıştır.

5.4. İp

Kurbanın beden bütünlüğü üzerinde tehlike yaratmaya elverişli ve potansiyel bir tehlikeye neden olan her türlü araç, suç aleti olarak değerlendirilebilir. Temiz ölüm olarak değerlendirilebilecek vurulma ve yaralanma olmadan gerçekleştirilen cinayetlerde suç aleti arasında ip vardır. İncelenen romanlar arasında suç aletine kurgusunda yer veren tek yazar Nihan Taştekin'dir. Yazar, yalnız ve psikolojik sorunları olan Ömer'in işlediği cinayetleri konu edindiği *Yağmur Başlamıştı* adlı kitabında, suç aleti olarak ipi seçmiştir.

...Katil gerçekte onunla hesaplaşmak için iki zavallıyı öldürmekten kaçınmayan, düpedüz sadist biri olabilirdi. Cinayet aleti olarak ip kullanması onun soğukkanlılığını gösterirdi ve belki de öldürmekten zevk aldığı... Çünkü iple birini boğarak öldürmek dakikalarca sürebilirdi... (Taştekin, 2005, s.130)

Cinayetleri araştıran gazeteci Ece, marazi ve romantik katil Ömer hakkında çıkarımlarını suç aleti üzerinden yapar. Katilin kullandığı bu yöntem ruhsal durumuna işaret eder.

5.5. Uyuşturucu

İnsan tarafından suç işlemek için kullanılan herşey suç aleti olarak değerlendirilir. İncelenen romanlar arasında uyuşturcunun suç aleti olarak kurgulandığı romanlar Müzeyyen Yılmaz'a aittir. Yazar, yedi kitaplık *Kod Adı Ceyda* roman serisinde, organize suçlar arasında yer alan uyuşturucu çetelerinin faaliyetlerini konu edinir. Bu çeteler cinayetlerini, kurbanı yüzsek dozda uyuşturucu vererek işlerler.

Cinayetin kim tarafından ve neden işlendiği konusu ise muammaydı. Otopsi raporu, adamın yüksek dozda alkol ve uyuşturucu aldığını saptamıştı. Uyuşturucunun cinsi ise, kristalize esrar. Bedeninde herhangi bir darp izine rastlanılmamış. [...] Kadın, kocasının daha önce uyuşturucu almadığı konusunda diretmiş görünüyor. (Yılmaz, 2013, s.140)

Romanlarda şüpheli cinayetler araştırıldığında kurbanın kanında bulunan uyuşturucu ile soruşturmanın seyri değişir. Cinayet masası komiseri Ceyda ile narkotik şube komiser

Kemal arkasında uyuşturucu çetelerinin yer aldığı ölümleri seri boyunca araştırarak çözüme kavuştururlar.

5.6. Diğer

Polisiye romanlarda yer alan cinayetler; ateşli silahlar, kesici aletler, zehir ve ip gibi suç aletleri dışında farklı yöntemlerle ve suç aletleri ile de kurgulanmıştır. Kadın yazarların polisiye romanlarında bu suç aletleri kimi zaman sert bir cisim olurken kimi zaman da oyunda kullanılan bir silah olabilmektedir.

Cahide Birgül'ün *Ah Bu Tutku Beni Öldürür Müsün?* (2004) adlı polisiyesinde, Mabeyinoğulları'nın eski çalışanı olan Peter, tarihi büstün peşine düştüğü için öldürüldüğünde suç aleti "sert bir cisim" olarak belirtilmektedir.

Aralık başında... Yolda yürürken kafasına sert bir şeyle vurmuşlar. Komadaydı, iki gün önce de öldü. (Birgül, 2004, s.190)

Kadın yazarların polisiye romanlarında cinayetler dolaylı yollardan da işlenebilmektedir. Esmahan Aykol ve Pınar Kür polisiye romanlarında cinayeti kurgularken aynı yöntemi seçer. İki yazarın da romanlarında yer alan katiller, küvette yıkanan kurbanı öldürmek için küvet ile elektrik gücünün temasını sağlarlar. Esmahan Aykol'un *Kitapçı Dükkânı* (2001) adlı Kati Hirşel polisiyesinde, yönetmen Müller'in bu yöntemle öldürüldüğü için katil hakkında hiçbir ipucuna rastlanamaz.

"Aslında yaratıcı denebilir." diye devam etti. "Banyo yaparken. Küvette yıkanırken, çalışır durumdaki saç kurutma makinesi küvetin içine atılmış..." Biraz durakladı, bu kez deminki gibi dişlerini gösterecek şekilde değil, hafifçe gülümseyerek devam ekledi: "Bol köpüklü bir cinayet." (Aykol, 2001, s.46)

Pınar Kür'ün *Bir Cinayet Romanı* (1989) adlı polisiyesinde, ölümü iç romanın yazarı Akın Erkan tarafından bilinçli kurgulanan Levent de bu yöntemle öldürülür.

Levent Caner, 6 Eylül Salı günü, kentimizin büyük otellerinden birinde, saat takriben 12.30 ile 16.30 arasında, su dolu bir banyo küvetinin içinde hayata gözlerini yummuş. Bayo suyuna temarüz ya da tecavüz eden elektrik gücünün kaynağı henüz belirlenememiş... (Kür, 1989, s.227)

Yazar, aynı romanda Akın Erkan tarafından Yasemin'i damarından hava verip öldürerek farklı bir cinayet yöntemi kullanır.

"İki tüp Nembutal, içkiye karıştırılmış olamaz."

“-Elbette olamaz, sayın hocam. Sanırım iki üç tane uyutmak için yalnızca. Sonra damardan hava vermişler.”

“-Neee?”

“-Kolunda iğne izi vardı, ama yalnızca bir tane. Yani, kadın uyuşturucu müptelası değil. Damarına bol miktarda hava zerkedilmiş. Bu da bir çeşit hava kabarcığı oluşturuyor. Kan deveranı ile kalbe ulaştığı anda...” (Kür, 1989, s.314)

İç romanın yazarı Akın Erkan, cinayetlerde kullandığı bu farklı yöntemlerle arkasında hiçbir ipucu bırakmaz. Kullandığı yöntemler katil profili hakkında bilgi veren ve katili işaret edecek yöntemler olmadığı için romanın sonunda emniyet tarafından yakalanamaz. Akın Erkan’ın işlediği cinayetleri Emin Köklü çözmesine rağmen katili ele vermez.

İncelenen romanlarda cinayet suçu olsa da suç aletinin yer almadığı örnekler de vardır. Şebnem İşigüzel’in *Sarmaşık* (2002) adlı post-modern polisiye romanda katil olduğu anlaşılan ressam Ali Ferah, cinayetlerini işlerken bir suç aleti kullanmaz veya kullandığı suç aleti belirtilmez. Annesine gençlik yıllarında tecavüz eden yatalak babasını boğarak öldürdüğünü itiraf eder. Romanın sonunda da katili aranan Nadya cinayetinin sürpriz tanığı, Ali Ferah’ın kızı öldürürken kullandığı suç aletini belirtmez.

...Sonra yerden aldığı bir şeyle kızın boğazını sıkmaya başladı. Kız sandalın ucundaki uzantıya sırtüstü uzanmıştı. Ali Ferah dizini kızın göğsüne bastırmıştı. Kızın ayakları ve elleri çok hızlı hareket ediyordu. Belli ki güçlü tekmeler ve yumruklar savuruyordu ama direnmeyi çabuk kesti, ölüme razı oldu... (İşigüzel, 2002, s.379)

Piraye Şengel’in *Miralay Çıkmazı* (2014) polisiyesinde ise, cinayet farklı yöntemlerle kurgulanır. Romanın sonunda katil olduğu anlaşılan Kaan, kayıp Cristine’ni “airsoft silahı” ile yaradıktan sonra betona gömer.

Tartışmaya başladık. Kızgınlıkla, yanımda duran airsoft silahıyla atış yaptım, gözüne isabet etmişti. Yanındaki çukura yuvarlandı. Acıdan bayılmıştı. Aniden karar verip çukurun yanında duran harç makinesinin kolunu çektim... (Şengel, 2014, s.94)

İncelenen romanlarda cinayete sebep olan suç aletleri örneklerde de görüldüğü gibi tek ve belirli olmayabilir. Polisiye romanlardaki karmaşık kurgu ve suç unsurları beraberinde farklı suç aletlerinin ve öldürme yöntemlerinin doğmasını sağlamıştır.

6.BÖLÜM

SUÇ MEKÂN LARI

Polisiye romanın ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri, yaşanan mekânsal değişimlerdir. İlk kez İngiltere’de kendini gösteren sanayi devrimiyle beraber kırsal kesimden şehirlere doğru göçler yaşanır. Bu göçlerle beraber binlerce insan bir arada yaşamaya başlayarak kentleşme kavramının ortaya çıkmasını sağlar. Kentleşmeyle beraber artan ve çeşitlenen suç olgusu hayatın merkezi haline gelirken beraberinde suç edebiyatının doğmasını sağlar. Yaşanan bu gelişmeleri göz önünde bulundurarak polisiye edebiyatın şehir hayatını merkeze aldığını söyleyebiliriz. Daha çok büyük şehirlerde işlenen suçlara odaklanan polisiye romanların incelenmesi, bir anlamda toplumun yapısını yansıtan unsurları incelemek demektir. Kadın yazarlarımız, edebiyatımızda polisiye romanı ilk kaleme aldıkları günden şimdiye dek seçtikleri mekânlar ile bize çeşitli sosyolojik kodları sunacaktır. Bu bağlamda incelenen romanlarda suç mekânları; İstanbul, diğer şehirler ve yurtdışı şeklinde alt başlıklar ile ele alınacaktır.

6.1. İstanbul

Suç oranlarının en çok artış gösterdiği yerleşmeler hiç şüphesiz kentsel mekânlardır. Kentler, aldıkları göçler ile düzensizliklerin ve problemlerin kaynağı olmaktadır. Dünya edebiyatında olduğunu gibi ülkemizde de yazılan polisiye romanlarda en çok kullanılan ana mekân büyük kentlerdir. İstanbul da kozmopolit yapısı ve konumundan dolayı suç oranının en yüksek olduğu kentlerden biridir. Polisiye romanların büyük bir çoğunluğu İstanbul’da işlenen suçlara yoğunlaşmıştır. Polisiye romanlardaki suç dinamizmin ve aksiyonun gelişimi için çoğu zaman suç mekânları tek şehirle sınırlı kalmayıp genişlemiştir. Bu sebeple polisiye romanlardaki suç mekânlarını sayısal verilerle ifade etmek güçtür.

Çalışmamızda incelenen eserlerin yarısından fazlasında suç mekânı olarak İstanbul seçilmiştir. Kadın yazarlar tarafından yazılan ilk dönem polisyeleri İstanbul’da geçmesine rağmen işlenen suçlar daha çok kapalı mekânlarda gerçekleşmiştir. *Yolpalas Cinayeti* (1936), *Kızıl Vazo* (1941), *Kim Zehirliyor Bunları?* (1944), *Uğursuz Fotoğraf*

(1962), *Sonuncu Oda* (1970) ve *Asılacak Kadın* (1979) romanlarında yer alan suçlar, yalı ve konaklarda işlenir.

Halide Edib Adıvar'ın *Yolpalas Cinayeti* (1936) adlı romanı, konakta dadı olarak çalışan Nadire'nin evin şoförü Mükerrerem'i öldürdükten sonra evin hanımı Sacide'yi yaralamasıyla başlayan muammayı konu edinir. Nihal Karamağaralı'nın Va-Nü ile beraber kaleme aldığı *Kim Zehirliyor Bunları?* (1944) adlı ilk polisiye romanı, yazar olan Ahmet'in aile dostları Kadri Bey tarafından konağa çağırılmasıyla konakta işlenen esrarengiz cinayetleri konu edinir. Zuhal Kuyaş'ın *Sonuncu Oda* (1970) romanı, Boğaz'da tarihi bir yalıda yaşanan esrarengiz olaylar üzerine işlenen cinayetleri konu edinir. Pınar Kür'ün *Asılacak Kadın* (1979) romanı ise, kamuoyunda "Yalı Cinayeti" olarak bilinen gerçek bir olayı konu edinir.

Bu ilk dönem polisiye roman örneklerinde görülen toplumumuza has kültürel bütünlüğün bir sembolü olan konak ve yalı şeklindeki kapalı mekânlar, yeni dönem romanlarında yerini apartman dairesine bırakır. Piraye Şengel'in ilk polisiye romanı *Gölgesiz Bir Kadın* (1999) ve polisiye roman üçlemesi olan *Ayçöreği* (2006), *Cenin ve Ceset* (2008) ve *Miralay Çıkmazı* (2014) adlı kitaplarında suç mekânı apartman daireleridir. *Kelepir Ev* (2003), *Ah Bu Tutku Beni Öldürür Müsün?* (2004), *Sıfır Baskı* (2005) vs. romanlarının kurgusunda suç mekânı olarak apartman daireleri yer alır.

İstanbul'daki kapalı suç mekânları zamanla değişmiş, yalı ve konak olan kapalı mekânlar; otel, gece kulübü, bar gibi kapalı mekânlara evrilmiştir. Pınar Kür'ün *Bir Cinayet Romanı'nda* (1989), iç romanın yazarı Akın Erkan'ın intikam cinayeti bir otel odasında işlenir. Esmahan Aykol'un *Kitapçı Dükkanı* (2001) adlı Katı Hirşel'in polisiye roman serisinin ilk kitabında da otel odasındaki şüpheli cinayetin çözümlenmesi anlatılır. Ayşe Akdeniz'in *Rüzgar, Kan ve Kelebek* (2002) romanında ise; romandaki suç mekanizması, Rüzgar'ın tesadüfi bir şekilde gece kulübünde işlenen cinayetlere şahit olmasıyla beraber işlemeye başlar.

İstanbul'daki eğitim kurumları da suç mekânı olarak karşımıza çıkar. Müzeyyen Yılmaz'ın *Kod Adı Ceyda* (2005) romanın bir bölümünde, Ceyda ve Kemal ikilisi üniversitede yaşanan uyuşturucu kaynaklı cinayetleri araştırırlar. Pınar Kür'ün *Cinayet Fakültesi* (2006) romanı, Emin Köklü'nün bir üniversitede işlenen esrarengiz cinayetleri

araştırmasını konu edinir. Gökçe İspi Turan'ın *Arabada Kim Var?* (2010) romanında da özel bir okulda öğretmen olan Nergis'in okulda gerçekleşen esrarengiz bir ölümün peşinde iz sürmesini anlatılır.

Yakın dönem polisiye romanlarında İstanbul'u mekân olarak kullanan kadın yazarlar, Beyoğlu, Nişantaşı, Cihangir, Levent gibi çeşitli semtleri öne çıkarırlar. Esmahan Aykol'un polisiye roman serisinin başkahramanı olan Kati Hirşel'in Beyoğlu Tünel'de sadece polisiye roman sattığı bir kitapçı dükkânı vardır. Semtindeki esnafla dost olan ve etrafında gelişen esrarengiz olaylara kayıtsız kalamayan Kati'nin peşine düştüğü şüpheli ölümler İstanbul'un çeşitli semtlerinde gerçekleşir. Nihan Taştekin'in yarattığı karakter Cem Beyoğlu'nun ise, Taksim'de bir dedektiflik bürosu vardır. Ayrıca *Zeval*'de (2007) romanında Cem Beyoğlu, Emirgan Korusu'ndaki parkta işlenen bir cinayeti araştırır. Perihan Mağden *İki Genç Kızın Romanı* (2002) adlı kitabında, birbirinden farklı hayatlara sahip Behiye ve Handan'ın sınıfsal farkını Çemberlitaş ve Levent semtleri üzerinden verir. Romana polisiye özellik kazandıran ve iki genç kızdan bağımsız gibi görünen cinayetlerin kurbanları ise İstanbul'un farklı semtlerinde bulunur.

İstanbul, kadın yazarlarımız tarafından polisiye edebiyatın her döneminde en çok kullanılan suç mekânı olmuştur. Yalı ve konak ile başlayan örnekler, zamanla apartman dairesi, okul şeklindeki kapalı mekânlara yerini bırakmıştır. Kapalı mekânlar, bu örneklerle sınırlı kalmayıp otel, gece kulübü, bar vs. şeklinde çeşitlenmiştir. Ayrıca geniş mekânların, kurguya hareket kazandırması açısından yakın dönem polisiye romanlarında, İstanbul'un çeşitli semtleri suç mekânı olarak yer almıştır.

6.2. Diğer Şehirler

Kadın yazarların polisiye romanlarında, çok fazla örneği olmasa da İstanbul dışındaki şehirlerin de suç mekânı olarak yer aldığı görülür. Melek Melih Bayrı'nın *Kanlı Elma* (1970) ve *Vampirin Kamburu* (1974) romanları, İzmir, Ankara ve İstanbul gibi başka başka şehirlerde süren olayları anlatmaktadır.

Ankara, ülkemizin başkenti olmasına rağmen incelenen polisiye romanlarda suç mekânı olarak çok fazla yer almamıştır. Şule Şahin, psikolojik polisiye roman üçlemesi olan *Kopmuş İp* (2005), *Kocama Tuzak Kurdum* (2012) ve *Kırmızı Kadifenin Sırrı* (2014)

romanlarıyla Ankara'yı esas suç mekânı olarak kullanan tek kadın yazar olarak yerini alır.

Bu örneklerin dışında nadir de olsa bazı polisiye romanlarda küçük şehirler de yer alır. Lale Oraloğlu'nun *Kızım* (1976) romanı, Suzan'ın işlediği cinayetten sonra kızıyla beraber bir kasabadan Sivas'a kaçışını anlatır. Hava Gülbeyaz Coşkun'un *Mazideki Sırlar* (2004) romanı ise, Balıkesir'de yaşayan bir kadının eski sevgilisinin cinayetinde baş şüpheli olarak yer almasını konu edinir. Yeşim Çankaya'nın *İçimdeki Zehir* (2005) romanında, gemiden düşerek ortadan kaybolan Sedef'in bir doktor tarafından Ege'de bir ada hastanesinde tedavi edilmesiyle roman İstanbul dışına taşar.

İzmir, Ankara, Balıkesir, Sivas gibi İstanbul dışındaki şehirler polisiye romanlarda çok fazla yer almaz. Kadın yazarlarımız da polisiye kurgusunda karmaşık suç ağına ve çeşitli suçlu profillerine sahip İstanbul'u romanlarında merkeze almışlardır.

6.3. Yurtdışı

Polisiye romanda yer alan tek tip bireysel suçlar, zamanla örgütsel olarak işlenen organize suçlarla çeşitlenmiştir. Organize suç örgütlerinin faaliyet yürüttüğü coğrafi alan genişlemiş ve bu örgütler küresel çapta eylem gerçekleştirebilecek güce zamanla kavuşmuştur. Bireysel veya organize suçun kurgusunda, kadın polisiye yazarların İstanbul dışında en çok kullandığı suç mekânları yurtdışındaki şehirlerdir.

Müzeyyen Yılmaz'ın *Kod Adı Ceyda* isimli yedi romanlık polisiye roman serisinin hemen hemen hepsinde organize suçları konu edinilir. Yurtiçinde, çeşitli şehirlerde gerçekleşen suçların anlatıldığı polisiye roman serisinin *Kasırga* (2013) ve *Tufan* (2013) romanlarında kahramanlar, bir uyuşturucu örgütünü çökertmek için İstanbul-Mısır arasında operasyonlar düzenlerler. Sibel Atasoy'un *Sır Mısır* (2008) romanında da İstanbul'dan Mısır'a düzenlenen gezide işlenen esrarengiz cinayetler konu edinilir.

New York, en çok kullanılan suç mekânı olarak romanlarda karşımıza çıkar. Zuhale Kuyaş'ın *Kartal Yuvası* (1970) romanı, New York'ta dini bir örgütün çıkarları için çeşitli suçlar işleyen fedailerin faaliyetlerini anlatır. Uzun yıllardır New York'ta yaşayan Şebnem Şenyener'in polisiye romanlarının hepsinde suç mekânı New York'tur. Şebnem Şenyener'in *Bir Türk Casusunun Mektupları* (2001), *Dansözün Ölümü* (2006),

Karakter Taciri (2008) ve *Ölümün Şarkısı Özgürdür* (2014) romanlarının dışında, Zülâl Kalkandelen'in *Utanmış Sessizlik* (2005) adlı romanı da New York'taki esrarengiz bir cinayeti konu edinir.

Ayşe Akdeniz'in *Ve Bir Erkeği Sevmek* (1999) romanı, Türk ve Rus ajanlarının İstanbul ve Rusya arasındaki faaliyetlerini konu edinir. Nihan Taştekin'in *Yağmur Başlamıştı* (2002) romanı ise, İstanbul'da işlenmeye başlanan cinayetlerin Paris'te bir sahafta işlenilen son cinayetin ardından gelen intiharla sonuçlanmasını anlatılır. Gökçe İspi Turan, İstanbul ve Toronto'da birbirinden farklı hayatlara sahip kahramanları *Arabada Kim Var?* (2010) romanının sonundaki muammanın çözümü ile bir araya getirir. Sibel Köklü, gazeteci *Rüya Keskin'in* maceralarını anlattığı son kitap olan *Aşka Vakit Yok'ta* (2014), haber peşinde koşan Rüya'nın kumar lobisi faaliyetlerini aydınlatmak için gittiği Kıbrıs'ta yaşadıklarını ele alır.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi kadın yazarlarımızın kurguladığı suç unsurları bazen ülke sınırları içinde kalırken bazen de genişleyerek ülke sınırlarını aşar. Polisiyenin merkezinde yer alan suç ve muamma yaşanan çeşitli gelişmelerle küresel bir boyut kazanmıştır.

SONUÇ

Suç edebiyatı içerisinde değerlendirilen polisiye roman, akılcı ve bilimsel anlayışın hâkim olduğu XIX. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Toplumda yaşanan ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel değişimler, polisiye romanın doğuşuna zemin hazırladığı gibi gelişmesinde de etkili olmuştur. Edebiyat sahnesine adım attığı ilk yıllarda belirli kalıplaşmış unsurlarla formüleleştirilen polisiye roman türü, zamanla bu kalıpları kırmış ve yeni türleriyle varlığını sürdürmeye devam etmiştir. *Suç, suçlu ve dedektif* unsurları uzun yıllar boyunca türün vazgeçilmez kavramları olarak yer almıştır. Günümüzde araştırmacılar değişen ve gelişen polisiye romanın tanımı üzerinde ortak bir noktaya varamamıştır. Polisiye roman ile ilgili değişmeyen ve bir romanın polisiye edebiyata dâhil olmasını sağlayan başat öğeler, “suç” ve “muamma” olarak kabul edilmiştir.

Çalışmamızın metodolojisini berileyen “suç” kavramı, polisiyenin merkezinde yer almasından dolayı polisiye edebiyatı farklı okumalarla incelenmek zorunlu hale gelmiştir. Polisiye romandaki suç unsurunun temelinde yatan toplumsal olguların incelenmesi için yüzeyde edebiyat sosyolojisi, derinde ise suç sosyolojisiyle paralel bir çalışma gerekmektedir. Çalışmamızda yer alan kadın polisiye yazarlarının eserleri bu bağlamda ele alınmıştır.

Polisiye roman türünün ticari beklentiyle ortaya çıkan örnekleri, polisiye romanın uzun yıllar boyunca popüler kültür içerisinde değerlendirilerek üvey evlat mumamelesi görmesine neden olmuştur. Fakat günümüz eleştiri kuramları, özellikle sosyolojik değerlendirmeler ve edebiyat sosyolojisi açısından yeni okumalarla polisiye roman türü, geçmişteki kötü yorumları aşarak gerçek değer ve anlamını bulmaya başlamıştır. Son yıllarda yapılan bilimsel araştırmalarda yer bulmaya başlayan polisiye roman, edebiyat otoritelerince edebi değeri olan bir tür olarak kabul görmeye başlamıştır.

Polisiye roman türünde yaşanan tüm bu olumlu gelişmelere rağmen polisiye yazan kadın yazarlarımız, yapılan akademik çalışmalarda çok fazla yer bulamamıştır. Karmaşık olay örgüsü kurgulamakta maharetli olan kadın yazarlarımız, polisiye roman türünün tüm gelişim ve değişimini ortaya koyan, toplumumuzun sosyolojik kodlarını barındıran nitelikli eserleriyle polisiye literatürüne önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Polisiye roman yazarlarının yarattıkları karakterler ile anılmaları ve sevimliliği durumu, kadın yazarlarımız için de söz konusudur. Yarattıkları ve hatta üzerine seri oluşturdıkları kahramanlarıyla polisiye edebiyatta öne çıkan eserler vermişlerdir. Kadın yazarlarımız, polisiye romanlarında kimi zaman tek bir karakter yaratırken kimi zaman da ikili karakterler yaratmışlardır. Pınar Kür (Akın Erkan ve Emin Köklü), Piraye Şengel (Servet ve Azade), Müzeyyen Yılmaz (Ceyda ve Kemal) gibi yazarlarımız beraber hareket eden karakterler yaratırken; Nihan Taştekin (Cem Beyoğlu), Şebnem Şenyener (Simontaut), Esmahan Aykol (Kati Hirşel), Sibel Köklü (Rüya Keskin) gibi yazarlarımız da tek bir karakter üzerinden suç kurgulamışlardır.

Kadın yazarlarımızın yarattığı kahramanlar, çoğu zaman şiddetten ve cinsellikten uzak karakterler olarak kurgulanmışlardır. Kavga-dövüş sahneleri bulunmayan karakterler olarak kurgulanan bu kahramanlar, fiziksel şiddetten daha çok başka şiddetlere (taciz, tecavüz vs.) maruz kalmışlardır. Kadın yazarlar bireysel suçları ele aldıkları polisiye romanlarında çoğu zaman cinayet sebebini feminist söylemle belirlemişlerdir. Halide Edib'in *Yolpalas Cinayeti* romanında evin dadısı Nadire'nin şoför Mükerrrem'i öldürmesi, Lale Oraloğlu'nun *Kızım* adlı romanında Suzan'ın kocası Kamil'i ve Ela'nın çobanları öldürmesi, Pınar Kür'ün *Asılacak Kadın* romanında Yalçın'ın Hüsrev'i ve *Bir Cinayet Romanı'nda* Akın Erkan'ın Levent'i öldürmesi, Esmahan Aykol'un *Kitapçı Dükkanı*'da Petra'nın Kurt Müller'i öldürmesi kadın yazarların cinayet sebeplerini kadın duyarlılığı ile belirlediğine örnek olarak gösterilebilir. Daha çok feminist söylemin edebiyatımızda etkili olduğu dönemlere denk gelen bu polisiye roman örneklerinde, dikkat çeken kadın duyarlılığı yakın dönem polisiye romanlarında çok fazla görülmemektedir. Ayrıca yazarların yarattığı kadın katil kahramanların yanı sıra kadın dedektif kahramanlar, genellikle bir yandan romandaki suç ve muammayı çözümlerken bir yandan da aşk arayan karakterlerdir.

Polisiye romanın yapısında yaşanan değişimler ve gelişmeler kadın yazarlarımızın polisiyesiyelerinde de gözlemlenmiştir. En büyük değişim, kadın yazarlarımızın polisiye roman kurgusunda yer verdikleri suç kavramlarında dikkat çeker. Bireysel suç (çoğunlukla cinayet) üzerinden kurgulanan ilk dönem polisiye edebiyatı, organize suçların (yolsuzluk, kaçakçılık, uyuşturucu, çeteleşme vs.) konu edindiği yakın dönem polisiye örnekleriyle yeni bir açılım kazanır. Kadın yazarlarımız polisiye romanlarında

“cinayet” suçunu tek boyutlu ele almamışlardır. Cinsel suçlarla beraber kimi zaman feminist bir söylemle ele alınan “cinayet” suçu, post-modern ve fantastik yorumlamalarla da kurguda yer bulmuştur.

Çalışmamızda incelenen romanlarda yer alan suç kavramları; suçun işlenişi, suç aleti, suç mekânı ve suçlu profilleriyle kendilerine has özellikler taşırlar. Suça dair tüm bu faktörler, kriminologlara göre çeşitli kodlar barındırırlar.

Polisiye romanın ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri, yaşanan mekânsal değişimlerdir. İlk kez İngiltere’de kendini gösteren sanayi devrimiyle beraber kırsal kesimden şehirlere doğru göçler yaşanır. Bu göçlerle beraber binlerce insan bir arada yaşamaya başlayarak kentleşme kavramının ortaya çıkmasını sağlar. Kentleşmeyle beraber artan ve çeşitlenen suç olgusu, hayatın merkezi hâline gelirken beraberinde suç edebiyatının doğmasını sağlar. Ekolojik suç teorisine göre mekân, insan karakterinin oluşumunda ve gelişiminde önemli bir faktördür. Suç gibi karmaşık bir olgunun gerçekleşmesinde mekânın dinamiksel yapısı etkilidir. Kadın yazarlarımızın ilk dönem polisiye romanlarında görülen yalı ve konak gibi suçun kapalı ortamda işlenmesini sağlayan mekânlar zamanla yerini otel, bar, gece kulübü gibi farklı kapalı mekânlara bırakmışlardır. Yakın dönem polisiye romanlarında ise, İstanbul (Levent, Beşiktaş, Beyoğlu, Nişantaşı), New York, Kahire, Moskova vs. gibi karmaşık ve yoğun nüfuslu şehirler suç üretme potansiyelleriyle kurguda yer almaya başlamıştır. Bu şehirler, aldıkları göçlerle beraber çeşitli suçlu tiplerini de bünyelerinde barındırdıkları için suçun artış gösterdiği mekânlardır. Özellikle organize suçların yer aldığı bu polisiye roman örnekleri, kişilerin yaşamış oldukları sosyal çevredeki değişkenlerin de suçluluk üzerinde etkili olduğunu ortaya koyar niteliktedir.

İncelenen romanlarda dikkat çeken bir başka husus ise, kadın yazarların polisiye roman kurgularının çoğunda psikolojik teorileri baz almış olmalarıdır. Suçlunun fiziksel durumundan ziyade psikolojik ruh hâliyle ilgilenen psikolojik suç teorisyenleri, psikolojik bozukluklar ve suç işleme arasındaki bağlantıya dikkat çekerler. Suçluların (özellikle seri katiller) ruhsal bozukluklarından dolayı suç işledikleri roman örneklerinde yazarlar, suçlu kişiliklerin neden şiddete yönelik davranışlar sergilediğini ele alırlar. Bu romanlardaki suçlular, tecavüz, terk edilme, reddedilme, aldatma gibi genellikle geçmişlerinde yaşadıkları travmatik olaylardan sonra suça yönelen kişilerdir.

Bu örneklerde suçlunun takibi ile beraber suçun nedeni de araştırılır ve kahramanların psikolojik çözümlemelerine sık sık yer verilir.

Kadın yazarlar tarafından ilk örneğinin 1936 yılında verildiği polisiye roman, günümüze ulaşana kadar yazar ve roman sayısını giderek arttırmıştır. Birçok polisiye yazarımız gibi kadın yazarlarımız da sadece polisiye roman üzerine yoğunlaşmamıştır. Çoğu kadın yazarımızın denediği ve tekrar dönmediği polisiye roman türünde, Pınar Kür, Perihan Mağden, Piraye Şengel, Nihan Taştekin, Şebnem Şenyener, Esmahan Aykol, Şebnem İşigüzel, Sibel Atasoy, Sibel Köklü, Gökçe İspi Turan gibi isimler başarılı kurgularıyla kendilerinden söz ettirmişlerdir.

Kadın ve erkek yazar ayrımı indirgeyici ve ayrımcı olarak görülse de polisiye romana katkıları dikkate alınmayan kadın yazarların eleştirel ve akademik çalışmalara konu olması, bilinmesi açısından belirtilmesi gerekmektedir. Bu sebeple çalışmamızda kadın yazarlar tarafından çok fazla örneği verilen polisiye roman türü, eser tarihine göre bir sınırlama yapılarak ele alınmıştır. Özgün ve nitelikli eserler veren kadın yazarlarımızın, polisiye roman türünde alışlageldik formüllerin ötesine geçebildikleri görülmektedir.

KAYNAKÇA

ADIVAR, Halide Edib (1937) *Yolpalas Cinayeti*, İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kitabevi.

ADIVAR, Halide Edib (2016) *Mor Salkımlı Ev*, İstanbul: Can Yayınları.

ADIVAR, Halide Edib (2016) *Türk'ün Ateşle İmtihanı*, İstanbul: Can Yayınları.

AKDENİZ, Ayşe (1999) *Ve Bir Erkeği Sevmek*, İstanbul: Pencere Yayıncılık.

_____, _____ (2002) *Rüzgâr, Kan Ve Kelebek*, İstanbul: Doğan Kitap.

_____, _____ (2004) *Ateşle Tango*, İstanbul: Doğan Kitap.

ALVER, Köksal (2012) *Edebiyat Sosyolojisi, Sosyolojik Eleştiri: Sosyolojik Okumaya Giriş*, Ankara: Hece Yayınları.

ALVER, Köksal, (2015) Türkiye’de Edebiyat Sosyolojisi Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme, *Sosyoloji Konferansları*, No: 52 (2015-2) / 343-354.

ATASOY, Sibel (2003) *Venüs Bağlantısı*, İstanbul: Xasiork Ölümsüz Öykü Kulübü.

_____, _____ (2005) *Bir Kadını Öldürmek*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

_____, _____ (2008) *Sır Mısır*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

ATASÜ, Erendiz (1998) *Edebiyattaki Kadın İmgelerinde Cumhuriyet’in İzdüşümleri’*. 75. Yılda Kadınlar ve Erkekler içinde. (Ed. Ayşe Berktaş Hacımırzaoglu) İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

ATASÜ, Erendiz (2001) Bir Yazarın Penceresinden –Kadın Edebiyatı Kadınların Edebiyatı-’. *Dünya Kitap*, S. 113: 17

AYDIN, E. D. (1992) *Bilişim Suçları ve Hukukuna Giriş*, Ankara: Doruk Yayınlar.

AYKOL, Esmahan (2005), “Oyun Oynayan Yazar”

<http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/040505/01.html> (10.09.2017)

AYKOL, Esmahan (2001) *Kitapçı Dükkânı*, İstanbul: Eksik Parça Yayınları.

_____, _____ (2003) *Kelepir Ev*, İstanbul: Eksik Parça Yayınları.

_____, _____ (2007) *Şüpheli Bir Ölüm*, İstanbul: Merkez Kitapçılık.

_____, _____ (2012) *Tango İstanbul*, İstanbul: Mephisto Kitaplığı.

BAĞSIZ, Emrah (2015) *Türk Polisiye Edebiyatı Temsilcisi Ümit Deniz'in Polisiye Romanlarında Kurgu*, (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Mersin.

BALCI, A. (2005) *Türklerin Sherlock Holmes'ü Amanvermez Avni*, (Yüksek Lisans Tezi), Bilkent Üniversitesi, Ankara.

BAŞARAN, Pakize (1967) *Döner Koltuk*, İstanbul: İtimat Kitabevi.

BATUM MENTEŞE, Oya (2002) Toplumsal Kimlik ve Kadın Yazarlığı, *Varlık*, Mart: 3–8.

BAYDAR, Oya (1992) Kadınlık Durumu Üzerine Dağınık Düşünceler, *Varlık*, Mart, S. 1014: 2–4.

BAYRAM, ELİF GÜLİZ (2004) Türkiye’de *Polisiye Roman: Osman Aysu’nun Romanları*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

BAYRI, Melek Melih (1967) *Kuzey Rüzgârlarının Doğuşu*, İzmir: Karınca Matbaacılık.

_____, _____ (1970) *Kanlı Elma*, Ankara: Sevinç Matbaası.

_____, _____ (1974) *Vampirin Kamburu*, İstanbul: Bayraktar Yayınevi.

BAY, Özlem (2012) Kadın-Erkek Söylemi: Cinayeti Yazan Kadın Pınar Kür, “Bir Cinayet Romanı” Ve Cinayeti İtiraf Eden Erkek Ahmet Ümit; “Beyoğlu Rapsodisi” *Turkish Studies*, 7/12 Winter.

BİRGÜL, Cahide (2000) *Geceye Uyananlar*, İstanbul: Oğlak Yayıncılık.

_____, _____ (2004) *Ah Bu Tutku Beni Öldürür Müsün?*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

CALAYİR KÜÇÜKGÖRMEN, Gülcan (2010) *Halide Edib Adıvar'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Eğitimi*, (Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s.282.

CANATAK, Macit (2013) Post-modern Polisiye Roman Ve Pınar Kür’ün Bir Cinayet Romanı, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, n.49, s. 223-238.

CELAL, Peride (1941) *Kızıl Vazo*, İstanbul: Semih Lütfü Kitabevi.

_____, _____ (1942) *Ben Vurmadım*, İstanbul: Semih Lütfü Kitabevi.

COŞKUN, Hava Gülbeyaz (2004) *Mavi Gözlü Adam*, Ankara: ÜBL Yayınları.

_____, _____ (2004) *Mazideki Sırlar*, Ankara: ÜBL Yayınları.

_____, _____ (2005) *Arayış*, Ankara: ÜBL Yayınları.

ÇANKAYA, Yeşim (2004) *İçimdeki Zehir*, İstanbul: Yumuşak G Yayınları

ÇELENK, Zehra (2005) Esrâr-ı Cinayât'tan Çoksatarlığın Esrarlarına: Ülkemizde Yazarın ve Romanın Polisiye Macerası, *Cinai Roman*, 2(3), Erişim: 22 Ağustos 2017, <http://www.cinairoman.com/?p=1217>

ÇELİK, Ejder (2012) *Cüneyt Ülsever ve Patricia Cornwell'in Polisiye Romanlardaki Sosyolojik Unsurların Karşılaştırmalı Analizi*, (Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

ÇOBANOĞLU, Seda Aksüt (2016), Fantastik Edebiyatta Halk Kültürü Unsurlarından İzler: Sadık Yemni Örneği, *İstanbul Üniversitesi Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi*, C. LV, 2016-2, S.2.

DE QUINCEY, Thomas (2007) *Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Cinayet* (İsmet Birkan Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.

DEMİRTAŞ, Timur (2001) *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Kitabevi.

DENİZCİ, Duran (2012) *Türkiye'de Polisiye Romanlarda Suçların Nitelikleri Ve Suç Araştırma Yöntemleri*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

DİLMAN, Emel (1965) *Hanri Luter Katil Mi?*, İstanbul: Arkın Kitabevi.

DOLU, O. (2011) *Suç Teorileri* (Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

DÖNMEZER, Sulhi (1994) *Kriminoloji*, İstanbul: Beta Basım Yayım.

DURAKBAŞA, Ayşe (1998) “Cumhuriyet Döneminde Modern Kadın ve Erkek Kimliklerinin Oluşumu: Kemalist Kadın Kimliği ve “Münevver Erkekler”. 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. s. 29-51. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

DURAKBAŞA, Ayşe (2000) *Halide Edib Türk Modernleşmesi ve Feminizm*, İstanbul: İletişim Yayınları.

ECEVİT, Yıldız (2004) *Türk Romanında Postmodern Açılımlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.

EKER, Bahar (2016), Bilgi Toplumunun Edebî Ürünü Casus Romanları ve Casus Romanlarının İstihbarat Boyutu, *Dergi Park*, C. 5 Sayı 14.

ENGİNÜN, İnci (2013) *Türk Edebiyatında Popülerlik Kavramı Ve Başlıca Eserler: Edebiyat Tarihi Ve Tenkit*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

ERCIYES, Cem, Yeni milenyumda Türkiye'nin sevdiği yazarlar, Erişim tarihi: 10.09.2017 https://heimatkunde.boell.de/sites/default/files/downloads/integration/Cem_Erciyes_tk_long_version.pdf

FİŞEK, Kurthan (1985) İyi Polisiye İyi Edebiyattır, *Milliyet Sanat*, N. 115, s.2-5.

GENÇALP, Berna (16.03.2015) Kadın Polisiye Roman Yazarsa, Erişim tarihi: 02.06.2018 <http://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/kadin-polisiye-yazarsa-i-i-2174>

GEZER, Habibe (2006) *Türk Edebiyatında Polisiye Roman Ve Ahmet Ümit'in Romanlarında Polisiye Roman Kurguları*, (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

GİDER, Hüsnü (1961) *Genel Kriminoloji ve Adalet Psikolojisi*, Ankara: Devrim Matbaası.

GÖKPINAR, Mahmut (2005) Sosyal Ve Kriminal Boyutlarıyla Organize Suç, *Tbb Dergisi*, Sayı 60, S.217.

IRZİK, Sibel ve PARLA, Jale (2005) *Kadınlar Dile Düşünce*, İstanbul: İletişim Yayınları

İÇLİ, Tülin (2004) *Kriminoloji*, Ankara: Martı Yayınları.

İSPİ TURAN, Gökçe (2010) *Arabada Kim Var?*, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

İŞİGÜZEL, Şebnem (2002) *Sarmaşık*, İstanbul: Everest Yayınları.

KABACALI, Alpay (1996) *Çok Katmanlı Duyarlıklar Yazarı Peride Celal*, İstanbul: TÜYAP Yayınları.

KALE, Özlem, Asılacak Kadın Ve Kadının Adı Yok Romanlarında Feminizmin Yorumlanması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7 S. 32.

KALKANDELEN, Zuhale (2005) *Utanmış Sessizlik*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

KARAHAN, Burcu (2002) *Peride Celâl'in Romanlarında Kadın Kimlikleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Bilkent Üniversitesi, Ankara.

KARAMAĞARALI, Nihal (1944) *Kim Zehirliyor Bunları?*, İstanbul: Ak Kitabevi.

_____, _____ (1962) *Uğursuz Fotoğraf*, İstanbul: Ak Kitabevi.

_____, _____ (1962) *Esrarengiz Çorap*, İstanbul: Ak Kitabevi.

KÖKLÜ, Sibel (2007) *Yalan Dünya*, İstanbul, İstiklal Kitabevi.

_____, ____ (2010) *Geçmişe Kapanan Kapılar*, İstanbul: İthaki Yayınları.

_____, ____ (2014) *Aşka Vakit Yok*, İstanbul, Labirent Yayınevi.

KIZMAZ, Zahir (2005) Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 29 (2):149-174.

KÖSEMİHAL, Nurettin Şazi (1967) “Edebiyat Sosyolojisine Giriş”, *Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, n. 19-20, s.1-30.

KOÇAK, Orhan Kemal (2003) *Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlatı Geleneği ve Popüler Bir Mit Olarak Polisiye Roman*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.

KONGAR, Emre (1993) *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

KNOX, Robert (1998) “Polisiyenin On Emri”, *Virgül*, n. 5, Şubat 1998, s. 7.

KUYAŞ, Zuhâl (1970) *Sonuncu Oda*, İstanbul: Baha Matbaası.

_____, ____ (1970) *Kartal Yuvası*, İstanbul: Labirent Basın Yayın, (Yeni Basım, 2013).

KÜR, Pınar (1979) *Asılacak Kadın*, İstanbul: Bilge Yayınevi.

_____, ____ (1989) *Bir Cinayet Romanı*, İstanbul: Can Yayınları.

_____, ____ (1992) *Sonuncu Sonbahar*, İstanbul: Can Yayınları.

_____, ____ (2006) *Cinayet Fakültesi*, İstanbul: Everest Yayınları.

MAĞDEN, Perihan (1991) *Haberci Çocuk Cinayetleri*, İstanbul: Everest Yayınları.

_____, ____ (2001) *İki Genç Kızın Romanı*, İstanbul: Everest Yayınları.

MANDEL, Ernest (1985) *Hoş Cinayet: Polisiye Romanın Toplumsal Bir Tarihi*, (Çev: N. Saraçoğlu) İstanbul: Yazın Yayıncılık.

MILLET, Kate (1973) *Cinsel Politika*, (Seçkin Selvi Çev.), İstanbul: Payel Yayınevi.

MORAN, Berna (2001) *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, İstanbul: İletişim Yayınları.

MORAN, Berna (2004) *Bir Cinayet Romanı Ve Postmodern Polisiye Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış III*, İstanbul: İletişim Yayınları,

NİRUN, Nihat (1970) Sosyal Sistemde Sapmalar, *Araştırma VIII, DTCF Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

ORALOĞLU, Lale (1976) *Kızım*, İstanbul: Hürriyet Yayınları.

OZANKAYA, Ö. (1980) *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÖZTÜRK, Ruken (2004) Sinemanın Dişil Yüzü: Türkiye’de Kadın Yönetmenler, Erişim tarihi: 10.09.2017

http://tr.writersofturkey.net/index.php?title=Lale_Oralo%C4%9Flu

PARLAR, Canan (2005) *Sıfır Baskı*, İstanbul: Everest Yayınları.

SAKALLI, Fatih (2012) Halide Edip Adıvar’ın Hikâyelerinde Milli Mücadele’yi Yaşayan Kadınlar, *Akademik Bakış*, Cilt 5, Sayı 10. s. 137

ŞAHİN, Şule (2005) *Kopmuş İp*, Ankara: Pusula Yayınevi.

_____, _____ (2012) *Kocama Tuzak Kurdum*, Ankara: Pusula Yayınevi.

_____, _____ (2014) *Kırmızı Kadifenin Sırrı*, Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

ŞAHİN, Veysel (2013) Halide Edip Adıvar’ın “Yeni Turan” Romanını Yeniden Anlam(landırm)a, *Erdem Dergisi*, Sayı 64, s.103-122

ŞENGEL, Piraye (1994) *Gölgesiz Bir Kadın*, İstanbul: Varlık Yayınları.

_____, _____ (2006) *Ayçöreği*, İstanbul: Labirent Yayınevi.

_____, _____ (2008) *Cenin Ve Ceset*, İstanbul: Labirent Yayınevi.

_____, _____ (2014) *Miralay Çıkmazı*, İstanbul: Labirent Yayınevi.

ŞENYENER, Şebnem (2001) *Bir Türk Casusunun Mektupları*, İstanbul: Can Yayınları.

_____, _____ (2006) *Dansözün Ölümü*, İstanbul: Everest Yayınları.

_____, _____ (2008) *Karakter Taciri*, İstanbul: Everest Yayınları.

_____, _____ (2014) *Ölümün Şarkısı Özgürdür*, İstanbul: Everest Yayınları.

ŞİMŞEK, Tacettin (2002) Romandaki Hafiye Ya Da Polisiye Roman, *Hece Türk Romanı Özel Sayısı*, 65/66/67, S. 510-514.

SÖĞÜT, Mine (2006) *Aşkın Sonu Cinayettir* (Pınar Kür ile Hayat Edebiyat), İstanbul: Everest Yayınları.

SOYASLAN, D. (1998) Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri), Ankara: *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları*, No:526.

SUVEREN, Gülten (2006) *Makasçı*, İstanbul: Altın Kitaplar.

TAĞIZADE KARACA, Nesrin (2006) *Edebiyatımızın Kadın Kalemleri*, Ankara: Vadi Yayınları.

TANRIYAR, Elif (2014), Geç Keşfedilen Gizemli Yazar, Erişim tarihi:10.09.2017. <http://kitap.radikal.com.tr/makale/haber/gec-kesfedilen-gizemli-yazar-390214>

TAŞTEKİN, Nihan (2000) *Kertenkelenin Uykusu*, İstanbul: Maceraperest Kitaplar.

_____, _____ (2002) *Yağmur Başlamıştı*, İstanbul: Can Yayınları.

_____, _____ (2007) *Zeval*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

TÜRKEŞ, Ömer (25.11.2016), 20. yüzyılın Avrupa'sının Kalbine, Erişim tarihi: 02.06.2018 <http://kitap.radikal.com.tr/makale/haber/20-yuzyilin-yasli-avrupasinin-kalbine-yolculuk-434917>

TÜRKEŞ, Ömer (08.08.2001) Polisiye Tarihimize Kısa bir Yolculuk *Radikal Kitap*, Erişim tarihi: 10.09.2017 <http://www.blogcu.com/romanyazilari/179015>

TÜRKEŞ, Ömer (2003) “2000’li yılları onlardan okuyoruz”, <http://yeniedebiyat.blogcu.com/2000-li-yillarda-one-cikanlar-1/71873> (09.12.2016)

TÜRKEŞ, Ömer , Ömer Türkeş’den Sarmaşık Üzerine, Erişim Tarihi: 13.05.2017 <http://www.sebnemisiguzel.com/tr/sayfa.aspx?id=68>

UĞUR, Veli (2012) 1980 Sonrası Türkiye’de Popüler Roman, Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri, Adana: Çukurova Üniversitesi, s.418-430.

ULUTAŞ, Nurullah – ULU, Emine (2016) Türk Romanında Cinsel Şiddet ve Boyutları, *The Journal of Academic Social Science Studies*, sayı 49, s. 100.

ÜNLÜ, Ferhat (2003 Ekim) Postmodern Polisiye ve Gizemcilik, *Virgöl*, N. 66, s. 50-52.

ÜYEPAZARCI, Erol (1997) *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes* (Türkiye’de Yayımlanmış Çeviri Ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine Bir İnceleme 1881-1928), İstanbul: Göçebe Yayınları.

ÜYEPAZARCI, Erol (2008) *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes! Türkiye’de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü* (1881-2006). İstanbul: Maceraperest Kitaplar.

ÜYEPAZARCI, Erol (2009 Şubat) Şebnem Şenyener’in Fantastik Polisiye Romanları, *Varlık*, Şubat 2009/ 02- 1217.

ÜYEPAZARCI, Erol, “Türkiye’de Polisiye Romanın 129 Yıllık Öyküsü”, <http://members.fortunecity.com/bilgistan/okunasi/polisiye.htm> Erişim tarihi: 12.11.2016

VANONCİNİ, Andre (1995) *Polisiye Roman* (Çev: Galip Üstün) İstanbul: İletişim Yayınları.

YALÇIN, Sıdıka Dilek (1998) *XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatında Popüler Roman*, (Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara, s.41.

YAVUZER, H. (1996). *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

YAVUZ, Sevinç (2000) *Kolici: Bir Seri Katilin Hikâyesi*, İstanbul: Metis Yayınları.

YETKİN, Suut Kemal (1985 Mart) “Polis Romanları”, *Milliyet Sanat*, N.115, s. 9.

YILDIRIM, Fikret “Esmahan Aykol Biyografisi” (Almancadan çevrilmiştir) <http://kitapeki.com/biyografi-esmahan-aykol/> Erişim Tarihi: 10.09.2017

YILMAZ, Müzeyyen (2005) *Fırtına “Kod Adı Ceyda”*, İstanbul: Birharf Yayınları.

_____, _____ (2013) *Kasırğa “Kod Adı Ceyda”*, Konya: Mola Kitap.

_____, _____ (2013) *Tufan “Kod Adı Ceyda”*, Konya: Mola Kitap.

_____, _____ (2013) *Hortum “Kod Adı Ceyda”*, Konya: Mola Kitap.

_____, _____ (2013) *Girdap “Kod Adı Ceyda”*, Konya: Mola Kitap.

_____, _____ (2013) *Tornado “Kod Adı Ceyda”*, Konya: Mola Kitap.

_____, _____ (2013) *Yıldırım “Kod Adı Ceyda”*, Konya: Mola Kitap.

ZORKUL, Tahir (2006), *Peride Celal'in Hayatı Ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma*, (Doktora Tezi)Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

WELLEK, R. –WARREN A., (1983), *Edebiyat Biliminin Temelleri*, (Çev: Ahmet Edip Uysal), Ankara, MEB Yayınları.

WOOLF, Virginia (2003) *Kendine Ait Bir Oda*, (Çev: Suğra Öncü), İstanbul: İletişim Yayınları.

EK1. Orjinallik Belgesi

EK 2. Etik Kurul

EK 3. Kadın Yazarlar ve Polisiye Roman Listesi

	ESER ADI	YAZAR ADI	TARİH
1.	Yolpalas Cinayeti	HALİDE EDİB ADIVAR	1936
2.	Kızıl Vazo	PERİDE CELAL	1941
3.	Ben Vurmadım		1942
4.	Kim Zehirliyor Bunları?	NİHAL KARAMAĞARALI	1944
5.	Uğursuz Fotoğraf		1962
6.	Esrarengiz Çorap		1962
7.	Henri Luter Katil Mi?	EMEL DİLMAN	1965
8.	Döner Koltuk	PAKİZE BAŞARAN	1967
9.	Sonuncu Oda	ZUHAL KUYAŞ	1970
10.	Kartal Yuvası		1970
11.	Kuzey Rüzgarlarının Doğuşu	MELEK MELİH BAYRI	1967
12.	Kanlı Elma		1970
13.	Vampirin Kamburu		1974
14.	Kızım	LALE ORALOĞLU	1976
15.	Asılacak Kadın	PINAR KÜR	1979
16.	Bir Cinayet Romanı		1989
17.	Sonuncu Sonbahar		1992
18.	Cinayet Fakültesi		2006
19.	Haberci Çocuk Cinayetleri	PERİHAN MAĞDEN	1991
20.	İki Genç Kızın Romanı		2002
21.	Biz Kimden Kaçıyorduk Anne?		2012
22.	Gölgesiz Bir Kadın	PİRAYE ŞENGEL	1994
23.	Ayçöreği		2006
24.	Cenin ve Ceset		2008
25.	Miralay Çıkmazı		2014
26.	Ve Bir Erkeği Sevmek	AYŞE AKDENİZ	1999
27.	Rüzgar, Kan ve Kelebek		2002
28.	Ateşle Tango		2004
29.	Kertenkelenin Uykusu	NİHAN TAŞTEKİN	2000
30.	Yağmur Başlamıştı		2002
31.	Zeval		2007
32.	Geceye Uyananlar	CAHİDE BİRGÜL	2000
33.	Ah Bu Tutku Beni Öldürür Müsün?		2004
34.	Bir Türk Casusunun Mektupları	ŞEBNEM ŞENYENER	2001
35.	Dansözün Ölümü		2006
36.	Karakter Taciri		2008
37.	Ölümün Şarkısı Özgürdür		2014
38.	Bin Gözle Sevdik Birbirimizi		2014
39.	Kitapçı Dükkanı	ESMAHAN AYKOL	2001
40.	Kelepir Ev		2003
41.	Şüpheli Bir Ölüm		2007
42.	Tango İstanbul		2012
43.	Sarmaşık	ŞEBNEM İŞİGÜZEL	2002
44.	Venüs Bağlantısı	SİBEL ATASOY	2003
45.	Bir Kadını Öldürmek		2005
46.	Sır Mısır		2008
47.	Laniake		2015

48.	Mavi Gözlü Adam	HAVA GÜLBAYAZ COŞKUN	2004
49.	Mazideki Sırlar		2004
50.	Arayış		2005
51.	İçimdeki Zehir	YEŞİM ÇANKAYA	2004
52.	Utanmış Sessizlik	ZÜLAL KALKANDELEN	2005
53.	Sıfır Baskı	CANAN PARLAR	2005
54.	Gölgedekiler	OLCAY ÖNDER	2005
55.	Kopmuş İp	ŞULE ŞAHİN	2005
56.	Kocama Tuzak Kurdum		2012
57.	Kırmızı Kadifenin Sırrı		2014
58.	Fırtına (Kod Adı Ceyda)	MÜZEYYEN YILMAZ	2005
59.	Kasırğa		2013
60.	Tufan		2013
61.	Hortum		2013
62.	Girdap		2013
63.	Tornado		2013
64.	Yıldırım		2013
65.	Makasçı	GÜLTEN SUVEREN	2006
66.	Yalan Dünya	SİBEL KÖKLÜ	2007
67.	Geçmişe Kapanan Kapılar		2010
68.	Aşka Vakit Yok		2014
69.	Arabada Kim Var?	GÖKÇE İSPİ TURAN	2010
70.	Adem Ademoğlu'nun Tek Muzaffer Günü		2014
71.	Güve Yeniği		2015
72.	Çok Şekerli Ölüm	AYŞE ERBULAK	2012
73.	Limoni Ölüm		2012
74.	Ödüllü Ölüm		2013
75.	Dokuz Oda Cinayetleri		2014
76.	Anne Bak Kim Geldi?		2015
77.	Cinayet Sınıfı Başkanı		2017
78.	Kapalıçarşı Cinayeti	ESRA TÜRKEKUL	2013
79.	Cadıbostanı Cinayeti		2016
80.	Berlinli Apartmanı	YAPRAK ÖZ	2013
81.	Şeytan Disko		2015
82.	Tilki, Baykuş, Bakire		2017
83.	Sobe Siyah Orkide		2018
84.	Kadın Cinayetleri	VERDA PARS	2014
85.	Süleyman'ın Kuyuları	HESNA ONBAŞI	2014
86.	Göbekli Tepe Muhafızı	YONCA ELENER	2014
87.	Nakil	TUĞBA SARIÜNAL	2014
88.	Gazetecinin Ölümü	ELÇİN POYRAZLAR	2014
89.	Kara Muska		2016
90.	Katilin Özü	NURHAN İŞKİN	2014
91.	Geçmişten Gelen Cellat		2017
92.	Karanlığın Sesi (Gece Gelen Ölüm 1)	GONCA ÇİFTÇİOĞLU	2015
93.	İntikam Yolcusu (2)		2015
94.	Güneşin Kızı (1)		2015
95.	Ateşle Dans (2)		2017

[illegible]

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 17/07/2018

Tez Başlığı: Kadın Yazarların Polisiye Romanlarında Suç Kavramı (1936-2010)

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

17/07/2018

Adı Soyadı: Semra ALTUNAL
Öğrenci No: N14228412
Anabilim Dalı: Türk Dili Ve Edebiyatı
Programı: Yeni Türk Edebiyatı
Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DEPARTMENT**

Date: 17/07/2018

Thesis Title: Crime Concept In The Detective Novels Of Female (1936-2010)

My thesis work related to the title above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

17/07/2018

Name Surname: Semra ALTUNAL

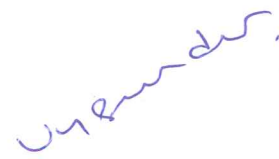
Student No: N14228412

Department: Turkish Language And Literature

Program: New Turkish Literature

Status: ☒ MA ☐ Ph.D. ☐ Combined MA/ Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 17/07/2018

Tez Başlığı : Kadın Yazarların Polisiye Romanlarında Suç Kavramı (1936-2010)

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 230 sayfalık kısmına ilişkin, 17/07/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 13 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- ☒ Kaynakça hariç
- 3- ☐ Alıntılar hariç
- 4- ☒ Alıntılar dâhil
- 5- ☐ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

17.07.2018

Adı Soyadı: Semra ALTUNAL
Öğrenci No: N14228412
Anabilim Dalı: Türk Dili Ve Edebiyatı
Programı: Yeni Türk Edebiyatı

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DEPARTMENT**

Date: 17/07/2018

Thesis Title : Crime Concept In The Detective Novels Of Female (1936-2010)

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 17/07/2018 for the total of 230 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 13 %.

Filtering options applied:

1. ☐ Approval and Declaration sections excluded
2. ☒ Bibliography/Works Cited excluded
3. ☐ Quotes excluded
4. ☒ Quotes included
5. ☐ Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

17.07.2018

Name Surname: Semra ALTUNAL

Student No: N14228412

Department: Turkish Language And Literature

Program: New Turkish Literature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK